

Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka

Kolodvorska cesta 51

6257 Pivka

LETNO POROČILO 2024

Pivka, februar 2025

KAZALO VSEBINE

1	PREDSTAVITEV JAVNEGA ZAVODA – PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PIVKA	5
1.1	O JAVNEM ZAVODU – PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PIVKA	5
1.2	KRONOLOGIJA RAZVOJA PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE	5
1.3	GLAVNA PODROČJA DELOVANJA IN REGISTRIRANA DEJAVNOST ZAVODA	6
1.4	LOKACIJA POSLOVANJA	7
1.5	ZAPOSLENI	8
1.6	SVET ZAVODA	8
2	POROČILO O OBISKU V LETU 2024	9
3	PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI V LETU 2024	12
3.1	UPRAVLJANJE IZLETNIŠKIH TOČK IN DRUGE TURISTIČNE PONUDBE	12
3.2	KOMUNICIRANJE IN TRŽENJE	15
3.3	SODELOVANJE Z DRUGIMI (TURISTIČNIMI) PONUDNIKI	19
3.3.1	TRIO KRAŠKIH ZNAMENITOSTI	19
3.3.2	SODELOVANJE S SLOVENSKIMI ŽELEZNICAMI	19
3.3.3	SODELOVANJE S PORTALOM »POSTANI VOJAK« SLOVENSKE VOJSKE	19
3.3.4	AVTO-MOTO ZVEZA SLOVENIJE	19
3.3.5	DESTINACIJA ZELENİ KRAS IN OSTALI REGIJSKI TURISTIČNI AKTERJI	19
3.3.6	PAKETI ZVEZDAR, SELECTBOX IN SELECTCARD	20
3.3.7	SODELOVANJE S CENTROM O VELIKIH ZVEREH – DINA PIVKA	20
3.3.8	SODELOVANJE S PIVŠKIMI TURISTIČNIMI ATRAKCIJAMI IN CENTROM ZA OBISKOVALCE CERKNIŠKO JEZERO	20
3.3.9	SODELOVANJE S POMNIKOM MIRU NA CERJU	21
4	DOGAJANJE V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE	22
4.1	ORGANIZACIJA DOGODKOV IN PRIREDITEV	22
4.2	UGODNOSTI IN DOGAJANJE OB OBISKU NA MUZEJSKE DNEVE TER DNEVE S POSEBNIM KULTURNIM POMENOM	58
4.4	VISOKI PROTOKOLARNI OBISKI	62
4.5	VIDNEJŠI PARTNERSKI IN DRUGI OBISKI TER DOGODKI PARTNERJEV V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE	78
4.6	POMEMBNEJŠE VOJAŠKE SKUPINE	94
4.7	LOKALNA SKUPNOST	101
4.8	PARK VOJAŠKE ZGODOVINE NA PARTNERSKIH DOGODKIH DRUGOD	107
5	POSEBNI DOSEŽKI PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE	130

5.1	OBJAVA PARKA V SPLETNI PUBLIKACIJI ICOMAM-A.....	130
5.2	RAZSTAVA »ENIGMA – SKRIVNOSTNO ZAKULISJE VOJNE« PREJELA PRESTIŽNO VALVASORJEVO NAGRADO	130
5.3	PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PREJEL SREBRNI ZNAK GOSTOLJUBNOSTI 2024 .	132
6	MUZEJSKA JAVNA SLUŽBA	133
6.1	ZBIRALNA POLITIKA IN ZBIRKE PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE.....	133
6.2	NOVE STALNE, OBČASNE IN GOSTUJOČE RAZSTAVE TER MUZEJSKE DOPOLNITVE V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE	135
6.3	GOSTOVANJA RAZSTAV PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE IZVEN MUZEJA	157
6.4	NOV VEČJI EKSPONAT V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE.....	163
6.5	INVENTARIZACIJA IN DIGITALIZACIJA	163
6.6	KONSERVIRANJE IN RESTAVRACIJA	164
6.7	OBJAVLJANJE IN PREDSTAVLJANJE ZBIRK.....	164
6.8	STROKOVNO RAZISKOVALNO DELO IN DOMAČE TER MEDNARODNE POVEZAVE 165	
6.9	IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA STROKOVNE MUZEJSKE SLUŽBE	166
6.10	ČLANSTVO V MUZEJSKI SKUPNOSTI	167
7	OBOGATENA PONUDBA PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE	168
7.1	MUZEJSKA TRGOVINA MAGAZIN.....	168
7.2	SPLETNA TRGOVINA.....	168
7.3	DARILNI BONI.....	169
7.4	LETNA VSTOPNICA ZA OGLED PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE.....	169
7.5	ROJSTNODNEVNA PRAZNOVANJA ZA OTROKE.....	170
7.6	PREŽIVETJE V NARAVI ZA OTROKE	170
7.7	TEAMBUILDING PROGRAMI	171
7.8	POHODNIŠTVO, TEMATSKA POT NA PRIMOŽ IN KROŽNA POT VOJAŠKE ZGODOVINE	171
7.9	POSTAJALIŠČE ZA AVTODOME	172
7.10	INOVATIVEN PROJEKT VZDRŽEVANJA ZELENIH POVRŠIN.....	172
7.11	MOBILNA IGRA »VITEZOV IZZIV«.....	173
7.12	VIRTUALNA SOBA POBEGA	174
8	SPONZORSTVO IN DONATORSTVO	176
9	RAČUNOVODSKO POROČILO ZA LETO 2024	177

1 PREDSTAVITEV JAVNEGA ZAVODA – PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PIVKA

1.1 O JAVNEM ZAVODU – PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PIVKA

Park vojaške zgodovine je muzej – vsebine, ki jih pokriva, se med seboj prepletajo in dopolnjujejo, v osnovi pa osredotočajo na vojaško zgodovino slovenskega nacionalnega prostora. Park tako zbira, ohranja, dokumentira, raziskuje in predstavlja materialno ter nematerialno dediščino s področja nacionalne vojaške zgodovine v kontekstu širše evropske in svetovne zgodovine. Park vojaške zgodovine deluje v skladu s sodobnimi muzeološkimi standardi in aktivno soustvarja muzeološko stroko.

Park vojaške zgodovine mnogi obiskovalci, zlasti tuji, doživljajo kot nacionalni vojaški muzej, na kar napeljujejo obseg muzejskih zbirk, pa tudi mogočne stavbe, v katerih se Park nahaja. Pogosti obiski diplomatov in najvišjih predstavnikov drugih držav nakazujejo, da Park dejansko igra vlogo nacionalnega vojaškega muzeja, ki je eden od atributov državnosti. Posebno vlogo pri tem ima nosilna razstava »Pot v samostojnost« – razstava, ki prikazuje razpad socialistične Jugoslavije in nastanek samostojne slovenske države s poudarkom na vojni leta 1991. Park vojaške zgodovine je namreč umeščen v kompleks starih pivških vojašnic, od koder so 26. junija 1991 na ceste krenili prvi tanki Jugoslovanske ljudske armade, da bi zatrli samostojnost pravkar rojene slovenske države. Kompleks pivških vojašnic od takrat ni le ena od nekdanjih vojašnic JLA, ampak pomembna zgodovinska točka, ohranjanje zgodovinskega spomina na vojno leta 1991 pa je osrednje poslanstvo Parka vojaške zgodovine.

1.2 KRONOLOGIJA RAZVOJA PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE

Park vojaške zgodovine je umeščen v kompleks stare pivške vojašnice, ki jo je zgradila Kraljevina Italija za potrebe utrjevanja rapalske meje. Leta 1945 se je v njej nastanila jugoslovanska vojska, ki je tu ostala do oktobra 1991. Slovenska vojska se po osamosvojitvi v kompleks ni nikoli vselila, ampak ga je uporabljala zgolj kot poligon.

Občina Pivka si je ob nezadržnem propadanju opuščene kompleksa stare pivške vojašnice prizadevala poiskati rešitev, ki bi na eni strani ohranila arhitekturno impozanten kompleks zgradb, na drugi pa javnosti predstavila bogato zbirko vojaške tehnične zapuščine, ki je tu ostala kot dediščina nekdanje vojske. V sodelovanju z Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in Vojaškim muzejem Slovenske vojske se je leta 2004 rodila ideja o osnovanju vojaškozgodovinskega muzejskega kompleksa.

Park vojaške zgodovine je zaživel z odprtjem prvega paviljona tankovsko-artilerijske zbirke septembra 2006 in se nato vsako leto širil glede na razpoložljiva sredstva ter pridobljene in obnovljene eksponate.

Ena večjih pridobitev, ki je pomembno vplivala na prepoznavnost Parka vojaške zgodovine in dvig števila obiskovalcev, je bila podmornica P-913 Zeta, ki je v Park prišla leta 2011 kot donacija Republike Črne gore.

Ključna prelomnica v razvoju Parka vojaške zgodovine je bila operacija Celovita ureditev kompleksa Parka vojaške zgodovine v letih 2014/15, v okviru katere sta bila postavljena nov paviljon z nosilno muzejsko razstavo »Pot v samostojnost« in garaža za vozne eksponate ter prenovljeni glavna stavba in znaten del infrastrukture Parka.

Med prelomnimi pridobitvami velja izpostaviti še prihod nemške vojaške lokomotive 33-110 leta 2016, ki predstavlja največji in najtežji eksponat v Parku vojaške zgodovine.

Nepremičnine v kompleksu Parka vojaške zgodovine so v lasti Občine Pivka, razen objekta D, ki je v lasti Ministrstva za kulturo. Leta 2017 so bili v njem vzpostavljeni ogledni depoji treh nacionalnih muzejev – Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, Tehniškega muzeja Slovenije in Narodnega muzeja Slovenije, ki pomenijo pomembno dodatno vrednost tudi za obiskovalce Parka vojaške zgodovine.

Park vojaške zgodovine je bil s sklepom Ministrstva za kulturo št. 6211-4/2018/5 dne 29. aprila 2019 vpisan v razvid muzejev pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije in je s tem tudi uradno postal muzej.

V septembru 2021 je Vlada Republike Slovenije na predlog Ministrstva za kulturo Parku vojaške zgodovine s sklepom št. 62100-1/2021/4 podelila pooblastilo za opravljanje državne muzejske javne službe. Gre za javno službo muzejev za področje vojaške premične in nesnovne kulturne dediščine širšega pomena na območju Republike Slovenije. Pooblastilo je stopilo v veljavo s 1. januarjem 2022 in velja do preklica. S tem je Park vojaške zgodovine pridobil tudi redno financiranje državne javne službe s strani države.

1.3 GLAVNA PODROČJA DELOVANJA IN REGISTRIRANA DEJAVNOST ZAVODA

Park vojaške zgodovine je bil kot razvojni projekt v prvem obdobju voden neposredno s strani ustanoviteljice Občine Pivka, leta 2008 pa je bil projekt deloma prenesen na Lokalni pospeševalni center Pivka. Leta 2015 je upravljanje projekta Park vojaške zgodovine prevzel Javni zavod za upravljanje dediščine in turizem Pivka, ki je bil leta 2021 preimenovan v Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka.

Odlok o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod za turizem Pivka« (Uradni list RS, št. 54/2012 z dne 9. 7. 2010) je bil sprejet na seji Občinskega sveta Občine Pivka in objavljen v Uradnem listu RS št. 54/2010. V letu 2012 je bil po istem postopku sprejet Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod za turizem Pivka« (Uradni list RS, št. 77/2012 z dne 12. 10. 2012). Dodatne spremembe so bile sprejete v letu 2013, ko je bil sprejet Odlok o spremembi in dopolnitvi Odloka o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod za turizem Pivka« (Uradni list RS, št. 90/2013 z dne 30. 10. 2013) ter v letu 2015, ko je bil sprejet Odlok o dopolnitvi Odloka o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod za turizem Pivka« (Uradni list RS, št. 78/2015 z dne 16. 10. 2015). V letu 2016 je Občinski svet Občine Pivka po skrajšanem postopku sprejel še spremembe Odloka o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod za turizem Pivka« (Uradni list RS, št. 54/10, 77/12, 90/13 in 78/15). 5. člen Odloka o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod za turizem Pivka« (Uradni list RS, št. 54/2010,

77/2012, 90/2013 in 78/15) se je spremenil tako, da so vse dejavnosti označene s črko in petmestno šifro SKD, opredelila se je glavna dejavnost zavoda: R91.020 (Dejavnost muzejev), seznam dejavnosti se je dopolnil s potencialnimi dejavnostmi, s katerimi bi se zavod lahko v prihodnosti ukvarjal. V letu 2021 je bil sprejet Odlok o izločitvi organizacijskih enot in preimenovanju javnega zavoda »Zavod za upravljanje dediščine in turizem Pivka« (Uradni list RS, št. 64/2021 z dne 23. 4. 2021), s katerim je bil zavod preimenovan v Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka. Po tem odloku so se iz zavoda izločili: organizacijska enota »Krajski park Pivška presihajoča jezera«, Ekomuzej in naloge TIC-a.

Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka z vidika uresničevanja javnega interesa v kulturi:

- opravlja naloge s področja varstva kulturne in naravne dediščine ter upravlja z objekti, ki so bili razglašeni za javno infrastrukturo na področju kulture;
- na podlagi zbiralne politike in poslanstva muzeja evidentira, zbira, dokumentira, digitalizira ter raziskuje premično in nematerialno kulturno dediščino;
- zbirke in ostalo dokumentarno gradivo varuje ter hrani v skladu s predpisi, standardi in normami muzejske stroke ter poslanstvom muzeja in jih predstavlja javnosti;
- postavlja stalne in občasne razstave ter skrbi za druge oblike predstavljanja v državi in tujini;
- pripravlja, organizira in izvaja izobraževanja, seminarje, predavanja, delavnice, okrogle mize ter srečanja;
- pripravlja strokovne podlage, študije, ocene in elaborate;
- posoja muzejsko gradivo za priložnostne razstave in posebne potrebe;
- sodeluje z zainteresiranimi organizacijami, ki v okviru svoje dejavnosti ali v zvezi z njo pripravljajo zbirke, razstave in druge oblike predstavljanja dediščine;
- izdaja strokovne in znanstvene publikacije o gradivu iz svojih zbirk, sintetične monografske študije, razstavne kataloge ter poljubne publikacije s svojega področja;
- izdaja zvočne, filmske in druge zapise, ki izhajajo iz poslanstva muzeja;
- strokovno sodeluje s fizičnimi in pravnimi osebami zasebnega prava, ki imajo zbirke premične dediščine, ter sodeluje pri urejanju in predstavljanju zbirk;
- skrbi za izobraževanje svojih strokovnih sodelavcev in nudi pomoč pri strokovnem izobraževanju strokovnih sodelavcev drugih muzejev ter ustanov;
- sodeluje pri slovenskem in mednarodnem kulturnem ter znanstvenem povezovanju z drugimi muzeji in raziskovalnimi ter izobraževalnimi ustanovami.

1.4 LOKACIJA POSLOVANJA

JAVNI ZAVOD – PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PIVKA

Kolodvorska cesta 51

6257 Pivka

+386 (0)31 775 002

info@parkvojaskezgodovine.si

1.5 ZAPOSLENI

Delovna mesta (stanje na dan 31. 12. 2024):

1. DIREKTOR ZAVODA – mag. Janko Boštjančič
2. POMOČNIK DIREKTORJA ZA PROGRAM – Boštjan Kurent
3. VODJA KOORDINACIJE – Andreja Požar Vadnjal
4. KOORDINATOR – trenutno prosto delovno mesto
5. GLAVNI RAČUNOVODJA – Marta Penko
6. MUZEJSKI INFORMATOR – Lorena Jaksetič (od 22. 7. 2024 odsotna na porodniškem dopustu, nadomešča jo Nika Česnik)
7. MUZEJSKI INFORMATOR – Peter Požar
8. MUZEJSKI INFORMATOR – Sofija Kovač
9. MUZEJSKI INFORMATOR – Timotej Horvat (zaposlen s 1. januarjem 2024)
10. STROKOVNI DELAVEC – Silvo Čelhar
11. STROKOVNI DELAVEC – Aljaž Jug
12. ČISTILKA – Nataša Marić

1.6 SVET ZAVODA

Člani (stanje na dan 31. 12. 2024):

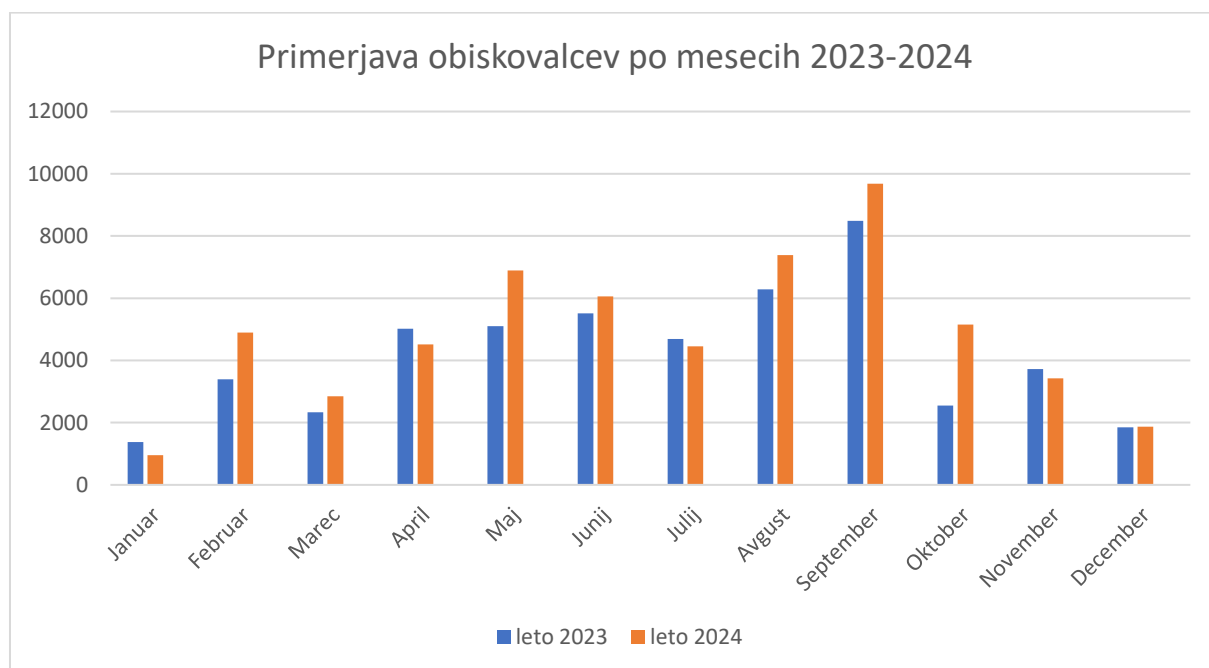
Drago Štunf – predstavnik občinskega sveta/predsednik sveta zavoda
Zdenka Kapelj – predstavnica občinskega sveta
Ernest Margon – predstavnik zainteresirane javnosti
Jana Gržinič – predstavnica zainteresirane javnosti
Andreja Požar Vadnjal – predstavnica zaposlenih

2 POROČILO O OBISKU V LETU 2024

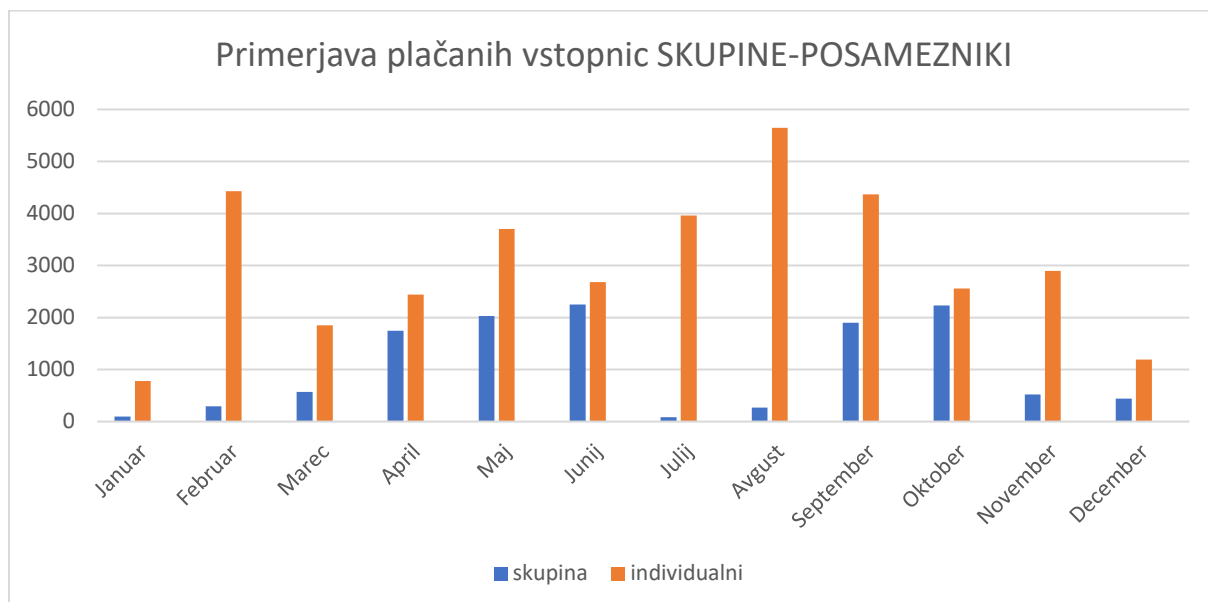
Park vojaške zgodovine si je v letu 2024 ogledalo **58.129 obiskovalcev**. V primerjavi z letom poprej, ko je Park obiskalo 55.034 obiskovalcev, je delež obiska višji za **5,5 %**.

Glede na vsesplošne podražitve osnovnih dobrin, ki se odražajo v vedno bolj previdnih odločitvah za vse dodatne storitve in izlete, je bil končni rezultat celo boljši od predvidevanj.

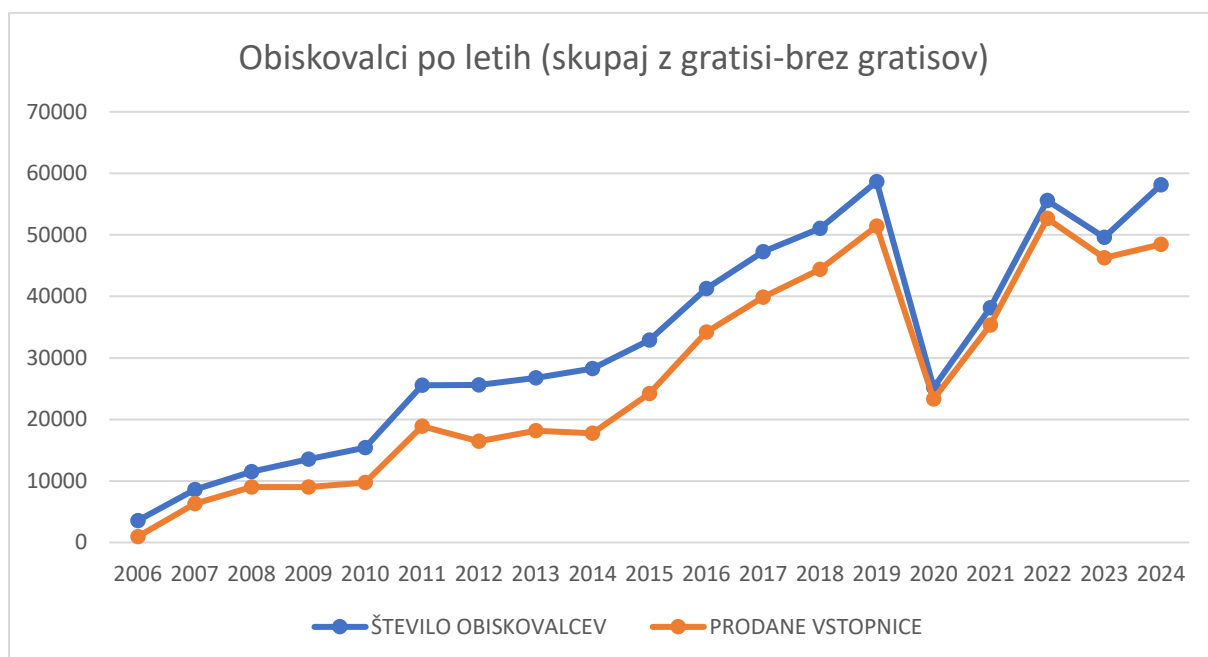
V primerjavi z lanskim letom smo največji porast obiskovalcev beležili oktobra, maja in februarja. Po številu obiskovalcev najbolj izstopa september, ko je potekal največji dogodek leta – **ZgodoVikend**, ki je v Park vojaške zgodovine pritegnil zavidljivo množico več kot 5.000 obiskovalcev. Temu dogodku gre pripisati tudi nekoliko višje število brezplačnih zabeleženih ogledov, saj smo gostili veliko novinarjev in poslovnih partnerjev, dogodka pa so se udeležili tudi številni občani občine Pivka ter pripadniki Slovenske vojske, za katere je ogled brezplačen.

Izmed 58.129 obiskovalcev si je **48.431 obiskovalcev** muzej ogledalo s **plačljivo vstopnico, 9.698** pa je bilo **brezplačnih ogledov**, kamor sodijo individualni in skupinski ogledi redno zaposlenih v Slovenski vojski, ogledi za občane občine Pivka, novinarje ter poslovne partnerje, unovčenja darilnih bonov in brezplačni ogledi ob odprtju novih muzejskih razstav ter prireditev.

Priljubljenost Parka vojaške zgodovine kot muzejske in turistične točke se kaže v vedno večjem številu obiskovalcev. Izrazit padec smo beležili v času vsesplošnega zaprtja med Corona krizo, v letu 2024 pa se je število obiskovalcev približalo rekordnemu letu 2019, ko je Park obiskalo kar 58.652 obiskovalcev.

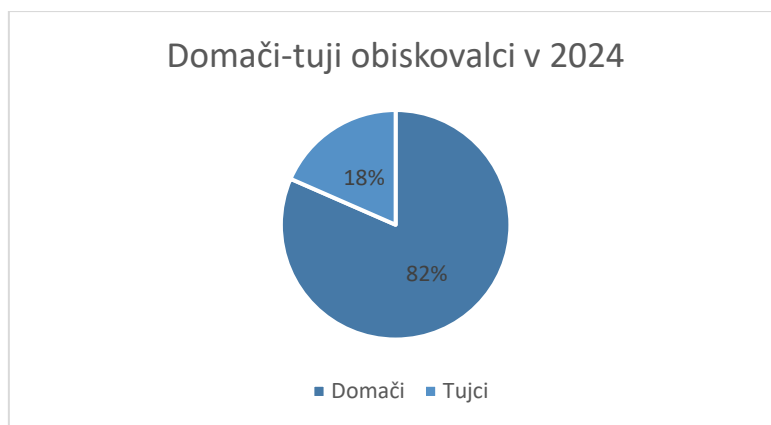

Obiskovalci so se tudi v letu 2024 pogosto odločali za **dodatno muzejsko ponudbo**, ki muzejskemu ogledu pridodaja **izkustveno doživetje**. **Podmornico** si je lani odnotraj ogledalo **15.440 obiskovalcev**. Veliko povpraševanja smo zabeležili tudi za **preizkus na simulatorjih letenja**, in sicer je na **simulatorju MiG-21** svoje pilotske veščine preizkusilo **2.058 obiskovalcev**, na simulatorju **Spitfire** pa 273 obiskovalcev. Razlog za veliko razliko med simulatorjema je dejstvo, da slednji v drugi polovici koledarskega leta ni bil več v ponudbi.

V okviru skupinskih ogledov je Park vojaške zgodovine minulo leto obiskalo **418 organiziranih skupin**, od tega kar **161 šolskih** (2023: 157). Največ ogledov organiziranih ogledov beležimo v spomladanskih in jesenskih mesecih. **Najem vodnika** je doplačalo **40 skupin**.

Utrdbo Alpskega zidu na Primožu, s katero tudi upravljamo v Parku, si je v letu 2024 ogledalo kar **808 obiskovalcev** (2023: 539). Velik porast je pripisati vse več šolskim skupinam, ki se odločajo vodenemu ogledu razstav in zbirk dodati še ogled utrdb nad kompleksom Parka. V okviru dodatne ponudbe pa je bilo izvedenih še **12 rojstnodnevnih praznovanj** (2023: 7), torej tudi tukaj beležimo precejšen porast.

Delež domačih in tujih obiskovalcev je leta 2024 primerljivo z lanskim letom, in sicer **18,5 % tujih obiskovalcev**. Leta 2023 jih je bilo namreč 10.019, leta 2024 pa je številka narasla na 10.384.

V primerjavi z letom 2023 so se na prvem in drugem mestu zamenjali **Hrvati** in **Nemci**. V letu 2024 smo zabeležili **2.165** gostov s Hrvaške (2023: 1.597), ki so predstavljali 20,8 % vseh tujih obiskovalcev, Nemcev pa je bilo **2.031** (2023: 2.467), tj. 19,6 % vseh tujih obiskovalcev. Na tretjem mestu so bili **Italijani** (1.351, kar je 13 %, 2023: 1.452), številčno šibkeje zastopani pa so bili **Avstrijci** (906, kar je 8,7 %; 2023: 729), **Čehi** (700, kar je 6,7 %; 2023: 828), **Madžari** (515, kar je 5 %; 2023: 435) in **Francozi** (410, kar je 3,9 %; 2023: 383). V primerjavi z letom 2023 smo torej beležili manjši upad Nemcev, Italijanov in Čehov, vendar je obenem naraslo število hrvaških, avstrijskih, madžarskih in francoskih obiskovalcev.

3 PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI V LETU 2024

3.1 UPRAVLJANJE IZLETNIŠKIH TOČK IN DRUGE TURISTIČNE PONUDBE

Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka upravlja s Parkom vojaške zgodovine, podzemno utrdbo Alpskega zidu na Primožu, Krožno potjo vojaške zgodovine in počivališčem za avtodome. Na vstopni točki Parka vojaške zgodovine je urejeno turistično informacijsko središče, ki dopolnjuje občinski Turistično informacijski center v Krpanovem domu v Pivki. V okviru obogatene ponudbe Parka deluje še muzejska trgovina Magazin, pri čemer je del prodajnega programa na voljo tudi v spletni trgovini.

PARK VOJAŠKE ZGODOVINE

Park vojaške zgodovine ni le največji muzejski kompleks v Republiki Sloveniji, ampak tudi edini evropski vojaški muzej, kjer je na ogled vse od najstarejših lokov do izjemne zbirke vojaške tehnične dediščine, ki prinaša edinstven vpogled v našo preteklost. Poleg dragocene tankovske, artilerijske in letalske zbirke s svojimi dimenzijami ter zgodbo navdušujejo muzejski »XXL« eksponati – nemška vojaška parna lokomotiva iz obdobja druge svetovne vojne, helikopter Mil Mi-8, policijski čoln P-111 in skrivnostna diverzantska podmornica P-913 Zeta, ki si jo je mogoče ogledati tudi odznotraj. Posebno muzejsko doživetje predstavlja preizkus na simulatorjih letenja z letaloma MiG-21 ali Spitfire, kjer lahko obiskovalci preverijo svoje pilotske veščine. Sprehod skozi prenovljeno razstavo »Pot v samostojnost« pa odstre še vpogled v prelomno obdobje rojstva naše države.

Park vojaške zgodovine kot sodobno muzejsko središče ponuja še mnogo več – muzejsko restavracijo, dobro založeno muzejsko trgovino, počivališče za avtodome in mrežo prijetnih sprehajalnih ter pohodnih poti.

V sklopu dodatne ponudbe Parka vojaške zgodovine lahko pohodniki obišejo tudi notranjost podzemne **UTRDBE ALPSKEGA ZIDU NA PRIMOŽU**. Do utrdbe je urejena tematsko-učna pot, ki povezuje Park vojaške zgodovine, nekdanji vojaški poligon na Koti 110 (613 m) in hrib Primož (718 m), kjer je italijanska vojska v 30. letih 20. stoletja zgradila mogočno podzemno utrdbo. Podzemni topniški objekt je predstavljal pomembno strateško točko italijanskega obrambnega sistema Alpski zid in bil zasnovan kot poveljniška točka za skupino utrdb okrog Pivke. Ob poti je postavljenih pet večjih in pet manjših informativnih tabel o naravnih, kulturnih ter zgodovinskih zanimivostih Pivške kotline. Z vodnikom se lahko obiskovalci sprehodijo tudi v notranjost podzemne utrdbe in si ogledajo 500 metrov podzemnih rogov ter notranje prostore utrdbe.

KROŽNA POT VOJAŠKE ZGODOVINE

Štirinajst kilometrov dolga tematska učna pot se z izhodišča v Parku vojaške zgodovine, muzejskem središču z bogato zbirko vojaške zapuščine, vzpne do kaverne iz prve svetovne vojne na nekdanjem vojaškem poligonu in naprej do vrha Primoža, kjer se nahaja podzemna topniška utrdba Alpskega zidu z ohranjenimi podzemnimi tuneli, bojnimi položaji, skladišči streliva ter bivalnimi prostori. Spustu v dolino sledi ponovni vzpon na greben Šilentabra, ki pohodnike nagradi z lepim razgledom nad Pivko. Nekdaj je bil tu eden največjih utrjenih kompleksov na Slovenskem za obrambo pred turškimi vpadi, danes pa na vrhu stoji prenovljena cerkev sv. Martina. Pot se v sklepnem delu spusti do turistične vasi Narin in zaključi nazaj na izhodiščni točki v Parku vojaške zgodovine.

TURISTIČNOINFORMACIJSKO SREDIŠČE V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE

Turističnoinformacijsko središče v Parku vojaške zgodovine nudi domačinom, okoliškim prebivalcem in obiskovalcem od drugod bogat nabor brezplačnih publikacij o turistični ponudbi Pivke, območja Zelenega krasa, Ljubljane kot tudi širšega območja Slovenije. Poleg brošur turističnih ponudnikov je na voljo tudi promocijski material o lokalni gostinski in nastanitveni ponudbi skupaj z raznovrstnimi turističnimi zemljevidi ter publikacijami sorodnih in partnerskih organizacij.

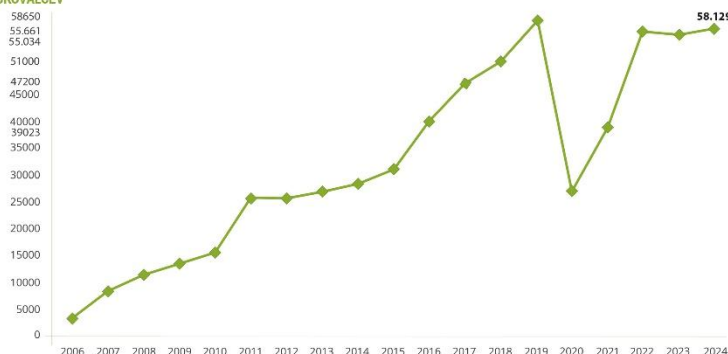
V muzejski trgovini Magazin pa je poleg vojaškozgodovinske strokovne in leposlovne literature, modelov ter maket vojaških vozil, oblačil, pokrival, nahrbtnikov in igrač naprodaj tudi raznolik asortiment spominkov Parka vojaške zgodovine ter domačih izdelkov lokalnega in regijskega območja.

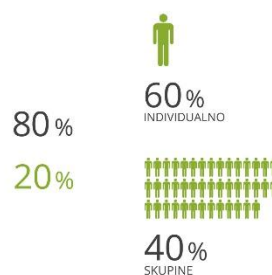
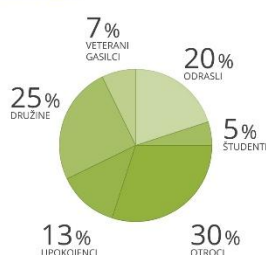
3.2 KOMUNICIRANJE IN TRŽENJE

STATISTIKA

RAST ŠTEVILA OBISKOVALCEV

STRUKTURA OBISKOVALCEV

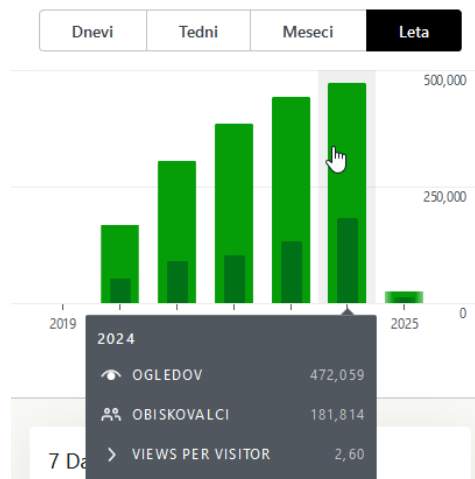

Park s ciljnim javnostmi komunicira po različnih kanalih: preko spletne strani (181.814 obiskovalcev letno), socialnih omrežij (Facebook, X, YouTube, TripAdvisor, Instagram, TikTok) in različnih medijev. V zadnjih letih dajemo večji poudarek spletnemu oglaševanju, kar se je izkazalo kot zelo učinkovito orodje. Izjemno rast sledilcev zaznavamo zlasti pri ogledih spletne strani Parka (2023: 134.269, 2024: 181.814), veliko gledanost pa ima tudi promocijski video na YouTube kanalu Parka vojaške zgodovine

(<https://www.youtube.com/watch?v=AT1cjt0bvm8>).

V letu 2024 smo z namenom dodatnega nagovarjanja obiskovalcev komunikacijo na vseh socialnih omrežjih še okrepili predvsem v poletni sezoni in času praznikov ter šolskih počitnic, pa tudi ob večjih dogodkih.

Poleg oglaševanja na domačem trgu smo v letu 2024 spletno oglaševanje usmerjali tudi na Hrvaško, in sicer na Istro in Kvarner. V tabeli je prikazan izjemen porast klikov na hrvaško spletno stran Parka vojaške zgodovine (2023: 3.325, 2024: 68.484).

Slika 1: Število ogledov spletne strani Parka vojaške zgodovine – primerjava rasti v letih 2020, 2021, 2022, 2023 in 2024.

Total views

Months and years

Average per day

Recent weeks

	Jan	Feb	Mar	Apr	maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec	Skupaj
2020			11	67	123	230	211	98	78	44	34	34	930
2021	64	48	70	63	84	55	81	111	76	139	125	136	1052
2022	150	222	210	334	498	195	269	237	254	290	225	170	3054
2023	269	301	239	427	266	286	268	335	287	240	210	197	3325
2024	215	686	855	5678	8149	7523	9231	8644	8030	6442	5965	7066	68.484
2025	9035	3379											12.414

Fewer Views Več ogledov

Slika 2: Število klikov na HRV spletno podstran PVZ po letih

Dogajanje v Parku je običajno medijsko dobro pokrito in generira večje število objav v regionalnih ter nacionalnih medijih. O Parku vojaške zgodovine in tukajšnjih dogodkih so članki redno objavljeni v *Pivškem listu*, *Primorskih novicah*, *Slovenski vojski*, *Dnevniku* ipd. V letu 2024 je bilo tudi na nacionalnem nivoju objavljenih kar nekaj odmevnih dogodkov, kot npr. ZgodoVikend, mednarodni festival miniaturne svet v malem, odprtje razstave Ukrajina od blizu ipd.

V letu 2024 smo ohranili partnerstvo z Avto-moto zvezo Slovenije, ki združuje že več kot 80.000 članov. V zameno za reklamiranje po njihovih kanalih Park članom nudi 15-odstotni popust za osnovni ogled razstav in zbirk.

Park vojaške zgodovine je v letu 2024 distribuiral več različnih tiskovin informativnega značaja, ki so bile namenjene opisu Parka in okoliških znamenitosti. Tiskovine smo distribuili na različne točke (sobodajalcem in hotelom v regiji ter širši okolici, TIC-em in turističnim znamenitostim, železniškim postajam, določenim frekventnim točkam na Hrvaškem ter v Italiji), kjer se potencialni obiskovalci lahko seznani s turistično ponudbo Parka in občine Pivka v celoti.

Promocija se je izvajala tudi na raznih sejmi in turističnih borzah tako v Sloveniji (Sejem turizma Alpe-Adria, Festival za tretje življenjsko obdobje, Kulturni bazar, Sejem militarij ter sejmi na raznih večjih prireditvah po Sloveniji ...

Izjemen promocijski učinek je v lanskem letu predstavljal cikel osmih strokovnih člankov, vezanih na vojaško zgodovino na spletnem mestu 24ur, ki smo jih pripravili v sodelovanju z novinarko Uršo Zupan in novinarjem Mirkom Vorkapičem.

- Urša Zupan, »Štiri desetletja na dnu morja, danes buri duhove v muzeju« (25. maj 2024): <https://www.24ur.com/novice/slovenija/stiri-desetletja-na-dnu-morja-danes-buri-duhove-v-muzeju.html>
- Urša Zupan, »Od 'kazenske' vojašnice prek ruševin do enega največjih vojaških muzejev v Evropi« (26. maj 2024): <https://www.24ur.com/novice/slovenija/od-rusevin-do-enea-najvecjih-vojaskih-muzejev-v-evropi.html>

- Urša Zupan, »Kako je 'heavy metal', rešen pred razrezom, postal edinstvena atrakcija« (2. junij 2024): <https://www.24ur.com/novice/slovenija/kako-je-heavy-metal-resen-pred-razrezom-postal-edinstvena-atrakcija.html>
- Mirko Vorkapič, »'Če ne bi letel s tem avionom, bi bil čisto povprečen pilot'« (13. julij 2024): <https://www.24ur.com/magazin/ce-ne-bi-letel-s-tem-avionom-bi-bil-cisto-povprecen-pilot.html>
- Urša Zupan, »Pogled s palube in v notranjost mogočne 'stoenajstke'« (14. september 2024): <https://www.24ur.com/novice/slovenija/pogled-s-palube-in-v-notranjost-mogocne-stoenajstke.html>
- Urša Zupan, »Top v zraku, hudournik na nebu in filmska zvezda med tanki« (16. september 2024): <https://www.24ur.com/novice/slovenija/top-v-zraku-hudournik-na-nebu-in-filmska-zvezda-med-tanki.html>
- Urša Zupan, »Ko se vojna preseli pod nebo, se konča viteštvo in začne pekel na Zemlji« (22. september 2024): <https://www.24ur.com/novice/slovenija/ko-se-vojna-preseli-pod-nebo-se-konca-vitestvo-in-zacne-pekkel-na-zemlji.html>
- Urša Zupan, »Obrazi ljudi, ujetih v vrtinec vojne vihre« (28. november 2024): <https://www.24ur.com/novice/slovenija/eddy-van-wessel.html>

Omeniti bi veljalo tudi odmeven dokumentarni film iz serije »(Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Enigma – skrivnost iz morja« (scenaristka Tatjana Markošek, režiser Božo Grlj) predvajan na 1. programu TV Slovenija. Dokumentarec je na voljo na sledeči povezavi: <https://365.rtvsl.si/arhiv/neznan-poglavja-slovenske-zgodovine/175085793>

V letu 2024 je Park organiziral tudi več odmevnih predavanj in mednarodnih dogodkov. Vsi so bili posneti in objavljeni na YouTube kanalu Parka vojaške zgodovine Pivka (<https://www.youtube.com/@ParkvojaskeszgodovinePivka>), s čimer so dostopni tudi tistim, ki se jih niso mogli udeležiti v živo. Tudi po tem spletnem mediju smo tako izvajali promocijo strokovne in muzejske dejavnosti ter predstavljali raznovrstne zgodovinske teme zainteresirani javnosti.

Oglaševali smo tudi v različnih domačih revijah (*Avtodom*, *Gasilec*, *Lipov list*, *Slovenska vojska*) in na slovenskih radijih (Antena, Radio 1, BOB, Radio 94, Aktual, Robin, Štajerski val, Gorenc ...). Zelo uspešno je bilo zlasti oglaševanje v rubriki »Namig za premik« na Radiu Aktual.

Med osrednjo sezono smo zakupili nekaj dodatnih jumbo panojev v Zagorju in Ilirski Bistrici, stalno pa imamo najetih nekaj plakatnih mest v Pivki ter Lipici. V Pivki imamo postavljene tudi tri večje fasadne grafike.

V letu 2024 smo posebno pozornost v trženju posvetili osnovnim in srednjim šolam. Nagovarjali smo jih preko poslanih dopisov, dvakrat letno pa smo oglaševali tudi v strokovni reviji Didakta, namenjeni učiteljem in ravnateljem.

V Parku vojaške zgodovine se zavedamo, da je za krepitev turističnega razvoja v regiji ključno medsebojno povezovanje, zato že vrsto let pod okriljem blagovne znamke *Trio kraških znamenitosti* uspešno sodelujemo s preostalima dvema osrednjima turističnima ponudnikoma s kraškega območja – Parkom Škocjanske jame ter Kobilarno Lipica. Tako smo tudi v letu 2024 ohranili vzajemno ugodnost za obiskovalce, ki ob vsakem obisku ene od teh treh destinacij prejmejo kupon, s katerim lahko na preostalih dveh točkah uveljavljajo 25 % popusta pri nakupu vstopnice. Po enakem zgledu smo sodelovanje v obliki vzajemnih kuponov za 25-odstotni popust v letu 2024 vzpostavili tudi s Centrom o divjih zvereh Dina Pivka, Ekomuzejem Pivških presihajočih jezer, Centrom za obiskovalce Cerkniško jezero in Pomnikom miru na Cerju.

3.3 SODELOVANJE Z DRUGIMI (TURISTIČNIMI) PONUDNIKI

3.3.1 TRIO KRAŠKIH ZNAMENITOSTI

Park vojaške zgodovine je kot ena izmed večjih in bolj obiskanih turističnih točk v tem delu Slovenije tudi v minulem letu obnovil sodelovanje s preostalima dvema večjima znamenitostma na krasu, Parkom Škocjanske jame ter Kobilarno Lipica.

Med pomembnejšimi aktivnostmi sodelovanja je zagotovitev vzajemnih popustov za obiskovalce ob obisku dveh ali več točk. Obiskovalci tako ob obisku ene izmed treh destinacij prejmejo kupone, s katerimi lahko pri preostalih dveh ponudnikih v roku treh mesecev uveljavljajo 25-odstotni popust za nakup vstopnice.

Sodelujoči ponudniki poleg tega skupaj nastopamo v marketinških akcijah in se predstavljamo na sejmihi v Sloveniji ter tujini, skrbimo pa tudi za redno promocijo blagovne znamke »Kraški trio«.

3.3.2 SODELOVANJE S SLOVENSKIMI ŽELEZNICAMI

Slovenske železnice, Občina Pivka in Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka imamo sklenjen sporazum o sodelovanju pri turističnem razvoju največjega muzejskega kompleksa v Sloveniji, Parka vojaške zgodovine Pivka, ter drugih turističnih zanimivosti v občini Pivka, hkrati pa tudi dogovor o oblikovanju skupnih storitev v javnem potniškem prometu. V okviru sodelovanja je bila sprejeta tudi posebna ugodnost za obiskovalce Parka vojaške zgodovine. Vsem, ki se na Pivško pripeljejo z vlakom, tako pri nakupu vstopnice za osnovni ogled Parka nudimo 15-odstotni popust ob predložitvi veljavne vozovnice za vlak do Pivke.

3.3.3 SODELOVANJE S PORTALOM »POSTANI VOJAK« SLOVENSKE VOJSKE

Park vojaške zgodovine je tudi v letu 2024 nadaljeval uspešno sodelovanje s spletnim portalom »Postani vojak«. Gre za enega osrednjih portalov Slovenske vojske z izredno velikim dosegom ciljne publike, ki redno oglašuje in promovira Park vojaške zgodovine na svojem kanalu. V sodelovanju s portalom »Postani vojak« je bilo minulo leto organiziranih več promocijskih nagradnih iger na njihovem uradnem Facebook profilu, v katerih so bili izžrebancem kot nagrada podeljeni darilni boni za ogled Parka vojaške zgodovine.

3.3.4 AVTO-MOTO ZVEZA SLOVENIJE

Z letom 2020 smo postali partner Avto-moto zveze Slovenije, ki združuje več kot 80.000 članov. V zameno za reklamiranje po njihovih kanalih Park članom nudi 15-odstotni popust za osnovni ogled razstav in zbirk. O ugodnosti, ki jo zagotavljamo članom AMZS-ja, obveščamo po komunikacijskih kanalih, kot so e-novice, *Motorevija*, na družbenih omrežjih Facebook, X in Instagram ter na spletni strani www.amzs.si. Velik delež promocijskih aktivnosti in predstavljanja skupne ponudbe je v letu 2024 potekal tudi prek objav spletnih vplivnežev.

3.3.5 DESTINACIJA ZELENİ KRAS IN OSTALI REGIJSKI TURISTIČNI AKTERJI

Dobro sodelovanje imamo vzpostavljeno tudi z Regionalno destinacijsko organizacijo RDO Zeleni kras. Redno se sestajamo na koordinacijskih sestankih, skupaj se udeležujemo sejmov in turističnih borz, sodelujemo pri pripravi marketinških akcij v Sloveniji ter tujini, veseli pa smo zlasti obiskov tujih blogerjev, novinarjev in agentov, ki nam jih pomagajo

privabiti v regijo. Ker je RDO Zeleni kras registrirana tudi za opravljanje agencijske dejavnosti, v sodelovanju z njimi pripravljamo skupne ponudbe za skupine.

Uspešno sodelujemo tudi z Zavodom za turizem Pivka, Turizmom Postojna, TIC Ilirska Bistrica, Muzejem Krasa in drugimi lokalnimi turističnimi organizacijami ter ponudniki. Skupaj pripravljamo skupne ponudbe za obisk zaključenih skupin in si pomagamo pri distribuciji promocijskega materiala po Sloveniji, Italiji ter Hrvaški.

3.3.6 PAKETI ZVEZDAR, SELECTBOX IN SELECTCARD

V Parku vojaške zgodovine vzporedno z vse večjo prepoznavnostjo na nacionalni ravni zaznavamo tudi povečano povpraševanje obiskovalcev po možnosti podarjanja vstopnic za ogled Parka vojaške zgodovine kot darilo. S tem namenom smo poleg lastne ponudbe darilnih bonov tudi v letu 2024 nadaljevali sodelovanje z več partnerji s področja oblikovanja in prodaje tematskih darilnih paketov ter darilnih kartic, ki so ponudbo Parka vojaške zgodovine vključili v svoj prodajni darilni program. Kot zelo uspešno se je izkazalo sodelovanje s podjetjem Zvezdar d.o.o., ki se na tržišču predstavlja z različnimi tematskimi darilnimi paketi, v katere je zajet darilni bon za obisk destinacije po izbiri iz priloženega kataloga turističnih točk. Bon za obisk Parka vojaške zgodovine je v okviru sodelovanja s podjetjem Zvezdar vključen v več tematskih darilnih paketov, pri čemer je v paket všteti ogled Parka vojaške zgodovine z vodenim ogledom notranjosti podmornice za celo družino.

Družinski ogled Parka vojaške zgodovine in notranjosti podmornice je še vedno tudi del ponudbe darilnih paketov SelectBox.

Skupaj s Kobilarno Lipica in Parkom Škocjanske jame pa smo vključeni še v vsebino darilne kartice SelectCard. Vsi trije turistični ponudniki sodelujemo v skupnem darilnem paketu Trio kraških znamenitosti, ki prejemniku nudi možnost unovčenja vrednosti na kartici za ogled ene izmed treh destinacij.

3.3.7 SODELOVANJE S CENTROM O VELIKIH ZVEREH – DINA PIVKA

Park vojaške zgodovine je po zgledu dolgoletnega uspešnega sodelovanja s Parkom Škocjanske jame in Kobilarno Lipica v obliki vzajemnih popustov enako ugodnost vzpostavil tudi s Centrom o velikih zvereh – Dina Pivka.

Od februarja 2023 tako vsi obiskovalci, ki obišejo Park vojaške zgodovine ali Center Dina Pivka, pri nakupu vstopnice prejmejo kupon, s katerim si lahko drugo turistično točko v treh mesecih ogledajo kar 25 % ceneje.

Park vojaške zgodovine in Dina Pivka – center o velikih zvereh si kot dve od osrednjih turističnih točk v občini z nadgraditvijo dosedanjega partnerstva prizadevata okrepiti prepoznavnost Pivke ter njene raznolike turistične ponudbe. Zagotavljanje neposrednih finančnih ugodnosti za obiskovalce ob kombiniranem ogledu poleg tega pomembno vpliva tudi na njihovo muzejsko izkušnjo in zadovoljstvo ob obisku.

3.3.8 SODELOVANJE S PIVŠKIMI TURISTIČNIMI ATRAKCIJAMI IN CENTROM ZA OBISKOVALCE CERKNIŠKO JEZERO

Park vojaške zgodovine je po zgledu dolgoletnega uspešnega sodelovanja s Parkom Škocjanske jame in Kobilarno Lipica v obliki vzajemnih popustov enako ugodnost

vzpostavil tudi s Centrom o velikih zvereh – Dina Pivka in Ekomuzejem Pivških presihajočih jezer.

Vsi obiskovalci, ki obišejo eno od turističnih točk pri nakupu vstopnice prejmejo kupon, s katerim si lahko drugi dve turistični točki v treh mesecih ogledajo kar 25 % ceneje.

Park vojaške zgodovine, Center Dina Pivka in Ekomuzej Pivških presihajočih jezer se kot tri osrednje turistične točke v občini z nadgraditvijo dosedanjega partnerstva prizadevajo okrepiti prepoznavnost Pivke ter njene raznolike turistične ponudbe. Zagotavljanje neposrednih finančnih ugodnosti za obiskovalce ob kombiniranem ogledu poleg tega pomembno vpliva tudi na njihovo muzejsko izkušnjo in zadovoljstvo ob obisku.

V letu 2024 smo pričeli sodelovanje tudi s Centrom za obiskovalce Cerknško jezero. Čez celo leto smo obiskovalcem nudili vzajemne popuste, v času šolski počitnic pa smo zagnali skupno spletno promocijo Zgodbe Zelenega krasa in skupno oglaševanje atrakcij na radiu 1, BOB in Antena.

3.3.9 SODELOVANJE S POMNIKOM MIRU NA CERJU

Park vojaške zgodovine je prve namere o sodelovanju z Javnim zavodom Miren Kras, ki upravlja s Pomnikom miru na Cerju, sklenil jeseni 2022, kmalu po katastrofalnem požaru na Krasu, kjer je bilo najbolj prizadeto prav območje občine Miren. Park je tako že v začetku leta 2023 v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje postavil razstavo fotografij izbranih slovenskih fotografov in novinarjev, ki so v svoje objekte zajeli apokaliptično dogajanje ob gašenju največjega požara v zgodovini Slovenije.

Park vojaške zgodovine in Pomnik miru na Cerju sta kot muzeja, ki vsak na svoj način ohranjata spomin na pomembne prelomnice v zgodovini slovenskega naroda, partnerstvo nadgradila tudi z dodatno ugodnostjo za obiskovalce, ki se odločijo za obisk obeh točk. Vse od februarja 2023 tako svojim obiskovalcem nudita kupone za popust, s katerimi si lahko v treh mesecih drugo turistično točko ogledajo 25 % ugodneje.

4 DOGAJANJE V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE

4.1 ORGANIZACIJA DOGODKOV IN PRIREDITEV

6. 2. 2024	Odprtje gostujoče razstave Parka vojaške zgodovine »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«
17. 2.–3. 3. 2024	Zimske šolske počitnice
27. 3. 2024	Odprtje razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let« ter okrogla miza »NATO 75 let – vloga in pomen v preteklosti/sedanosti/prihodnosti« ob 75-letnici obstoja zveze NATO ter 20. obletnici pridružitve Severnoatlantskemu zavezništvu
6. 4. 2024	Premiera dokumentarnega filma »Bombardiranje Beograda 1941« režiserja Saše Radovanovića
13.–14. 4. 2024	Podmorničarski vikend – vodeni ogledi notranjosti podmornice v spremstvu članov Društva Podmorničar – odprtje gostujoče razstave »Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika (30. marec–17. junij 1922)« portugalskega nacionalnega muzeja letalstva <i>Museu do Ar</i> – predstavitev knjige hrvaškega zgodovinarja Danijela Frke <i>Potonulo blago Jadrana (Potopljeni zakladi Jadrana)</i> – muzejska vodenja, tematske otroške delavnice in filmske projekcije – predstavitev pripadnikov 430. divizionu Slovenske vojske, Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran in Oddelka za pridobivanje kadrov iz Postojne – vodeni ogledi notranjosti policijskega čolna P-111 v spremstvu policistov Policijske uprave Koper in Postaje pomorske policije Koper
24. 4. 2024	Predstavitev publikacije Aleša Bediča <i>Letalo Spitfire Slovenec</i>
25. 4. 2024	Podpis pogodbe o sodelovanju Parka Škocjanske jame, Kobilarne Lipica in Parka vojaške zgodovine v letu 2024
5. 5. 2024	Slovesnost ob prevzemu dveh dragocenih zgodovinskih eksponatov – sablje in polkovnega kilta britanske vojske polkov <i>Seaforth Highlanders</i> ter pozneje <i>Queen's Own Highlanders</i>
5. 5. 2024	Spominska slovesnost ob obletnici padca letala Spitfire MH980 pri vasi Suhorje
8. 5. 2024	Odprtje stalne razstave »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)« ter pogovorno omizje ob 20. obletnici ideje o ustanovitvi Parka vojaške zgodovine
22. 5. 2024	Znanstvena konferenca »Leto 1944 na Slovenskem – osemdeset let pozneje« v sodelovanju s Študijskim centrom za narodno spravo

25. 5. 2024	16. mednarodni festival miniaturnosti »Svet v malem« v sodelovanju z Društvom Svet v malem
26. 5. 2024	Spomladanski pohod po Krožni poti vojaške zgodovine
29. 5. 2024	Predavanje v počastitev Maistrovega leta »Marija Maister in njeno sorodstvo na Pivškem« v sodelovanju z Zgodovinskim inštitutom Milka Kosa ter Vojaškim muzejem Slovenske vojske
30. 5. 2024	Slovesnost ob 10. obletnici prihoda letala IAR-93 Vultur
15. 6. 2024	Poletna muzejska noč – odprtje gostujoče razstave Muzeja varšavske vstaje »Varšavska vstaja 1944« – srečanje ob zaključku obnove helikopterja Mil Mi-8 – vodeni ogledi muzejskih zbirk in razstav – vodeni ogledi notranjosti podmornice
24.–25. 6. 2024	Dan državnosti – praznujte z nami! – projekcija več različnih dokumentarnih filmov o obdobju slovenskega osamosvajanja – vodeni ogledi muzejskih zbirk in razstav s poudarkom na vodstvih po nosilni razstavi »Pot v samostojnost«, posvečeni obdobju slovenskega osamosvajanja – voden pohod na Primož z ogledom notranjosti podzemne utrdbe Alpskega zidu – otroške delavnice
28. 6. 2024	Premiera dokumentarnega filma »Zavezniška bombardiranja Slovenije v drugi svetovni vojni« režiserja Saše Radovanovića
11.–15. 9. 2024	ZgodoVikend 11. 9. 2024: novinarska konferenca ob pričetku ZgodoVikenda 13. 9. 2024: Vestirnga 2024 14. 9. 2024: – pohod na Primož in vodeni ogled notranjosti utrdb Alpskega zidu – odprtje razstave »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945« – predavanje in projekcija filma »Slovenski pravičnik France Punčuh: 1902 (Logatec) – 1944 (Varšava)« – muzejska vodenja po zbirkah in razstavah – dan odprtih vrat Vojašnice Stanislava Požarja – otroške delavnice 15. 9. 2024: – slovesno odprtje policijskega čolna P-111 za obiskovalce – dinamična in statična predstavitev Slovenske vojske – dinamična in statična predstavitev Policije – demonstracijske vožnje oklepni vozil iz voznega dela zbirke Vojaškega muzeja Slovenske vojske in Parka vojaške zgodovine – dinamična in statična predstavitev gasilcev starodobnikov PGD Studeno – dinamična in statična predstavitev PGD Postojna – statična predstavitev Civilne zaščite

	– statična predstavitev Društva slovenskih miličnikov z vozili nekdanje Milice – predstavitev airsoft društva H. A. S. team – predstavitev Kluba vodnikov reševalnih psov Postojna – predstavitev Rehabilitacijskega in trening centra za konje Napolitano – muzejska vodenja po zbirkah in razstavah – voden ogled po prizoriščih ZgodoVikenda – voden pohod na Primož in strokovno vodenje po notranjosti utrdbe Alpskega zidu v izvedbi Zgodovinskega društva Rapalska meja – Dušica Kunaver: Vojska v slovenski ljudski pripovedi – delavnice za otroke v izvedbi Notranjskega muzeja Postojna, PGD Postojna in Parka vojaške zgodovine – spremljevalni program: srečanje starodobnih vozil, knjižni sejem vojaškozgodovinske literature, sejem militarij – dodatni program v sodelovanju z Muzejem novejšje in sodobne zgodovine Slovenije ter drugimi lokalnimi turističnimi ponudniki in partnerji Parka vojaške zgodovine
26. 10.–3. 11. 2024	Jesenske šolske počitnice
9. 11. 2024	Predavanje in predstavitev knjige Aleša Zelenka »Rupnikova linija / Boj za severno mejo«
20. 11. 2024	Predstavitev knjige »Poslednji libis 180«
27. 11. 2024	Odprtje začasne razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
3. 12. 2024	Odprtje gostujoče razstave »Slovenci med prvimi protifašisti v Evropi 1920–1941«
25. 12. 2024– 2. 1. 2025	Novoletne šolske počitnice

Odprtje gostujoče razstave Parka vojaške zgodovine »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«

V Parku vojaške zgodovine so 6. februarja vstopili v mesec kulture z odprtjem nove razstave »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«. Med več deset vojaškimi bolnišnicami, ki so v času prve svetovne vojne nudile zdravstveno oskrbo ranjenim in bolnim vojakom v zaledju soške fronte, je v letu 1917 ena stala tudi v vasi Kosovelje na Krasu. Tudi na to bi verjetno že legel prah zgodovinske pozabe, če ne bi na mestu, kjer je nekoč bila, nanjo opozarjali ostanki imenitne bolnišnične kapele.

Park vojaške zgodovine so za ta projekt navdušili domačini iz Kosovelj in okoliških vasi, ki si vztrajno prizadevajo za obuditev zgodovinskega spomina na pestro dogajanje v njihovi vasi ter njeni okolici v času prve svetovne vojne in nameravajo kapelo kot spomin ter opomin na vojno dogajanje tudi postaviti nazaj. Avtor razstave o Feldspitalu 808 je direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič.

Avstro-ogrška vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 je bila vzpostavljena že na srbski fronti kmalu po začetku vojne, a so jo po italijanski vojni napovedi prestavili na soško fronto. Kot nepogrešljiv del zaledne zdravstvene oskrbe vojakov je najprej stala v Škrbini na Krasu, dokler ni bila začasno premaknjena v Štanjel. Aprila 1917 je začela delovati na novi lokaciji v Kosoveljah, kjer je bilo ranjenim in bolnim na voljo 170 postelj. Bolnišnični kompleks v Kosoveljah je sestavljalo devet bolnišničnih zgradb – štiri barake za ranjene in bolne, baraka za okrevanje, oficirska baraka, očesna klinika, baraka za obolele s hemeroidi ter kuhinjska baraka. Po preboju fronte oktobra 1917 se je bolnišnica preselila v mesto Motta di Livenza 40 kilometrov severovzhodno od Benetk, kjer je ostala do konca vojne.

Jedro razstave o Feldspitalu 808 predstavlja maketa kapele, ki je bila sočasno z bolnišničnimi barakami postavljena sredi kompleksa v Kosoveljah za potrebe duhovne oskrbe ranjenih in bolnih ter bolnišničnega osebja. Umetelno dovršeno maketo kapele je po naročilu Parka vojaške zgodovine z izjemno skrbjo za detajle in zgodovinsko avtentičnost izdelal Franci Pogačar iz Polja v Ljubljani, pri čemer je v njeno izdelavo vložil več kot 2.500 ur svojega dela. Izdelava makete je bila velik izziv, saj je bila kapela po drugi svetovni vojni podrt, dolgo časa pa ni bila poznana niti nobena njena fotografija. Pripravo načrta makete je omogočila šele dragocena najdba albuma fotografij Feldspitala 808, ki ga je po spletu naključij v Nemčiji odkril znani zbiralec fotografij Marko Mohorčič. Prav na podlagi fotografij in terenskih izmer je arhitekt Tomaž Bekš iz Kosovelj narisal natančen načrt kapele, ki je bil podlaga za izdelavo makete.

Doslej še neobjavljeno fotografsko gradivo predstavlja tudi pomembno obogatitev razstave o Feldspitalu 808, saj obiskovalce seznanja s podobo kapele, ki je v času najhujše vojne vihre ranjenim in trpečim nudila tolažbo ter uteho.

Sprva je bilo predvideno, da bo razstavo kot častni gost odprl veleposlanik Suverenega malteškega viteškega reda v Republiki Sloveniji Nj. eksc. knez Mariano Hugo von Windisch-Graetz, vendar ga je nadomestil Roman Vučajnk, kancler Slovenske asociacije Malteškega viteškega reda, ki je izrazil posebno zadovoljstvo, da razstava predstavlja tudi pomembo vlogo Malteškega viteškega reda med prvo svetovno vojno. Na velik pomen Feldspitala 808 je opozoril tudi Dušan Luin, domačin iz Kosovelj in eden glavnih pobudnikov prizadevanj po obnovi kapele v Kosoveljah ter obuditvi njenega zgodovinskega spomina. Izjemno ustvarjalno pot avtorja makete kapele Francija Pogačarja in njegov obsežen opus pa je udeležencem predstavil dr. Janez Bogataj, priznani slovenski etnolog, ki že desetletja spremlja njegov umetniški razvoj.

Slovesnosti ob odprtju razstave in predstavitvi makete kapele so se udeležili tudi namestnik veleposlanika Slovaške republike Peter Bak, madžarski vojaški ataše polkovnik László Kaputa, župan Občine Sežana Andrej Sila, župan Občine Pivka Robert Smrdelj, poveljnik društva Malteška pomoč Slovenije Franci Bukovnik, načelnik Vojaškega vikariata Slovenske vojske Matej Jakopič, predstavniki mesta Motta di Livenza in drugi visoki gostje.

Kulturno noto dogodku je pridodal nastop instrumentalno-vokalne skupine Naši fantje, v kateri ustvarjajo domačini s Krasa.

Odprtje razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let« ter okrogla miza »NATO 75 let – vloga in pomen v preteklosti/sedanosti/prihodnosti« ob 75-letnici obstoja zveze NATO ter 20. obletnici pridružitve Severnoatlantskemu zavezništvu

Zveza Nato je leta 2024 praznovala 75 let od ustanovitve, hkrati pa smo v Sloveniji obeležili tudi 20-letnico pridružitve Severnoatlantskemu zavezništvu. Leta 2004 je namreč Republika Slovenija ob odločni referendumski potrditvi državljanov skupaj z Bolgarijo, Estonijo, Latvijo, Litvo, Romunijo in Slovaško postala polnopravna članica Nata, kar ji je prineslo stabilno varnostno ter politično okolje, Slovenski vojski pa novo razsežnost delovanja.

V Parku vojaške zgodovine so ob dvojnem jubileju zveze Nato v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje in Ministrstvom za obrambo ter ob podpori Veleposlaništva Združenih držav Amerike v Sloveniji pripravili razstavo, s katero želijo obiskovalce seznaniti z delovanjem zveze Nato, njeno vlogo in pomembnimi prednostmi, ki jih članstvo v Severnoatlantskem zavezništvu zagotavlja naši državi. Park vojaške zgodovine se je s tem v luči bližajoče se dvajsete obletnice formalnega vstopa Slovenije v zvezo Nato pridružil seriji dogodkov in obeleževanj na najvišji državni ravni.

Nova fotografska razstava v prvem tematskem sklopu z naslovom NATO 75 LET predstavlja zgodovino zavezništva, njegov razvoj in vojaško moč; drugi del z naslovom SLOVENIJA IN NATO 20 LET pa oriše pot približevanja naše države Severnoatlantskemu zavezništvu ter pomen zveze Nato za Slovenijo. Avtor razstave je direktor Parka mag. Janko Boštjančič.

Razstavo »NATO 75 LET/SLOVENIJA IN NATO 20 LET« je 27. marca na krajši slovesnosti odprl državni sekretar na Ministrstvu za obrambo dr. Damir Črnčec. Odprtju razstave pa je sledila okrogla miza z naslovom »NATO 75 let – vloga in pomen v

preteklosti/sedanosti/prihodnosti«, na kateri so povabljeni govorniki strnili svoja razmišljanja o prednostih članstva v zvezi Nato ter izzivih, s katerimi se Severnoatlantsko zavezništvo kljub večdesetletni tradiciji obstoja sooča v sodobnem času.

Premiera dokumentarnega filma »Bombardiranje Beograda 1941« režiserja Saše Radovanoviča

Dne 6. aprila 1941 je z bombardiranjem Beograda druga svetovna vojna z vso silovitostjo pljusnila tudi na ozemlje Kraljevine Jugoslavije. Bombardiranje glavnega mesta je zahtevalo več kot 2.000 žrtev, popolnoma je bilo porušenih več kot 600 zgradb, poškodovanih pa skoraj 8.000. A to je bil šele začetek neslutene gorja, ki je sledilo v naslednjih letih.

Prav ob obletnici bombardiranja, 6. aprila 2024, je bil v Parku vojaške zgodovine premierno predvajan dokumentarni film "Bombardiranje Beograda 1941", ki ga je režiral zgodovinar in raziskovalec Sašo Radovanovič iz Maribora. Film, ki je nastal na podlagi bogatega arhivskega gradiva, je opomin in svarilo ob vse večjih napetostih v svetu ter vse pogostejšem trpljenju nedolžnih civilistov.

Podmorničarski vikend 2024

V Parku vojaške zgodovine je 13. in 14. april 2024 zaznamoval Podmorničarski vikend, s katerim je bila tik pred pričetkom glavne turistične sezone obeležena 13. obletnica prihoda podmornice P-913 Zeta iz Črne gore. Tradicionalni tematski dogodek obiskovalcem vsako leto ob pričetku turistične sezone postreže s pestrim in raznolikim

programom. Dogodek poteka v tesnem sodelovanju s številnimi nekdanjimi slovenskimi podmorničarji iz Društva za ohranjanje podmorniške tradicije Podmorničar, ki si s svojim delovanjem prizadevajo ohranяти zavest o dolgi in bogati zgodovini podmorničarstva ob vzhodni jadranski obali ter pomembni vlogi slovenskih podmorničarjev.

V okviru Podmorničarskega vikenda so obiskovalce tudi tokrat pri podmornici in na razstavi o podmorničarstvu Jugoslavije sprejeli nekdanji podmorničarji iz društva ter jih spremljali v notranjost podmornice, s čimer so imeli edinstveno priložnost iz prve roke zvedeti vse podrobnosti o skrivnostih podmorničarskega poklica ter življenju in delu pod morsko gladino. V sklopu Podmorničarskega vikenda je bilo na ogled tudi podvodno diverzantsko plovilo R-2 v lasti Vojaškega muzeja Slovenske vojske. Dogodek so popestrila raznolika muzejska vodenja, tematske otroške delavnice in filmske projekcije, predstavili pa so se tudi pripadniki 430. divizionu Slovenske vojske, Pomorski muzej Sergeja Mašere Piran in Oddelek za pridobivanje kadrov Postojna.

V soboto je dogodek dopolnila še otvoritev gostujoče razstave portugalskega nacionalnega muzeja letalstva Museu do Ar "Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika (30. marec–17. junij 1922)", ki jo je v sklopu muzejskega sodelovanja lani prevedla in priredila dr. Barbara Juršič, direktorica Tehniškega muzeja Slovenije.

Sobotno dogajanje je zaključil znani hrvaški zgodovinar, raziskovalec potopljenih razbitin in vrhunski podvodni fotograf Danijel Frka, ki je predstavil svojo najnovejšo knjigo "Potonulo blago Jadrana", ki bo na voljo tudi v muzejski trgovini Magazin.

Posebnost letošnjega, že šestega Podmorničarskega vikenda, je bil ekskluziven voden ogled policijskega čolna P-111, ki je bil leta 2022 prepeljan iz Kopra v Park vojaške zgodovine. Vodenje sta izvedla policista Policijske uprave Koper in Postaje pomorske policije Koper. Tako kot podmornica, je tudi ogled čolna privabil številne vedoželjne obiskovalce.

Predstavitev publikacije Aleša Bediča *Letalo Spitfire Slovenec*

V Parku vojaške zgodovine je bil v sodelovanju z Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije v sredo, 24. aprila 2024, organiziran muzejski večer s predstavitvijo publikacije Aleša Bediča *Letalo Spitfire Slovenec*.

Publikacija Vojaškega muzeja Slovenske vojske, ki je izšla leta 2023, se osredotoča na zgodovino in razvoj letala Supermarine Spitfire kot enega najslavnejših letal druge svetovne vojne. Skupno je bilo izdelanih več kot 22.000 primerkov v različnih izvedenkah, s čimer se Spitfire uvršča na drugo mesto po številu izdelanih letal v vsej letalski zgodovini. Spitfire si je svojo slavo prislužil že med vojno, predvsem po njej pa je postal ikonično letalo, okrog katerega so se spletli različni miti in legende. Avtor Aleš Bedič je v delu osvetlil tudi zgodovinski kontekst prav posebnega primerka letala Spitfire, poimenovanega Slovenec, in tako bralcem orisal manj poznano poglavje iz razgibane zgodovine slovenskih letalcev, ki so se med drugo svetovno vojno v zavezniških letalstvih borili proti nacizmu.

Zgodba letala Spitfire Mk Vc z registrsko številko ES 257 in kodno oznako X Slovenec ter njegov pomen za slovensko letalsko zgodovino sta predstavljala tudi rdečo nič zadnjega muzejskega večera v Parku vojaške zgodovine. Avtor Aleš Bedič se je v predavanju poleg splošne vsebine in izbranih poglavij svojega dela osredotočil tudi na zgodovinsko vlogo

pripadnikov 352. skupine RAF-a oz. 1. lovske eskadrilje Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. Od 221 pripadnikov je bilo v enoti 158 Slovencev, kar je predstavljalo kar 71,5 % osebja. Ob tem so bili zaradi svojih zaslug izpostavljeni polkovnik France Pirc, kapetan Leopold Ankon, podporočnik Ciril Vrabič, praporščaka Marij Semolič in Mirko Kovačič ter številni drugi.

Podpis pogodbe o sodelovanju Parka Škocjanske jame, Kobilarne Lipica in Parka vojaške zgodovine v letu 2024

V četrtek, 25. aprila 2024, so predstavniki Parka Škocjanske jame, Parka vojaške zgodovine ter Kobilarne Lipica v Matavunu podpisali dogovor o sodelovanju, ki obiskovalcem ob obisku ene od treh znamenitosti omogoča 25-odstotni popust pri plačilu vstopnine pri drugih dveh znamenitostih.

Tiskovne konference se je udeležila tudi Dubrovka Kalin, generalna direktorica Direktorata za turizem na Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport, ki je ob dogodku poudarila: "Na ministrstvu smo izredno veseli, da se pomembni akterji turizma na Krasu že osem let povezujejo v čudovito zgodbo, povezujejo produkte, povečujejo svojo vidnost, združujejo resurse in na ta način udejanjajo zastavljeno politiko v okviru strategije slovenskega turizma 2022 do 2028."

Park vojaške zgodovine, Park Škocjanske jame in Kobilarna Lipica so sporazum prvič podpisali 2016 ter tako zasnovali temelje trdnega partnerstva, ki je povežalo raznoliko turistično ponudbo kraške regije ter jo trgu predstavilo kot enoten produkt. Povezovanje

pod skupno znamko »Trio kraških znamenitosti« je v zadnjih osmih letih s skupnimi promocijskimi aktivnostmi doprineslo k večji prepoznavnosti vseh treh ponudnikov, okrepilo turistične tokove na ta konec Slovenije in s tem ugodno vplivalo na njihovo obiskanost.

Slovesnost ob prevzemu dveh dragocenih zgodovinskih eksponatov – sablje in polkovnega kilta britanske vojske polkov *Seaforth Highlanders* ter pozneje *Queen's Own Highlanders*

Park vojaške zgodovine je 5. maja 2024 s krajšo slovesnostjo prejel dva dragocena zgodovinska eksponata, in sicer sabljo, ki jo je namestniku vrhovnega poveljnika zavezniških sil v Evropi v letih 1994–1998 generalu siru Jeremyju Mackenzieju v zahvalo za pomoč Slovenski vojski pri približevanju zvezi NATO podaril načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalmajor Albin Gutman, ter polkovni kilt britanske vojske v tkalskem vzorcu »Mackenzie« polkov *Seaforth Highlanders* in pozneje *Queen's Own Highlanders*. Sabljo je muzejskemu namenu ob 75-letnici zveze NATO in 20. obletnici slovenske pridružitve Severnoatlantskemu zavezništvu v znak tesnega obrambnega sodelovanja med Slovenijo ter Združenim kraljestvom predal dr. Aleš Musar, soproga predsednice Republike Slovenije. Dr. Musar je sabljo pred časom odkupil in se jo odločil podariti Parku vojaške zgodovine, medtem ko je kilt ob dvojnem jubileju zveze NATO Parku podarilo britansko veleposlaništvo. Dogodka ob predaji eksponatov so se poleg donatorjev dr. Aleša Musarja in veleposlanice Združenega kraljestva v Sloveniji Nj. eksc. Tiffany Sadler udeležili še župan Občine Pivka Robert Smrdelj, svetovalec v kabinetu ministra za obrambo Republike Slovenije ter predsednik Zveze slovenskih častnikov generalmajor

Dobran Božič in britanski obrambni ataše podpolkovnik Cristopher Day. Slovesnosti je škotski pridih z nastopom na dudah dodal glasbenik vojaškega orkestra četrtega bataljona škotskega kraljevega polka Byron Stirton.

Spominska slovesnost ob obletnici padca letala Spitfire MH980 pri vasi Suhorje

5. maja 2024 je potekala spominska slovesnost ob obletnici padca letala Spitfire MH980 pri vasi Suhorje v Brkinih, saj je pred 79 leti na robu Brkinov, tik ob vasi Suhorje, strmoglavilo britansko letalo Spitfire MH980, pri čemer je tik pred koncem vojne tragično ugasnilo življenje mladega pilota, narednika britanskih kraljevih letalskih sil Edmunda Ramsbothama.

Komaj 21-letni pilot je bil pripadnik 249. eskadrilje RAF-a, ene najslavnejših lovskih enot britanskih kraljevih letalskih sil. Enota je konec aprila 1945, ko je bila velika večina Evrope že osvobodjena, pomagala jugoslovanskim partizanom v zaključnih bojih z zalezovanjem nemških transportov na cesti in železnici. Narednik Ramsbotham je z letalom Spitfire MH980 29. aprila 1945 poletel z letališča Canne v Italiji in se na letališču Prkos pri Zadru oskrbel z gorivom, potem pa v iskanju sovražnikovih enot poletel do Trsta. Na poti nazaj je v nizkem preletu napadel sovražnikov tovornjak s strelivom, pri čemer pa je bilo letalo ob eksploziji tovornjaka zadeto in je neposredno zatem strmoglavilo v bližini Suhorja. Truplo mladega angleškega pilota so vaščani dostojno pokopali na vaško pokopališče. Kmalu po vojni so njegove posmrtno ostanke britanske vojaške oblasti prekopale na vojaško pokopališče v Beogradu, kjer počiva še danes.

Spomin na ta tragični dogodek na Suhorju ni nikoli povsem zamrl. Park vojaške zgodovine je tako na pobudo vaščanov Suhorja leta 2021 na mestu strmoglavljenja postavil

spomenik, ki tako domačinom kot obiskovalcem priča o žrtvi mladega narednika RAF-a. Avtor spomenika je akademski kipar Jurij Smole.

Vsako pomlad, v dneh okrog obletnice padca, Park v sodelovanju z Veleposlaništvom Združenega kraljestva v Sloveniji in Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije na kraju dogodka pripravi tudi spominsko slovesnost. Letos sta se v okviru slovesnosti preminulemu pilotu in padlemu letalu s položitvijo venca k spomeniku pri vasi Suhorje poklonila veleposlanica Združenega kraljestva v Sloveniji Nj. eksc. Tiffany Sadler ter svetovalec v kabinetu ministra za obrambo Republike Slovenije in predsednik Zveze slovenskih častnikov generalmajor Dobran Božič.

Odprtje stalne razstave »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)« ter pogovorno omizje ob 20. obletnici ideje o ustanovitvi Parka vojaške zgodovine

Pred dvajsetimi leti, 9. maja 2004, vsega nekaj dni po pridružitvi Republike Slovenije Evropski uniji, se je na dan Evrope in pivški občinski praznik rodila ideja, da bi opuščene, propadajoče vojašnice ob robu Pivke preuredili v vojaški muzej. Drzna zamisel je imela le malo možnosti za uresničitev, a Občina Pivka je v projektu prepoznala razvojno priložnost, Ministrstvo za obrambo je ocenilo, da je projekt uresničljiv, zagnana ekipa se je predano lotila dela, evropska kohezijska sredstva pa so odprla neslutene možnosti ... Projektanti so se lotili dela, zabrnili so gradbeni stroji in Vojaški muzej Slovenske vojske je začel z obnovo prvih eksponatov.

Od skromnih začetkov ob odprtju leta 2006 do danes se je Park vojaške zgodovine razvil v največji muzejski kompleks pri nas in enega najbolj obiskanih muzejev v državi. Z vpisom

v razvid muzejev pri Ministrstvu za kulturo leta 2019 in pridobitvijo pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev leta 2022 se je njegova vloga pri predstavljanju vojaške premične ter nesnovne kulturne dediščine potrdila tudi na državni ravni.

V Parku vojaške zgodovine so v počastitev dvajsete obletnice, kar je vzniknila pogumna ideja o tako drznem projektu, postavili muzejsko obeležje s fotografsko razstavo, ki prikazuje razvoj muzejskega kompleksa.

Muzejsko obeležje s fotografsko razstavo je 8. maja 2024 na krajši slovesnosti v Parku vojaške zgodovine odprl minister za kohezijo in regionalni razvoj dr. Aleksander Jevšek. Direktor Parka mag. Janko Boštjančič je muzejsko poslanstvo in sporočilo razstave povzel z besedami: »Za ime razstave in sploh celega obeleževanja 20. obletnice ideje Parka smo izbrali svetopisemski citat: Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe. Izaijeva prerokba izpred 2.750 let se nam je zdela nadvse primerna, saj najlepše ubesedi to, kar tu počnemo, ko orožje, ki je bilo namenjeno uničevanju in ubijanju, spreminjamo v razvojni, v turistični potencial. V tem času, ko se širom sveta spet na vso moč kujejo meči in sulice, je to sporočilo še bolj pomembno. Izaijeve besede smo vpisali v kovino, da bodo lahko še naslednjim generacijam pričevale o našem trdnem prepričanju, da je boljši svet mogoč in da bosta nekoč le zavladata mir ter pravičnost med narodi.«

Odprtju razstave je sledilo pogovorno omizje s snovalci ideje izpred dvajsetih let in ključnimi akterji hitrega ter uspešnega razvoja Parka vojaške zgodovine. Spomine na neomajen zanos takratnih odgovornih in zahtevno formalno-pravno pot osnovanja Parka so predstavili takratni poveljnik pivške vojašnice generalmajor Roman Urbanč, ki je danes predstavnik Republike Slovenije pri EU in NATU, župan Občine Pivka Robert Smrdelj ter direktor Parka mag. Janko Boštjančič, pri čemer so kot pomembno izpostavili prav zgledno sodelovanje lokalne skupnosti in Ministrstva za obrambo Republike Slovenije oz.

Slovenske vojske. V pogovoru, ki ga je moderirala Marjana Grčman, so sodelovali tudi načelnik Vojaškega muzeja Slovenske vojske podpolkovnik Marko Hlastec, konservatorka dr. Jedrt Vodopivec, poveljnik regijskega štaba Civilne zaščite za Notranjsko Sandi Curk, pa tudi predstavniki Fundacije Poti miru v Posočju, Parka Škocjanske jame in Regionalne razvojne agencije Zeleni kras kot dolgoletni partnerji Parka vojaške zgodovine. Ob tem so poleg iskrenih čestitk Parku vojaške zgodovine poudarili njegovo pomembno vlogo v današnjem času in njegov doprinos k razvoju muzealske stroke ter turistični prepoznavnosti regije in širšega območja.

Znanstvena konferenca »Leto 1944 na Slovenskem – osemdeset let pozneje« v sodelovanju s Študijskim centrom za narodno spravo

V Parku vojaške zgodovine je v sredo, 22. maja 2024, potekala znanstvena konferenca »Leto 1944 na Slovenskem – osemdeset let pozneje«, ki jo je v sodelovanju s Parkom pripravil Študijski center za narodno spravo.

Zbrane sta ob pričetku pozdravila direktor Študijskega centra za narodno spravo dr. Tomaž Ivešić in direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič. V kratkem nagovoru sta izrazila zadovoljstvo nad zglednim dolgoletnim sodelovanjem obeh institucij, v okviru katerega je bilo vzpostavljenih več raziskovalnih projektov in organiziranih skupnih dogodkov.

Obravnavo je odprl mednarodno uveljavljeni zgodovinar dr. Bojan Dimitrijević z Inštituta za novejšo zgodovino v Beogradu in v uvodnem referatu »Jugoistočna Europa i 1944. godina« predstavil ključne dogodke leta 1944, ki so pomembno vplivali na potek druge svetovne vojne v jugovzhodni Evropi.

Zgodovinsko dogajanje v letu 1944 so s svojimi znanstvenimi prispevki osvetlili tudi številni priznani domači in tuji zgodovinarji: dr. Klemen Kocjančič (»Nemške okupacijske enote in leto 1944«), dr. Damijan Guštin (»Slovenska partizanska vojska v letu 1944«), polkovnik dr.

Tomaž Kladnik (»Slovensko domobranstvo v letu 1944«), dr. Marica Karakaš Obradov (»Prehrana stanovništva na hrvatskom području 1944. godine«), dr. Nemanja Dević (»Okupirana Srbija u 1944. godini«), dr. Tamara Griesser Pečar (»SNOS in Verska komisija v letu 1944«), dr. Renato Podbersič (»Leto 1944 na Primorskem: Goriška sredina med revolucijo in protirevolucijo«), dr. Blaž Torkar (»Zavezniki in partizanska vojska leta 1944«) ter dr. Matic Batič (»Italijanski kolaboracionizem na Primorskem v letu 1944«).

Ob koncu konference so si udeleženci ogledali tudi razstavo »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, ki je zaradi pomembnega doprinosa k razkrivanju zgodbe te nemške šifrirne naprave in njenega vpliva na potek druge svetovne vojne prejela prestižno Valvasorjevo nagrado. Udeleženci konference so vodstvu Parka iskreno čestitali za dosežek in izrazili vse pohvale za prizadevno delo pri raziskovanju ter predstavljanju pomembnih zgodovinskih poglavij.

Park vojaške zgodovine in Študijski center za narodno spravo tudi v naslednjem letu načrtujeta izvedbo znanstvene konference na temo leta 1945, ki bo z razširjenim dvodnevним programom ob 80. obletnici konca druge svetovne vojne zaokrožila obravnavo druge svetovne vojne pri nas.

16. mednarodni festival miniaturne vojaške zgodovine »Svet v malem« v sodelovanju z Društvom Svet v malem

Park vojaške zgodovine je v soboto, 25. maja 2024, gostil mednarodni festival miniaturne vojaške zgodovine »Svet v malem«. Na že 16. tradicionalnem srečanju maketarjev in modelarjev v organizaciji Društva Svet v malem, ki je že tretjič zapored potekalo v Parku vojaške zgodovine, je sodelovalo kar 158 ustvarjalcev iz več evropskih držav. Poleg domačih udeležencev so se tako v različnih tekmovalnih kategorijah pomerili še tekmovalci iz sosedskih Hrvaške, Italije, Madžarske in Avstrije, pa tudi Nemčije, Češke, Poljske, Slovaške ter Bosne in Hercegovine.

Mednarodno tekmovanje v plastičnem maketarstvu, v okviru katerega je bilo razstavljenih kar 527 miniaturne vojaške zgodovine, je v Park vojaške zgodovine znova privabilo številne navdušence, ki so si z zanimanjem ogledali umetelno dovršene izdelke.

Tekmovalnim maketam vojaških vozil, plovil in scenskih prikazov so se ob bok postavile tudi makete železniških kompozicij, letal na daljinsko vodenje, domišljajske makete ter makete dirkalnih stez. Dogodek so še popestrili prikaz izdelovanja maket, maketarski boljši sejem z bogato založenimi prodajnimi stojnicami maket različnih proizvajalcev in predstavitev Društva Svet v malem.

Poleg tega so se v sklopu obogatenejšega dogajanja tega dne obiskovalcem na poligonu za muzejskim kompleksom z demonstracijskimi vožnjami predstavili izbrani oklepniki iz voznega dela zbirke Parka vojaške zgodovine in Vojaškega muzeja Slovenske vojske, na zgornji ploščadi pa je ob tej priložnosti potekalo tudi srečanje starodobnih vozil Zastava.

Razgibano muzejsko dogajanje sta zaokrožili vodenji po novi razstavi »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe«, postavljeni ob 20. obletnici ideje o osnovanju

Parka vojaške zgodovine, in razstavi »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, ki je ravno v teh dneh prejela prestižno Valvasorjevo nagrado za enkratne dosežke.

Spomladanski pohod po Krožni poti vojaške zgodovine

V Parku vojaške zgodovine je v nedeljo, 26. maja 2024, razgibano dogajanje minulega vikenda zaokrožil že tradicionalni Spomladanski pohod po Krožni poti vojaške zgodovine. Priljubljena pohodna pot domačinov, ki je pred leti osvojila tretje mesto na tekmovanju »Naj pot«, je v kombinaciji z animiranimi postanki na osrednjih točkah kljub negotovi vremenski napovedi k udeležbi pritegnila zavidljivo množico pohodnikov.

Bolj vajeni samostojnega pohodništva so se po petnajst kilometrov dolgi pohodni poti podali sami, medtem ko se je glavšina udeležencev pohoda izpred Parka vojaške zgodovine udeležila v spremstvu izkušenega lokalnega vodnika. Prvi postanek je bil že takoj nad muzejskim kompleksom, na nekdanjem vojaškem poligonu Kota 110, kjer so se nekdanj vojaške enote pripravljale za boj na soškem bojišču. Tokrat je udeležence na prostrani zelenici pozdravila čreda konj, ki jih urijo skrbni lastniki iz mladega lokalnega podjetja Neapolitano, rehabilitacija in trening konj. Dolgogrivi lepotci so pohodnike očarali z nekaj elementi klasične dresure in šole nad zemljo, najbolj pogumni pa so se lahko preizkusili tudi v jahanju.

Skupina je pohod nadaljevala z vzponom do hriba Primož, na katerem jih je poleg lepih razgledov na Pivško kotlino navdušila notranjost podzemne utrdbe Alpskega zidu s svojimi skrivnostnimi rovi in podzemnimi prostori. Na Primožu so obiskovalci lahko poskusili tudi odlične čaje družine Brožič, ki pod blagovno znamko "Iz gozda" ponuja bogat nabor lokalnih izdelkov.

Po okrepčilu so pot nadaljevali proti Šilentabru. Zadnji večji vzpon je pohodnikom še enkrat postregel s panoramskimi razgledi nad dolino, medtem ko so se na vrhu grebena seznanili z zgodovinskim pomenom območja, kjer je nekdanja stala največja protiturška utrdba na Slovenskem, in si ogledali podružnično cerkev svetega Martina. Ob poti so naleteli celo na lokalnega junaka Martina Krpana. Po krajšem postanku in okrepčilu so udeleženci pot nadaljevali mimo turistične vasi Narin ter peturni pohod zaključili s povratkom v Park vojaške zgodovine, kjer je večina pohodnikov prijeten izlet sklenila še z ogledom zbirk in razstav.

Predavanje v počastitev Maistrovega leta »Marija Maister in njeno sorodstvo na Pivškem« v sodelovanju z Zgodovinskim inštitutom Milka Kosa ter Vojaškim muzejem Slovenske vojske

V Parku vojaške zgodovine so se v okviru Maistrovega leta v sredo, 29. maja 2024, spominu na izjemne zasluge in zapuščino generala Rudolfa Maistra poklonili s pogovornim večerom na temo »Marija Maister in njeno sorodstvo na Pivškem«. Zbrane je uvodoma pozdravil direktor Parka mag. Janko Boštjančič, ki je izpostavil pomen Maistrovega leta. Slednje namreč pomeni priložnost ne samo za spoznavanje življenja Rudolfa Maistra kot karizmatičnega generala in branitelja slovenske severne meje, ampak tudi časa, v katerem je živel, ter njegovih najbližjih, ki so pomembno doprinesli k njegovim uspehom.

V predavanju, pripravljenim v sodelovanju z Zgodovinskim inštitutom Milka Kosa in Vojaškim muzejem Slovenske vojske, so bili tako osvetljeni drobci iz Maistrovega

zasebnega življenja s posebnim poudarkom na veliki vlogi njegove žene Marije Maister. Njeno življenje in delo sta v pogovoru, ki ga je povezoval dr. Gregor Antoličič z Zgodovinskega inštituta Milka Kosa, zbranim predstavila Majda Potrata kot ena največjih poznavalk Marije Maister pri nas ter zgodovinar Igor Gardelin. Marija Maister, rojena leta 1885 v Logatcu, je bila že od mladosti močno vpeta v javno društveno življenje tistega časa, pri čemer se je poleg kulturnega in društvenega udejstvovanja uveljavila tudi s humanitarnim delom.

V pogovornem večeru je bila izpostavljena tudi njena povezava s Pivko, na katero je pri svojem raziskovalnem delu po naključju naletel Igor Gardelin, in sicer je ob raziskovanju zgodovine dvorca Ravne ugotovil, da je bil s Kala pri Pivki doma njen stari oče.

Rudolf Maister z ženo Marijo, sinovoma in mamo Frančiško (roj. Tomšič) leta 1910 v Przemyslu (Vir: Bruno Hartman, *Rudolf Maister – general in pesnik*, Ljubljana, DZS, 1998).

Slovesnost ob 10. obletnici prihoda letala IAR-93 Vultur

V Parku vojaške zgodovine so v četrtek, 30. maja 2024, s krajšo slovesnostjo obeležili deseto obletnico prihoda letala IAR-93 Vultur, ki je leta 2014 obogatil muzejsko zbirko v Pivki.

Letalo Vultur je bilo zasnovano sredi 70. let v okviru projekta YUROM, pri katerem sta združili moči Jugoslavija in Romunija. Jugoslovansko vojno letalstvo je že konec 60. let sprejelo odločitev o razvoju novega jurišnega letala z visoko podzvočno hitrostjo, ki bi ob posebnih pogojih dosegalo tudi nadzvočno hitrost. Zaradi visokih stroškov so razmišljali o povezavi z zunanjim partnerjem, pri čemer se je kot idealna partnerica izkazala Romunija, saj je v tem času obujala vojaško letalsko industrijo. Rezultat jugoslovansko-romunskega sodelovanja je bilo visokokrilno dvomotorno jurišno letalo kovinske konstrukcije, ki je bilo v Jugoslaviji poimenovano Soko J-22 Orel, v Romuniji pa IAR-93

Vultur. Obe državi sta skupno proizvedli več kot 200 primerkov letala v različnih verzijah, pri čemer je Romunija ob prelomu tisočletja letala Vultur izvzela iz uporabe in začela z njihovim razrezom.

Pobuda o donaciji enega redkih ohranjenih primerkov romunske različice letala Sloveniji je pred več kot desetletjem prišla s strani Društva vojaških pilotov vseh generacij in prijateljev vojaškega letalstva ter Slovensko-romunskega poslovnega kluba Triglav-Carpați. Na slovenski strani sta se v projekt aktivno vključila Vojaški muzej Slovenske vojske in Park vojaške zgodovine, Občina Pivka je poskrbela za stroške obnove, prevoz eksponata pa je takrat donatorsko izvedlo transportno podjetje CEM-TIR.

Letalo IAR-39 Vultur 206 sicer samo posredno predstavlja del slovenske letalske zgodovine, a je ob prihodu vseeno pomembno obogatilo muzejsko letalsko zbirko. Dragocen muzejski eksponat je tudi pomembna priča odličnih odnosov med Romunijo in Republiko Slovenijo ter dobrega sodelovanja na gospodarskem, kulturnem in tudi obrambnem področju. Letalo je v pripravi na desetletnico prihoda v Republiko Slovenijo obnovil Vojaški muzej Slovenske vojske.

Slovesnosti se je udeležila visoka romunska delegacija na čelu z načelnikom romunskega vojaškega letalstva generalmajorjem Leonardom-Gabrielom Baraboiem in romunskim veleposlanikom Nj. eksc. Alexandrujem Grădinarjem. Zbrane na slovesnosti je nagovoril tudi upokojeni romunski general Iosif Rus, ki je ob izvedbi donacije pred desetimi leti igral ključno vlogo. Slovensko vojsko je na slovesnosti zastopal brigadir Boštjan Baš, Ministrstvo za obrambo pa direktor Direktorata za vojaškozgodovinsko dediščino mag. Matjaž Ravbar. Zbrane na slovesnosti, ki se je udeležilo tudi več veleposlanikov in drugih predstavnikov zavezniških držav, sta preko video sporočila nagovorila tudi ministra za obrambo obeh držav Marjan Šarec ter Angel Tîlvăr.

Pomemben poudarek je bil na slovesnosti dan tudi praznovanju 20. obletnice pridružitve Romunije in Slovenije zvezi NATO, s čimer sta državi presegli sodelovanje med dvema prijateljskima državama ter postali državi zaveznici.

Poletna muzejska noč 2024

Park vojaške zgodovine se je tudi letos pridružil nacionalnemu promocijskemu projektu slovenskih muzejev in galerij Poletna muzejska noč ter v soboto, 15. junija 2024, obiskovalcem v večernih urah ob obogatenem muzejskem programu brezplačno odprl svoja vrata.

Letošnjo Poletno muzejsko noč v Parku vojaške zgodovine je kot osrednji dogodek zaznamovalo odprtje gostujoče razstave Muzeja varšavske vstaje »Varšavska vstaja 1944«, ki je bila pripravljena na pobudo poljskega veleposlaništva ob 80. obletnici varšavske vstaje. Razstavo je odprl veleposlanik Republike Poljske v Sloveniji Nj. eksc. Krzysztof Olendzki, častne goste in prvo skupino obiskovalcev pa je po razstavi popeljal dr. Karol Mazur, vodja Oddelka za izobraževanje v Muzeju varšavske vstaje.

Muzejski utrip je obogatila tudi manjša slovesnost ob helikopterju Mil Mi-8, v okviru katere so se obiskovalci seznanili z zgodbo tega impozantnega muzejskega primerka in njegovo povezavo s helikopterjem enakega tipa, ki je sodeloval v vojnem dogajanju leta 1991. Udeleženci so si lahko ob tej priložnosti ekskluzivno ogledali tudi notranjost helikopterja, dogodka pa sta se udeležila tudi veleposlanik Republike Poljske v Sloveniji Nj. eksc. Krzysztof Olendzki s soprogo.

Program dogajanja so obogatila raznolika vodenja po muzejskih zbirkah in razstavah. Ob vodenem ogledu nosilne razstave »Pot v samostojnost« so se obiskovalci poučili o

prelomnem obdobju slovenskega osamosvajanja. Kot del dodatne ponudbe pa je bilo organizirano tudi vodenje po razstavi »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, ki je zaradi celovite obravnave muzejskega primerka te skrivnostne nemške šifrirne naprave iz druge svetovne vojne maja letos prejela Valvasorjevo nagrado za enkratne muzejske dosežke. Veliko zanimanja je bilo tudi za vodene ogleds notranjosti podmornice kot tudi za preizkus na simulatorjih letenja z letaloma MiG-21 ter Spitfire.

Obiskovalcem so bile tudi letos na Poletno muzejsko noč prosto dostopne zbirke Muzeja novejša in sodobne zgodovine Slovenije, Tehniškega muzeja Slovenije ter Narodnega muzeja Slovenije v Depojih državnih muzejev. V okviru obogatenega dogajanja so se lahko udeležili vodenja po občasni razstavi »Kolesa usod: zbirka koles Muzeja novejša in sodobne zgodovine Slovenije« ter po zbirki Rudolfa Cvetka. Muzejski program v Depojih državnih muzejev je sklenila še konservatorska delavnica »Ko kolo zablesti!«.

Razgibano dogajanje Poletne muzejske noči je v Park vojaške zgodovine tudi letos k obisku pritegnilo zavidljivo množico, saj si je muzejske zbirke in razstave v prijetnem vzdušju zgodnjepoletnega večera ogledalo več kot 500 obiskovalcev.

Odprtje razstave »Varšavska vstaja 1944«

Varšavska vstaja leta 1944 predstavlja eno najbolj tragičnih, a tudi najbolj junaških obdobij v zgodovini poljskega naroda. Poljska vlada v izgnanstvu se je konec julija 1944 odločila, da sproži vojaško akcijo Domovinske armade (*Armia Krajowa*), s katero bi osvobodili poljsko prestolnico Varšavo. S tem so želeli prehiteti prodirajočo Rdečo armado in tako vzpostaviti pogoje za neodvisno ter suvereno poljsko državo po koncu vojne. Vstaja se je začela 1. avgusta 1944 in naj bi predvidoma trajala le nekaj dni. A Stalin je zaukazal zaustavitev prodora Rdeče armade na reki Visli, s čimer so bili vstajniki po začetnih vojaških uspehih prisiljeni sami vztrajati v boju z Nemci.

Varšavska vstaja je trajala 63 dni, njena bilanca pa je bila grozljiva. Padlo je več kot 15.000 vojakov Domovinske armade, Nemci pa so pobili tudi več kot 180.000 prebivalcev Varšave, več kot pol milijona prebivalcev pa izselili ali pa zaprli v koncentracijska taborišča. Številne stavbe v središču mesta so bile porušene že v bojih, a kljub temu so Nemci v naslednjih tednih z načrtnim rušenjem podrli večji del mesta.

Kljub tej izjemno visoki ceni predstavlja Poljakom varšavska vstaja tudi 80 let po njenem koncu simbol njihove želje po svobodi, demokraciji in suverenosti poljske države. Ob 80. obletnici varšavske vstaje je bila na predlog poljskega veleposlaništva v Parku vojaške zgodovine postavljena muzejska razstava, ki jo je pripravil Muzej varšavske vstaje. Razstava je bila odprta v soboto, 15. junija 2024, kot osrednji dogodek letošnje Poletne muzejske noči v Parku vojaške zgodovine.

Razstavo je odprl veleposlanik Republike Poljske v Sloveniji Nj. eksc. Krzysztof Olendzki. V slavnostnem nagovoru je poudaril, da je sporočilo varšavske vstaje aktualno tudi še danes, in izrazil ponos, da bo razstava z gostovanjem v Parku vojaške zgodovine ohranjala spomin na to tragično obdobje poljske zgodovine ter ga predstavljala tudi slovenski javnosti. Dodal je tudi, da to, kar je sovjetski totalitarizem sprožil v Varšavi leta 1944, zdaj izvaja ruski avtoritarizem v Ukrajini. Odprtja razstave se je udeležil tudi predstavnik Veleposlaništva Ukrajine v Sloveniji Bogdan Toroptysev.

Na nujnost ozaveščanja o pomenu varšavske vstaje je opozoril tudi direktor Parka mag. Janko Boštjančič: »Zakaj neki bi se po 80 letih spominjali enega najbolj tragičnih in pretresljivih poglavij poljske zgodovine? Poglavja, polnega neskončnega trpljenja, potokov krvi vojakov Domovinske armade in krvi ter solz žena, otrok, starcev ... Poglavja, polnega ruševin uničenega mesta in dima sežganih trupel. A varšavska vstaja je bila več kot to. Šlo je za pravi izbruh junaštva, ljubezni do domovine, ljubezni do svobode, zavezanosti demokraciji. Zato izražam veselje in le s težavo skrivam ponos ekipe Parka vojaške zgodovine, da lahko gostimo to razstavo, katere odprtje je zaznamovalo letošnje Poletno muzejsko noč, njena postavitev pa bo obogatila celo letošnjo sezono našega muzeja.«

V imenu Muzeja varšavske vstaje se je odprtja udeležil dr. Karol Mazur, vodja Oddelka za izobraževanje v tem muzeju, ki je po razstavi popeljal častne goste in prvo skupino obiskovalcev.

Razstava bo v Parku vojaške zgodovine na ogled vse do oktobra. Spremljata jo tudi dva filma, in sicer krajši film »Mesto ruševin« (6 min), ki se predvaja vsak dan, ter unikatni rekonstruirani dokumentarec »Varšavska vstaja« rež. J. Komase (83 min), ki bo na ogled vsako soboto in nedeljo.

Dan državnosti – praznujte z nami!

V Parku vojaške zgodovine je praznični začetek tedna ob dnevu državnosti zaznamovalo razgibano muzejsko dogajanje.

Muzejski utrip je z bogatim naborom dogodkov popestril že tradicionalni program »Praznujte z nami!«, ki je obiskovalcem obudil spomin na zgodovinske trenutke ob slovenski osamosvojitvi. Obiskovalci so se lahko o prelomnem obdobju slovenskega osamosvajanja v ponedeljek, 24., in torek, 25. junija, poučili ob strokovnem vodenju po nosilni razstavi »Pot v samostojnost«. Vsebinski prikaz zgodbe slovenskega osamosvajanja je dopolnila projekcija treh kratkih filmov, pripravljenih v sklopu projekta »Zbrali smo pogum«, ki so podrobneje predstavili obdobje plebiscita, osamosvojitve in poteka vojne za Slovenijo. Na promocijski stojnici Slovenske vojske se je predstavil oddelek za pridobivanje kadra iz Postojne.

V torek dopoldne je bil organiziran voden pohod na Primož z ogledom notranjosti utrdbe Alpskega zidu, obiskovalci pa so se lahko udeležili tudi vodenja po razstavah tankovsko-artilerijske zbirke v paviljonih B in C. Praznično dogajanje je zaokrožilo vodenje po razstavi »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«, ki je bila pripravljena ob 20. obletnici ideje Parka vojaške zgodovine.

Najmlajši so se lahko na dan državnosti udeležili tudi otroških delavnic, na katerih so se preizkusili v izdelavi periskopa, sestavljanju lesenih modelov vojaških vozil in izdelovanju našitkov slovenskih grbov.

Obležitev dneva državnosti v Parku vojaške zgodovine je tudi letos k udeležbi privabila zavidljivo množico obiskovalcev, ki so se v prijetnem vzdušju ob razgibanem muzejskem programu pridružili praznovanju 33. rojstnega dneva samostojne Slovenije.

Premiera dokumentarnega filma »Zavezniška bombardiranja Slovenije v drugi svetovni vojni« režiserja Saše Radovanovića

Park vojaške zgodovine je v zadnjih letih poseben poudarek pri obravnavi zgodovinskih tem posvetil zavezniškim bombardiranjem Slovenije v drugi svetovni vojni, pri čemer tesno sodeluje z zgodovinarjem Sašem Radovanovićem iz Maribora. Slednji v okviru svojega raziskovalnega dela kot osrednjo temo proučuje ravno bombardiranja slovenskih krajev med drugo svetovno vojno in velja za izjemnega poznavalca te tematike. Sašo Radovanović je bil vrsto let zaposlen v mariborskem pokrajinskem arhivu, nato pa tudi v mariborskem pokrajinskem muzeju, in je tekom akademske kariere izdal vrsto publikacij, prispevkov, razstav ter monografij o zgodovini Slovenije, Štajerske in Maribora, pa tudi širše. V zadnjih letih je režiral tudi več dokumentarnih filmov z zgodovinsko tematiko.

V Parku vojaške zgodovine je bil v petek, 28. junija 2024, premierno predvajan njegov najnovejši dokumentarni film »Zavezniška bombardiranja Slovenije v drugi svetovni vojni«. Sašo Radovanović je v tokratni zgodovinski filmski upodobitvi ob bogatem

arhivskem gradivu in s pretresljivimi posnetki na velikem platnu predstavil silovitost ter izjemen obseg zavezniških bombardiranj slovenskega ozemlja v letih 1944 in 1945, na višku druge svetovne vojne. Strokovnjaki ocenjujejo, da je bilo takrat v okviru zavezniških bombardiranj na območju današnje Republike Slovenije v več kot 750 bombnih napadih odvrženih kar 8.000 ton letalskih bomb in da je za posledicami bombardiranj umrlo več kot 2.500 civilistov. Gre torej za obsežno zgodovinsko temo, ki je bila zaradi različnih razlogov veliko premalo obdelana ali celo prezrta in v Sloveniji še ni bila deležna celovite muzejske predstavitve.

Dokumentarni film Saše Radovanovića »Zavezniška bombardiranja Slovenije v drugi svetovni vojni« je bil obiskovalcem Parka vojaške zgodovine na ogled tudi julija in avgusta.

ZgodoVikend 2024

V Parku vojaške zgodovine je program tradicionalnega ZgodoVikenda kar pokal od pestrega dogajanja. Kot uvod v ZgodoVikend je v petek v muzejskem kompleksu potekala tradicionalna Vestirnga 2024, v sklopu katere je Uprava za obrambo Postojna izvedla seznanitev vojaških obveznikov generacije 2006, ki so se ob tej priložnosti – tako kot generacije nekoč – pripeljali na bogato okrašenih nabornih vozovih. Na dogodku je del svoje opreme in vozil predstavila tudi Slovenska vojska.

Sobotno dogajanje je v veliki meri zaznamoval Dan odprtih vrat Vojašnice Stanislava Požarja v Pivki, ki posebej zaradi voženj tankov vsako leto privabi veliko število obiskovalcev od blizu in daleč. Pestro pa je bilo tudi v Parku, saj je bil že dopoldne organiziran voden pohod do podzemne utrdbe na Primožu, v samem muzeju pa so se čez cel dan vrstili vodeni ogledi po muzejskih razstavah in otroške delavnice.

Vrhunec sobotnega dogajanja je predstavljalo odprtje nove razstave »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranje 1944–1945« avtorja zgodovinarja Saše Radovanoviča, s katero smo ob osemdesetletnici v Parku obudili zgodovinski spomin na takratno dogajanje. Avtor je Parku vojaške zgodovine predal obsežno gradivo, ki ga je pridobil v letih raziskovanja predmetne teme – gre za elektronske kopije kar 130.000 dokumentov s podatki in fotografijami bombardiranja Slovenije in tudi drugih krajev v srednji, južni ter vzhodni Evropi. Dragoceno gradivo povečini prihaja iz Agencije za raziskovanje zgodovine ameriških zračnih sil (Air Force Historical Research Agency – AFHRA) in bo Parku omogočilo vzpostavitev bogate podatkovne baze o dogajanju med drugo svetovno vojno. Ob odprtju razstave je svoje otroške spomine na bombardiranje rodnega Maribora zaupal slovenski pisatelj Tone Partljič, ki je razstavo tudi odprl.

Popoldne smo v Parku vojaške zgodovine v sodelovanju z Veleposlaništvom Republike Poljske in Centrom judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor pripravili projekcijo novega dokumentarnega filma *Punčuh: Pravičnik v Varšavi* ter predavanje Borisa Hajdinjaka, direktorja Sinagoge Maribor, ki je predstavil življenje in delo Franceta Punčuha, rojenega leta 1902 v Logatcu. Punčuh je med drugo svetovno vojno junaško pomagal Judom v Varšavi in je bil ubit med varšavsko vstajo leta 1944. Posthumno je zaradi svoje nesebične pomoči in junaškega delovanja prejel častni naziv pravičnik med narodi.

Nedeljsko dogajanje se je začelo že zgodaj s pohodom na Primož in strokovnim vodenjem po notranjosti utrdbe Alpskega zidu v izvedbi Zgodovinskega društva Rapalska meja. Eden od vrhuncev nedeljskega dogajanja je bila brez dvoma slovesnost ob koncu prve faze obnove policijskega čolna P-111, na kateri je minister za notranje zadeve mag. Boštjan Poklukar za obiskovalce slovesno odprl prenovljeno plovilo in notranjost čolna. Zbrane na slovesnosti je nagovoril tudi generalni direktor Policije mag. Senad Jušić.

Obiskovalcem sta se kot del osrednjega programa predstavili Slovenska vojska in Policija, pri čemer so sodelujoče enote poleg statične predstavitve tehnike pripravile tudi dinamičen prikaz akcijskega delovanja na terenu. Policija je obiskovalcem ponudila predstavitev dela bombnih tehnikov Specialne enote Policije in številnih drugih enot, ki so z različnih zornih kotov osvetlile poklic policistov. Gasilci iz Prostovoljnega društva Postojna so prikazali reševanje v primeru prometne nesreče. Enota za specialno delovanje (ESD) in 15. brigada vojaškega letalstva in zračne obrambe sta poskrbeli za vsesplošno navdušenje obiskovalcev ob prikazu reševanja sestreljenega pilota.

Ljubitelji vojaške tehnične dediščine so v okviru dinamičnih predstavitev na poligonu posebej pritegnile demonstracijske vožnje oklepnih vozil iz voznega dela zbirke Vojaškega muzeja Slovenske vojske in Parka vojaške zgodovine.

Poleg številnih dinamičnih predstavitev so si obiskovalci na glavnem prizorišču ogledali delovanje in opremo enot Slovenske vojske, Policije, Uprave za zaščito in reševanje ter Civilne zaščite. Poleg tega so obiskovalci lahko občudovali starodobnike Društva slovenskih miličnikov ter vojaške starodobnikov zasebnih lastnikov iz Slovenije in Hrvaške, posebno atrakcijo pa so predstavljali gasilci starodobniki PGD Studeno.

Festivalsko dogajanje je popestril bogat spremljevalni program z vodenimi ogledi zbirk in razstav ter prizorišč ZgodoVikenda, mini knjižnim sejmom vojaškozgodovinske literature, sejmom militarij in delavnicami za otroke Parka vojaške zgodovine, Notranjskega muzeja Postojna, Garaže Ajdovščina ter PGD Postojna. Dušica Kunaver, zbiralka ljudske dediščine, je predstavila svojo novo knjigo *Vojska v slovenski ljudski pripovedi*. Na svoj račun so prišli tudi ljubitelji živali, saj so si lahko ogledali predstavitvi Kluba vodnikov reševalnih psov Postojna in Rehabilitacijskega in trening centra za konje Napolitano.

V stavbi D, kjer domujejo Depoji državnih muzejev, so si obiskovalci ob strokovnem vodenju ogledali novo razstavo *Kolesa usod*, izkoristili pa so tudi ostale priložnosti za spoznavanje razstavljenih predmetov Muzeja novejšje in sodobne zgodovine, Tehničnega muzeja Slovenije in Narodnega muzeja Slovenije.

V sklopu ZgodoVikenda je bila prenovljena tudi fotografska razstava Vojaškega muzeja Slovenske vojske *Slovenska vojska – v službi domovine*. Ta vikend se je ob 30. obletnici Antonijevega rova v Parku začelo tudi gostovanje razstave Centa za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija.

V okviru muzejskega programa, ki ga podpira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, smo letos v Parku posebno pozornost posvetili prilagoditvi ogleda muzejskih razstav in zbirk ranljivim skupinam. Za gibalno ovirane osebe smo tako omogočili virtualen ogled notranjosti podmornice, notranjosti policijskega čolna in utrdbe na Primožu. Prav tako bomo do konca leta omogočili še virtualen ogled notranjosti dveh oklepnih vozil. Za potrebe slepih in slabovidnih smo pripravili miniaturo naših večjih "nosilnih" eksponatov, ki jih obiskovalci lahko primejo v roke ter se z dotikom seznanijo s podrobnostmi predstavljenih vozil. Večina miniaturn je v merilu 1:14. Za slabovidne smo tudi dodatno osvetlili razstavo o Enigmi ter razstavo Pot v samostojnost. Poseben poudarek smo letos namenili gluhi in naglušni obiskovalcem. Zanje smo s pomočjo g. Sama Dolanca prilagodili vodenje po muzejskih zbirkah in ga prevedli v slovenski znakovni jezik (SZJ). Tako imajo obiskovalci možnost na osmih lokacijah v Parku vojaške zgodovine z mobilnim telefonom skenirati QR kodo, ki jih vodi do video vodnika v znakovnem jeziku. Posneli smo tudi video vodnik v mednarodni kretnji, ki bo na isti način tujim obiskovalcem na voljo do konca leta.

ZgodoVikend, ki je z novo preobleko nasledil nekdanji Festival vojaške zgodovine, je ta vikend privabil v Pivko več kot 5.000 obiskovalcev.

Predavanje in predstavitev knjige Aleša Zelenka »Rupnikova linija / Boj za severno mejo«

Park vojaške zgodovine Pivka je v sodelovanju z občinskimi združenji OZSČ Pivka in OZSČ Ilirska Bistrica pripravil predavanje in predstavitev knjige Aleša Zelenka »Rupnikova linija / Boj za severno mejo«, ki je potekalo v soboto, 9. novembra 2024, v Parku vojaške zgodovine.

Avtor knjige, Aleš Zelenko, ki že dolgo raziskuje obrambni sistem Rupnikove linije, je najprej predstavil kako se je dokopal do sprva težko dostopnih podatkov ter svoje raziskave dopolnjeval z obiski ostalin utrdbenega sistema na samem terenu.

Medvojno obdobje je v Evropi zaznamovalo intenzivno utrjevanje meja z gradnjo obsežnih obrambnih linij, kot so na primer Maginotova linija na francoski strani, Siegfriedova linija na nemški strani in Alpski zid, ki so ga zgradili Italijani na novo vzpostavljeni Rapalski meji po prvi svetovni vojni. Kraljevina Jugoslavija se je pri zasnovi obrambne črte zgledovala predvsem po francoskem in češkem vzorcu utrjevanja. V času stopnjevanja napetosti tik pred drugo svetovno vojno je morala Jugoslavija utrditi praktično celotno kopensko mejo, saj so jo na vseh straneh obkrožale potencialne sovražne države. Ekonomska situacija temeljitih priprav na prihajajoči spopad ni omogočala, zato so do začetka druge svetovne vojne uspeli dokončati le nekaj segmentov obrambnega sistema. Najbolj poznan del Rupnikove linije je potekal nasproti Alpskega zidu, vendar je Aleš Zelenko poudaril, da je bil najbolje branjen del na sicer manj poznanem severnem odseku ob meji z Avstrijo. Prav na tem delu so se enote Jugoslovanske kraljeve armade najdlje upirale nasprotniku v aprilski vojni leta 1941.

Posamezne ostaline fortifikacij so vidne še danes, vendar je za njihovo ohranjanje potrebno vzpodbuditi več zanimanja. Avtor vidi možnost vključitev bunkerjev ali delov

obrambne linije v turistično ponudbo, kot primer dobre prakse je izpostavil ohranjanje in prezentacijo utrdb na Primožu, za katero skrbi Park vojaške zgodovine.

Za zaključek je Aleš Zelenko poudaril, da linije fortifikacij še zdaleč niso zastarele, kot je to veljalo v času po drugi svetovni vojni. Še danes lahko spremljamo utrjevanje meja na primeru baltskih držav, zato ima ohranjanje bunkerjev Rupnikove linije morda tudi strateški pomen.

Predstavitev knjige »Poslednji libis 180«

V sredo, 20. novembra 2024, je v Parku vojaške zgodovine potekala predstavitev knjige Poslednji libis 180. Avtorjema knjige, Borutu Podgoršku in Marku Malecu se je na predavanju pridružil še Branko Bunderla, ki je lastnik, restavrator in pilot libisa 180.

Trisedežno športno-turistično letalo libis 180 je bilo zadnje serijsko letalo, izdelano v ljubljanski tovarni letal LIBIS. Posebnost libisa je njegova konstrukcija iz lesa in kovine, ter trisedežna ureditev pilotske kabine, ki med športnimi letali velja za veliko redkost. Libis, izdelan v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, poganja motor, izdelan leta 1944, ki je torej najstarejši del letala. Libis 180 so uporabljali za turistične panoramske lete, osebni prevoz in za vleko jadralnih letal. Skupno jih je bilo narejenih deset, od katerih je danes ohranjen le »ptujski« libis 180 po zaslugi Branka Bunderla, ki je v njegovo obnovo vložil ogromno svojega časa in denarja. V dvajsetih letih je uspel premostiti vse težave, od zbiranja originalne dokumentacije in načrtov letala iz beograjskih arhivov, do končne pridobitve dovoljenja za uporabo originalne registracijske številke letala YU-CVR.

V času obnove je bilo zbranih ne samo veliko dokumentov in zapiskov o gradnji libisa 180, temveč tudi velika količina pričevanj in izkušenj pilotov, ki so z njim leteli. Soavtorja sta se zato odločila opraviti poglobljeno raziskavo o letalu in vse zbrano gradivo urediti v knjigo, posvečeno samemu letalu pa tudi vsem deležnikom, ki so bili tako ali drugače z njim povezani.

Danes je obnovljen in restavriran »ptujski« libis 180 edino leteče motorno letalo slovenskih korenin iz časa Jugoslavije.

Avtorja knjige in Branko Bunderla so na predstavitvi opisali celotno pot obnove letala, z zbranimi delili zanimive izkušnje in poudarili pomen ohranjanja izjemno bogate slovenske letalske dediščine.

Odprtje začasne razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«

V Parku vojaške zgodovine so v sredo, 27. novembra 2024, odprli novo razstavo VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU.

K sodelovanju pri tem razstavnem projektu VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU, ki prikazuje vojno v vsej njeni grozoti, je bil Park vojaške zgodovine povabljen s strani nizozemskega Nacionalnega vojaškega muzeja. Fotografska razstava združuje fotografije, ki jih je na svojih obiskih frontnih črt in zaledja Ukrajine posnel priznani nizozemski fotograf Eddy van Wessel.

Gre za pretresljiv vpogled v razdejanje, ki ga je povzročila agresija, in neskončno trpljenje prizadetega prebivalstva. Njegove fotografije so plod njegove vztrajnosti, trme in iskrenega zanimanja za sočloveka. Vojna v Ukrajini ni njegova prva vojna – s svojim fotoaparatom je bil že na bojiščih Bosne, Čečenije, Iraka in Sirije. Nikjer se ni posvečal vojaškostrateškim vidikom operacij ali pa bil fasciniran nad močjo posameznih armad in njihove oborožitve. Čeprav ga največkrat opišejo kot vojnega fotografa, bi lahko rekli, da je pravzaprav fotokronist posledic vojne, saj povsod skuša v svoj objektiv uloviti trpljenje posameznikov, ki jih je zajel vrtinec vojne, in preizkušnje njihovega vsakdana, zato je sporočilo van Wesselovih fotografij glasen protest proti grozljivosti in nesmiselnosti vojne.

Eddy van Wessel pa ne nagovarja samo s fotografijo; njegovi so tudi podnapisi k fotografijam na razstavi, saj nihče ne zna in ne more bolje opisati trenutka, v katerem je fotografija nastala, kot on sam.

Njegove fotografije so poleg razstave v Parku vojaške zgodovine razstavljene še v nizozemskem Nacionalnem vojaškem muzeju in v galeriji Leica galeriji v Amsterdamu. Eddy van Wessel kot dokumentarni fotograf sodeluje s številnimi revijami širom sveta, kot so Stern, Paris Match, Le Monde, Spiegel in Washington Post. Eddy van Wessel je za svoje delo prejel številne prestižne nagrade, kot je fotograf leta, ki jo na Švedskem podeljuje komisija Årets Bild, kar štirikrat pa je prejel nagrado za najboljšo fotografijo na prestižnem mednarodnem tekmovanju srebrna kamera.

Fotografski razstavi je dodana še predstavitev ene od vojnih zgodb – zgodbo sirotišnice otrok luganske regije št. 2, ki je našla streho nad glavo v vasi Slavina, vsega 5 km od Parka. Ustanova se je v valu vojnega nasilja znašla že leta 2014, ko so jo separatistične sile skušale deportirati v Rusijo. Le odločnosti in velikemu pogumu predstojnice sirotišnice dr. Kateryne Dontsove gre zasluga, da so se otroci vrnil v Ukrajino.

Sirotišnica je bila na novo vzpostavljena v mestu Severodoneck, od koder pa se je morala zaradi ruske agresije v februarju 2022 čez noč preseliti v Lvov na zahodu Ukrajine, kjer so bile razmere zaradi pogostih raketiranj zelo hude. Po zaslugi humanitarne akcije, ki sta jo zagagnala Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste – Polje in POP TV, ter sodelovanju Urada Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov s pristojnimi ukrajinskimi organi in ukrajinskim veleposlaništvom v Sloveniji je bila sirotišnica v začetku maja 2022 preseljena v Slovenijo. S prizadevanji Civilne zaščite, Občine Postojna, Srednje gozdarske, lesarske in zdravstvene šole Postojna, predvsem pa Krajevne skupnosti Slavina, ki je za namestitev ponudila vaški kulturni dom, je bila v Slavini omogočena udobna namestitev za dvajset ukrajinskih sirot, ki so bile takrat stare od enega do šest let. Poleg otrok se je v Slovenijo preselil tudi del osebja sirotišnice, in sicer osem medicinskih sester in varušek ter tri zdravnice.

Razstavo je odprl g. Vojko Volk, državni sekretar za mednarodne zadeve ter nacionalno in mednarodno varnost, dogodka pa so se udeležili številni visoki gostje. Med njimi sta bila tudi nizozemski veleposlanik g. Johan Verboom in Veleposlanik Ukrajine v Sloveniji g. Andrii Taran. Prisotni so bili tudi drugi visoki tuji diplomatski predstavniki držav članic Evropske unije in Nata, predstojnica regionalne sirotišnice Luganske regije št. 2, dr. Kateryna Dontsova skupaj z osebjem te ustanove, poleg tega pa tudi številni drugi gostje.

Slovesnemu odprtju razstave je sledila projekcija filma Eddyjeva vojna (Eddy's War) produkcijske hiše Zeppers Film & TV, ki ga je režiral Joost van der Valk. Film odstira pogled v zakulisje delovanja Eddyja van Wessela.

Odprtje gostujoče razstave »Slovenci med prvimi protifašisti v Evropi 1920–1941«

V Parku vojaške zgodovine so v torek, na praznik *Ta veseli dan kulture*, 3. decembra 2024, odprli gostujočo razstavo »Slovenci med prvimi protifašisti v Evropi 1920–1941«. Razstavo je pripravilo Društvo TIGR Primorske v sodelovanju z Narodno in študijsko knjižnico v Trstu.

Zbrane sta najprej nagovorila direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič in podžupanja Občine Pivka Majda Godina. Vsebinsko gostujoče predstave je predstavil predsednik Društva TIGR Gorazd Humar, ki je aprila 2023 v okviru muzejskega večera aprila 2023 v Parku vojaške zgodovine predstavil knjigo *Ko so ječali tečaji Evrope: o pesniku Dragu Bajcu in tigrovcih iz goriškega poduredništva časopisa Edinost*. Pesnik Drago Bajc je bil namreč tesno vpet v protifašistično delovanje na Vipavskem.

Razstava prikazuje zgodovino obdobja med obema vojnama, vse od vzpostavitve rapalske meje, do začetka druge svetovne vojne in zajema vsa pomembna poglavja, ki vključujejo opis fašističnega nasilja po letu 1920, požig Narodnega doma v Trstu, začetke in razvoj upora proti fašističnemu režimu, ter pregled delovanja organizacije TIGR.

Razstava je bila prvič predstavljena 23. januarja 2024 v Evropskem parlamentu v Bruslju, nato pa so jo gostile še številne druge institucije, na primer Pokrajinski muzej Koper, ter razne šole. Društvo TIGR si na tak način prizadeva ohranjati spomin na trpljenje Slovencev

pod fašističnim režimom, pomen vloge primorskih antifašistov in prizadevanja za povojno priključitev Primorske k Sloveniji.

4.2 UGODNOSTI IN DOGAJANJE OB OBISKU NA MUZEJSKE DNEVE TER DNEVE S POSEBNIM KULTURNIM POMENOM

8. 2. 2024	Slovenski kulturni praznik
18. 5. 2024	Mednarodni muzejski dan
15. 6. 2024	Poletna muzejska noč
24.–25. 6. 2024	Praznujte z nami! Dan državnosti v Parku vojaške zgodovine
3. 12. 2024	Ta veseli dan kulture
9.–15. 12. 2024	Naprej v preteklost

Slovenski kulturni praznik

V Parku vojaške zgodovine je 8. februarja muzejski vsakdan zimske sezone obudilo razgibano dogajanje ob slovenskem kulturnem prazniku, ki je k obisku privabilo doslej rekordno število obiskovalcev. Na praznični dan se je namreč med muzejskimi eksponati sprehodila množica skoraj 2.200 obiskovalcev, zlasti družin s šolarji, katerih živahna energija je napolnila muzejske paviljone.

V okviru dodatnih vsebin so bili pripravljene tudi več splošnih vodenj po zbirkah in razstavah v paviljonih A, B ter C in specializirano vodenje po tematski razstavi »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, kjer je orisana zgodba muzejskega primerka te skrivnostne šifrirne naprave iz druge svetovne vojne.

Številni med njimi so si z zanimanjem ogledali pred dnevi odprto razstavo »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«. Najnovejša razstava Parka vojaške zgodovine obuja zgodovinski spomin na vojaško poljsko bolnišnico, ki je v letu 1917 pri vasi Kosovelje nudila zdravstveno oskrbo ranjenim in bolnim vojakom v zaledju soške fronte. Avtor razstave, direktor Parka mag. Janko Boštjančič, je ob tej priložnosti zbranim predstavil vsebino razstave s poudarkom na njenem jedru – umetelno

dovršeni maketi, v kateri je njen avtor Franci Pogačar v merilu 1 : 10 detajlno poustvaril kapelo, ki je bila postavljena sredi bolnišničnega kompleksa za potrebe duhovne oskrbe ranjenih in bolnih ter bolnišničnega osebja.

Ljubitelji filmskih projekcij in dokumentarnih filmov sta navdušili ekskluzivni projekciji filmov Društva Kolut »Neverjetna zgodba lepotcev iz Lipice« ter »Slovenec, ki je preletel stoletje«. Prvi, pripravljen v povezavi z razstavo »Lipicanci – žive legende«, osvetljuje zgodbo o legendarnem vojaškem reševanju plemenitih lipicancev s Češke med drugo svetovno vojno s strani ameriške vojske, medtem ko drugi pripoveduje življenjsko zgodbo Jurija Kraigherja – Žoreta, katerega zasluge v letalstvu so predstavljene tudi na stalni razstavi Parka vojaške zgodovine »Do pekla in nazaj – zgodba padlih ameriških letal med drugo svetovno vojno na območju Slovenije«.

Muzejski program je popestrila mobilna igra »Vitezov izziv«, ob kateri so mladi obiskovalci z reševanjem zabavnih, resničnostnih in pustolovskih nalog na mobilnih telefonih spoznavali muzejske zbirke ter razstave. Interaktivno zasnovana aplikacija je igralcem na tak način približala oddaljena poglavja iz naše zgodovine in jih seznanila z bogato vojaškozgodovinsko dediščino tega območja. Najmlajši obiskovalci so se lahko udeležili tudi raznolikih otroških delavnic, pri čemer so se še posebej z veseljem lotili izziva izdelave modelov vojaških vozil iz kock.

Ob dodatnem programu in splošnih ter strokovnih vodenjih so si obiskovalci tega dne muzejske zbirke in razstave ogledali po podaljšanem urniku ter polovični ceni, tj. s 50 % popusta pri nakupu osnovne muzejske vstopnice.

Krona praznovanja slovenskega kulturnega dneva v Parku vojaške zgodovine je bil nastop pevske skupine Hrušiški fanti iz Brkinov, ki že od leta 1955 zbira, poustvarja in ohranja ljudsko pesemsko izročilo brkinskih vasi. Sozvočje znanih vojaških ljudskih napevov je množico obiskovalcev med jeklenimi eksponati opomnilo, da nobena vojna ne zmore zaustaviti človeške ustvarjalnosti in upanja po svetli prihodnosti, kar najbolj nazorno odražajo ravno besedila ljudskih pesmi.

Mednarodni muzejski dan v Parku vojaške zgodovine

V soboto, 18. maja 2024, je skupnost muzejev v Sloveniji praznovala Mednarodni muzejski dan, ob katerem slovenski muzeji z namenom krepitev prepoznavnosti svojega dela in poslanstva vsako leto pripravijo razgiban muzejski program.

Svetovnemu prazniku muzejev smo se kot vsako leto poklonili tudi v Parku vojaške zgodovine, pri čemer so si lahko obiskovalci tega dne ob podaljšanem delovnem času muzejsko ponudbo ogledali po polovični ceni.

Poletna muzejska noč v Parku vojaške zgodovine

V Parku vojaške zgodovine je v soboto, 15. junija 2024, muzejski utrip ob pričetku osrednje turistične sezone popestrila »Poletna muzejska noč«.

Že tradicionalni promocijski projekt slovenskih muzejev in galerij vsako leto postreže z raznovrstnimi programi ter pestrim dogajanjem širom Slovenije z namenom približati muzejske

vsebine s področja kulturne dediščine, umetnosti, kulture in zgodovine širši javnosti ter obiskovalcem predstaviti novosti iz svoje ponudbe.

Park vojaške zgodovine je kot že vrsto let tudi tokrat obiskovalcem med 18. in 24. uro brezplačno odprl svoja vrata ter za udeležence pripravil bogat nabor dogodkov in obogatenih muzejskih vsebin.

Praznujte z nami! Dan državnosti v Parku vojaške zgodovine

V Parku vojaške zgodovine je praznični začetek tedna ob dnevu državnosti zaznamovalo razgibano muzejsko dogajanje.

Muzejski utrip je z bogatim naborom dogodkov popestril že tradicionalni program »Praznujte z nami!«, ki je obiskovalcem obudil spomin na zgodovinske trenutke ob slovenski osamosvojitvi. Obiskovalci so se lahko o

prelomnem obdobju slovenskega osamosvajanja v ponedeljek in torek, 24. in 25. junija, poučili ob strokovnem vodenju po nosilni razstavi »Pot v samostojnost«. Vsebinski prikaz zgodbe slovenskega osamosvajanja je dopolnila projekcija treh kratkih filmov, pripravljenih v sklopu projekta »Zbrali smo pogum«, ki so podrobneje predstavili obdobje plebiscita, osamosvojitve in poteka vojne za Slovenijo. Na promocijski stojnici Slovenske vojske se je predstavil oddelek za pridobivanje kadra iz Postojne.

V torek dopoldne je bil organiziran voden pohod na Primož z ogledom notranjosti utrdbe Alpskega zidu, obiskovalci pa so se lahko udeležili tudi vodenja po razstavah tankovsko-artilerijske zbirke v paviljonih B in C. Praznično dogajanje je zaokrožilo vodenje po razstavi

»Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«, ki je bila pripravljena ob 20. obletnici ideje Parka vojaške zgodovine.

Najmlajši so se lahko na dan državnosti udeležili tudi otroških delavnic, na katerih so se preizkusili v izdelavi periskopa, sestavljanju lesenih modelov vojaških vozil in izdelovanju našitkov slovenskih grbov.

Obeležitev dneva državnosti v Parku vojaške zgodovine je tudi letos k udeležbi privabila zavidljivo množico obiskovalcev, ki so se v prijetnem vzdušju ob razgibanem muzejskem programu pridružili praznovanju 33. rojstnega dneva samostojne Slovenije.

Ta veseli dan kulture

Park vojaške zgodovine se je tudi 3. decembra 2024 pridružil praznovanju Tega veselega dneva kulture in ob obletnici rojstva pesnika Franceta Prešerna pripravil pester muzejski program. Ob tej priložnosti pa je bil obisk Parka še ugodnejši, saj so si obiskovalci muzejske zbirke in razstave ogledali po polovični ceni.

Na ta dan je bila odprta gostujoča razstava »Slovenci med prvimi antifašisti v Evropi 1920–1945«, ki sta je pripravila Društvo TIGR ter Narodna in študijska knjižnica v Trstu. Sledilo je še vodenje po razstavi »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945«, obiskovalci so se lahko kot del dodatne ponudbe udeležili strokovnega vodenja po razstavi »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, v okviru katerega so lahko ogledali muzejski primerek te skrivnostne šifrirne naprave iz druge svetovne vojne ter izvedeli več o njenem vplivu na potek zgodovinskega dogajanja.

Naprej v preteklost 2024

Park vojaške zgodovine se je minulo leto že tretjič zapored pridružil vseslovenski spletni promocijski akciji slovenskih muzejev in galerij #naprejevpreteklost, ki jo je decembra organizirala Služba za premično dediščino in muzeje pri Narodnem muzeju Slovenije v sodelovanju s Skupnostjo muzejev Slovenije.

Več kot sedemdeset sodelujočih muzejev in galerij je v sklopu akcije v tednu med 9. in 15. decembrom 2024 na svojih spletnih straneh in družbenih omrežjih delilo zanimive zgodbe, fotografije, kratke posnetke ter druge poučne vsebine, s katerimi so širši javnosti omogočili vpogled v svoje muzejske zbirke, ozaveščali o pomenu muzejskega dela in spodbujali k zbiranju, hranjenju ter varovanju tako snovne kot nesnovne dediščine.

V Parku vojaške zgodovine smo ob tej priložnosti po spletnih kanalih in na muzejskem blogu virtualno predstavili del muzejskih vsebin, pri čemer je bil poseben poudarek dan prikazu izbranih muzejskih primerkov iz zbirke orožja.

4.4 VISOKI PROTOKOLARNI OBISKI

6. 2. 2024	Namestnik veleposlanika Slovaške republike Peter Bak ob odprtju razstave »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«
	Madžarski vojaški ataše polkovnik László Kaputa ob odprtju razstave »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«
	Kancler Slovenske asociacije Malteškega viteškega reda Roman Vučajnk
29. 2. 2024	Veleposlanik Češke republike v Republiki Sloveniji Nj. eksc. Jiří Kuděla
27. 3. 2024	Državni sekretar na Ministrstvu za obrambo dr. Damir Črnčec ob odprtju razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«
	Veleposlanica Združenega kraljestva v Sloveniji Tiffany Sadler ob odprtju razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«
	Veleposlanik Ukrajine v Sloveniji dr. Andrij Taran ob odprtju razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«
	Poveljnik sil Slovenske vojske brigadir Boštjan Močnik ob odprtju razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«
5. 5. 2024	Dr. Aleš Musar, soprog predsednice Republike Slovenije, v okviru slovesnosti ob predaji dveh zgodovinskih eksponatov – sablje in polkovnega kilta britanske vojske – Parku vojaške zgodovine
	Veleposlanica Združenega kraljestva v Sloveniji Nj. eksc. Tiffany Sadler v okviru slovesnosti ob predaji dveh zgodovinskih eksponatov – sablje in polkovnega kilta britanske vojske – Parku vojaške zgodovine ter spominske slovesnosti ob obletnici padca letala Spitfire MH980 pri vasi Suhorje
	Britanski obrambni ataše podpolkovnik Cristopher Day v okviru slovesnosti ob predaji dveh zgodovinskih eksponatov – sablje in polkovnega kilta britanske vojske – Parku vojaške zgodovine ter spominske slovesnosti ob obletnici padca letala Spitfire MH980 pri vasi Suhorje
	Svetovalec v kabinetu ministra za obrambo Republike Slovenije in predsednik Zveze slovenskih častnikov generalmajor Dobran Božič v okviru slovesnosti ob predaji dveh zgodovinskih eksponatov – sablje ter polkovnega kilta britanske vojske – Parku vojaške zgodovine in spominske slovesnosti ob obletnici padca letala Spitfire MH980 pri vasi Suhorje
8. 5. 2024	Minister za kohezijo in regionalni razvoj dr. Aleksander Jevšek kot otvoritelj razstave »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«
30. 5. 2024	Načelnik romunskega vojaškega letalstva generalmajor Leonard-Gabriel Baraboi v okviru slovesnosti ob 10. obletnici prihoda letala IAR-93 Vultur
	Romunski veleposlanik Nj. eksc. Alexandru Grădinar v okviru slovesnosti ob 10. obletnici prihoda letala IAR-93 Vultur

	Video nagovor ministrov za obrambo Republike Slovenije Marjana Šarca in Romunije Angela Tîlvărja v okviru slovesnosti ob 10. obletnici prihoda letala IAR-93 Vultur
15. 6. 2024	Veleposlanik Republike Poljske v Sloveniji Nj. eksc. Krzysztof Olendzki kot otvoritelj gostujoče razstave Muzeja varšavske vstaje »Varšavska vstaja 1944«
	Predstavniki Veleposlaništva Ukrajine v Sloveniji Bogdan Toroptsev ob odprtju gostujoče razstave Muzeja varšavske vstaje »Varšavska vstaja 1944«
	Dr. Karol Mazur, vodja Oddelka za izobraževanje v Muzeju varšavske vstaje ob odprtju gostujoče razstave Muzeja varšavske vstaje »Varšavska vstaja 1944«
14. 9. 2024	Odpravnik poslov Republike Poljske v Sloveniji Łukasz Michał Paprotny v okviru projekcije dokumentarnega filma <i>Punčuh: Pravičnik v Varšavi</i> ter predavanja Borisa Hajdinjaka, direktorja Sinagoge Maribor
15. 9. 2024	ZgodoVikend 2024: – brigadir Milan Žurman, pomočnik načelnika Generalštaba Slovenske vojske – polkovnik Igor Šepec, namestnik poveljnika sil – generalmajor Dobran Božič, predsednik Zveze slovenskih častnikov in svetovalec ministra za obrambo – podpolkovnik Marko Hlastec, načelnik Vojaškega muzeja Slovenske vojske – Janko Cerkvenik, predsednik Gasilske zveze Slovenije – Sandi Curk, poveljnik regijskega štaba Civilne zaščite za Notranjsko – Robert Rotar, štabni praporščak – Robert Radkovič, poveljnik Specialne enote Policije – Alenka Korošec Peruzin, direktorica Policijske uprave Koper – mag. Senad Jušić, generalni direktor Policije – Boštjan Poklukar, minister za notranje zadeve – Franc Šešerko, direktor uprave Centra za varovanje in zaščito – Odpravnik poslov Republike Poljske v Sloveniji Łukasz Michał Paprotny – Odpravnica poslov Združenih držav Amerike Melania Rita Arreaga – Obrambni ataše Združenih držav Amerike Daniel Mayeda – Obrambni ataše Madžarske László Kaputa – Obrambni ataše Črne Gore LtC Veljko Mališić
27. 11. 2024	Državni sekretar za mednarodne zadeve ter nacionalno in mednarodno varnost Vojko Volk kot otvoritelj razstave VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU
	Veleposlanik Češke republike v Sloveniji Nj. eksc. Jiří Kuděla v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«

	Veleposlanik Črne Gore v Sloveniji Nj. eksc. Dragan Tufegdžić v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Veleposlanik Kraljevine Nizozemske v Sloveniji Nj. eksc. Johan Verboom v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Veleposlanik Republike Hrvaške v Sloveniji Nj. eksc. Boris Grigić v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Veleposlanik Ukrajine v Sloveniji Nj. eksc. Andrii Taran v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Odpravnik poslov Republike Poljske v Sloveniji Łukasz Michał Paprotny v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Odpravnica poslov Združenih držav Amerike Melania Rita Arreaga v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Obrambni ataše Združenih držav Amerike Daniel Mayeda v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Obrambni ataše Madžarske László Kaputa v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
	Predstavnica Združenega kraljestva v Sloveniji ga. Helen Fabia Teasdale v okviru slovesnosti ob odprtju razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«

Ob odprtju razstave »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu« Park obiskali visoki gostje

V Parku vojaške zgodovine so 6. februarja odprli novo razstavo »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«, katere avtor je direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič. Med več deset vojaškimi bolnišnicami, ki so v času prve svetovne vojne nudile zdravstveno oskrbo ranjenim in bolnim vojakom v zaledju soške fronte, je v letu 1917 ena stala tudi v vasi Kosovelje na Krasu.

Glede na to, da je pomemben delež zdravstvene oskrbe v Feldspitalu 808 nosil Malteški viteški red, je bilo predvideno, da bo razstavo kot častni gost odprl veleposlanik Suverenega malteškega viteškega reda v Republiki Sloveniji Nj. eksc. knez Mariano Hugo von Windisch-Graetz, a je moral zaradi nenadejanih obveznosti v Rimu preklicati svojo udeležbo na dogodku. V nagovoru, ki ga je v njegovem imenu prebral kancler Slovenske asociacije Malteškega viteškega reda Roman Vučajnk, se je knez Windisch-Graetz iskreno zahvalil vodstvu Parka vojaške zgodovine za povabilo in pohvalil strokovni pristop Parka vojaške zgodovine k obravnavi vojaškozgodovinske dediščine, ki mora biti po njegovih besedah predstavljena z velikim občutkom za človeško trpljenje. Pri tem je izrazil posebno zadovoljstvo, da razstava predstavlja tudi pomembo vlogo Malteškega viteškega reda med prvo svetovno vojno, in pozval k prekinitvi vseh vojn.

Slovesnosti ob odprtju razstave in predstavitvi makete kapele so se udeležili tudi namestnik veleposlanika Slovaške republike Peter Bak, madžarski vojaški ataše polkovnik László Kaputa, župan Občine Sežana Andrej Sila, župan Občine Pivka Robert Smrdelj, poveljnik društva Malteška pomoč Slovenije Franci Bukovnik, načelnik Vojaškega vikariata Slovenske vojske Matej Jakopič, predstavniki mesta Motta di Livenza in drugi visoki gostje.

Park obiskal češki veleposlanik v Sloveniji

V četrtek, 29. februarja 2024, je Park vojaške zgodovine obiskal veleposlanik Češke republike Nj. eksc. Jiří Kuděla. Veleposlanika je sprejel direktor Parka mag. Janko Boštjančič in mu predstavil razvoj in perspektive Parka. Park sicer že vrsto let odlično sodeluje s češkim veleposlaništvom, kljub vsemu pa je bil na srečanju izražen skupni interes po še tesnejšem sodelovanju.

Veleposlanik Kuděla je pokazal veliko zanimanje tudi za novo razstavo Feldspital 808, ki po njegovih besedah predstavlja ne le del slovenske dediščine, temveč gre za širšo zgodbo držav srednjeevropskih držav. Ob zaključku obiska se je veleposlanik vpisal v knjigo častnih gostov, dogovorjeni pa so nadaljnji stiki tako z veleposlaništvom kot s sorodnimi muzeji na Češkem.

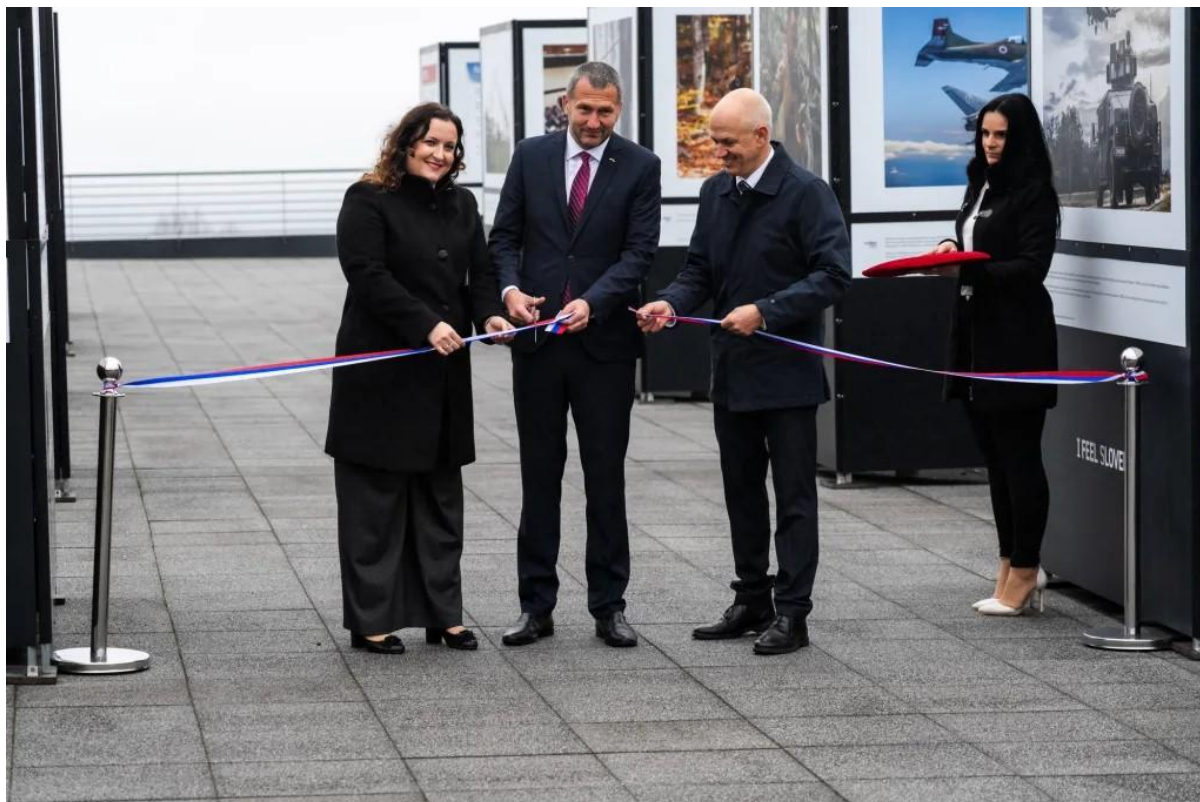
Odprtje razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let« ter okrogla miza »NATO 75 let – vloga in pomen v preteklosti/sedanosti/prihodnosti« ob 75-letnici obstoja zveze NATO ter 20. obletnici pridružitve Severnoatlantskemu zavezništvu

Zveza Nato je leta 2024 praznovala 75 let od ustanovitve, hkrati pa smo v Sloveniji obeležili tudi 20-letnico pridružitve Severnoatlantskemu zavezništvu. Leta 2004 je namreč Republika Slovenija ob odločni referendumski potrditvi državljanov skupaj z Bolgarijo, Estonijo, Latvijo, Litvo, Romunijo in Slovaško postala polnopravna članica Nata, kar ji je prineslo stabilno varnostno ter politično okolje, Slovenski vojski pa novo razsežnost delovanja.

V Parku vojaške zgodovine so ob dvojnem jubileju zveze Nato v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje in Ministrstvom za obrambo ter ob podpori Veleposlaništva Združenih držav Amerike v Sloveniji pripravili razstavo, s katero želijo obiskovalce seznaniti z delovanjem zveze Nato, njeno vlogo in pomembnimi prednostmi, ki jih članstvo v Severnoatlantskem zavezništvu zagotavlja naši državi. Park vojaške zgodovine se je s tem v luči bližajoče se dvajsete obletnice formalnega vstopa Slovenije v zvezo Nato pridružil seriji dogodkov in obeleževanj na najvišji državni ravni.

Razstavo »NATO 75 LET/SLOVENIJA IN NATO 20 LET« je 27. marca na krajši slovesnosti odprl državni sekretar na Ministrstvu za obrambo dr. Damir Črnčec. Ob tem je poudaril, da odprtje razstave o zvezi Nato in slovenski vlogi v njem ravno v muzejski zbirki, ki prikazuje vojno 1991, ni brez pomena, saj tako lokacija kot vsebina razstave pričata o naši

zgodovinski izkušnji ter pomenu severnoatlantske obrambne zveze v desetletjih po drugi svetovni vojni vse do danes. Zbrane je nagovorila tudi direktorica Urada Vlade Republike Slovenije za komuniciranje Petra Bezjak Cirman, pri čemer je izrazila pohvale Parku vojaške zgodovine za pripravo razstave, ki javnost seznanja z delovanjem Nata in hkrati spodbuja k razmisleku o sodobnih izzivih zavezništva ter njegovem nadaljnjem razvoju, kjer mora ostati prioriteta prizadevanje za mir.

Na širšo perspektivo razstave je opozoril tudi direktor Parka mag. Janko Boštjančič, saj Nato po njegovih besedah predstavlja najmočnejše vojaško zavezništvo v zgodovini človeštva, ki je in še vedno zagotavlja varnost velikemu delu Evrope ter sooblikuje svetovno dogajanje.

Odprtju razstave pa je sledila okrogla miza z naslovom »NATO 75 let – vloga in pomen v preteklosti/sedanosti/prihodnosti«, na kateri so povabljeni govorci strnili svoja razmišljanja o prednostih članstva v zvezi Nato ter izzivih, s katerimi se Severnoatlantsko zavezništvo kljub večdesetletni tradiciji obstoja sooča v sodobnem času. Svoj pogled na aktualno stanje in vizijo nadaljnjega razvoja zveze Nato so predstavili državni sekretar na Ministrstvu za obrambo Republike Slovenije dr. Damir Črnčec, veleposlanica Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske v Republiki Sloveniji Tiffany Sadler, veleposlanik Ukrajine v Republiki Sloveniji dr. Andrij Taran in profesor mednarodnih odnosov na univerzi New England College v ZDA dr. John Marshall Callahan. Dogodka se je poleg sodelujočih gostov udeležilo več veleposlanikov oz. drugih visokih tujih diplomatskih in vojaških predstavnikov držav članic Nata, poleg tega pa tudi številni domači povabljeni predstavniki Ministrstva za obrambo, Slovenske vojske, Ministrstva za zunanje zadeve, Urada Vlade Republike Slovenije za komuniciranje ter Občine Pivka.

Obisk visokih gostov v Parku vojaške zgodovine in vasi Suhorje

Park vojaške zgodovine je 5. maja 2024 s krajšo slovesnostjo prejel dva dragocena zgodovinska eksponata, in sicer sabljo, ki jo je namestniku vrhovnega poveljnika zavezniških sil v Evropi v letih 1994–1998 generalu siru Jeremyju Mackenzieju v zahvalo za pomoč Slovenski vojski pri približevanju zvezi NATO podaril načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalmajor Albin Gutman, ter polkovni kilt britanske vojske v tkalskem vzorcu »Mackenzie« polkov Seaforth Highlanders in pozneje Queen's Own Highlanders. Sabljo je muzejskemu namenu ob 75-letnici zveze NATO in 20. obletnici slovenske pridružitve Severnoatlantskemu zavezništvu v znak tesnega obrambnega sodelovanja med Slovenijo ter Združenim kraljestvom predal dr. Aleš Musar, soproj predsednice Republike Slovenije. Dr. Musar je sabljo pred časom odkupil in se jo odločil podariti Parku vojaške zgodovine, medtem ko je kilt ob dvojnem jubileju zveze NATO Parku podarilo britansko veleposlaništvo.

Dogodka ob predaji eksponatov so se poleg donatorjev dr. Aleša Musarja in veleposlanice Združenega kraljestva v Sloveniji Nj. eksc. Tiffany Sadler udeležili še župan Občine Pivka Robert Smrdelj, svetovalec v kabinetu ministra za obrambo Republike Slovenije ter predsednik Zveze slovenskih častnikov generalmajor Dobran Božič in britanski obrambni ataše podpolkovnik Cristopher Day.

Pozno popoldne je potekala spominska slovesnost ob 79. obletnici padca letala Spitfire MH980 pri vasi Suhorje v Brkinih, ko je življenje izgubil enaindvajsetletni Edmund Ramsbotham, narednik britanskih kraljevih letalskih sil. Tokratne spominske slovesnosti sta s svojo udeležbo dala pomembno težo veleposlanica Združenega kraljestva v Sloveniji Nj. eksc. Tiffany Sadler ter svetovalec v kabinetu ministra za obrambo Republike Slovenije in predsednik Zveze slovenskih častnikov generalmajor Dobran Božič.

Odprtje stalne razstave »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)« ter pogovorno omizje ob 20. obletnici ideje o ustanovitvi Parka vojaške zgodovine

Pred dvajsetimi leti, 9. maja 2004, vsega nekaj dni po pridružitvi Republike Slovenije Evropski uniji, se je na dan Evrope in pivški občinski praznik rodila ideja, da bi opuščene, propadajoče vojašnice ob robu Pivke preuredili v vojaški muzej.

Od skromnih začetkov ob odprtju leta 2006 do danes se je Park vojaške zgodovine razvil v največji muzejski kompleks pri nas in enega najbolj obiskanih muzejev v državi. Z vpisom v razvid muzejev pri Ministrstvu za kulturo leta 2019 in pridobitvijo pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev leta 2022 se je njegova vloga pri predstavljanju vojaške premične ter nesnovne kulturne dediščine potrdila tudi na državni ravni.

V Parku vojaške zgodovine so v počastitev dvajsete obletnice, kar je vzniknila pogumna ideja o tako drznem projektu, postavili muzejsko obeležje s fotografsko razstavo, ki jo je na krajši slovesnosti v Parku vojaške zgodovine odprl minister za kohezijo in regionalni razvoj dr. Aleksander Jevšek. V luči dvajsete obletnice vstopa Slovenije v Evropsko unijo predstavlja Park vojaške zgodovine, kot je izpostavil, zgodbo o uspehu tudi zaradi prepoznavanja novih razvojnih perspektiv in uspešnega črpanja evropskih sredstev, hkrati pa podpira državno politiko decentralizacije ter skladnega regionalnega razvoja.

Slovesnosti ob 10. obletnici prihoda letala IAR-93 Vultur v Park vojaške zgodovine so se udeležili visoki gostje

V Parku vojaške zgodovine so v četrtek, 30. maja 2024, s krajšo slovesnostjo obeležili deseto obletnico prihoda letala IAR-93 Vultur, ki je leta 2014 obogatil muzejsko zbirko v Pivki.

Letalo IAR-39 Vultur 206 sicer samo posredno predstavlja del slovenske letalske zgodovine, a je ob prihodu vseeno pomembno obogatilo muzejsko letalsko zbirko. Dragocen muzejski eksponat je tudi pomembna priča odličnih odnosov med Romunijo in Republiko Slovenijo ter dobrega sodelovanja na gospodarskem, kulturnem in tudi obrambnem področju. V tej luči se je slovesnosti udeležila visoka romunska delegacija na čelu z načelnikom romunskega vojaškega letalstva generalmajorjem Leonardom-Gabrielom Baraboiem in romunskim veleposlanikom Nj. eksc. Alexandrujem Grădinarjem.

Zbrane na slovesnosti je nagovoril tudi upokojeni romunski general Iosif Rus, ki je ob izvedbi donacije pred desetimi leti igral ključno vlogo. Slovensko vojsko je na slovesnosti zastopal brigadir Boštjan Baš, Ministrstvo za obrambo pa direktor Direktorata za vojaškozgodovinsko dediščino mag. Matjaž Ravbar. Zbrane na slovesnosti, ki se je je udeležilo tudi več veleposlanikov in drugih predstavnikov zavezniških držav, sta preko video sporočila nagovorila tudi ministra za obrambo obeh držav Marjan Šarec ter Angel Tîlvăr.

Poletna muzejska noč 2024

Park vojaške zgodovine se je tudi letos pridružil nacionalnemu promocijskemu projektu slovenskih muzejev in galerij Poletna muzejska noč v soboto, 15. junija 2024.

Muzejski utrip je obogatila manjša slovesnost ob helikopterju Mil Mi-8, v okviru katere so se obiskovalci seznanili z zgodbo tega impozantnega muzejskega primerka in njegovo povezavo s helikopterjem enakega tipa, poznanega pod vzdevkom TO »Vrček«, ki je sodeloval v vojnem dogajanju leta 1991. Poleg prikaza zgodbe helikopterja TO »Vrček« med vojno za Slovenijo je bil ob zaključku obnove eksponata v okviru slovesnosti poseben poudarek dan predstavitvi restavracije helikopterja Mi-8 v barvno shemo helikopterja TO »Vrček«. Helikopter je leta 2023 obnovil Vojaški muzej SV. Dogodka sta se udeležila tudi veleposlanik Republike Poljske v Sloveniji Nj. eksc. Krzysztof Olendzki s soprogo, saj je helikopter prišel v Slovenijo na podlagi muzejske izmenjave eksponatov s poljskim vojaškim muzejem.

Odprtje razstave »Varšavska vstaja 1944«

Osrednji dogodek Poletne muzejske noči 2024 v Parku vojaške zgodovine je bilo odprtje gostujoče razstave Muzeja varšavske vstaje »Varšavska vstaja 1944«, ki jo je na pobudo poljskega veleposlaništva ob 80. obletnici pripravil Muzej varšavske vstaje.

V vstaji je padlo več kot 15.000 vojakov Domovinske armade, Nemci pa so pobili tudi več kot 180.000 prebivalcev Varšave, več kot pol milijona prebivalcev pa izselili ali pa zaprli v

koncentracijska taborišča. Varšavska vstaja simbolizira želje Poljakov po svobodi, demokraciji in suverenosti poljske države.

Razstavo je v soboto, 15. junija 2024, odprl veleposlanik Republike Poljske v Sloveniji Nj. eksc. Krzysztof Olendzki, ki je v slavnostnem nagovoru poudaril, da je sporočilo varšavske vstaje aktualno tudi še danes, in izrazil ponos, da bo razstava z gostovanjem v Parku vojaške zgodovine ohranjala spomin na to tragično obdobje poljske zgodovine ter ga predstavljala tudi slovenski javnosti. Dodal je tudi, da to, kar je sovjetski totalitarizem sprožil v Varšavi leta 1944, zdaj izvaja ruski avtoritarizem v Ukrajini.

Častne goste in prvo skupino obiskovalcev pa je po razstavi popeljal dr. Karol Mazur, vodja Oddelka za izobraževanje v Muzeju varšavske vstaje, slovesnega odprtja pa se je udeležil tudi predstavnik Veleposlaništva Ukrajine v Sloveniji Bogdan Toroptsev.

ZgodoVikenda 2024 so se udeležili številni domači in tuji visoki gostje

Tudi letos je na tretji septembrski vikend v Parku vojaške zgodovine spet hrumelo in brnelo. Dogodek, ki je zaznamoval drugi dan večdnevnega muzejskega dogodka, ki vsako leto privablja navdušence nad vojaško tehniko in vse tiste, ki jih zanima zgodovina, je bila projekcija dokumentarnega filma *Punčuh: Pravičnik v Varšavi*. Projekcije, ki je spremljala predavanje Borisa Hajdinjaka, direktorja Sinagoge Maribor, se je udeležil odpravnik poslov Republike Poljske v Sloveniji Łukasz Michał Paprotny. Zbranim je predstavil zgodovinski okvir varšavske vstaje.

Vrhunec festivalskega dogajanja se je zgodil v nedeljo – dopoldne je minister za notranje zadeve mag. Boštjan Poklukar s slovesnostjo ob koncu prve faze obnove policijskega čolna P-111, to plovilo predano obiskovalcem. Zbrane je nagovoril tudi generalni direktor Policije mag. Senad Jušič, monumentalnemu dogodku pa so prisostvovali tudi direktorica Policijske uprave Koper Alenka Korošec Peruzin, vodja Muzeja slovenske policije mag. Muhamed Delić, župan Občine Pivka Robert Smrdelj in poveljnik regijskega štaba civilne zaščite za Notranjsko Sandi Curk.

Statične in dinamične predstavitve Slovenske vojske in Policije ter demonstracijske vožnje oklepnih vozil iz voznega dela zbirke Vojaškega muzeja Slovenske vojske in Parka vojaške zgodovine so si poleg množice obiskovalcev ogledali tudi visoki gostje. Med njimi so bili tudi Marko Hlastec, načelnik Vojaškega muzeja Slovenske vojske, generalmajor Dobran Božič, svetovalec ministra za obrambo, brigadir Miran Žurman, Janko Cerkvenik, predsednik Gasilske zveze Slovenije. Dogajanje je privabilo tudi nekaj predstavnikov tujih držav, in sicer odpravnica poslov Združenih držav Amerike Melania Rita Arreaga, obrambni ataše Združenih držav Amerike Daniel Mayeda, obrambni ataše Madžarske László Kaputa, obrambni ataše Črne Gore LtC Veljko Mališić.

Odprtje začasne razstave »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«

V Parku vojaške zgodovine so v sredo, 27. novembra 2024, odprli novo razstavo VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU. Fotografska razstava združuje fotografije, ki jih je na svojih obiskih frontnih črt in zaledja Ukrajine posnel priznani nizozemski fotograf Eddy van Wessel. Eddy van Wessel pa obiskovalcev ne nagovarja samo s fotografijo; njegovi so tudi podnapisi k fotografijam na razstavi, saj nihče ne zna in ne more bolje opisati trenutka, v katerem je fotografija nastala, kot on sam. Fotografski razstavi je dodana še predstavitev ene od vojnih zgodb – zgodbo sirotišnice otrok luganske regije št. 2, ki je našla streho nad glavo v vasi Slavina, vsega 5 km od Parka.

Slavnostni govornik in otvoritelj razstave, g. Vojko Volk, državni sekretar za mednarodne zadeve ter nacionalno in mednarodno varnost, je zbrane opomnil, da prehitro pozabljamo. Podobno situacijo, kot jo že več kot tisoč dni prestaja ukrajinski narod, smo

Slovenci izkusili med drugo svetovno vojno in tekom osamosvojitvenega procesa. V tej luči je pripomnil, da bo Republika Slovenija s ciljem dolgoročnega mira v Evropi, Ukrajini nudila pomoč, dokler jo bo le-ta potrebovala.

Eddy van Wessel se je ob otvoritvi fotografske razstave zahvalil Parku, da so njegove fotografije, ki so presunljive in nikogar ne pustijo ravnodušnega, na ogled tudi v tem delu Evrope. Pod vtisi zadnjega potovanja v Ukrajino, s katerega se je vrnil le nekaj dni nazaj, je opozoril, da Ukrajine ne smemo nikakor pozabiti – tudi ko se bodo boji končali, deželo in njene prebivalce čaka dolgo okrevanje.

Otvoritvene slovesnosti se je udeležil tudi nizozemski veleposlanik, Nj. eksc. Johan Verboom, ki je izrazil svojo ponos in občudovanje nad pogumom, ki ga nenehno izkazuje Eddy van Wessel, saj s svojih potovanj v z vojno zaznamovane kraje Ukrajine prinaša fotografije, ki svetu pripovedujejo zgodbe s fronte in zaledja. Opozoril je, da mora svet ne samo videti in slišati te zgodbe, ampak zaradi njih tudi ukrepati in Ukrajino podpreti pri obrambi svoje države.

Veleposlanik Ukrajine v Sloveniji, Nj. eksc. Andrii Taran, je izpostavil zlasti trpljenje in smrt, ki ju prinašajo napadi na šole, univerze, cerkve in druge ustanove, ki predstavljajo jedro ukrajinskega naroda. Tudi on je izpostavil, da občuduje pogum Eddyja van Wessla, ki tvega svoje življenje, da ljudem na svobodi prinaša vesti iz Ukrajine, kjer se borijo za ohranjanje te iste vrednote.

Dogodka se je poleg sodelujočih gostov udeležilo več veleposlanikov oz. drugih visokih tujih diplomatskih predstavnikov držav članic Evropske unije in Nata. Med njimi so bili tudi veleposlanik Črne Gore Nj. eksc. Dragan Tufegdžić, veleposlanik Hrvaške Nj. eksc. Boris Grigić, odpravnik poslov Republike Poljske Łukasz M. Paprotny, odpravnica poslov Združenih držav Amerike Melania R. Arreaga, obrambni ataše Združenih držav Amerike Daniel Mayeda, obrambni ataše Madžarske László Kaputa in predstavnica Združenega Kraljestva Helen F. Teasdale.

Odprtja razstave se je udeležila tudi predstojnica regionalne sirotišnice Luganske regije št. 2, dr. Kateryna Dontsova skupaj z osebjem te ustanove, poleg tega pa tudi številni drugi gostje.

Slovesnemu odprtju razstave je sledila projekcija filma *Eddyjeva vojna* (*Eddy's War*) produkcijske hiše Zeppers Film & TV, ki ga je režiral Joost van der Valk. Film odstira pogled

v zakulisje delovanja Eddyja van Wessela in prikazuje proces, katerega rezultat so fotografije, ki predstavljajo nosilni steber razstave.

4.5 VIDNEJŠI PARTNERSKI IN DRUGI OBISKI TER DOGODKI PARTNERJEV V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE

6. 2. 2024	Odprtje razstave »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«: – župan Občine Sežana Andrej Sila, – poveljnik društva Malteška pomoč Slovenije Franci Bukovnik, – načelnik Vojaškega vikariata Slovenske vojske Matej Jakopič, – predstavniki mesta Motta di Livenza (Italija)
10. 2. 2024	Diplomanti Pučnikove akademije v sklopu obiska stranke SDS
25. 2. 2024	Člani Zgodovinskega društva Rapalska meja v spremstvu italijanskih kolegov iz različnih zgodovinskih društev iz Furlanije – Julijske krajine
9. 3. 2024	Redni letni zbor Društva za ohranjanje podmorniške tradicije Podmorničar
9. 3. 2024	Župnik Martin Golob s skupino romarjev
16. 3. 2024	Turistični informatorji in lokalni vodniki po destinaciji Zeleni kras kot del strokovne ekskurzije po Zelenem krasu v organizaciji RRA Zeleni kras
26. 3. 2023	Seja Upravnega odbora Lovske zveze Slovenije
27. 3. 2024	Odprtje razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let« ter okrogla miza: – direktorica Urada Vlade Republike Slovenije za komuniciranje Petra Bezjak Cirman, – profesor mednarodnih odnosov na univerzi New England College v ZDA dr. John Marshall Callahan, – namestnik načelnika Generalštaba Slovenske vojske brigadir Uroš Paternus,

	– več visokih tujih diplomatskih in vojaških predstavnikov držav članic Nata
19. 4. 2024	Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje
8. 5. 2024	Odprtje razstave »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«: – generalmajor Roman Urbanč, – načelnik Vojaškega muzeja Slovenske vojske podpolkovnik Marko Hlastec, – konservatorica dr. Jedrt Vodopivec, – poveljnik regijskega štaba Civilne zaščite za Notranjsko Sandi Curk, – predstavniki Fundacije Poti miru v Posočju, Parka Škocjanske jame in Regionalne razvojne agencije Zeleni kras kot dolgoletni partnerji Parka vojaške zgodovine
13. 5. 2024	Skupina starodobnikov Willys iz Nizozemske v okviru tradicionalnega Pokala Nekaf, vsakoletnega dogodka zbirateljev in lastnikov »jeepov« izvedenke M38A1 »Nekaf« (v spremstvu namestnika nizozemskega atašeja)
18. 5. 2024	Pop-up večerja z lokalnimi ponudniki
22. 5. 2024	Društvo nekdanjih pilotov
28. 5. 2024	Občinska uprava Občine Logatec z županom Bertom Menardom
30. 5. 2024	Slovesnost ob 10. obletnici prihoda letala IAR-93 Vultur: – upokojeni romunski general Iosif Rus, – brigadir Boštjan Baš, – direktor Direktorata za vojaškozgodovinsko dediščino mag. Matjaž Ravbar, – več drugih visokih predstavnikov zavezniških držav
4. 6. 2024	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije - OE Novo mesto
8. 6. 2024	Poletna arheološka šola na Babi nad Slavino
8. 6. 2024	Kolektiv Muzeja novejše zgodovine Celje
13. 6. 2024	Sin predsednika Islandije v spremstvu sina predsednice Republike Slovenije
27. 6. 2024	Predstavitev projektov LAS
3. 7. 2024	Poletje s STO & Radiem 1 na destinaciji v sklopu kampanje Moja Slovenija
11. 7. 2024	Erasmusova poletna šola: Heritologija
1. 8. 2024	Vožnja Franca Primožiča s tankom T-34 ob 100. rojstnem dnevu
1. 8. 2024	Lucijan Trošt si je ogledal Vitrino meseca: Utrinek iz vojne 1991 – Črni Vrh nad Idrijo (občasna razstava zbirke predmetov)
21. 11. 2024	Zavod za gradbeništvo (sodelovali pri mikrotomografiji Enigme)
14. 12. 2024	Prednovoletno srečanje podmorničarjev

Člani Zgodovinskega društva Rapalska meja v spremstvu italijanskih kolegov iz različnih zgodovinskih društev iz Furlanije – Julijske krajine

V nedeljo, 25. februarja 2024, so Park vojaške zgodovine obiskali člani Društva Rapalska meja v spremstvu italijanskih kolegov iz različnih zgodovinskih društev iz Furlanija –

Julijska krajina, ki se zanimajo za dediščino in ohranjanje ostalin italijanske utrdbene linije Alpskega zidu (Vallo Alpino).

Na obrobju Pivške kotline je sicer dobro ohranjena utrdbena zapuščina Alpskega zidu, ki ga je z namenom utrjevanja meje v tridesetih letih prejšnjega stoletja zgradila Kraljevina Italija. Za obrambo meje je bil osnovan poseben rod vojske »Guardia alla frontiera«. Utrjevanje meje je bilo finančno in organizacijsko ogromen projekt, ki je poleg izgradnje pretežno podzemnih utrd obsegal tudi gradnjo vojašnic, skladišč, cest, vodnih zbiralnikov in podobno. Zanimivo je, da ta obrambni sistem nikoli ni služil za dejansko vojskovanje. Gradnja utrd je potekala v največji tajnosti, saj domačini niso vedeli, kaj gradijo. Delavce so pripeljali z juga Italije, domačini so dovažali le material, vodo ter hrano do stražarskih mest.

Utrdbe ali bunkerji kot jim pravijo domačini so imele in še imajo pridih skrivnostnosti, vsaj za dva največja utrdbena sistema na Primožu nad Pivko ter na Habjanovem hribu, pa lahko trdimo, da sta imela za tiste čase sodobne prezračevalne naprave s filtrskim sistemom, vodne rezervoarje, električni agregat in razsvetljavo, skladišče za hrano ter bivalne prostore za vojake. Osrednje utrdbе, ki se nahajajo na Primožu nad Pivko imajo 481 metrov utrjenih rovov, ki povezujejo vse funkcionalne prostore v podzemlju. Nekatere utrdbе okrog Pivke so Nemci v strahu pred partizani leta 1944 poskušali razstreliti, med njimi tudi največje na Primožu, vendar jim je to uspelo le delno. Zelo zanimiv ter dobro ohranjen je sistem utrd na Habjanovem hribu, ki se nahaja tako rekoč v središču Pivke.

Obiskovalce iz Italije je zanimal predvsem ogled obrambnih položajev in utrdbe na Primožu, zlasti unikaten dvojni topniški blok, ki velja za izjemo med sicer zelo uniformiranimi tipi obrambnih položajev, imenovanih tudi "opera" (it. Dela), pa tudi dobro ohranjen sistem podzemnih prostorov in hodnikov, ki so povezovali posamezne položaje utrdbe. Ogledu utrd je sledil tudi ogled Parka vojaške zgodovine.

V Parku jih je sprejel tudi direktor mag. Janko Boštjančič, ki je poudaril pripravljenost Parka po nadaljnjem sodelovanju z društvi na obeh straneh ter njihovo odločilno vlogo pri ohranjanju in interpretaciji dediščine. Ob tej priložnosti so italijanski avtorji Parku podarili knjigo "Guardiani della storia" (Varuhi zgodovine).

Redni letni zbor Društva za ohranjanje podmorniške tradicije Podmorničar

V Parku vojaške zgodovine smo tudi letos v začetku marca gostili redni letni zbor Društva za ohranjanje podmorniške tradicije Podmorničar, v okviru katerega delujejo številni nekdanji podmorničarji iz Slovenije. Člani društva skušajo s svojim delovanjem ohranяти zavest o dolgi in bogati zgodovini podmornštva ob vzhodni jadranski obali, v kateri so nemajhno vlogo igrali tudi slovenski podmorničarji. Poleg tega gre ravno članom Društva Podmorničar tudi največja zasluga za pridobitev nekdanje diverzantske podmornice P-913 Zeta, ki je v aprilu 2011 prispela v Slovenijo iz Črne gore.

Srečanja, ki se že vrsto let odvija v Parku vojaške zgodovine, se je tudi tokrat kljub slabemu vremenu udeležilo zelo veliko število članov. Poleg pregleda letnega načrta in načrtovanih ter izvedenih društvenih aktivnosti so nekdanji podmorničarji v okviru dogodka tudi že začeli z intenzivnimi pripravami na Podmorničarski vikend, s katerim v Parku vojaške zgodovine vsako leto obeležujemo obletnico prihoda podmornice P-913 Zeta. Prireditvev poteka v tesnem sodelovanju z nekdanjimi podmorničarji iz Društva Podmorničar, ki ob tej priložnosti obiskovalce popeljejo v notranjost podmornice in jim razkrivajo skrivnostni svet življenja in dela pod morsko gladino.

Župnik Martin Golob s skupino romarjev

V soboto, 9. marca 2024, je Park vojaške zgodovine Pivka obiskala skupina na moškem romanju v organizaciji priljubljenega župnika Martina Goloba iz župnije Grosuplje. Večina udeležencev si je Park ogledala prvič in je bila nad videnim navdušena.

Obisk informatorjev TIC-ev Zelenega krasa

V soboto, 16. marca 2024, so v organizaciji RDO Zeleni kras, Park vojaške zgodovine obiskali informatorji v turističnih centrih (TIC-ih) in lokalni vodniki destinacije Zeleni kras. Izobraževanje po regiji je vodila ga. Alenka Veber, priznana vodnica, ki upravlja tudi Rihtarjevo domačijo. Skupina je poleg Parka obiskala grad Prem, Dino Pivka, Ekomuzej Pivških presihajočih jezer, Notranjski muzej Postojna in Brivnico Ozbič.

Park gostil sejo upravnega odbora Lovske zveze Slovenije

Park vojaške zgodovine je v torek, 26. marca 2024, gostil srečanje upravnega odbora Lovske zveze Slovenije pod vodstvom predsednika zveze Alojza Kovšce in drugih visokih predstavnikov organizacije.

Lovska zveza Slovenije je strokovno in enovito združenje lovcev z več kot 110-letno tradicijo delovanja, ki umešča lovstvo v širšo družbo, oblikuje skupne lovske interese, zagotavlja povezanost članstva ter nudi podporo pri varstvu narave in upravljanju z lovišči ter divjadjo. Kot samostojna lovska in naravovarstvena nevladna organizacija s ciljem delovanja v javnem interesu ima natančno opredeljeno notranjo strukturo, kar ji zagotavlja samostojnost, demokratično odločanje, uspešno doseganje ciljev ter odgovorno izvajanje nalog.

Pred pričetkom seje je udeležene člane v Parku vojaške zgodovine pozdravil in nagovoril direktor Parka mag. Janko Boštjančič, pri čemer je visokim predstavnikom zveze izrazil dobrodošlico ter pohvalil prizadevanja Lovske zveze Slovenije za ohranjanje naravnega ravnovesja med divjadjo in okoljem. Uvodnemu pozdravu je sledila kratka predstavitev razvoja Parka vojaške zgodovine v sodobno muzejsko središče s poudarkom na prikazu vsebin in razstav ter načrtov za nadaljnji razvoj. Direktor Boštjančič je ob tem izpostavil, da Park ponuja priložnosti za številna sodelovanja z raznolikimi partnerji na različnih področjih.

Predsednik Lovske zveze Alojz Kovšca se je ob zaključku formalnega dela srečanja vodstvu Parka vojaške zgodovine iskreno zahvalil za topel sprejem in pozdravil krepitev vezi tudi v bodoče.

Obisk starodobnikov v Parku vojaške zgodovine

V ponedeljek, 13. maja 2024, je Park vojaške zgodovine obiskala skupina starodobnikov Willys iz Nizozemske, ki so se v Pivki ustavili v okviru tradicionalnega Pokala Nekaf. Gre za vsakoletni dogodek, ki ga organizirajo zbiratelji in lastniki slavnih "jeepov" izvedenke M38A1 "Nekaf", ki so jih izdelovali med letoma 1955 in 1962.

Dogodek poteka v sodelovanju z različnimi muzeji in nizozemsko vojsko. Udeleženci se vsako leto zapeljejo po brezpotjih, kolovozih in scenskih pokrajinah ter vzdolž njih tudi prenočujejo. Organizacijo letošnje poti po Sloveniji je v veliki meri prevzel namestnik nizozemskega veleposlanika v Sloveniji g. Derk Jan Nauta, tudi sam navdušen lastnik starodobnika Nekaf.

Letošnji pokal je potekal med 9. in 18. majem s pričetkom poti zgodaj zjutraj v Klaarenbeeku na Nizozemskem, od koder so se udeleženci s šestimi avtomobili starodobniki odpravili na pot. V soboto je skupina prispela na slovensko-avstrijsko mejo in prenočila v Bohinjski Bistrici, kjer so uživali v pogledu na Blejsko jezero. Prihodnji dan so se z avtovlakom odpravili do Mosta na Soči in nato do Kobarida. Pot jih je peljala po stranskih poteh, kjer so v nedeljo, 12. maja, prenočili v kampu Plana ter se naslednji dan odpravili v Park. Skupino je sprejel in pozdravil direktor mag. Janko Boštjančič, čemur je sledil ogled Parka vojaške zgodovine, kjer so si udeleženci podrobno ogledali muzejske zbirke in razstave, preizkusili muzejsko Kantino ter si za zaključek ogledali še nekdanjo utrdbo Alpskega zidu na Primožu.

Skupina se je nato odpravila naprej v Javornike in naprej ter svojo pot zaključila 18. maja ter se nato srečno vrnili domov.

Park vojaške zgodovine gostil dogodek Pop-up večerja »Divja hrana na krožniku«

V večernih urah sobote, 18. maja 2024, je Park vojaške zgodovine gostil dogodek Pop-up večerja »Divja hrana na krožniku« v okviru festivala divje hrane, ki ga organizira Regionalna razvojna agencija Zeleni kras.

Osrednji dogodek festivala je v Parku vojaške zgodovine potekal ob Mednarodnem dnevu muzejev, zato so se organizatorji večerje odločili, da bodo pogostitev izvedli kar med muzejskimi eksponati Parka vojaške zgodovine in tako gostom pričarali nepozabno muzejsko-kulinarično izkušnjo. Zeleni kras je v sodelovanju s štirimi regionalnimi kulinaričnimi ponudniki (Bistro Štorja, EkoTurizem Hudičevcevec, Oštarija Bolc, Florjan Žnidaršič) pripravil pet-hodni meni, ki so ga pospremila izbrana vina Pasji rep iz Vipavske doline.

Park obiskala občinska uprava Občine Logatec

Park vojaške zgodovine je 28. maja obiskala občinska uprava Občine Logatec na čelu z županom Bertom Menardom. Skupina si je po krajši predstavitvi Parka in njegove zgodovine ogledala stalne in začasne muzejske razstave in zbirke, med njimi tudi novo razstavo z naslovom »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«, ki predstavlja zgodovino samih stavb vojašnice, v katerih se danes nahaja Park vojaške zgodovine, ter razvoj Parka od rojstva ideje o njegovi ustanovitvi leta 2004 pa vse do danes.

Obisk muzealskih kolegov iz Muzeja novejšje zgodovine Celje

Park vojaške zgodovine je v soboto, 8. junija 2024, obiskal kolektiv sodelavcev Muzeja novejšje zgodovine Celje. Skupina si je v sklopu strokovne ekskurzije v muzejskem kompleksu uvodoma ogledala utrdbo na Primožu, nato pa so se podali na ogled zbirk in razstav Parka vojaške zgodovine.

Muzealci so v pogovoru z vodstvom Parka izmenjali strokovne izkušnje na področju upravljanja muzejskih zbirk in promocije kulturnozgodovinske dediščine, beseda pa je tekla tudi o možnostih tesnejšega sodelovanja.

Tovrstne strokovne ekskurzije krepijo vezi med sorodnimi muzejskimi institucijami in predstavljajo bogate možnosti izmenjave izkušenj ter dobrih praks med muzealci, zato bo

v prihodnje tudi kolektiv Parka vojaške zgodovine vrnil obisk Muzeju novejšje zgodovine v Celju.

Poletna arheološka šola na Babi nad Slavino

Letos se je na arheološko najdišče Baba nad Slavino že drugič vrnila skupina ameriških študentov in nadaljevala izkopavanja na območju železnodobne utrjene naselbine. Najdišče je poznano in v manjšem obsegu tudi raziskovano že več desetletij, ki so najdišče datirala v obdobje med bronasto dobo in začetkom rimskega obdobja pri nas. Ekipa šestih študentov poletne arheološke šole Univerze Oshkosh iz ameriškega Wisconsin, pod vodstvom dr. Adrienne Frie in dr. Kevinom Gartski v sodelovanju z arheološkim inštitutom ZRC SAZU (dr. Edisa Lozić in dr. Benjamin Štular), Narodnim muzejem Slovenije (dr. Boštjan Laharnar in Nejc Dolinar) in Parkom vojaške zgodovine si je za letošnje raziskave zastavila vprašanje o času opustitve omenjene naselbine.

V veliko pomoč pri interpretaciji najdišča so lidarski posnetki terena, ki omogočajo pogled na površje brez rastlinja in natančno pokažejo notranjo sestavo naselbine. Arheološko najdišče Baba nad Slavino sestavlja mogočno obzidje, ki obsega celotno naselbino, njeno notranjost pa po besedah dr. Boštjana Laharnarja lahko delimo na bivalni in obrtni del, prepoznati pa je mogoče tudi vsaj en zbiralnik za vodo v središču naselbine ter obrambni stolp.

Letošnja izkopavanja so potekala na enem od objektov, ki ga glede na najdbe lahko povezujemo z obrtniško dejavnostjo, verjetno kovaštvom, saj so med izkopavanji prav tu

odkrili veliko količino žlindre in železnih predmetov. Objekt je bil zgrajen v vrtači, obdani z idom iz peščenjakovih plošč, na sredini prostora pa se nahaja velik kamen, ki bi lahko služil kot podstavek za lesen steber za podporo ostrešja. Nabor najdb je izjemno zanimiv, med njimi so rimska amfora, številni kosi uvoženega namiznega posodja, ki kažejo na tesne trgovske stike naselbine z rimsko republiko, bronasta rimska zaponka, ki izhaja iz severne Italije, še posebej zanimiva najdba pa je rimski denarij, kovan leta 62 pr. Kr. v Rimu.

Dosedanje raziskave in odkrite arheološke najdbe že ustvarjajo sliko dogajanja na območju Slavine in širše okolice v času rimske republike. Ena od možnih zgodb najdišča je, da je bila naselbina na Babi nad Slavino uničena v času Gaja Julija Cezarja, ki je med slavno galsko vojno in pa v času po njej, imel svoje vojaško oporišče v bližnji Akvileji – Ogleju. Zdi se, da je na našem ozemlju novačil bodoče vojake za svoje bojne pohode in domačini so se mu tukaj tudi uprli, kar je vodilo v rimsko posredovanje in uničenje številnih naselbin, kot so Baba nad Slavino. Druga mogoča razlaga pa je, da je bilo naselje uničeno v času Cezarjevega naslednika, Oktavijana (bodočega cesarja Avgusta), ki je v Iliriku izvedel obsežen vojaški poseg.

Pomemben del arheološkega izkopavanja je tudi predstavitev rezultatov raziskav domačinom, kar bistveno prispeva ne samo k varovanju arheološke dediščine, temveč tudi k trdnejši povezavi med arheologi, raziskovalci in domačini, ki jih gostijo v svoji skupnosti. Zahvala gre vaščanom, še posebej Slavincu, ki je arheologom dovolil izkopavanja na svojem zemljišču.

Erasmusova poletna šola: Heritologija

Park vojaške zgodovine je bil skupaj z Univerzo Alma Mater Europaea (Institutum Studiorum Humanitatis), Oddelkom za arheologijo Univerze v Ljubljani, Narodnim muzejem Slovenije in podjetjem Krasen Kras soorganizator Erasmusove poletne šole Heritologija (Erasmus Summer School on Heritology), ki sodi v mešani intenzivni program (Blended Intensive Programme) v okviru programa Erasmus+ in je potekala od 8. do 12. julija 2024. Častni pokrovitelj poletne šole je bil nekdanji predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

Heritologija je veda o varovanju in širjenju poznavanja kulturne dediščine s pomočjo muzejev in spomenikov. Preučuje različne trenutne in pretekle prakse predstavljanja dediščine in venomer išče tudi nove načine prezentacije kulturne dediščine ter z njo povezanih zgodb javnosti.

Udeleženci poletne šole heritologije so poslušali številna predavanja, se udeležili enodnevnih ekskurzij in delavnic eksperimentalne arheologije, obiskali pa so tudi različne muzeje ter druge znanstvene in kulturne institucije. Teme predavanj so zajemale dediščino na sploh, pomen njene pristnosti, identitete in vrednot, ki jih prestavlja, dobre prakse interpretacije in komunikacije dediščine med znanostjo in javnostjo, ter vlogo muzeologije, muzejev ter njihovega poslanstva. V okviru predavanj je bila predstavljena tudi vloga novih in razvijajočih se tehnologij v muzejih. Celotna sekcija izobraževanja je bila namenjena obdelavi občutljive in sporne dediščine, na primer dediščini konfliktov in

njenemu družbenemu pomenu, dotaknili pa so se tudi vprašanja, kako tovrstno dediščino predstaviti javnosti.

Udeleženci šole, skupaj jih je bilo 36 iz različnih evropskih držav, so v četrtek, 11. julija 2024, obiskali tudi Park vojaške zgodovine, kjer jim je direktor, mag. Janko Boštjančič, pripravil predavanje »Muzeji in težka dediščina vojaške oborožitve«, pri čemer je dal poseben poudarek vprašanju, kako se Park sooča ter osvetljuje občutljive teme preteklih in žal tudi trenutnih vojn in konfliktov v svetu. Predavanju je sledil ogled razstave Enigma: Skrivnostno zakulisje vojne, ki je bila letos tudi nagrajena z Valvasorjevo nagrado za enkratne dosežke v muzealstvu.

Oddajanje v živo: Park vojaške zgodovine

V četrtek, 3. julija 2024, sta se v Parku vojaške zgodovine ustavila prav posebna gosta. Radijska voditelja Tomaž Klepač in Iztok Gustinčič sta v sklopu poletne turneje v živo oddajala iz mobilnega studia pred Parkom. Radio 1 v okviru velike poletne kampanje *Vzemi si čas. Moja Slovenija*. po naši državi raziskuje zgodbe in doživetja.

Tomaž Klepač in Iztok Gustinčič se v živo oglašata z najrazličnejših lokacij ter se dotakneta tem vse od kulture, športa pa do vsakdanjega dogajanja, z namenom spodbujanja turizma po Sloveniji za domače obiskovalce. Ekipa Parka vojaške zgodovine jima je v mobilnem studiu predstavila muzej in poslušalce oddaje prijazno povabila na ogled.

Vožnja Franca Primožiča s tankom T-34 ob 100. rojstnem dnevu

Franco Primožič, rojen 9. avgusta 1924, je bil leta 1942 mobiliziran v nemško vojsko in poslan na vzhodno fronto, od koder je pobegnil k sovjetskim partizanom. Leta 1944 se je vključil v II. tankovsko brigado NOVJ in se v Sovjetski zvezi izšolal za tankista. Najprej je postal voznik, kasneje pa poveljnik tanka T-34. Bil je udeležen pri preboju sremske fronte in v več drugih spopadih, pri čemer je s svojim tankom preživel dva direktna zadetka nemške protitankovske obrambe. Po koncu vojne je moral odslužiti še vojni rok v jugoslovanski armadi in je bil demobiliziran šele konec leta 1947. Glede na to, da je v in ob tanku T-34 preživel cela tri leta, smo ga v okviru praznovanja njegovega stotega rojstnega dne v Parku vojaške zgodovine zapeljali z muzejskim primerkom tega legendarnega tanka.

Vitalni stoletnik Kamničan je doživel neverjetno življenjsko pot vse od otroških dni, ko se je kot predvojni primorski begunec preselil iz Gorice v Kamnik, do mobilizacije v nemško vojsko ob pričetku druge svetovne vojne, dezertiranja k sovjetskim partizanom na vzhodni fronti in priključitvi jugoslovanski vojski, kjer je služil kot tankist. V pretresljivem pričevanju se je dotaknil tudi težkega povojnega obdobja, ki ga je na lastni koži doživel kot nekdanji pripadnik Hitlerjeve mladine in nekdanji sovjetski vojak. Kljub nasilni izkušnji fašizma, nacizma in tudi povojnega režima ter številnim preizkušnjam, ki jih je kot živa priča zgodovine preživel v svojem življenju, ni Franc Primožič nikoli izgubil ne optimizma ne življenjskega elana. Pred natanko letom dni je svojo življenjsko zgodbo predstavil tudi v podcastu Atmosfercev.

Ob stotem rojstnem dnevu je bilo Francu Primožiču podeljeno častno članstvo Društva prijateljev Parka vojaške zgodovine v zahvalo za veliko naklonjenost, ki jo izkazuje Parku vojaške zgodovine. Franc Primožič je živa priča pestrega zgodovinskega dogajanja celega stoletja, ki s svojimi pričevanji nenehno opominja na pomen prizadevanj za mir v svetu.

Park obiskal kolektiv Zavoda za gradbeništvo

Park vojaške zgodovine je v četrtek, 21. novembra 2024, obiskal kolektiv Zavoda za gradbeništvo. Po uvodnem nagovoru in predstavitvi Parka s strani direktorja mag. Janka Boštjančiča si je skupina ogledala razstavo »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, vse zbirke in eksponate Parka vojaške zgodovine ter ogled zaključila v notranjosti podmornice.

Zavod za gradbeništvo je s Parkom sodeloval pri analizi enigme z najsodobnejšimi arheometrijskimi metodami, kot je mikrotomografija. Tovrstne raziskave so že razkrile

številna nova spoznanja o razstavljeni enigmi, najnovejša analiza, ki jo je izvedel Zavod za gradbeništvo, pa bo trenutno znanje o tako pomembnem predmetu še poglobila.

Prednovoletno srečanje podmorničarjev

V Parku vojaške zgodovine so se v soboto, 14. decembra 2024, zopet srečali nekdanji podmorničarji in pridruženi člani Društva za ohranjanje podmorniške tradicije Podmorničar, ki deluje v okviru Zveze slovenskih častnikov. Člani društva skušajo s svojim delovanjem ohraniti zavest o dolgi in bogati zgodovini podmorničarstva ob vzhodni jadranski obali, v kateri so nemajhno vlogo igrali tudi slovenski podmorničarji.

Predstavitev Vitrine meseca: Utrinek iz vojne 1991 – Črni Vrh nad Idrijo

Park vojaške zgodovine je v začetku leta prejel zbirko predmetov g. Lucijana Trošta, ki je kot začasna razstava predstavljena v »Vitrini meseca«.

Na vrhuncu vojne za Slovenijo, v noči na ponedeljek, 1. julija 1991, je ob 2.35 zjutraj močna eksplozija uničila vojaško skladišče Jugoslovanske ljudske armade v Črnem Vrhu nad Idrijo. Vojaki JLA, ki so skladišče varovali, so po tem dogodku pobegnili. Iskali so jih miličniki postaje milice Idrija, miličniki postaje Ajdovščina, posebna enota milice in 2. vod diverzantskega odreda, ki je istega dne dopoldne na Colu postavil zasedo in zajel pobegle vojake.

Predmete, razstavljene v vitrini, so izgubili oz. odvrgli pripadniki JLA med bežanjem po eksploziji. Dan po eksploziji jih je našel g. Lucijan Trošt, ki je sledil stezi od Zatropa proti dolini Bele. Odkril je čelado, bojni nahrbtnik, dve zapakirani bombi M75, šotorsko krilo, nabojnik avtomatske puške kalašnikov skupaj z naboji ter del obcestne table Črni Vrh.

G. Lucijan Trošt je bombe in naboje dal v uničenje, ostalo pa je obdržal. Največjo najdbo pa je odkril skoraj 30 let po dogodku, ko je ponovno pregledoval vsebino bojnega nahrbtnika. V njem je našel prej spregledan okrogel košček papirja, na katerem sta bila napisana ime in priimek verjetno takratnega lastnika: KALARAIĆ PREDRAG. Kljub vztrajnemu iskanju in poizvedovanju nismo uspeli ugotoviti, za koga je šlo in kakšna je bila njegova usoda. G. Trošt si je z zadovoljstvom ogledal vitrino s predmeti, ki so zdaj na ogled obiskovalcem Parka vojaške zgodovine.

4.6 POMEMBNEJŠE VOJAŠKE SKUPINE

17. 1. 2024	157. logistična brigada Slovenske vojske
23. 1. 2024	Kandidati Slovenske vojske v okviru VED usposabljanja
27. 1. 2024	74. pehotni polk Slovenske vojske (s kadeti iz Francije)
7. 2. 2024	Center vojaških šol
14. 2. 2024	Ameriški vojaki v spremstvu pripadnikov Slovenske vojske
19. 2. 2024	Pripadniki stalnega poveljstva Večnacionalnih sil kopenske vojske (<i>Multinational Land Force Permanent Planning Staff – MLF PPS</i>)
19. 2. 2024	Enota za komunikacijske in informacijske sisteme Slovenske vojske (Vrhnika)
6. 3. 2024	Ameriški vojaki v spremstvu poveljstva 1. brigade
17. 3. 2024	Kandidati Slovenske vojske iz Veščinskega centra Slovenske vojske v sklopu programa temeljnega vojaško-strokovnega usposabljanja (TVSU)
28. 3. 2024	670. logistični polk Slovenske vojske (s pripadniki partnerskih vojska)
28. 3. 2024	Pripadniki različnih enot Slovenske vojske
30. 3. 2024	Center za združeno usposabljanje Slovenske vojske (s pripadniki partnerskih vojska)
11. 4. 2024	Obveščevalno-varnostna služba Ministrstva za obrambo Republike Slovenije (obrambni dan)
24. 4. 2024	Vojašnica Jerneja Molana (Cerklje ob Krki)
8. 5. 2024	Generalštabni tečaj
10. 5. 2024	Slovesnost ob zaključku 10. tekmovanja oddelkov Slovenske vojske z mednarodno udeležbo v organizaciji Logistične brigade
16. 5. 2024	Častniki Slovenske vojske iz Bohinjske Bele
1. 6. 2024	Pripadniki Slovenske vojske iz Vojašnice barona Andreja Čehovina iz Postojne (s pripadniki partnerskih vojska)
8. 6. 2024	Pripadniki oboroženih sil Gruzije na seminarju DEEP v organizaciji Slovenske vojske
13. 6. 2024	10. pehotni polk 1. brigade (kandidati za vojake)
18. 6. 2024	Slušatelji visokega tečaja za podčastnike iz Hrvaške v organizaciji Centra vojaških šol oz. Šole za podčastnike Slovenske vojske
2. 7. 2024	Udeleženci vaje jadranskega regionalnega varnostnega kibernetiskega sodelovanja (<i>Adriatic Regional Security Cyber Cooperation Exercise 24 – ARSC2EX 24</i>).
14. 7. 2024	Kandidati Slovenske vojske na temeljnem vojaško-strokovnem usposabljanju (TVSU) iz Veščinskega centra Slovenske vojske.
13. 9. 2024	Ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore in pomožni nadškof msgr. Franc Šuštar
17. 9. 2024	Obisk pripadnikov brazilske mornarice (Marinha do Brasil), ki jih je spremljal tudi predstavnik brazilskega veleposlaništva Paulo se Tarso Jardim
24. 9. 2024	Zdravstvena enota Slovenske vojske s pripadniki ameriških in nemških sil
17. 10. 2024	Vojaška delegacija iz Ukrajine
19. 10. 2024	Ex Navy Seals

22. 10. 2024	Slovenska vojska s črnogorsko delegacijo
24. 10. 2024	German Armed Forces
29. 10. 2024	Slovenska vojska s pripadniki oboroženih sil Črne Gore in Severne Makedonije
6. 11. 2024	NATO delegacija in dr. Klemen Kocjančič
6. 11. 2024	Enota za eksplozivna sredstva
15. 11. 2024	PPIU Maribor
15. 11. 2024	430. mornariški divizion
24. 11. 2024	Kandidati za vojake iz Bohinjske Bele (TVSU)

Park obiskali pripadniki večnacionalnih sil kopenske vojske (*Multinational Land Force Permanent Planning Staff – MLF PPS*)

Park vojaške zgodovine so v ponedeljek, 19. februarja 2024, obiskali pripadniki stalnega poveljstva Večnacionalnih sil kopenske vojske (Multinational Land Force Permanent Planning Staff – MLF PPS).

MLF je večnacionalna enota v velikosti brigade, ki jo sestavljajo oborožene sile Italije, Slovenije in Madžarske; Avstrija, Hrvaška, Črna gora ter Albanija pa imajo status opazovalk. Poveljstvo sil je v videmski vojašnici na sedežu Alpinske brigade Julia, kjer svoje dolžnosti opravljajo tudi dva častnika in podčastnik Slovenske vojske.

Slovenija je bila skupaj z Italijo in Madžarsko leta 1998 soustanoviteljica Večnacionalnih sil kopenske vojske – lahke pehotne enote na ravni brigade, ki je na voljo za hiter odziv na varnostne izzive. Sile so v 25-letni zgodovini sodelovale v več mednarodnih operacijah obvladovanja kriznih razmer, in sicer na Kosovu ter v Afganistanu in Libanonu, pripadniki članic ter opazovalk pa redno sodelujejo na skupnih vojaških vajah in usposabljanjih. Italija kot vodilna država zagotavlja poveljnika Večnacionalnih sil kopenske vojske, ki je tudi poveljnik Alpinske brigade Julia, in večji del brigadnega poveljstva, dodatno pa ga krepí še izbrano število osebja slovenskih ter madžarskih oboroženih sil. Tri pehotne polke ali bataljone pa ob aktiviranju brigade prispeva vsaka pogodbenica. Ob popolni mobilizaciji ima brigada okoli 4.000 vojakov.

Brigada je lani praznovala 25-letnico obstoja. Njeni pripadniki so se ob obisku Parka vojaške zgodovine seznanili z muzejsko ponudbo in si z zanimanjem ogledali muzejske zbirke ter razstave, pri čemer jih je, posebej še tuje pripadnike v skupini, zlasti pritegnila nosilna razstava »Pot v samostojnost«, posvečena prelomnemu obdobju slovenskega osamosvajanja in vojni, ki je sledila.

Udeleženci ekskurzije so ob zaključku vodstvu izrazili vse pohvale za uspešno delo na področju predstavljanja vojaškozgodovinske dediščine in Parku podarili tudi plaketo enote.

Park gostil zaključno slovesnost 10. tekmovanja oddelkov Slovenske vojske z mednarodno udeležbo

Od srede, 8. maja, do petka, 10. maja 2024, je v organizaciji Logistične brigade na Notranjskem potekalo jubilejno 10. tekmovanje oddelkov Slovenske vojske z mednarodno udeležbo. Na zaključni slovesnosti v Parku vojaške zgodovine v Pivki so slovesno razglasili rezultate in podelili priznanja najboljšim oddelkom. Zmagovalni oddelek letošnjega tekmovanja je 20. pehotni polk 72. brigade Slovenske vojske.

Na dvodnevnem tekmovanju, ki je potekalo na območju med streliščema Bloška Polica in Bač, je tekmovalo 14 oddelkov, od tega sedem iz Slovenske vojske ter sedem oddelkov partnerskih držav (Hrvaška, Makedonija, Madžarska, Romunija in Slovaška ter dva oddelka iz Združenih držav Amerike). Vsega skupaj je bilo v tekmovanje in njegovo izvedbo vpetih skoraj 250 ljudi.

V imenu Parka je zbranim izrazil dobrodošlico Boštjan Kurent, slovesne podelitve pa se je udeležil tudi poveljnik sil Slovenske vojske brigadir Boštjan Močnik, ki se je v svojem nagovoru zahvalil vsem sodelujočim. *"Hvala Orkestru Slovenske vojske, da ste v petek popoldne z nami. Jasno je treba poudariti, da je Logistična brigada tista enota sil Slovenske vojske, ki je bila v zadnjih treh letih organizator dogodka. Lani nisem bil jaz tisti, kateremu je glavni podčastnik sil Slovenske vojske poročal o pripravi in izvedbi, medtem ko letos sem. Izjava je bila, ne, da je odlično organizirano in pripravljeno, ampak je izvedeno na način do zadnjega detajla. Tako da vsem tistim, ki ste danes tu in ste prispevali k temu dogodku, in tudi tistim, ki jih v tem trenutku na tem prostoru ni, prenesite mojo pohvalo ter zahvalo. Tako se to počne,"* je dejal brigadir Močnik, ki je ob zmagi 20. pehotnega polka hudomušno dejal, *"da je očitno, da Celjani niso smeli zmagati na tem tekmovanju, dokler Celjan ni postal poveljnik sil. Rojeva se ideja, ki jo prvič tudi javno povem, da bo jeseni zaživel Vranov let oz. Vranov marš v dolžini 80 kilometrov in za katerega danes vem, da bo skozi leta postal pomemben dogodek.*

Čestitke vsem zmagovalcem in organizatorjem za pripravo ter izvedbo," je zaključil brigadir Močnik.

Višji štabni praporščak Danijel Kovač, glavni podčastnik Slovenske vojske, je svoj govor pričel z zapisom dogodka vojaka iz Zgornje Poljane daljnega leta 1915. *"Zjutraj smo pohod nadaljevali in okrog devete ure so nas zaustavili ter odredili pregled vsega, kar smo imeli s seboj. Komandant nam je sporočil, da sta dva vojaka, ki jih je poklical iz kolone, pojedla rezervni obrok hrane, ki je bil določen za porabo na fronti. Komandant je sporočil, da sta vojaka zaradi nespoštovanja navodil in porabe rezervnih obrokov hrane obsojena na smrt z ustrelitvijo na licu mesta. Določili so strelce in vojaka ustrelili. Sledilo je povelje za pokop in potem smo marš nadaljevali. Zavedajmo se, da je vojna neizprosna in kruta, kar se dokazuje tudi danes. Vojna se v svoji osnovi ni spremenila. Še vedno pomeni smrt, odtrgane ude in kri, a vendar tudi prijateljstvo, kohezivnost, vztrajnost ter skrb za sotovariša,"* je dejal višji štabni praporščak Kovač, ki se je v zaključku govora zahvalil sodelujočim, organizatorju in izvajalcem. *"Hvala višjemu praporščaku Antonu Kerinu, vsem pripadnikom Logistične brigade in ostalim pripadnikom Slovenske vojske, ki so kakorkoli pripomogli k izvedbi tekmovanja. Hvala vsem udeležencem. To ni navadno tekmovanje. Je odraz sodelovanja med zavezniki, je odraz sodelovanja v regiji in je odraz partnerskega sodelovanja z Nacionalno gardo Kolorada. Takšno sodelovanje je odraz kompleksnega varnostnega okolja, v katerem živimo in ga brez takšnega sodelovanja ni mogoče zagotavljati mirnega in varnega. Čestitke zmagovalcem in upam, da se vidimo prihodnje leto,"* je zaključil višji štabni praporščak Danijel Kovač.

Prvič doslej je zmagala odšla v 20. pehotni polk 72. brigade, medtem ko je 132. gorski polk 1. brigade, ki je naskakoval peto zaporedno zmago, tekmovanje končal na 2. mestu. Tretji so bili pripadniki 74. pehotnega polka 72. brigade. Najvišje uvrščeni tuji oddelek je bil oddelek Hrvaške vojske, ki je tekmovanje zaključil na 4. mestu. Za glasbeni del prireditve sta z nastopom poskrbela Orkester Slovenske vojske in vojakinja Ana Miljković iz 670.

logističnega polka, medtem ko je kuhinja Vojašnice Petra Petriča poskrbela za okusen obrok ob zaključku slovesnosti.

Park obiskali udeleženci vaje Jadranskega regionalnega varnostnega kibernetkega sodelovanja

V torek, 2. julija 2024, so Park vojaške zgodovine obiskali udeleženci devetdnevne vaje Jadranskega regionalnega varnostnega kibernetkega sodelovanja (Adriatic Regional Security Cyber Cooperation Exercise 24 – ARSC2EX 24). Gre za najobsežnejšo tovrstno vajo pri nas, saj je združila pripadnike oboroženih sil in strokovnjakov za kibernetko varnost iz Slovenije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Črne Gore, Albanije, Severne Makedonije, Kosova in Združenih držav Amerike.

V sklopu vaje pod pokroviteljstvom Evropskega poveljstva ZDA (United States European Command – EUSEUCOM) in v sodelovanju s Slovensko vojsko ter Kibernetiskim centrom Ministrstva za obrambo Republike Slovenije so si udeleženci usposabljanja pod strokovnim vodstvom Boštjana Kurenta ogledali muzejske zbirke in razstave Parka vojaške zgodovine. Obisk so zaokrožili z ogledom razstave »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne« in ogledom notranjosti podmornice P-913 Zeta.

Park vojaške zgodovine obiskali pripadniki brazilske mornarice (Marinha do Brasil)

Park vojaške zgodovine Pivka so v torek, 17. septembra 2024, ponovno po letu 2021 obiskali pripadniki brazilske mornarice (Marinha do Brasil), katerih šolska ladja *NE Brasil* (U-27) je v Luko Koper priplula v okviru 38. praktičnega usposabljanja bodočih častnikov mornarice.

Praktično usposabljanje bodočih častnikov mornarice je namenjeno učenju praktične navigacije, meteorologije, pomorstva, pomorskih operacij, odpravljanja napak in pomorskega uporabljanja. Pomemben del usposabljanja je tudi prilagajanje življenju na krovu. Poleg koprskega pristanišča bo na svoji večmesečni poti obiskala še 14 pristanišč v dvanajstih državah po svetu, plovbo pa zaključila konec leta.

Trenutni poveljnik ladje je kapitan Marcel Parreiras de Bragança Oneto Araújo. Posadko sestavlja 31 častnikov, 222 članov posadke, 191 bodočih častnikov mornarice in drugi predstavniki brazilske vojske, letalstva, nacionalne trgovske mornarice, civilne službe mornarice ter ministrstva za zunanje zadeve.

Mornarji in časniki brazilske mornarice so si v spremstvu 430. mornariškega divizionu Slovenske vojske z zanimanjem ogledali muzejske zbirke Parka vojaške zgodovine, posebnega zanimanja in navdušenja pa je bila deležna podmornica P-913, ki so jo v spremstvu vodnikov Parka spoznali tudi od znotraj. Pripadnike je nagovoril tudi direktor Parka mag. Janko Boštjančič in predstavnik brazilskega veleposlaništva v Sloveniji.

Park obiskali kandidati Slovenske vojske

Park vojaške zgodovine Pivka so v letu 2024 večkrat obiskali kandidati Slovenske vojske iz Veščinskega centra Slovenske vojske v sklopu programa temeljnega vojaško-strokovnega usposabljanja (TVSU).

Veščinski center v Vojašnici Janka Premrla Vojka v Vipavi in v dislociranih enotah izvaja temeljno vojaško-strokovno usposabljanje (TVSU) ter osnovno vojaško usposabljanje (OVSU) kandidatov za zaposlitev v Slovenski vojski (za vojaka, vojaškega uslužbenca ali častnika), kandidatov na prostovoljnem služenju vojaškega roka (PSVR) in pripadnikov pogodbene rezervne sestave (PRS).

4.7 LOKALNA SKUPNOST

18. 1. 2024	Pivka d. d.
13. 3. 2024	Občni zbor Društva prijateljev Parka vojaške zgodovine
8. 5. 2024	OŠ Pivka (9. razredi)
11. 5. 2024	46. državno srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev, ki so ga organizirali Čebelarstva zveza Slovenije, OŠ Pivka, Čebelarstvo Pivka, Občina Pivka in Zavod za turizem Pivka
16. 5. 2024	Letni občni zbor Občinskega združenja slovenskih častnikov Pivka
20. 5. 2024	OŠ Pivka (5. razredi)
6. 6. 2024	Občinska uprava Občine Pivka z županom Robertom Smrdeljem
21. 8. 2024	Pivka perutninarstvo d. d.
26. 9. 2024	Pivka d. d.
19. 10. 2024	Člani Društva prijateljev Parka vojaške zgodovine obiskali Željavo

Ponovno zaživel Društvo prijateljev Parka vojaške zgodovine

Pred skoraj dvajsetimi leti je bilo sočasno s Parkom vojaške zgodovine osnovano tudi Društvo prijateljev Parka vojaške zgodovine, v katerem so se povezali ljubitelji zgodovine in vojaške tehnične dediščine ter drugi zainteresirani posamezniki kot tudi priznani zgodovinarji v skupnem prizadevanju za ohranjanje vojaško zgodovinske dediščine. Društvo v svojem osnovnem poslanstvu raziskuje vojaško zgodovinsko in kulturno dediščino ožjega območja Postojnskih vrat ter Pivške kotline, obenem pa se z organiziranimi izleti in predavanji seznanja tudi z vojaško zapuščino širšega območja regije ter čezmejnega prostora.

Ob krepitvi prepoznavnosti Parka se je skozi leta krepilo tudi članstvo društva, ki danes združuje več kot 70 ljubiteljev vojaške zgodovine. Z nastopom koronakrize so aktivnosti društva v zadnjih letih mirovale, po okrevanju primarne turistične dejavnosti pa je dejavnost društva ponovno zaživela.

Društvo prijateljev Parka vojaške zgodovine se je po več letih znova sestalo v sredo, 13. marca, ko je v Parku vojaške zgodovine potekal občni zbor društva. V okviru srečanja so bili na novo določeni vsi organi in odbori društva ter predstavljene aktivnosti društva za tekoče leto. Za predsednika je bil za 4-letni mandat izvoljen Boštjan Triler. Novoizvoljeni predsednik društva se je udeležnim članom uvodoma zahvalil za zaupanje in predstavil svojo vizijo ter program delovanja društva. Pri tem je poudaril, da ima društvo poleg udeležbe na srečanjih in izletih tudi pomembno nalogo podpore Parku vojaške zgodovine pri izvedbi dogodkov ter predstavlja ključen vezni člen med muzejem in zainteresirano javnostjo.

Društvo v programu za letošnje leto za člane pripravlja številne aktivnosti, in sicer bo poleg vsakoletnih dogodkov v okviru Parka vojaške zgodovine organiziranih več strokovnih predavanj, predvidena pa sta tudi dva izleta po poteh vojaško zgodovinske dediščine, od tega eden v Sloveniji, eden pa na čezmejno območje.

Park obiskali mladi udeleženci državnega tekmovanja iz čebelarstva

Pivka je v soboto, 11. maja 2024, na osnovni šoli gostila 46. državno srečanje in tekmovanje mladih slovenskih čebelarjev. Dogodka, organiziranega v sodelovanju s Čebelarsko zvezo Slovenije, Osnovno šolo Pivka, Čebelarskim društvom Pivka, Občino Pivka, Zavodom za turizem Pivka in lokalnimi turističnimi točkami, se je udeležilo več kot 500 tekmovalcev iz vse Slovenije, ki so v šolskem letu 2023/24 obiskovali čebelarske krožke na osnovnih ter srednjih šolah in v varstveno-delovnih centrih. Že tradicionalno vsakoletno tekmovanje vsako leto širom Slovenije pri učencih spodbuja poznavanje raznolikih tem s področja čebelarstva in jim privzgaja ljubezen do čebel ter zavest o nujnosti varovanja okolja v luči medsebojne odvisnosti med naravo, čebelami in človekom.

Tekmovalnemu delu dogodka je sledil družabni del z obiskom lokalnim turističnih točk – Parka vojaške zgodovine, Centra o velikih zvereh Dina Pivka in Ekomuzeja Pivških presihajočih jezer. Park vojaške zgodovine si je ogledalo blizu 200 mladih udeležencev, ki so se ob obisku z zanimanjem seznanili z muzejskimi zbirkami in razstavami ter se poučili o bogati vojaškozgodovinski dediščini tega območja. Muzejski obisk so sklenili s prijetnim druženjem, kjer so v sončnem popoldnevu izmenjali vtise in poklepetali o bogatih doživetjih minulega dne.

Park obiskala občinska uprava Občine Pivka z županom Robertom Smrdeljem

Park vojaške zgodovine je v začetku junija obiskala občinska uprava Občine Pivka na čelu z županom Robertom Smrdeljem. Skupino je sprejel direktor Parka mag. Janko Boštjančič s sodelavci in jim uvodoma izrazil dobrodošlico ter v sproščenem pogovoru predstavil aktualne vsebine in najnovejše dopolnitve muzejske ponudbe.

Osrednji namen obiska je bila seznanitev z novo razstavo »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«, ki je bila postavljena ob 20. obletnici ideje o osnovanju vojaškega muzeja v opuščeni vojašnici ob robu Pivke. Med ogledom muzejskega obeležja s fotografsko razstavo o razvoju Parka so sodelavci Občine Pivka, nekateri so bili del občinske ekipe tudi pred 20 leti, obudili spomin na prelomne trenutke ob ustanavljanju muzejskega kompleksa in zahtevno pot osnovanja ter širjenja Parka. Direktor Parka je ob vodenju po razstavi poudaril, da je imela drzna ideja o odprtju vojaškega muzeja v Pivki le malo možnosti za uresničitev, a je bila kljub temu realizirana zahvaljujoč Občini Pivka, ki je v projektu prepoznala razvojno priložnost in še danes pomembno soustvarja zgodbo Parka. Ob tem sta tako direktor kot župan pohvalila tudi odlično delo in sodelovanje ekipe Javnega zavoda – Park vojaške zgodovine, občinske uprave ter občinskega sveta Občine Pivka.

K razvoju Parka vojaške zgodovine v današnji obseg je po njunem mnenju pomembno doprineslo tudi zgledno sodelovanje vseh sodelujočih akterjev na lokalni in državni ravni,

in sicer poleg Občine Pivka tudi Vojaškega muzeja Slovenske vojske ter sploh Ministrstva za obrambo Republike Slovenije.

Župan Robert Smrdelj in sodelavci Občine Pivka so ob zaključku obiska Parku vojaške zgodovine čestitali za novo razstavo in jubilej ter izrazili vse pohvale za izjemne uspehe pri vzpostavljanju in upravljanju muzejskega kompleksa zadnji dve desetletji. Ob tem so poudarili pomembno vlogo Parka v današnjem času in njegov doprinos k turistični prepoznavnosti občine, regije ter širšega območja.

Muzejsko obeležje s fotografsko razstavo »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)« je bilo odprto v začetku maja. Ob tej priložnosti je bilo organizirano tudi pogovorno omizje s snovalci ideje izpred dvajsetih let in ključnimi akterji hitrega ter uspešnega razvoja Parka vojaške zgodovine: takratnim poveljnikom pivške vojašnice generalmajorjem Romanom Urbančem, županom Občine Pivka Robertom Smrdeljem in direktorjem Parka mag. Jankom Boštjančičem.

Člani Društva prijateljev Parka vojaške zgodovine obiskali podzemno letalsko bazo Željava

Društvo prijateljev Parka vojaške zgodovine je v soboto, 19. oktobra 2024, organiziralo težko pričakovan izlet v nekdanjo vojaško letalsko podzemno bazo Željava, znano tudi pod imenom Objekt 505 (KLEK).

Poln avtobus navdušencev nad vojaško zgodovino je po kratkem postanku v Senju nagovoril član Društva soška fronta 1915–1917 in urednik revije Na fronti, g. Vinko Avsenak, ki je vojaški rok služil v vojašnici v neposredni bližini podzemne baze Željava. V

njegovem spremstvu so si udeleženci ob prihodu na cilj najprej ogledali vojaški kompleks, ki je predstavljal podporno logistično bazo za letališče.

Skozi letalsko bazo sta jih vodila g. Ivica Meglič in g. Hrvoje Grgić, člana društva Željava LYBI Team, ki raziskuje in dokumentira zgodovino letališča ter si prizadeva za ureditev zapuščenega objekta v muzej hladne vojne.

Ogromen infrastrukturni projekt izgradnje Objekta 505 je bil zagnan leta 1956, tekom dvanajstih let gradnje so v notranjosti letalske baze zgradili 3,5 kilometrov tunelov in galerij, širokih do 20 m in visokih več kot 12 m. Letališče je bilo opremljeno tudi z delavnicami za vzdrževanje in popravila letal, skladišči streliva, rezervoarji z gorivom, operativnim in komunikacijskim centrom, učilnicami. Vse štiri vhode v letalsko bazo so zapirala železobetonska vrata s silhueto sovjetskega nadzvočnega prestreznika MiG-21. V notranjosti je bilo namreč prostora za skupno 58 letal MiG-21, ki so bila razporejena v dve lovsko-prestrezni in eno izvidniško eskadriljo.

Željava je skoraj v celoti vkopana v goro Plješevica (n. v. 1.648 m), ki leži na meji med Bosno in Hercegovino ter Hrvaško. Na vrhu gore je bil postavljen najmočnejši jugoslovanski radarski sistem, ki je deloma pokrival tudi zračni prostor sosednjih držav, sama planina pa je letališču nudila radarsko senco, da so letala lahko vzletela in dosegla primerno hitrost, preden bi jih sovražnik lahko zaznal in sestrelil.

Železobetonska vrata, ki so zapirala vse štiri vhode za letala, so hudo poškodovale ali uničile eksplozije. Gradbena dela so bila v veliki meri zaključena v dvanajstih letih, leto 1968 je namreč zaznamovala praška pomlad. Takrat so v Željavo premestili 117. polk, del katerega je bil tudi Postojnčan g. Marjan Žerjal, nekdanji pilot MiG-21, ki je med ogledom notranjosti letališča delil svoje izkušnje o življenju in službovanju v Objektu 505 ter letenju s sovjetskim nadzvočnim prestreznikom.

Med razpadanjem Jugoslavije so eksplozije Objekt 505 močno poškodovale, vendar ga niso popolnoma uničile. Po vzletno-pristajalnih stezah na hrvaški strani, ki sicer že dolgo ne opravljajo svoje funkcije, so se udeleženci strokovne ekskurzije zapeljali z avtobusom in tudi tako izkusili razsežnost največjega infrastrukturnega projekta Jugoslavije, ki še danes buri duhove.

4.8 PARK VOJAŠKE ZGODOVINE NA PARTNERSKIH DOGODKIH DRUGOD

5. 1. 2024	Obisk tržaških zaklonišč »Kleine Berlin«
1. 2. 2024	34. sejem Alpe-Adria
28. 2. 2024	Slovesnost ob 80. obletnici padca ameriškega bombnika »Double Trouble« v Logatcu
4.–5. 3. 2024	Sodelovanje mag. Janka Boštjančiča in Boštjana Kurenta na delovnem srečanju iniciativno-svetovalnega odbora Spominskega območja vojaške zgodovine »Ruža Hrvatska – Žirje« v Šibeniku na povabilo hrvaškega veteranskega združenja »Ruža Hrvatska – Žirje«
20. 3. 2024	Prispevek Timoteja Horvata na temo ohranjanja arheološke dediščine v okviru 15. Grošljevega simpozija »De re oeconomica: Gospodarstvo v antiki«
27. 3. 2024	Čezmejna borza lokalnih ponudnikov
4. 6. 2024	Predavanje mag. Janka Boštjančiča ob odprtju gostujoče razstave Parka vojaške zgodovine »Vojaška poljska bolnišnica Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu« v Kobariškem muzeju
28. 6. 2026	Predavanje Boštjana Laharnarja v soorganizaciji Parka vojaške zgodovine – udeležil se ga je Timotej Horvat
3. 7. 2024	Izobraževanje Timoteja Horvata – izkopavanje na Babi nad Slavino
4. 7. 2024	Timotej Horvat, Boštjan Kurent, Peter Požar na arheološkem izkopavanju na Babi nad Slavino
31. 8. 2024	Park vojaške zgodovine se je predstavil in izvedel otroške delavnice na mednarodnem srečanju vojnih ptic »Lubejzn je u zraki« v Vipavi
29. 9.–4. 10. 2024	Letna strokovna konferenca združenja ICOMAM
30. 9.–2. 10. 2024	Festival za tretje življenjsko obdobje
14. 10. 2024	Predstavitev knjige »Pekel na nebu in na zemlji« v Mariboru
14. 10. 2024	Strokovna ekskurzija kolektiva Parka vojaške zgodovine v kadetnico v Mariboru in Cono Tezno
25. 10. 2024	Mednarodni simpozij »Ocean okoli nas – odmevi brezna: toksična dediščina oceanskih ekologij«
2.–3. 12. 2024	Sodelovanje na delavnici in študijski ekskurziji v okviru projektov WalkofPeace+ in GOV4PeaCE, ki se odvijata na programih Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021–2027 ter Interreg Srednja Evropa 2021–2027
9.–12. 12. 2024	Delavnica RE-ORG
11. 12. 2024	Obisk Muzeja novejšje zgodovine v Celju

Obisk tržaških zaklonišč »Kleine Berlin«

Predstavniki Parka vojaške zgodovine so v petek, 5. januarja 2024, na prijazno povabilo g. Maurizia Bressana obiskali razmeroma nepoznano lokacijo v centru Trsta. Gre za kompleks zaklonišč za zaščito pred bombardiranjem iz časa druge svetovne vojne, imenovan »Kleine Berlin«. Zaklonišče je razdeljeno na t. i. nemški del in italijanski del, ki je bil namenjen civilnemu prebivalstvu.

Trst je bil 1. oktobra 1943 imenovan za glavno mesto novoustanovljene Operativne cone Jadransko primorje, ki je obsegala Furlanijo, Istro in del slovenskega ozemlja pod italijansko okupacijo pred njeno kapitulacijo. Pospešeno gradnjo zaklonišč na ozemlju Operativne cone je v času nemške okupacije izvajalo več zasebnih podjetij pod okriljem nemške organizacije Todt. Po prvem bombnem napadu na Trst 10. junija 1944 je dokončanje zaklonišča postalo prioriteta. Do leta 1944 je bila dokončana večina tunelov, vendar so se dela najverjetneje nadaljevala vse do konca vojne. Dne 29. aprila 1945 sta general Globočnik in gauleiter Rainer zapustila Trst ter zbežala proti Avstriji, kjer so ju zajeli zavezniki. Dan pozneje je v mestu prišlo do vstaje proti okupatorjem, 1. maja 1945 pa so v Trst vkorakale prve partizanske enote, ki so obkolile še zadnje nemške položaje, med njimi tudi zaklonišče Kleine Berlin. Boji so bili kmalu zaključeni in zadnji pripadniki nemške obrambe Trsta so se predali 3. maja na Opčinah.

Mreža tunelov je imela štiri vhode, od tega tri za civiliste in enega izključno za uporabo nemške vojske. Nemški del zaklonišča je povezoval tedanji štab poveljnika Odila Globočnika v Villi Ara in stavbo današnjega sodišča – Tribunala v Trstu. Predel zaklonišča, ki je bil namenjen nemškim vojakom, je obsegal približno 1000 m². Civilistom je bil vstop vanj popolnoma prepovedan, do njega je lahko izjemoma dostopal samo električar podjetja Luigi Presel, zadolžen za nameščanje novih žarnic. Nemški del sestavljajo velike podzemne sobane, ki se pravokotno priključujejo na glavni tunnel. Kompleks je imel pomožni generator in baterije, zaplenjene s tržaških ribiških plovil, ki bi bile uporabljene v primeru izpada elektrike. Vojaki so z žganjem premoga poskušali zmanjševati veliko stopnjo vlažnosti v tunelih, vendar je napeljava prezračevalnih cevi dim vodila naravnost v civilni ali italijanski predel zaklonišča, kar je pomenilo hudo pomanjkanje kisika za tam nastanjene ljudi. V italijanskem sektorju so tuneli preprostejši, ob zidovih so opremljeni z lesenimi klopmi, z nekaj vmesnimi prečnimi povezovalnimi tuneli. Civilisti so vanje vstopali skozi tri vhode z današnje ulice Fabia Severa.

Danes je večina kompleksa urejena za obisk turistov in navdušencev nad zgodovino. V njem so postavljene različne razstave, eno sestavljajo številne fotografije in zemljevidi bombardiranja Trsta, druga predstavlja vojaška ter civilna zaklonišča in obrambne strukture iz časa prve svetovne vojne. Na ogled so tudi razni predmeti iz obdobja prve in druge svetovne vojne ter povojnega časa. Zgodovino tunelov še danes raziskuje in predstavlja Speleološka sekcija tržaškega alpinističnega društva, ki letno skozi tunele popeljejo med 4.000 in 5.000 obiskovalcev.

G. Bressano je Parku vojaške zgodovine ob zaključku ogleda doniral tudi nekaj predmetov iz lastne zbirke, ki bodo predstavljeni v naslednjih tednih; izbor nagrajenih maket pa je Parku podaril že leta 2018.

Park vojaške zgodovine na sejmu Alpe-Adria

V sredo, 1. februarja 2024, je na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani potekala otvoritev 34. Sejma Alpe-Adria, ki velja za največji turistični mednarodni sejem pri nas. Udeležili smo se ga v okviru turistične destinacije Zeleni kras – Green karst, skupaj s turističnimi organizacijami Visit Pivka, Visit Postojna, Visit Ilirska Bistrica, Zavodom Snežnik in Notranjskim regijskim parkom.

Na sejmu se predstavlja več kot 350 turističnih ponudnikov iz trinajstih držav, ki predstavljajo širok nabor ponudbe s področja naravnega in kulturnega turizma ter možnosti preživljanja aktivnih počitnic. Živahno dogajanje na sejmu so spremljala tudi raznolika predavanja o dobrih praksah v turizmu, vključevanju novih tehnologij v turistično ponudbo in potopisna predavanja o eksotičnih lokacijah. Predstavila so se tudi gastronomska podjetja in ponudniki kamping opreme, koles in električnih skuterjev.

Stojnica je predstavljala turistično ponudbo občine Pivka v kateri se odlikujejo Ekomuzej Pivških presihajočih jezer, Dina Pivka – center o velikih zvereh in seveda Park vojaške zgodovine Pivka. Gostom sejma smo tako tekom dneva predstavljali bogate možnosti Pivke z okolico, kot so izkustvo kulturnega in naravnega turizma ter izletništva, ki vključuje muzejsko ponudbo, številne kolesarske in pohodniške poti. Gostje so bili tako raznoliki, kot tudi naša ponudba. Naše informacije smo predstavljali družinam, osnovnošolcem, srednješolcem, učiteljem, posameznikom, navdušencem nad zgodovino in naravno dediščino, tujim gostom in na sploh ljudem ki radi svoj čas preživijo v naravi.

Slovesnost ob 80. obletnici padca ameriškega bombnika »Double Trouble« v Logatcu

V nedeljo, 25. februarja 2024, je v bližini Logatca potekala slovesnost ob 80. obletnici padca ameriškega bombnika B-24H-5-CF 41-29244 »Double Trouble«. Renata Gutnik in Raul Semenič sta podrobno raziskala zgodbo padlega bombnika in njegove posadke ter navezala neposredne stike s sorodniki posadke v Združenih državah Amerike. Postavila sta tudi spomenik in informacijsko ploščo na kraju padca, kjer je bila organizirana tudi slovesnost. Zgodba letala »Double Trouble« je predstavljena na stalni razstavi Parka vojaške zgodovine »Do pekla in nazaj«, posvečeni padlim ameriškim letalom med drugo svetovno vojno na slovenskem ozemlju. Tako Raul kot Renata sta pomembno prispevala k postavitvi razstave, tudi s prikazom originalnih predmetov posadke ter razbitin letala.

Dogajanje ob padcu letala 41-29244 je usodno povezano z zavezniško operacijo Argument, ki je potekala med 20. in 26. februarjem 1944. V okviru operacije so zavezniške sile nad ključne proizvodne obrate nemške letalske industrije v mestih Leipzig, Brunswick, Gotha, Regensburg, Schweinfurt, Augsburg, Stuttgart in Steyr poslale močne formacije bombnikov v spremstvu lovcev, zlasti novega P-51 Mustang. V šestih dneh napadov so bombniki 8. zračne sile opravili preko 3.000 poletov, letala 15. zračne sile pa več kot 500; skupno so odvrgli preko 10.000 ton bomb. Cena operacije je bila visoka, saj so zavezniki izgubili 226 bombnikov in 28 lovcev, vendar so bile v primerjavi s predhodnimi misijami s podobnimi cilji izgube kljub temu manjše; med operacijo so zavezniki tako izgubili le okoli 7 % vseh sodelujočih letal, medtem ko je odstotek v operacijah pred njo dosegal skoraj 30

%. Učinek operacije na proizvodnjo nemških letal je bil kljub vsemu zanemarljiv, saj ta ni bila bistveno okrnjena; izrazito večji vpliv pa je imela na nemški pilotski kader, ki je bil po operaciji praktično zdesetkan. Izgube letal je bilo namreč še mogoče nadoknaditi, medtem ko je izguba skoraj 100 izkušenih pilotov za Nemce predstavljala pravo katastrofo. Zavezniška stran je tako prevzela pobudo, saj so opogumljene in samozavestnejše posadke aktivno sprožale spopade z nemškim vojnim letalstvom ter ga sistematično uničevale.

Formacijo bombnikov sta eno uro pred prihodom na cilj iz jugozahodne strani napadli prvi dve skupini nemških lovcev. Nemški lovci so se sprva osredotočili na skupino 36 bombnikov B-17, ki je vodila glavno skupino 103 Liberatorjev. Število spremljevalnih ameriških lovcev je bilo omejeno, zato je skupno 85 lovcev P-38 in P-47 bombnike ščitilo samo določen del leta. Nemški lovci so izkoristili priložnost in skupino bombnikov B-17 napadli takoj, ko so dosegli Reko. Prvi dve nemški lovski skupini sta sestrelili tri »leteče trdnjave« in osem Liberatorjev, sami pa so ob tem izgubili štiri lovce Bf 109. V boj so poslali tudi nemške lovce iz avstrijske baze (Wien-Seyring), ki so v okolici Alp sestrelili še sedem bombnikov B-24 in ob tem izgubili tri svoje lovce. Vse kaže na to, da naj bi letalo 41-29244 »Double Trouble« usodno zadel nemški pilot Helmut Vogel iz 2. lovske skupine (JG 53), ki je slovela po izjemno izkušenih pilotih; za Vogla je bila to namreč druga sestrelitev tistega dne. Letalo »Double Trouble« je bilo v napadu zadeto in močno poškodovano. Pilot je posadki ukazal izskok, sam pa je poskušal pristati z letalom in tako rešiti tiste člane, ki se po zadetku niso oglasili na interkom. Z izskokom se je rešilo pet članov posadke, pet pa jih je bilo ubitih, med njimi tudi pilot Pries. Trije strelci so bili verjetno ubiti že v napadu nemških lovcev. Trupla umrlih letalcev so bila kmalu oropana in slečena do grelnega kombinezona; na logaškem pokopališču so jih pokopali šele po sedmih dneh. Eden izmed preživelih letalcev si je pri izskoku močno poškodoval nogo, poleg tega se je pri izskoku poškodoval še eden. Preživele letalce so najprej zajeli logaški domobranci, nato pa so jih prevzeli Nemci, ki so oskrbeli oba ranjena in jih vseh pet prepeljali v vojaška taborišča za letalce. Razdelili so jih v tri taborišča. Vseh pet letalcev se je po koncu vojne srečno vrnilo v ZDA, kjer so si ustvarili družine in kariero.

Pietetne slovesnosti sta se poleg poveljnika 1. brigade Slovenske vojske polkovnika Gregorja Vodeba udeležila tudi ameriška veleposlanica Jamie Lindler Harpootlian in ameriški vojaški ataše v Sloveniji podpolkovnik Daniel Mayeda. S strani Parka vojaške zgodovine sta se dogodka udeležila direktor Parka mag. Janko Boštjančič in Boštjan Kurent.

Predstavitev Parka na delovnem srečanju iniciativno-svetovalnega odbora Spominskega območja vojaške zgodovine »Ruža Hrvatska – Žirje«

Direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič se je na povabilo hrvaškega veteranskega združenja »Ruža Hrvatska – Žirje« v začetku marca s strokovnim sodelavcem udeležil delovnega srečanja iniciativno-svetovalnega odbora Spominskega območja vojaške zgodovine »Ruža Hrvatska – Žirje« v Šibeniku.

Predstavnika Parka sta si uvodoma ogledala otok Žirje, kjer je locirano spominsko območje. Žirje je s površino dobrih 15 km² za Murterjem drugi največji otok šibeniškega arhipelaga, a je kljub temu med manjšimi na Hrvaškem. Na otoku živi le okoli 60 prebivalcev, v poletnih mesecih pa ga oblegajo številni navtični navdušenci in obiskovalci, ki cenijo njegove naravne lepote ter prvinskost. O njegovi pomembni zgodovinski vlogi pričajo tako antični arheološki ostanki kot dragocena vojaško-zgodovinska dediščina. Staro naselje je umaknjeno v notranjost otoka, kar je pogosta praksa med bolj izpostavljenimi otoki, ki so bili v preteklosti tarča piratskih napadov in plenjenja. Za otok je značilna bogata dediščina utrjevanja, ki sega že v 6. stoletje, v obdobje prvih bizantinskih poskusov zaščite tega strateško pomembnega otoka in njegovega zaledja.

Leta 2014 je bilo v bližini Žirja, na 28 metrih globine, odkrito odlično ohranjeno nemško letalo Ju 87D, bolj znano pod imenom »Štuka«, ki so ga med napadom na Kraljevino Jugoslavijo uporabljale tudi italijanske zračne sile. Motor letala je že leta 2007 odkril Željko Šižgorić, predsednik združenja »Ruža Hrvatska – Žirje«, medtem ko je bilo celotno letalo

odkrito šele 7 let pozneje, 73 let po njegovi sestrelitvi. Zaradi izjemne redkosti modela in dobre ohranjenosti sta dolgoročno načrtovana tudi dvig in konservacija letala.

Strateški pomen otoka Žirje je prišel do izraza s postavitvijo celovitega sistema avstro-ogrskih topniških utrdb konec 19. in začetek 20. stoletja. Po razpadu Avstro-Ogrske je utrdba prevzela Kraljevina Jugoslavija, v času druge svetovne vojne pa sta jih okupirali najprej italijanska in nato nemška vojska, ki jih je deloma razstrelila. V povojnem času je utrdba v 50. in 60. letih dograjevala ter modernizirala JNA. Zadnje obdobje delovanja utrdbe sega v čas hrvaške osamosvojitvene vojne med letoma 1991 in 1995.

JLA je v zadnjem obdobju utrjevanja in oboroževanja otoka na obstoječih topniških položajih postavila 12 topov 90/53 mod. 41 proizvajalca Ansaldo iz Genove, ki so bili med drugo svetovno vojno prvotno nameščeni na bojni ladji Vittorio Veneto Italijanske kraljeve mornarice (Regia Marina). Močna prisotnost topov JLA ni bila omejena samo na Žirje. Topovi različnih kalibrov so bili postavljeni tudi na številne druge otoke, kot npr. Vis in Lastovo. Služili naj bi kot obalno topništvo, sploh tisti na bolj izpostavljenih legah.

Strateška lega otoka Žirje je prišla zlasti do izraza v času hrvaške osamosvojitvene vojne. Otok Žirje je tako leta 1991 s svojo lego in topništvom hkrati zapiral dostop do Šibenika ter istočasno blokiral še morebitno izplutje iz šibeniškega pristanišča. To dejstvo je imelo pomemben strateški vpliv na razvoj dogodkov v prvi fazi vojne, zlasti v bitki za Šibenik med 16. in 23. septembrom 1991, ki je predstavljala svojevrsten preobrat v vojni ter prvo hrvaško zmago. Šibenik so namreč ogrožali s kopenske strani 9. korpus JLA pod poveljstvom Ratka Mladića z močnimi tankovskimi in artilerijskimi silami, z morja ladje Jugoslovanske ljudske mornarice (JRM) ter iz zraka jugoslovansko letalstvo. Hrvaški strani so dodatno težavo povzročale jugoslovanske vojašnice in ladje v Šibeniku ter okolici. Branilci so bili oboroženi pretežno z lahko oborožitvijo, močno pa je primanjkovalo težje oborožitve in topništva. Na srečo hrvaških braniteljev je 14. septembra v tajnosti prišlo do prostovoljne predaje topniških položajev in šestih topov na Žirju, kar je ostalo skrito pred JLA vse do 16. septembra, ko so začeli topovi z otoka streljati na ladje Jugoslovanske ljudske mornarice, pozneje pa tudi na cilje okoli Šibeniškega mostu, kjer so se za napad koncentrirale nasprotnikove sile, ki mostu še niso prečkale. Topovi z Žirja so tako v ključnem trenutku zaščitili Šibenik z morske strani in hkrati zaradi odlične vidljivosti ter vremenskih pogojev delovali tudi na skrajni meji svojega dometa (18 km) okoli Šibeniškega mostu. Kljub napadom letalstva na topove na Žirju so ti nepretrgoma delovali in poleg vojaške vloge predstavljali tudi moralno spodbudo ostalim hrvaškim branilcem, ki so z zasedbo vojašnic ter zasegom vojaške opreme lahko zaustavili in potisnili nasprotnika iz okolice mostu ter Pakovega sela. V topniških napadih je bilo poškodovano tudi mestno jedro Šibenika, vključno z znamenito katedralo sv. Jakoba. Zmaga v Šibeniku in zajetje ladij nekdanje mornarice sta postavila temelje novoustanovljene Hrvaške vojne mornarice (Hrvatska ratna mornarica).

Zaradi pomembne zgodovinske vloge hrvaška veteranska društva namenjajo veliko pozornost tako ohranjanju zgodovinskega spomina kot vojaško-tehnične dediščine Žirja in Šibenika. Ob zagnanosti veteranov in predvsem Željka Šižgorića so tako uspeli rešiti vseh šest topov z Žirja. Dva topova danes domujeta pred Hrvaško vojno fakulteto v

Zagrebu (Hrvatsko vojno učilište), za ostale pa sta predvideni obnova in ponovna postavitve na Žirju oziroma v novonastajajočem vojaškem muzeju.

Tej temi je bilo namenjeno tudi sodelovanje predstavnikov Parka vojaške zgodovine na srečanju iniciativno-svetovalnega odbora Spominskega območja vojaške zgodovine »Ruža Hrvatska – Žirje« 5. marca v Šibeniku. Poleg članov veteranskih društev iz Dalmacije in direktorja Muzeja domovinske vojne (Muzeja domovinskog rata) iz Splita Mateja Gabrila se je dogodka udeležil tudi župan Šibeniško-kninske županije dr. Marko Jelić s sodelavci. Direktor Parka je v okviru srečanja sodelujočim predstavil razvoj Parka, način delovanja muzeja in paralele s potencialnim sorodnim muzejskim kompleksom na Hrvaškem. Pri tem je poudaril, da Park predstavlja enega najuspešnejših primerov sodelovanja v Sloveniji med občino, lokalno skupnostjo, Ministrstvom za obrambo in Slovensko vojsko, ki traja že skoraj 20 let. Ob tem je gostiteljem ponudil vso pomoč in izkušnje pri zastavljenih projektih organizatorjev ter nadaljevanje odličnega sodelovanja in povezav med Pivko ter Šibenikom, osnovanih pred skoraj desetimi leti. Gostitelje je obenem povabil na obisk v Pivko in hrvaškemu veteranskemu združenju »Ruža Hrvatska – Žirje« ter njenemu predsedniku Željku Šižgoriću izrazil vse pohvale za trud in zagon.

Obisk je sklenil ogled šibeniške ladjedelnice IskraShipyards, ki jo je leta 2019 kupilo slovensko podjetje Iskra. V ladjedelnici je potekala tudi obnova topov z Žirja, pri čemer so imeli posebne zasluge vrhunski strokovnjaki, ki delujejo v orožarski delavnici znotraj ladjedelnice.

Park se je predstavil na 15. Grošljevem simpoziju

V sredo, 20. marca je predstavnik Parka vojaške zgodovine, Timotej Horvat, na 15. Grošljevem simpoziju z naslovom »De re oeconomica: Gospodarstvo v antiki«, predstavil prispevek na temo ohranjanja arheološke dediščine. Dogodek se je odvijal v atriju ZRC

SAZU v Ljubljani, kjer so potekala predavanja različnih raziskovalcev s področij arheologije, epigrafike, umetnostne zgodovine in klasične filologije.

Prispevek z naslovom Poskus celostne predavitve rimske vile rustike na Rodinah, so pripravili Julijana Visočnik (Nadškofijski arhiv Ljubljana), Lucija Kous (Podiplomska šola ZRC SAZU), Timotej Horvat (Park vojaške zgodovine Pivka) in Rok Humerca (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani). Namen prispevka je bil povzeti dosedanje raziskave na najdišču antične vile, predstaviti možne gospodarske dejavnosti, s katerimi so se prebivalci vile ukvarjali, in poudariti pomen zaščite samega najdišča in krajine, v kateri se nahaja.

Podeželska vila na Rodinah je delovala nekje ob koncu 1. stoletja. Imela je veliko osrednje dvorišče okoli katerega so stale tri stavbe, kar je odlično prepoznavno še danes na lokaciji in na posnetkih laserskega skeniranja površja (Lidar). Njeni prebivalci se niso ukvarjali le s kmetijstvom, ampak verjetno tudi z železarstvom in kamnoseštvom, saj je le nekaj deset metrov stran od vile hrib z bogatim nahajališčem zelenega tufa. Kulturna tradicija rabe tufa za okrasne elemente v gorenjski arhitekturi sega očitno že od antike, v vili na Rodinah so s tufom okrasili enega od vhodov, čudoviti okenski okvirji iz tufa še sedaj krasijo grad Kamen in številne hiše vse do danes.

V bližini je bil odkrit tudi nagrobni spomenik iz 1. stoletja, prav tako narejen iz tufa in trenutno edin tovrstni primer spomenika iz tufa na ozemlju Slovenije. Posvečen je bil Marku Oklaciju Avitu, ki je bil član mestnega sveta v Emoni. V Ljubljani pa se nahaja še en nagrobnik, verjetno morebitnega starejšega sorodnika z imenom Lucij Oklacij Tarkvinij, ki je bil veteran XV. legije. Njihova družina izhaja iz severne Italije in se je očitno naselila na

ozemlje Emone tekom 1. stoletja, kmalu je pridobila na statusu in ugledu, zato ne bi bilo težko trditi, da so imeli v lasti izven mesta posestvo – podeželsko vilo, kjer so se ukvarjali z najrazličnejšimi gospodarskimi dejavnostmi za svoj dobiček.

Poudarjen je bil tudi pomen ohranjanja in zaščite najdišč ter krajine in okolja v katerem se nahajajo, saj smo zadnja leta priča vedno večjemu onesnaževanju okolja in uničevanju dragocenih ostankov naše dediščine.

Park vojaške zgodovine sodeloval na Čezmejni borzi lokalnih ponudnikov Zeleni kras 2024

Regionalna razvojna agencija Zeleni kras je v sredo, 27. marca 2024, skupaj s partnerskimi organizacijami iz primorsko-notranjske regije v Ilirski Bistrici pripravila drugo čezmejno borzo lokalnih ponudnikov Zeleni kras 2024.

Osrednji namen srečanja, izvedenega v sodelovanju s Turističnoinformacijskim centrom Ilirska Bistrica, Notranjskim regijskim parkom, Zavodom Znanje Postojna, Zavodom za turizem Pivka, Zavodom Snežnik, Turističnoinformacijskim centrom Bloke in Društvom turističnih novinarjev Slovenije, je bila krepitev regijskih turističnih povezav z vzpostavljanjem novih stikov z lokalnimi ponudniki čezmejnega območja. Dogodka se je udeležilo več kot 50 predstavnikov turističnega sektorja z obeh strani slovensko-hrvaške meje, od predstavnikov turističnih znamenitosti, turističnoinformacijskih centrov, turističnih agencij, samostojnih lokalnih turističnih vodnikov in turističnih društev do ponudnikov nastanitev ter gostinskih storitev, predstavnikov iz kmetijsko-pridelovalnega sektorja, medijev in predstavnikov občin.

Na čezmejni borzi lokalnih ponudnikov je kot ena osrednjih turističnih znamenitosti v regiji sodeloval tudi Park vojaške zgodovine. Predstavnik Parka je v okviru dogodka ostalim sodelujočim predstavil muzejsko ponudbo, hkrati pa je udeležba na srečanju pomenila tudi odlično priložnost za seznanjanje z novostmi v regijski gostinsko-nastanitveni ponudbi, ki za muzejske obiskovalce predstavlja dragoceno dodano vrednost. Pri tem so bili sprejeti dogovori o nadaljevanju in nadgradnji že utečenih sodelovanj Parka s preostalimi ponudniki ter izražene namene za osnivanje novih partnerstev. Pri predstavitvenem pultu Parka vojaške zgodovine so se z zanimanjem ustavili tudi sodelujoči ponudniki z druge strani meje in s predstavnikom Parka izmenjali mnenja glede možnosti čezmejnih povezav.

Program dogodka je dopolnila okrogla miza, kjer so o aktualnem stanju turizma v regiji in pomenu oblikovanja celostne turistične ponudbe spregovorili Dubravka Kalin z Direktorata za turizem, Barbara Zmrzlikar iz Slovenske turistične organizacije, Nina Kenda z Direktorata za strukturno politiko in razvoj podeželja ter Nedo Pinezič, Quanaius DMO svetovalec. Udeleženci so se na srečanju seznanili tudi z aktualnimi LAS-ovimi razpisi in spoznali primer dobre prakse pri uveljavljanju nove blagovne znamke z Belokranjskega.

Borza lokalnih ponudnikov je v tokratni izvedbi k udeležbi pritegnila še večje število lokalnih ponudnikov kot lani in bila deležna velikega odziva medijev, s čimer organizatorji upajo, da bo ugodno vplivala na nove turistične povezave ter celostno turistično ponudbo v regiji.

Predavanje Janka Boštjančiča, direktorja Parka vojaške zgodovine, v Kobariškem muzeju

V torek, 4. junija 2024, je bila v Kobariškem muzeju odprta gostujoča razstava Parka vojaške zgodovine "Vojaška poljska bolnišnica Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu". Zgodbo bolnišnice in kapele je najprej v krajšem predavanju predstavil direktor Parka in avtor razstave, mag. Janko Boštjančič. Na velik pomen *Feldspitala 808* je opozoril tudi Dušan Luin, domačin iz Kosovelj in eden glavnih pobudnikov prizadevanj po obnovi kapele v Kosoveljah ter obuditvi njenega zgodovinskega spomina.

Avstro-ogrska vojaška poljska bolnišnica – *Feldspital 808* je bila vzpostavljena že na srbski fronti kmalu po začetku vojne, a so jo po italijanski vojni napovedi prestavili na soško fronto. Kot nepogrešljiv del zaledne zdravstvene oskrbe vojakov je najprej stala v Škrbini na Krasu, dokler ni bila začasno premaknjena v Štanjel. Aprila 1917 je začela delovati na

novi lokaciji v Kosoveljah, kjer je bilo ranjenim in bolnim na voljo 170 postelj. Bolnišnični kompleks v Kosoveljah je sestavljalo 9 bolnišničnih zgradb – štiri barake za ranjene in bolne, baraka za okrevanje, oficirska baraka, očesna klinika, baraka za obolele s hemeroidi ter kuhinjska baraka. Po preboju fronte oktobra 1917 se je bolnišnica preselila v mesto Motta di Livenza 40 kilometrov severovzhodno od Benetk, kjer je ostala do konca vojne.

Gostovanje razstave je nadaljevanje odličnega sodelovanja Kobariškega muzeja, Fundacije Poti miru ter Parka vojaške zgodovine.

Park na dogodku »Lubejzn je u zraki«

V soboto, 31. avgusta 2024, je v Vipavi premierno potekal letalsko-plesni spektakel "Lubejzn je u zraki". Edinstveni dogodek je zamisel Jurija Batagelja, svetovno priznanega plesalca, koreografa in ljubitelja starodobnikov ter letalstva.

1.mednarodno srečanje modelarjev vojnih ptic ter starodobnih vozil je potekalo na letališču v Vipavi. Obiskovalci so tako lahko opazovali letenje legendarnih modelov letal, zbor vojaških starodobnih vozil, glasbe in plesa, ki je svoj vrhunec dosegla v večernih urah.

Najmlajši obiskovalci pa so lahko sodelovali na številnih zanimivih otroških delavnicah. Na dogodku je, na povabilo organizatorjev, sodeloval tudi Park vojaške zgodovine z lastno otroško delavnico, predstavitevijo Parka in muzejsko trgovino.

Park na letni konferenci združenja ICOMAM

Med 29. septembrom in 4. oktobrom je v Londonu potekala letna strokovna konferenca združenja ICOMAM. Mednarodno združenje vojnih in vojaških muzejev ICOMAM deluje v okviru svetovnega muzejskega združenja ICOM, ki vključuje večino svetovnih muzejev s tega področja. ICOMAM povezuje vojaškozgodovinske muzeje in zbirke orožja s celega sveta s ciljem mreženja muzejskih strokovnjakov na področju vojaške zgodovine, izmenjave znanj ter izkušenj in dvigovanja standardov varstva dediščine. Združenje muzejskih strokovnjakov vodi mednarodni izvršilni odbor. Leta 2022 je bil na jesenski generalni skupščini ICOMAM-a kot predstavnik Srednje Evrope v odbor za 3-letni mandat izvoljen direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič.

Letošnjo konferenco sta organizirala britanski Nacionalni vojaški muzej (National Army Museum) s sedežem v londonski četrti Chelsea ter Kraljeve orožarne (Royal Armouries), ki delujejo na treh lokacijah, in sicer v londonski trdnjavi Tower, Leedsu ter v Fort Nelsonu v Portsmouthu. Gostitelji so opozorili na dejstvo, da dogodek organizirata sicer sorodni inštituciji, ki pa se pomembno razlikujeta glede svoje starosti. Nacionalni vojaški muzej, ustanovljen leta 1960, je namreč eden od najmlajših nacionalnih muzejev, medtem ko je Kraljeva orožarna eden od najstarejših britanskih muzejev, saj njen nastanek sega v 15. stoletje.

Mednarodne konference se je letos udeležilo preko 80 strokovnjakov s celega sveta. Konferenca se je začela s slavnostnim sprejemom v londonskem Towerju. V prvih dveh dneh konference so udeleženci predstavili strokovne referate o konzervaciji eksponatov, razvoju vojaške opreme in orožja, uporabi najnovejših tehnologij v muzejih itd.

Organizatorji so se izjemno potrudili tudi s pripravo študijske ture, ki je obsegala ogled muzejskega depoja Nacionalnega vojaškega muzeja v kraju Stevenage, kjer poleg uporabe najsodobnejših konzervatorskih pristopov do ohranjanja muzejskih predmetov pristopajo tudi z veliko mero pragmatičnosti tako v zbiralni politiki kot tudi zaščiti zbirk.

Sledil je ogled lokacije Kraljeve orožarne v Leedsu. Gre za namensko grajen muzej, ki je bil dokončan 1996, njegova izgradnja pa je stala 42,5 milijonov funtov. V nov muzej je bil preseljen velik del zbirke iz londonskega Towerja. Lokacija v Leedsu je bila izbrana tako z željo po razpršitvi nacionalnih muzejev, s čimer so se odmaknili od koncentracije v Londonu hkrati pa so želeli revitalizirati tudi takrat zapuščeno lokacijo ob Leedskih dokih. Po skoraj 30 letih je očitno, da je bila investicija v nov muzej upravičena, lokacijo si letno

namreč ogleda preko 250.000 obiskovalcev, celotno območje pa je zaživel z novimi razvojnimi perspektivami.

V zadnjem delu študijske ture so si udeleženci konference ogledali ostanke gradu Kenilworth in muzejski kompleks v Bletchley Parku, kjer je med drugo svetovno vojno potekal ključen del operacije Ultra, v okviru katere so zlomili šifro Enigme in tako bistveno pripomogli k poteku in izidu vojne. Strokovne ogleda so zaključili na gradu Windsor, ki je tudi ena izmed kraljevih rezidenc in t. i. »delovni« grad, ki ga kljub množicam turistov še vedno uporabljajo člani britanske kraljeve družine.

Srečanje je bilo pomembno tudi z vidika vzpostavljanja novih povezav s partnerskimi institucijami in posamezniki, vsekakor pa so se okrepile obstoječe in vzpostavile nove dragocene povezave tudi s tujimi partnerji. Ob tem bi želeli izraziti zahvalo tako ICOMAM-u kot vsem sodelujočim organizatorjem konference, zlasti gospodu Marku Murray-Flutter iz Kraljevih orožarn, ki je ravno v dneh pred konferenco postal viralna senzacija spletnih medijev ter tudi tako muzej in muzejsko zbirko približal generaciji Z.

Konference v Veliki Britaniji sta se udeležila direktor Parka, mag. Janko Boštjančič in Boštjan Kurent, strokovni vodja.

Park sodeloval na Festivalu za tretje življenjsko obdobje

Na Festivalu za tretje življenjsko obdobje, ki ga organizirata Proeventa in Mestna zveza upokojencev Ljubljana, in poteka pod častnim pokroviteljstvom predsednice Državnega zbora Republike Slovenije mag. Urške Klakočar Zupančič, se je letos predstavil tudi Park vojaške zgodovine.

Obiskovalci Festivala so se lahko udeležili več kot 130 kulturnih nastopov društev iz Slovenije in tujine, raznih strokovnih razprav, predavanj in delavnic. Predstavnik Parka vojaške zgodovine je na stojnici predstavljal ponudbo, delovanje muzeja, zbirke in razstave, ter druge dogodke, ki se v Parku odvijajo. Obisk Parka osebam v tretjem življenjskem obdobju omogoča obujanje spominov, spoznavanje novih vojaško-zgodovinskih tem ter poglobljanje znanja na tem področju, razstavne površine pa so obiskovalcem z oviranostjo še posebej prilagojene in dostopne.

Predstavitev knjige »Pekel na nebu in na zemlji« v Mariboru

V ponedeljek, 14. oktobra 2024, je ob obeležitvi 80-letnice bombardiranja Maribora potekala predstavitev knjige zgodovinarja Saša Radovanoviča »Pekel na nebu in na zemlji«. Dogodek, ki ga je obiskalo veliko število udeležencev, je potekal na Pobreškem pokopališču v Mariboru. Avtorjevi predstavitvi knjige je sledila okrogla miza, kjer so sodelovali direktor Parka vojaške zgodovine, mag. Janko Boštjančič, pisatelj Tone Partljič in direktorica Pogrebnege podjetja Maribor ter predsednica Združenja pomembnih pokopališč v Evropi (ASCE), mag. Lidija Pliberšek.

Knjiga »Pekel na nebu in na zemlji« osvetljuje dogajanje v zadnjih letih druge svetovne vojne, ko je Maribor utrpel več kot 38 zračnih napadov. Z zgodbami, zbranimi v novi knjigi, bralcem podaja nov vpogled v doživljanje bombardiranj domačinov na tleh in v zgodbe zavezniških letalcev na štajerskem nebu. Napadi so samo v Mariboru med drugo svetovno vojno terjali kar 768 življenj, nad mesto pa je bilo po ocenah in raziskavah Saše Radovanoviča odvrženih približno 30.000 bomb. Štajerska prestolnica je bila v veliki meri opustošena, saj je bila skoraj polovica stavb poškodovanih ali povsem uničenih.

Spomini, ki jih obeležuje knjiga »Pekel na nebu in na zemlji,« in razstava v Parku vojaške zgodovine »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945« opozarjajo, da je ta tematika še kako živa. Na območju Maribora in po celotni Sloveniji se namreč

nahajajo velike količine neeksploziviranih letalskih bomb, ki predstavljajo pretečo nevarnost.

Strokovna ekskurzija kolektiva Parka v Kadetnico in Cono Tezno v Mariboru

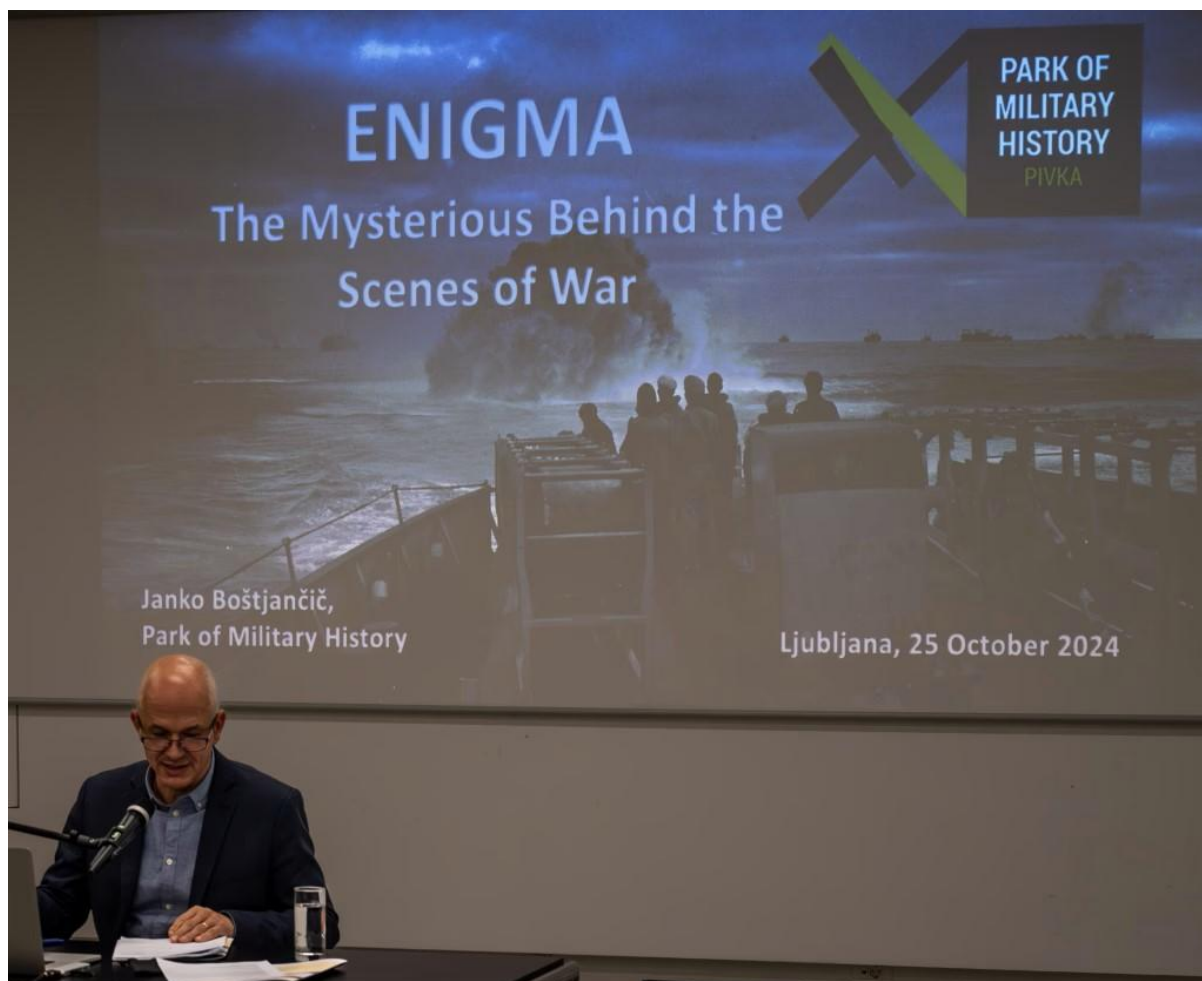
V ponedeljek, 14. oktobra 2024, se je kolektiv Parka vojaške zgodovine udeležil strokovne ekskurzije v Mariboru. Najprej so obiskali Vojaški muzej Slovenske vojske, ki domuje v impozantni stavbi Kadetnice v osrčju štajerske prestolnice. Pozdravil jih je načelnik muzeja, podpolkovnik Marko Hlastec, nato pa so si pod strokovnim vodstvom kustosa Lenarta Paupaherja ogledali tankovsko in artilerijsko zbirko v odprtem depoju. Ogledali so si tudi bogato zbirko strelnega orožja od 18. stoletja pa vse do sodobnejših kosov oborožitve. S srečanjem v prostorih Vojaškega muzeja Slovenske vojske so izmenjali izkušnje in poglobili odlično sodelovanje med obema institucijama, katerih temeljno poslanstvo je ohranjanje in muzejska interpretacija bogate vojaškozgodovinske dediščine.

V Parku vojaške zgodovine so septembra odprli razstavo »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945« avtorja zgodovinarja Saše Radovanoviča, zato so si zaposleni Parka v drugem delu strokovne ekskurzije od blizu ogledali Cono Tezno, ki se nahaja na obrobju Maribora. Po 90 stopnicah so se spustili kar 15 metrov pod zemljo v mrežo podzemnih rogov, kjer so med drugo svetovno vojno proizvajali letalske dele. Maribor, ki je bil pomembno industrijsko središče že pred drugo svetovno vojno, je dobil še večji pomen z bliskovitim zagonom vojaške industrije. Zaradi zavezniških bombardiranj mesta so leta 1944 pod zemljo premestili ključne proizvodne obrate, rovi pa so služili tudi kot zaklonišče pred letalskimi napadi. Zaposleni v tovarni letalskih delov so o svojem delovnem mestu morali strogo molčati, na kar so jih nenehno opozarjali s plakati, ki jih je moč videti še danes. Čeprav delavcev in njihovih strojev že dolgo ni več, so v notranjosti podzemne tovarne vidni zapisi, ki še danes pričajo o njihovem delu, življenju in tegobah. Nad podzemnim kompleksom je po drugi svetovni vojni zrasla slavna jugoslovanska tovarna TAM, ki rogov sicer ni uporabljala, vendar so jih njihovi delavci v tajnosti še naprej vzdrževali za primer vojne, ko bi lahko del proizvodnje ponovno prenesli pod zemljo.

Mednarodni simpozij "Ocean okoli nas – Odmevi brezna: Toksična dediščina oceanskih ekologij«

V petek, 25. oktobra, je v ljubljanski Cukrarni potekal simpozij »Ocean okoli nas – Odmevi brezna: Toksična dediščina oceanskih ekologij«, katera rdeča nit je bil vpliv človeka na oceane in njihovo okolje. Simpozij se je osredotočal na interdisciplinarni pristop k raziskovanju obalnih in morskih okolij, na njem pa so številni strokovnjaki predstavili ekološke, antropološke, geopolitične in kulturne perspektive z namenom iskanja novih metod dela, razmišljanja in sodelovanja z morjem. Glavni cilj simpozija je bil vzpodbuditi razpravo o negativnem vplivu človeka na oceane ter poiskati rešitve za trajnostno prihodnost. Svoj referat na simpoziju je imel tudi direktor Parka, mag. Janko Boštjančič in sicer na temo stalne razstave »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«.

Simpozij sicer temelji na projektu »Odmevi Brezna (2024),« ki ga je zasnovala umetnica Robertina Šebjanič. Ta projekt se ukvarja s problematiko odstranjevanja streliva iz svetovnih oceanov ter raziskuje, kako pravni okvirji (ali pomanjkanje le-teh) ter povezani ekološki in človeški dejavniki vplivajo na morske ekosisteme. Razpadajoče strelivo namreč sprošča škodljive kemikalije, ki spreminjajo kemično sestavo morske vode in škodujejo morskim organizmom. Takšne ekološke motnje lahko povzročijo dolgoročne posledice za celoten morski svet. Projekt »Odmevi Brezna« se je začel leta 2023 z umetniško rezidenco Robertine Šebjanič na znanstvenoraziskovalni ladji TARA, kjer je bila pozornost usmerjena na Baltsko morje. Leta 2024 se je projekt nadaljeval znotraj platforme Made In, ki sta jo gostili organizaciji Drugo More in Oaza. V okviru sodelovanja so znanstveniki in umetniki raziskali in topografirali strelivo, ki je bilo zapuščeno na morskem dnu Kvarnerja v Severnem Jadranu. Skupaj so preučevali, kako škodljive kemikalije iz razpadajočega orožja vplivajo na kakovost morske vode in zdravje morskega okolja. Ta problematika kaže, da vojna in pohlep vplivata ne le na globalne družbene razmere, temveč tudi na oceanske ekosisteme na mikro- in makroravni.

Udeleženci simpozija so si naslednji dan, 26. oktobra, ogledali tudi Park vojaške zgodovine s poudarkom na razstavah »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne« in »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranje 1944–1945«.

Čezmejno srečanje na temo dediščine prve svetovne vojne

V preteklih dneh sta se člana kolektiva Parka vojaške zgodovine udeležila delavnice in strokovne ekskurzije na temo dediščine prve svetovne vojne, ki sta potekali v okviru projektov WalkofPeace+ in GOV4PeaCE. Oba projekta se odvijata v sklopu programov Interreg VI-A Italija–Slovenija 2021–2027 ter Interreg Srednja Evropa 2021–2027.

Glavni cilji srečanja, ki je združilo raziskovalce, muzealce in turistične delavce iz Slovenije, Furlanije Julijske krajine, Lombardije, Veneta in Trentina, so bili izmenjava strokovnih izkušenj in širjenje znanja, predvsem pa krepitev meddeželnega in čezmejnega sodelovanja institucij, ki delujejo na področju prve svetovne vojne. Z izmenjavo vizij in načrtov se aktivno povezujejo ustanove, ki delujejo na področju, ki ga je pred dobrim stoletjem zaznamovala velika vojna, s čimer je eden največjih spopadov 20. stoletja globoko zaznamoval tako pokrajino kot njene prebivalce.

Udeleženci srečanja so sodelovali na šestih tematskih omizjih, na katerih so obravnavali vprašanja promocije in turizma, upravljanja in ohranjanja dediščine, sodelovanja in vrednotenja čezmejnega sodelovanja.

Tekom srečanja so italijanski kolegi udeležencem predstavili primer dobre prakse v muzeju Memoriale Veneto Grande Guerra v Montebelluni. Ogledali so si tudi pokopališče vojakov Združenega kraljestva in drugih držav Commonwealtha, ki so padli med prvo svetovno vojno, italijansko kostnico na Montellu ter francosko kostnico v Pederobbi. Ob reki Piavi so si ogledali manjše letališče z muzejem, kjer še vedno stoji originalen hangar iz prve svetovne vojne, v katerem so danes razstavljene replike letal iz tistega obdobja.

Delavnica je podkrepila vodilo, da so prav ohranjanje dediščine in promocija čezmejnega miru ter usklajenega delovanja ključni stebri prihodnjega sodelovanja, ki bo še najprej

temeljilo na skupnem prizadevanju za ohranjanje spomina na dediščino prve svetovne vojne.

Delavnica RE-ORG

Med 9. in 13. decembrom 2024 je potekala delavnica RE-ORG v Muzeju pošte in telekomunikacij v Polhovem Gradcu, katere se je udeležil tudi predstavnik Parka. Delavnica je potekala pod okriljem ICOM Slovenija, vodila pa sta jo mag. Jana Šubic Prislan in Veljko Džikić (Narodni muzej Beograd). Udeleženci so spoznali nove metode načrtovanja in organiziranja depojskih prostorov, novo pridobljeno znanje pa so uporabili za ureditev depoja Muzeja pošte in telekomunikacij.

RE-ORG je ICCROM/UNESCO metodologija, ki z uporabo razpoložljive delovne sile in opreme ter minimalnimi sredstvi muzejem omogoča reorganizacijo hranjenja zbirk, tako da postanejo ustrezno zaščitene, dostopne in urejene in pregledne.

Delavnice so se udeležili Tehniški muzej Slovenije, Muzej novejše in sodobne zgodovine Slovenije, Muzej športa, Muzej novejše zgodovine Celje, Muzej in galerija MUZA, Slovenski etnografski muzej, Park vojaške zgodovine, Dolenjski muzej Novo mesto, Muzej in galerije mesta Ljubljane, Slovenski planinski muzej, Prirodoslovni muzej Slovenije

Obisk Muzeja novejšje zgodovine v Celju

V sredo, 11. decembra 2024, je kolektiv Parka vojaške zgodovine obiskal Muzej novejšje zgodovine v Celju. Najprej je potekal voden ogled Fotohiše Pelikan, velike stanovanjske meščanske hiše, ki jo je po prvi svetovni vojni kupil ugledni fotografski mojster Josip Pelikan. Tekom svojega več kot šestdesetletnega delovanja je zaslovel zaradi izvrstnih fotografij portretov oseb od blizu in daleč ter različnih posnetkov pokrajin. Velik delež gradiva je sedaj ohranjen v Muzeju novejšje zgodovine v Celju. V hiši Pelikan si je ekipa Parka ogledala fotografov stekleni atelje in fotografski studio ter bivalne in delovne prostore mojstra Pelikana, ki so odlično ohranjeni in prezentirani z originalnim pohištvom in drugo stanovanjsko opremo. Letos je Muzej novejšje zgodovine prav za hišo Pelikan prejel posebno nagrado ŽIVA 2024 za trajnostno delovanje in trajno ohranjanje dediščine.

Sledil je ogled razstav v matični stavbi Muzeja novejšje zgodovine v Celju. Razstava »Življenje v Celju 20. stoletja« je kolektiv Parka popeljala skozi oči, s katerimi so kar tri generacije prebivalcev Celja doživljale zgodovino, ogled pa je zajel še sprehod po

»Hermanovem brlogu« – edinem otroškem muzeju v Sloveniji, ki na zanimiv način otrokom prikaže zgodovino igrar, otrokove pravice in dolžnosti. Ogled je zaokrožila še predstavitev nove občasne avtorske razstave »Sporočilnost plakata«, ki predstavlja zgodbo Celja od leta 1941 do danes.

5 POSEBNI DOSEŽKI PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE

5.1 OBJAVA PARKA V SPLETNI PUBLIKACIJI ICOMAM-A

V novi izdaji spletne publikacije ICOMAM-a je objavljen tudi prispevek mag. Janka Boštjančiča o zanimivi zgodbi reševanja lipicancev med drugo svetovno vojno.

Mednarodno združenje vojnih in vojaških muzejev ICOMAM deluje v okviru svetovnega muzejskega združenja ICOM, ki vključuje večino svetovnih muzejev. ICOMAM povezuje vojaškozgodovinske muzeje in zbirke orožja s celega sveta s ciljem mreženja muzejskih strokovnjakov, ki se ukvarjajo z vojaško zgodovino, izmenjave znanj ter izkušenj in dvigovanja standardov varstva dediščine. Združenje vodi mednarodni izvršilni odbor muzejskih strokovnjakov. Leta 2022 je bil na jesenski generalni skupščini ICOMAM-a v odbor za 3-letni mandat izvoljen direktor Parka mag. Janko Boštjančič.

5.2 RAZSTAVA »ENIGMA – SKRIVNOSTNO ZAKULISJE VOJNE« PREJELA PRESTIŽNO VALVASORJEVO NAGRADO

Prav v dneh, ko smo v Parku vojaške zgodovine slovesno praznovali 20-letnico ideje o osnovanju muzeja, nas je v Parku razveselila novica, da letošnjo Valvasorjevo nagrado za enkratne dosežke prejme nova stalna razstava »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, katere avtorja sta direktor Parka mag. Janko Boštjančič in izredni profesor dr. Andrej Gaspari s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Razstava, ki je bila odprta lansko pomlad, je rezultat enega največjih muzejskih projektov v zgodovini Parka. Projekt zajema tako samo pridobitev dragocenega eksponata – nemške

mornariške šifrirne naprave Enigma M4 – kot njeno zahtevno konservacijo, obsežno raziskavo zgodovinske teme in usode pridobljenega eksponata ter pripravo razstave in razstavnega kataloga. V okviru muzejskega projekta je združil moči širok nabor raziskovalcev in muzejskih delavcev iz različnih institucij doma ter v tujini. Razstava tako ponuja zanimiv in poglobljen vpogled v zakulisje vojne, obilje novih spoznanj ter informacij in obiskovalca spodbuja k nadaljnjemu razmišljanju o ozadju vojnega dogajanja tako v drugi svetovni vojni kot tudi ob aktualnih spopadih širom sveta.

Pomembnost razstave izhaja iz dejstva, da nobena naprava, povezana z drugo svetovno vojno, skoraj 80 let po njenem koncu, ne vzbuja tolikšnega zanimanja in ne razburja domišljije v tolikšni meri kot nemški šifrirni stroj Enigma. Nemška vojska je Enigmo čuvala v veliki tajnosti, saj je predstavljala pomembno orodje za izvajanje strategije bliskovite vojne. Z druge strani pa je bila ena od največjih skrivnosti na zavezniški strani dejstvo, da so razbili šifro Enigme in tako dekodirali večino nemških sporočil. Šlo je za enega največjih dosežkov v drugi svetovni vojni, ki je pomembno vplival na potek vojne in njen izid. Ker so nemški vojaki v skladu z ukazi storili vse, da Enigma ne bi prišla v sovražnikove roke, je ohranjenih Enigem relativno malo, izredno redke pa so tiste modela M4, ki ga je uporabljala Nemška vojna mornarica *Kriegsmarine*. A po spletu srečnih naključij se je leta 2021 ena znašla v zbirki Parka vojaške zgodovine. Gre za Enigmo z nemškega minolovca R 15, ki je bil v aprilu 1945 potopljen ob istrski obali, enega redkih ohranjenih primerkov kompleksnejše mornariške verzije Enigme M4.

5.3 PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PREJEL SREBRNI ZNAK GOSTOLJUBNOSTI 2024

Na Dnevih slovenskega turizma je Turistična zveza Slovenije Parku vojaške zgodovine podelila srebrni znak gostoljubnosti 2024 v kategoriji izletniške točke na natečaju »Moja dežela – znak gostoljubnosti«. Visoko priznanje je bilo Parku vročeno na slavnostni prireditvi v Laškem v ponedeljek, 18. novembra 2024.

V Parku so zelo veseli, da je bil muzej prepoznan kot ena od obiskovalcem najbolj prijaznih točk v Republiki Sloveniji. Še posebej so zadovoljni, ker so letos že prejeli Valvasorjevo nagrado kot najvišje stanovsko priznanje, s katerim nagradijo enkratne dosežke v muzealstvu. Znak gostoljubnosti pa predstavlja pomembno potrditev, da v Parku znajo in zmorejo dediščino obiskovalcem predstaviti na privlačen način. Turistična zveza Slovenije je kot eno vidnejših odlik Parka vojaške zgodovine navedla, da muzej »ni hvalnica vojni, temveč poudarja mir in razumevanje vojaške dediščine kot pomembnega dela tehnične kulturne dediščine.«

6 MUZEJSKA JAVNA SLUŽBA

6.1 ZBIRALNA POLITIKA IN ZBIRKE PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE

Park vojaške zgodovine na podlagi svojega poslanstva zbira, ohranja in proučuje tako materialno kot nesnovno dediščino, povezano z vojaško zgodovino slovenskega prostora ter njegovih prebivalcev od pradavnine do danes. Glede na to, da Park vojaške zgodovine prepoznava svoje posebno poslanstvo v ohranjanju zgodovinskega spomina na osamosvojitve Republike Slovenije in vojno leta 1991, je poseben poudarek temu zgodovinskemu obdobju dan tudi v zbiralni politiki muzeja.

Trenutno je muzejsko gradivo razvrščeno v 19 zbirk:

1. ZBIRKA OKLEPNIH VOZIL
2. ZBIRKA VOJAŠKIH VOZIL
3. ZBIRKA NEVOJAŠKIH VOZIL
4. ZBIRKA LETAL IN HELIKOPTERJEV
5. ZBIRKA UTRDBENE DEDIŠČINE
6. PODMORNIČARSKA ZBIRKA
7. ZBIRKA VOJNE MORNARICE
8. ZBIRKA VOJAŠKE LOGISTIKE
9. ZBIRKA VOJAŠKEGA ZDRAVSTVA
10. ZBIRKA VOJAŠKIH ZVEZ IN ELEKTRONSKIH SISTEMOV
11. ZBIRKA PADLIH LETAL
12. ZBIRKA RUSKIH VOJNIH UJETNIKOV (I. SVETOVNA VOJNA)
13. LOKOSTRELSKA ZBIRKA
14. ZBIRKA UNIFORM IN TEKSTILIJ
15. ZBIRKA OROŽJA
16. KARTOGRAFSKA ZBIRKA
17. FOTOTEKA
18. VIDEOTEKA
19. OSEBNE ZBIRKE
 - 19.1 Tomaž Bolčič
 - 19.2 Mirko Božič
 - 19.3 Ciril Zabret
 - 19.4 Franc Žele
 - 19.5 Herman Drnovšek

STALNE RAZSTAVE

Park vojaške zgodovine od vsega začetka konstantno bogati ponudbo svojih stalnih razstav. Leta 2015 je bil v okviru kohezijske operacije »Celovita ureditev kompleksa Park vojaške zgodovine« zgrajen nov razstavni paviljon (paviljon A) s skoraj 2.000 m² razstavnih površin, v katerem so bile postavljene tri nove stalne razstave.

Prva, »Pot v samostojnost«, velja za nosilno razstavo Parka in je bila z dodatnimi vsebinami dopolnjena še v letu 2021. Razstava »Podmorničarstvo«, ki obdaja podmornico P-913 Zeta, je bila postavljena v sodelovanju s Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran. Tretja postavitve pa je zbirka vozil, v kateri je združen izjemen nabor različnih vojaških vozil – od tankov, samohodnih topov in izvidniških vozil do dveh reaktivnih letal.

V paviljonu B so razstavljena vozila in topovi iz druge svetovne vojne ter obdobja ameriške vojaške pomoči Jugoslaviji po sporu z Informbirojem. Kot manjši stalni razstavi sta v paviljonu B postavljeni še razstavi »Spitfire je več kot letalo, je ikona« in »Lipicanci – žive legende«. V paviljonu C je predstavljena artilerijska zbirka, na ogled pa sta tudi dve jugoslovanski šolski letali. Vitrine in proste stenske površine ob osnovnih zbirkah vozil omogočajo dopolnjevanje, spreminjanje ter s tem stalno izboljševanje muzejske interpretacije. Pomemben del zbirke se hrani tudi na zunanjem platuju, kjer so na ogled muzejski XXL in drugi dragoceni eksponati: nemška vojaška lokomotiva iz druge svetovne vojne, policijski čoln P-111, vojaški helikopter Mil Mi-8, letalo IAR-93 Vultur, protiletalski raketni sistem Roland ter več drugih eksponatov.

Z vidika stalnih razstav je izjemno pomemben tudi objekt Komanda. Stopnišče in del prvega nadstropja bogati razstava »Vojaške topografske karte slovenskega ozemlja«, poleg je umeščena tudi razstava »Zgodba našega sosed«. V drugem nadstropju so postavljene stalne razstave »Lokostrelstvo – od prvobitnosti do prestiža«, »Do pekla in nazaj – zgodba padlih ameriških letal na slovenskem ozemlju med drugo svetovno vojno« in »Boj v zaledju strelskih jarkov – vojaški transport na soški fronti«. V letu 2023 je bila v nabor stalnih razstav umeščena še razstava »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne« v tretjem nadstropju.

OBČASNE IN GOSTUJOČE RAZSTAVE

Park vojaške zgodovine že od začetka vključuje v svoj program tudi občasne in gostujoče razstave. Z občasnimi razstavami predstavljamo ožje teme iz vojaške ali lokalne zgodovine, ki jih ni mogoče umestiti v stalne postavitve, z gostujočimi pa vzpostavljamo široko mrežo sodelovanja z drugimi muzeji in bogatimo muzejsko ponudbo z raznolikimi tematikami. Pomembna pridobitev za potrebe postavljanja občasnih in gostujočih razstav je ureditev prostora za gostujoči eksponat v paviljonu A, ki omogoča poglobljeno predstavitev posameznih eksponatov (vozil, topov ...) tako iz depojev Parka kot tudi gostujočih eksponatov iz drugih institucij.

6.2 NOVE STALNE, OBČASNE IN GOSTUJOČE RAZSTAVE TER MUZEJSKE DOPOLNITVE V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE

apr. 2022–jan. 2025	Občasna razstava »Dvorec Ravne«
maj 2022–jun. 2024	Gostujoča razstava »Druga svetovna vojna – figurativni prikaz udeležencev vojskujočih se strani«
jan. 2023–	Stalna postavitev razstave »Lipicanci – žive legende« (prvotno pripravljena različica razstave je namenjena gostovanjem drugod)
apr. 2023–	Stalna razstava »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«
apr. 2023–mar. 2024	Občasna razstava diverzantske opreme nekdanjega vojaškega potapljača Staneta Mesca iz Škofje Loke (donacija Parku vojaške zgodovine)
sept. 2023–jul. 2024	Gostujoča in občasna razstava Parka vojaške zgodovine »Horatio Nelson (1758–1805)«
sept. 2023–mar. 2024	Gostujoča razstava Vojaškega muzeja Slovenske vojske »Hitreje, višje, močnejše! Vrhunski šport v Slovenski vojski«
jan. 2024–jul. 2024	Vitrina meseca: občasna razstava osebne zbirke Lucije Lučke Kos, por. Vojir (1925–2022)
feb. 2024–jun. 2024	Začasna razstava Parka vojaške zgodovine »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«
feb. 2024–	Občasna zbirka maket oklepnih vozil partizanskega tankovskega odreda 1. tankovske brigade v razmerju 1 : 35 avtorja Danijela Viteza
mar. 2024–	Občasna razstava Parka vojaške zgodovine »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«
apr. 2024–jul. 2024	Gostujoča razstava »Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika (30. marec–17. junij 1922)« portugalskega nacionalnega muzeja letalstva <i>Museu do Ar</i>
apr. 2024–	Občasna razstava tankovskih čelad/šlemofonov (donacija Maurizia Bressana)
maj 2024–	Priložnostna razstava o generalu siru Jeremyju Johnu Georgeu Mackenzieju ob predaji dveh zgodovinskih eksponatov – sablje in polkovnega kilta britanske vojske – Parku vojaške zgodovine
maj 2024–	Stalna razstava »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«
maj 2024–	Občasna razstava »IAR-93 Vultur« ob 10. obletnici prihoda letala
jun. 2024–	Gostujoča razstava »Varšavska vstaja 1944«
jun. 2024–	Gostujoča razstava Alojza Premrova »Vojna za Slovenijo«
jul. 2024–sep. 2024	Gostujoča/občasna razstava »Pozabljene žrtve prve svetovne vojne – vdove, sirote in vojni invalidi«
jul. 2024–	Vitrina meseca: Utrinek iz vojne 1991 – Črni Vrh nad Idrijo
sep. 2024–	Začasna razstava »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945«
nov. 2024–	Začasna razstava »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«
dec. 2024–jan. 2025	Gostujoča razstava »Slovenci med prvimi protifašisti v Evropi 1920–1941«

Občasna razstava »Dvorec Ravne«

V Parku vojaške zgodovine je poleg zbirk in razstav nacionalnega pomena posebna skrb namenjena tudi predstavitvi lokalne zgodovine ter dediščine tega območja. Vsebine z lokalno tematiko je aprila 2022 obogatila občasna razstava »Dvorec Ravne« avtorjev Ane Čič in Igorja Gardelina, ki oživlja zapuščino dvorca Ravne, nekdanj mogočne plemiške posesti v neposredni bližini Parka, kot pomembno prvo grajske dediščine na Pivškem.

Razstava je bila pripravljena na Občini Pivka v okviru čezmejnega strateškega projekta Interreg Italia-Slovenija MerlinCV v teku med letoma 2019 in 2022, katerega osrednji cilj je bil z novimi produkti na podlagi digitalizacije ter revitalizacije obuditi razgibano grajsko dediščino programskega območja.

Tematska razstava »Dvorec Ravne« v tem kontekstu obiskovalcem prikazuje razgiban razvoj dvorca skozi čas, od prve omembe v začetku leta 1313, ko je rodbina Raunach na tem mestu postavila stolpast dvor, do polnega razcveta s plemiško družino Hohenwart v 18. stoletju. Poseben poudarek pri tem je dan tudi orisu lastniških rodbin, ki so upravljale z dvorcem skozi stoletja: plemiškim družinam Raunach, De Leo, Hohenwart in Marenzi, pri čemer so posebej izpostavljene življenjske zgodbe Bernardina Raunacha, Franca Jožefa Hanibala Hohenwarta ter Karla Sigmunda Hohenwarta.

Bernardin Raunach se je v zgodovino zapisal, ko je skupaj z očetom Jakobom III. na Šilentabru postavil grad, okrog katerega so okoliški kmetje zgradili protiturški tabor, kar je tvorilo največji utrjeni kompleks na Slovenskem. Osrednji eksponat tega tematskega sklopa na razstavi je maketa utrdbe na Šilentabru avtorja Igorja Sapača. Franc Jožef Hanibal Hohenwart je bil poznan kot priznani naravoslovec, medtem ko se je njegov nečak Karl Sigmund Hohenwart uveljavil ob opravljanju vrste državiških funkcij, med drugim je bil tudi ministrski predsednik avstrijskega dela monarhije.

Posebno težo razstavi dajejo razstavljeni predmeti plemiške rodbine Hohenwart, ki sta jih njeni potomki Stephanie Wiesbauer in Gabriele Blaikner skupaj z bogatim slikovnim gradivom odstopili Občini Pivka za namene priprave razstave. Obiskovalcem sta tako poleg več pečatnikov rodbine Hohenwart iz različnih obdobj kot osrednja predmeta na ogled stol z izrezljanim grbom družine pred prevzemom grofovskega naslova in mizica z grbom družine, potem ko so njeni pripadniki že postali grofje.

K pestrosti muzejske postavitve prispevajo tudi predmeti Narodnega muzeja Slovenije, in sicer arheološke najdbe s Šilentabra ter eksponati – del zbirke konhilij (polžev) Franca Jožefa Hanibala Hohenwarta, ki jih je za potrebe razstave odstopil Prirodoslovni muzej Slovenije.

Razstava izpostavi tudi problematiko dvorca v sedanjem času. Po nacionalizaciji posestva po drugi svetovni vojni je bila v dvorcu organizirana kmetijska šola, nato pa so bila v stavbi urejena socialna stanovanja. Danes je dvorec zapuščen, medtem ko so v hlevu nastanjena

žrebeta Kobilarne Lipica. Občina Pivka si s pridružitvijo projektu nadeja obuditi zapuščino nekdanj urejenega posestva in njegov potencial izkoristiti za nadaljnji gospodarski razvoj občine. Razstava je bila v Parku vojaške zgodovine na ogled do konca leta 2024.

Gostujoča razstava »Druga svetovna vojna – figurativni prikaz udeležencev vojskujočih se strani«

Ob Mednarodnem muzejskem dnevu, 18. maja 2022, je bila v Parku vojaške zgodovine odprta nova gostujoča razstava priznanega arhitekta, likovnika, slikarja in kiparja Alojza Premrova »Druga svetovna vojna – figurativni prikaz udeležencev vojskujočih se strani«.

Gre za tretje gostovanje avtorjevih umetniških zbirk v Parku vojaške zgodovine, saj je svoj ustvarjalni opus

muzejskim obiskovalcem prvič predstavil že leta 2012 z razstavo »Vojaki na ozemlju Slovenije od 1. do 21. stoletja«, v kateri je upodobil razvoj vojaških uniform in opreme skozi stoletja, leta 2020 pa je v muzeju gostovala njegova razstava »Prva svetovna vojna – figurativni prikaz udeležencev vojskujočih se strani«. Avtor v svoji zadnji tematski zbirki s figurami državnikov, vojskovodij, oficirjev in vojakov prikaže pripadnike oboroženih sil ter gibanj, ki so sodelovali v spopadih druge svetovne vojne, pri čemer namenja poseben poudarek orisu enot in skupin, prisotnih na območju Jugoslavije. Zbirka figur, nastalih ob osemdesetletnici napada na Jugoslavijo, je zasnovana kot serija unikatnih plastik, izdelanih iz bele gline in pobarvanih s podglazurnimi barvami, pri kateri je poseben poudarek dan stilizaciji uniform ob natančnem upoštevanju zgodovinske avtentičnosti. Razstava je bila v Parku vojaške zgodovine na ogled do polovice leta 2024.

Stalna postavitev razstave »Lipicanci – žive legende«

Park vojaške zgodovine je konec leta 2022 pripravil priložnostno razstavo »Lipicanci – žive legende«, s katero je pospremil izid novega dokumentarnega filma »Neverjetna zgodba lepotcev iz Lipice«. Odmeven dokumentarec, ki ga je pripravilo Društvo Kolut, na velikem platnu upodablja zgodbo o legendarnem reševanju lipicancev med drugo svetovno vojno.

Slovenski lipicanci v Lipici predstavljajo enega najpomembnejših državnih in nacionalnih kulturnih zakladov. Njihova usoda je bila med drugo svetovno vojno izjemno negotova, saj so jih po kapitulaciji Italije nacisti odpeljali v češko mesto Hostouň, kjer so ustanovili vzrejni center konjev iz najboljših kobilarn tedanje

Evrope. Konji so se ob koncu vojne znašli v veliki nevarnosti, saj je območje pripadlo Rdeči armadi. Ameriška vojska pod vodstvom generala Pattona se je odločila za drzno vojaško reševalno akcijo in z »Operacijo Kavboj« konje rešila na Zahod.

Filmsko zgodbo o legendarnem reševanju lipicancev je Društvo Kolut prelilo na filmski trak ob podpori Veleposlaništva ZDA v Sloveniji, Občine Postojna, Parka vojaške zgodovine Pivka, Kobilarne Lipica in Zavarovalnice Triglav. Scenarij za film je napisal Drago Mislej – Mef, režiral pa ga je Dušan Milavec.

Priložnostna razstava »Lipicanci – žive legende«, ki sta jo v sklopu projekta pripravila direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič in muzejski strokovni sodelavec Rok Pirjevec, filmsko zgodbo lipicancev iz leta 1945 umešča v širši kontekst, pri čemer se posebej osredotoča na selitve lipiške črede skozi zgodovino. Lipicanci namreč niso bili iz Lipice preseljeni samo med drugo svetovno vojno; že pod Avstrijo so bili zaradi vojn štirikrat umaknjeni iz Lipice – med prvo svetovno vojno in kar trikrat med napoleonskimi vojnami. Avstrijski dvor kot lastnik lipiške črede je ob teh zahtevnih logističnih podvigih, kakršna je bila selitev več kot tristoglave črede, skupaj z brejimi kobilami in mladimi žrebci, več sto kilometrov daleč, utemeljeno razmišljal, da bi lipiško čredo trajno namestil nekje v notranjosti monarhije, na bolj varni lokaciji, a so se lipicanci naposled vedno vrnili v Lipico, kjer so doma.

Poleg mobilne različice razstave, namenjene gostovanjem v drugih muzejih in kulturnih institucijah, je bila januarja 2023 v muzejsko zbirko Parka vojaške zgodovine umeščena tudi stalna različica razstave »Lipicanci – žive legende«, ki obiskovalce seznanja s zgodbo teh plemenitih živali.

Stalna razstava »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«

V Parku vojaške zgodovine je bila aprila 2023 odprta nova muzejska razstava »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, ki predstavlja prvo celovito obdelavo te pomembne zgodovinske teme pri nas.

Čeprav ob omembi Enigme najprej pomislimo na bitko za Atlantik ali pa na bitko za Britanijo, kjer sta vloga tega nemškega šifrirnega stroja iz druge svetovne vojne in razkritje njegove šifre najbolj raziskana ter najbolj publicirana, se je le-ta v drugi svetovni vojni pojavljala vsepovsod, kamor so dospele nemške vojaške enote, ladje ali podmornice. Ker so nemški vojaki v skladu z ukazi storili vse, da Enigma ne bi prišla v sovražnikove roke, je ohranjenih Enigem relativno malo, izredno redke pa so tiste modela M4, ki ga je uporabljala Nemška vojna mornarica *Kriegsmarine*. A po spletu srečnih naključij se je leta 2021 ena znašla v zbirki Parka vojaške zgodovine. Zapletenemu konservatorskemu posegu je sledilo raziskovanje njene zgodbe in s tem vpogled v skrivnostno zakulisje vojne.

Gre za Enigmo z nemškega minolovca R 15, ki je bil v noči s 16. na 17. april 1945 potopljen ob istrski obali. S potopitvijo minolovca R 15 je za štiri desetletja ostala v morskih globinah skrita tudi njegova šifrirna naprava, vse dokler je ni v 80. letih na površje potegnil izkušeni potapljač Zvone Kralj. Leta 2020 jo je predal mlajšemu potapljaškemu kolegu Danijelu Germeku, ki jo je izročil Parku vojaške zgodovine.

Park je v podvodni najdbi prepoznal izjemen zgodovinski pomen, saj se je izkazalo, da gre za enega redkih ohranjenih primerkov kompleksnejše mornariške verzije Enigme M4. Sočasno z zahtevnim konservatorskim postopkom, ki ga je izvedel konservator Muzeja novejšje in sodobne zgodovine Slovenije Aleš Jelinčič ob pomoči strokovnjakov iz Mednarodnega centra za podvodno arheologijo v Zadru ter Narodnega muzeja Slovenije, so tako stekle tudi priprave na njeno muzejsko obdelavo.

Razstava »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, ki sta jo pripravila mag. Janko Boštjančič in dr. Andrej Gaspari, ob razstavljeni Enigmi M4 z minolovca R 15 razkriva zapletene mehanizme delovanja Enigminega šifrirnega kolesja ter znotraj širšega zgodovinskega konteksta osvetljuje vlogo Enigme in vpliv razkritja njene šifre na potek druge svetovne vojne. Muzejsko prezentacijo Enigme dopolnjuje niz najdb z razbitine R 15 in več drugih dragocenih predmetov. Pomemben prispevek k razstavi je z orisom poteka druge svetovne vojne na Jadranu doprinesel tudi znan hrvaški raziskovalec vojnega dogajanja na Jadranu Danijel Frka.

Vsebinsko razstave »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne« je konec novembra 2023 dopolnil istoimenski katalog, ki v razširjeni knjižni obliki sledi razstavi in ob bogatem fotografskem ter arhivskem gradivu predstavlja zgodbo muzejskega primerka mornariške Enigme M4. Katalogu je kot dragocena dopolnitev priložen časovni trak z vrisanimi ključnimi dogodki druge svetovne vojne, iz katerega je razvidna vloga dekriptiranja Enigme na razvoj dogajanja.

Občasna razstava diverzantske opreme nekdanjega vojaškega potapljača Staneta Mesca

Park vojaške zgodovine je tudi v letu 2023 obletnico prihoda podmornice P-913 Zeta obeležil s Podmorničarskim vikendom. Tradicionalni tematski dogodek obiskovalcem vsako leto ob pričetku turistične sezone postreže s pestrim in raznolikim programom. Dogodek poteka v tesnem sodelovanju s številnimi nekdanjimi slovenskimi podmorničarji iz Društva za ohranjanje podmorniške tradicije

Podmorničar, ki si prizadevajo s svojim delovanjem ohranjati zavest o dolgi in bogati zgodovini podmorničarstva ob vzhodni jadranski obali ter pomembni vlogi slovenskih podmorničarjev.

Muzejski prikaz podmorničarske tradicije je ob tej priložnosti obogatila občasna razstava diverzantske opreme, ki jo je Parku vojaške zgodovine v začetku leta 2023 velikodušno

podaril nekdanji vojaški potapljač Stane Mesec. Stane Mesec, doma iz Škofje Loke, se je nad potapljanjem navdušil že v otroških letih. Veselje in ljubezen do potapljanja sta ga konec 60. let v okviru služenja obveznega vojaškega roka pripeljala tudi do služenja kot vojaški potapljač. V vojaški službi je opravljal številne naloge, med drugim je na tečajih uril upravjalce amfibijskih vojaških vozil, čistil vojne ladje in deminiral morske mine. Kot potapljač je deloval tudi pri Civilni zaščiti.

Tematska priložnostna razstava podarjene diverzantske opreme Staneta Mesca vključuje vse od neoprenske potapljaške obleke, maske, rokavic, pasa z utežmi in druge opreme do tehničnih pripomočkov, ki so jih pomorski diverzanti potrebovali med potapljanjem.

Gostujoča in občasna razstava Parka vojaške zgodovine »Horatio Nelson (1758–1805)«

Park vojaške zgodovine je v začetku septembra 2023 na pobudo Veleposlaništva Združenega kraljestva v Ljubljani, društva *The Nelson Society* iz Velike Britanije in Hotela Slon pripravil gostujočo razstavo »Horatio Nelson (1758–1805)«, ki je pospremila slovesnost ob odkritju spominske plošče admiralu Nelsonu ter njegovemu obisku v Hotelu Slon v Ljubljani avgusta 1800.

Horatio Nelson velja za enega najslavnejših mornariških poveljnikov v zgodovini. V zgodovino se je zapisal zlasti z zmago nad Napoleonovo floto v zalivu Abukir na ustju reke Nil leta 1798 in z zmago v bitki pri Trafalgarju oktobra 1805, kjer pa je izgubil življenje. Slavni admiral ni prav veliko potoval po kopnem, a po spletu okoliščin se je s svojo skupino avgusta leta 1800 priključil spremstvu kraljice Neaplja in Sicilije Marije Karoline in po kopnem potoval od Trsta do Dunaja. Nelson je s svojo skupino nadaljeval pot do Hamburga in od tam z ladjo v Britanijo. Admiral, ki je v bitki pri Abukirju prvi zlomil mit o Napoleonovi nepremagljivosti, je bil povsod sprejet z velikimi častmi. V Ljubljani, kamor je pripotoval 13. avgusta 1800, so mu v Filharmoniji priredili poseben koncert. Skupina je Ljubljano zapustila 15. avgusta 1800 in nadaljevala pot čez Celovec in Gradec do Dunaja.

Priložnostna razstava, pod katero sta se kot avtorja podpisala direktor Parka mag. Janko Boštjančič in Rok Pirjevec, predstavlja izjemne mornariške dosežke legendarnega admirala ter razkriva manj poznane podrobnosti enega Nelsonovih redkih potovanj po kopnem s poudarkom na njegovem prečkanju slovenskih dežel in postanku v Ljubljani. Razstava vključuje tudi več originalnih grafik iz 19. in začetka 20. stoletja, ki jih je Parku vojaške zgodovine podarilo društvo *The Nelson Society*. Postavitev razstave je podprlo podjetje Guardiaris d.o.o.

Razstava je bila po zaključku gostovanja v Hotelu Slon v Ljubljani kot občasna razstava postavljena v Parku vojaške zgodovine, kjer je skupaj z dokumentarnim filmom o življenju

Horatia Nelsona obiskovalcem predstavljala nenavadno kopensko potovanje slavnega mornariškega poveljnika čez slovenske dežele.

Gostujoča razstava Vojaškega muzeja Slovenske vojske »Hitreje, višje, močnejše! Vrhunski šport v Slovenski vojski«

V Parku vojaške zgodovine predstavlja od septembra 2023 pomembno dopolnitev muzejske ponudbe gostujoča razstava Vojaškega muzeja Slovenske vojske »Hitreje, višje, močnejše! Vrhunski šport v Slovenski vojski«.

Gostujočo razstavo Vojaškega muzeja Slovenske vojske v Parku je pripravil višji kustos Vojaškega muzeja Slovenske vojske Rok Filipčič

v sodelovanju s Športno enoto Slovenske vojske, muzejskemu namenu pa jo je ob ZgodoVikendu septembra 2023 slavnostno predal slovenski olimpijski prvak v športnem streljanju in upokojeni pripadnik Športne enote Slovenske vojske Rajmond Debevec. Razstava predstavlja izjemne športne uspehe pripadnikov Športne enote Slovenske vojske vse od njene ustanovitve s posebnim poudarkom na zgodovinskih uvrstitvah prejemnikov olimpijskih odličij. V muzejskem prikazu sta posebej izpostavljena prva dva Slovenca, ki sta na olimpijskih igrah osvojila olimpijske kolajne, posebno poglavje pa je posvečeno tudi orisu nastanka in razvoja Športne enote, njeni vključenosti v Mednarodni svet za vojaški šport (ang. *International Military Sports Council – CISM*) ter podpori vrhunskemu športu v Slovenski vojski. Razstavo kot dragocena športna dediščina dopolnjuje več primerkov športne opreme in športnih pripomočkov slovenskih olimpijcev, s katerimi so dosegli rezultate svoje kariere ter se zapisali med slovenske športne legende. Gostovanje razstave v Parku se je zaključilo marca 2024.

Vitrina meseca: Lučka Kos

V začetku leta 2024 je muzejske razstave dopolnila nova vitrina meseca, posvečena Luciji Kos (por. Vojirz Dolenjske). Družina Kos je bila dobro situirana – v Novem mestu so poleg trgovine upravljali še s papirnico in knjigoveznico. Avgusta 1942 je bila večina družine kot podpornikov Osvobodilne fronte internirana v taborišče Monigo – Treviso, od tam pa v taborišče Visco. Internaciji se je izognil le Lučkin brat Vinko, ki je padel v spopadu z Italijani septembra 1942. Družinski člani so se iz internacije vrnili marca 1943 in se nastanili v Ljubljani, v stanovanju družine Božidarja Jakca, s katerim so bili v sorodu.

Po kapitulaciji Italije sta se Lučka Kos in njen brat Jože pridružila partizanom. Lučka je bila najprej bolničarka v partizanskih enotah na Notranjskem, nato pa v Beli krajini, v Kanižarici. Proti koncu vojne je delovala kot administratorica na osvobojenem ozemlju v

Beli krajini. Tam je 4. marca 1945 nastal oljni portret akademskega slikarja Božidarja Jakca Partizanka Lučka Kosova.

Dne 9. maja 1945 je Lučka Kos s partizani prišla v Ljubljano in tu ponovno srečala svojo družino. Po vojni je kot brigadirka sodelovala pri gradnji proge Šamac–Sarajevo. Leta 1963 je za zasluge v drugi svetovni vojni dobila red zaslug za narod s srebrno zvezdo. Do upokojitve je bila zaposlena v Cankarjevi založbi. Umrla je v starosti 97 let v Ljubljani.

Začasna razstava Parka vojaške zgodovine »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu«

Avstro-ogrska vojaška poljska bolnišnica – *Feldspital* Nr. 808 je bila ustanovljena kot bolnišnica z oznako 8/8, tj. 8. vojaška bolnišnica 8. korpusa 5. armade. Kot takšna je bila najprej postavljena v kraju Skela pri Obrenovcu na balkanski fronti s Kraljevino Srbijo, kjer je delovala le med 31. novembrom in 10. decembrom 1914. Dne 14. decembra 1914 je začela delovati že na novi lokaciji v Stari Pazovi, kjer je, neposredno podrejena poveljstvu 5. armade, delovala do poletja 1915.

Z italijansko vojno napovedjo 23. maja 1915 in odprtjem jugozahodne fronte sta bili 5. armada in z njo tudi vojaška bolnišnica 8/8 prestavljeni na soško bojišče. Dne 12. julija 1915 je bila dodeljena 7. korpusu in konec julija tudi vzpostavljena v Škrbini na Krasu, kjer je že v oktobru 1915 imela kapaciteto 200 postelj. V bolnišnici so oskrbovali ranjene in bolne vojake z Doberdobske planote.

Ko se je po 6. soški bitki (6.–17. avgust 1916) frontna linija premaknila do Opatjega sela, se je vojaška bolnišnica – *Feldspital* 8/8 znašla v dometu italijanskih topov in so jo zato nemudoma prestavili. Dne 1. oktobra 1916 je s kapaciteto 250 postelj že delovala v Štanjelu. Prestavitev v Štanjel je bila le kratkoročna rešitev, saj se je že čez dva meseca (konec novembra 1916) pri vasi Kosovelje poleg objekta za odstranjevanje uši začela gradnja barakarske vojaške bolnišnice.

Kosovelje so imele v tistem obdobju vojne izjemno pomembno in ugodno prometno lego. Severno od vasi je tekla leta 1915 zgrajena proga vojaške železnice Dutovlje–Kostanjevica, na južni strani pa je bila v aprilu 1917 zgrajena proga vojaške ozkotirne železnice Kreplje–Gorjansko. Območje je spomladi leta 1917 prešlo pod 7. korpus in v okvir vojaškega poveljstva 43. pehotne divizije. Blizu Kosovelj se je nahajalo tudi pomembno skladišče 7. korpusa za oskrbo s strelivom.

Vojaška bolnišnica, ki se je v začetku leta 1917 preštevilčila v *Feldspital 808*, je na novi lokaciji začela delovati aprila istega leta, in sicer je bolnišnični kompleks sestavljalo kar devet zgradb – štiri barake za ranjene in bolne, baraka za okrevanje, oficirska baraka, očesna klinika, baraka za obolele s hemoroidi ter kuhinjska baraka. Bolnišnica v Kosoveljah je imela kapaciteto 170 postelj. Poveljnik *Feldspitala 808* je bil višji štabni zdravnik 2. stopnje dr. Eduard Wagner, zdravstveni vodja pa višji štabni zdravnik dr. Eduard Stehlik.

V okviru *Feldspitala 808* je delovala tudi ena od kirurških skupin češkega Velikega priorata Malteškega viteškega reda, ki je v prvi svetovni vojni zagotavljal obsežno zdravstveno oskrbo v zaledju fronte. Kirurško skupino IV je vodil dr. Zoepnek in je delovala tudi v Kosoveljah (pozneje se je preselila v Videm). Skupina je do 30. aprila 1918 oskrbela skupaj 3.304 paciente (ranjene in bolne) ter opravila 1.249 operacij. Vse stroške, povezane z delom te kirurške skupine, je pokrival poseben sklad, ki ga je ustanovila kneginja Maria Theresia von Thurn und Taxis.

Po preboju fronte v 12. soški bitki se je frontna črta premaknila na zahod in bolnišnica v Kosoveljah je ostala daleč v zaledju. Že v novembru 1917 je bila zato vojaška bolnišnica – *Feldspital 808* preseljena v samostanski kompleks v kraj Motta di Livenza 40 kilometrov severovzhodno od Benetk. Bolnišnica je na novi lokaciji imela že v decembru kapaciteto 400 postelj. Kljub temu so potrebe včasih močno presegale kapacitete bolnišnice – konec junija 1918, v času druge bitke na reki Piavi, je bilo tako v *Feldspitalu 808* več kot 5.000 ranjenih oz. bolnih vojakov. V Motti di Livenza je bolnišnica delovala vse do razpada avstro-ogrske obrambe na Piavi ob koncu vojne.

V okviru kompleksa vojaške poljske bolnišnice – *Feldspitala 808* je bila zgrajena tudi imenitna kapela, ki je služila duhovni oskrbi ranjenih in bolnih ter bolnišničnega osebja. Žal ostaja še vedno neznanka, kdaj natančno je bila kapela zgrajena in komu je bila posvečena, ve pa se, da sta projekt vodila nadporočnik Imre Novák ter črnovojniški inženir B. Slechta. Slovesnosti blagoslovitve kapele se je med drugimi visokimi častniki udeležil tudi poveljnik 7. korpusa feldmaršal poročnik Georg Scharicz von Rény.

Maketo kapele *Feldspitala 808* je po naročilu Parka vojaške zgodovine v merilu 1 : 10 izdelal Franci Pogačar iz Polja v Ljubljani. Z izdelovanjem maket se ukvarja že trideset let. Prepoznavnost na nacionalnem nivoju si je ustvaril z izdelovanjem maket kozolcev, za kar je leta 2008 prejel tudi nagrado zlato vitico, najvišje priznanje za rokodelsko obrt v Republiki Sloveniji. Ob stoletnici prve svetovne vojne je Franci Pogačar izdelal maketo Ruske kapelice pod Vršičem v merilu 1 : 10, ki je postavljena na ogled v Parku vojaške zgodovine. V letih 2020 in 2021 je izdelal maketo cerkve Svetega duha v Javorci, ki je razstavljena v Tolminskem muzeju.

Maketa kapele *Feldspitala 808* v Kosoveljah je izdelana na podlagi načrta arhitekta Tomaža Bekša, terenskih izmer in pa fotografij kapele iz vojnega časa, saj originalni načrt kljub vztrajnemu iskanju v arhivih še ni bil najden. Pri obdelavi kamna je Pogačarju pomagal

kamnosek Jernej Bortolato iz Pliskovice. V izdelavo makete je Franci Pogačar vložil več kot 2.500 ur svojega dela.

Medtem ko so barake vojaške bolnišnice v Kosoveljah po vojni razmontirali in ni za njimi praktično nobene sledi več, je kapela ostala kot nema priča vojnega dogajanja. Na fotografijah iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno je videti, da je bila kapela sicer opuščena ter da je burja podrta zvonik, a je sama zgradba še stala. Žal je bila v začetku 50. let po naročilu komunističnih oblasti tudi ta podrta – do današnjih dni so tako ostali le zidani podstavek, stopnišče in kamniti zid, ki je obdajal oltarni prostor kapele. Ostanki kapele so bili leta 2009 proglašeni za kulturni spomenik lokalnega pomena.

Obogatitev zbirke maket oklepnih vozil partizanskega tankovskega odreda 1. tankovske brigade avtorja Danijela Viteza

V začetku februarja so zbirko maket Parka dopolnile makete, ki prikazujejo oklepna vozila v službi partizanskega tankovskega odreda. Natančne modele vozil v merilu 1 : 35 je izdelal maketar Danijel Vitez, s katerim Park sodeluje že vrsto let. Že razstavljenim maketam 1. tankovske brigade, ki zajemajo samovozno havbico HMC M8 Scott, oklepno vozilo AEC Mk. II, dveh partizanskih predelav tanka Stuart ter tanka T-34/76, ki jih je prav tako izdelal Danijel Vitez, so se pridružile še štiri, tokrat italijanski vozil, prav tako v partizanski rabi: oklepni izvidniški avtomobil AB 41, dve tanketi tipa L3/35 in lahki tank L6/40.

Tankovski odred

Partizanski tankovski odred je nastal 8. septembra, takoj po kapitulaciji Italije, v boju pa se je prvič preizkusil pri napadu na Turjak. Opremljen je bil z zaplenjeno, pretežno nekdanjo italijansko oklepno tehniko. Tankovski odred ni deloval kot celota, ampak so posamezna vozila dodelili brigadam 14. in 15. divizije. Jeseni leta 1943 je sodeloval v bojih proti nemški ofenzivi na Dolenjskem in Notranjskem. Decembra istega leta je Glavni štab NOB in PO Slovenije poslal 37 članov Tankovskega odreda na urjenje v Italijo, kjer so sodelovali pri ustanavljanju 1. tankovske brigade.

Oklepni izvidniški avtomobil AB 41

Proizvodnja vozila v različici AB 40 je potekala že od leta 1940. Ima oklep iz kovičenih jeklenih plošč (debelina do 15 mm), značilen za tedanja italijanska bojna vozila. Zanimivo je, da ima vozilo kar dva voznika, en obrnjen naprej, drugi pa nazaj kar je omogočalo vožnjo v obe smeri brez obračanja. To je bila zelo dobrodošla lastnost oklepnega avtomobila, še posebej na ozkih gorskih poteh. Poleg dveh voznikov je imelo vozilo še dva dodatna člana posadke: poveljnika in radio operaterja. Nadgradnja vozila, z novo oznako AB 41 je obsegala namestitev kupole tanka L6/40 s topom 20 mm brenda s sovprežnim mitraljezom brenda 8 mm. Vozilo je imelo še dva enaka mitraljeza in sicer enega spredaj in drugega zadaj. Teža vozila je znašala 7,5 ton, dosegalo pa je hitrosti do 76 kilometrov na uro.

Lahki tank L6/40

Lahki tank italijanske izdelave je imel oklep iz kovičenih jeklenih plošč debeline med 6 in 30 mm. Upravljal ga sta dva člana posadke, voznik in poveljnik ki je upravljal tudi s topom brenda model 35 kalibra 20 mm in sovprežnim mitraljezom brenda 38, 8 mm v kupoli. V času druge svetovne vojne se je pojavljal na bojiščih po Jugoslaviji, severni Afriki in v Rusiji. Težak je bil 6,8 ton in dosegal hitrosti do 42 kilometra na uro.

Tanketa L3/35

Preprosto grajeno vozilo italijanske izdelave, težko le 3,2 tone je služilo v mnogih vojskah po svetu in sodelovalo po številnih bojiščih. Izdelanih je bilo kar 2500 primerov. Imelo je dva člana posadke, oboroženo pa je bilo z dvema mitraljezoma brenda 8 mm. Njegova maksimalna hitrost je bila 42 kilometra na uro.

Razstava maket nam omogoča hiter a natančen pregled izjemno redkih vozil, ki jih je v originalni velikosti skoraj nemogoče pridobiti, še posebej ko gre za predelave, ki so bile narejene kar na bojišču ali v njegovem zaledju med posameznimi spopadi. Hkrati razstava prikazuje prilagodljivost partizanskih enot za uporabe raznovrstne oborožitve ter njihove prilagoditve glede na trenutne okoliščine.

Občasna razstava Parka vojaške zgodovine »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«

Marca 2024 je bila odprta občasna razstava »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«, s katero sta bili v Parku vojaške zgodovine obeleženi dve pomembni obletnici, in sicer 75 let od ustanovitve zveze NATO in 20 let odkar se je Republika Slovenija priključila Severnoatlantskemu zavezništvu.

Fotografska razstava, ki sta jo podprla tudi Urad Vlade Republike Slovenije za

komuniciranje in Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, vsebuje zgodovinski pregled razvoja vojaško-političnega zavezništva, ki od njegove ustanovitve leta 1949 pa do danes združuje že več kot trideset članic.

Razstava v drugem delu pot Republike Slovenije do pridobitve članstva v najučinkovitejšem zavezništvu v zgodovini. Referendum o vstopu Republike Slovenije v zvezo NATO je leta 2003 podprlo skoraj 70 % volivcev, čemur je po sprejetju Zakona o ratifikaciji Severnoatlantske pogodbe sledilo formalno članstvo. Razstava poleg kronologije predstavlja tudi pomen zveze NATO za nacionalno varnost Republike Slovenije, njen razvoj in prepoznavnost.

Gostujoča razstava »Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika (30. marec–17. junij 1922)«

Spomladi 2024 se je v Parku vojaške zgodovine gostovanje razstave »Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika (30. marec–17. junij 1922)« portugalskega nacionalnega muzeja letalstva Museu do Ar. Razstava, ki jo je v okviru mednarodnega muzejskega sodelovanja lani prevedla in priredila direktorica Tehniškega muzeja Slovenije dr. Barbara Juršič, osvetljuje zgodovinski kontekst edinstvenega letalskega dosežka dveh portugalskih letalcev, katerima je uspelo med marcem ter junijem 1922 prvič preleteti južni Atlantik.

Uvodni panoji razstave obiskovalce seznani z zgodovinskimi okoliščinami obdobja po januarju 1917, ko je Portugalska vstopila v prvo svetovno vojno. Prvi poročnik Sacadura Cabral je takrat ministru za mornarico predlagal ustanovitev službe za zračni obalni nadzor z namenom odkrivanja sovražnih podmornic, ki so nezadržno napadale nacionalna pristanišča in ladje. Dne 28. septembra sta bili ustanovljeni Služba in Šola mornariškega letalstva, ki sta začeli delovati 14. decembra istega leta v doku Bom Sucesso, prvem mornariškem letalskem oporišču portugalske mornarice.

Muzejska postavitev se v nadaljevanju ob zanimivih fotografijah in detajlni predstavitvi osredotoči na oris drznega letalskega podviga, v okviru katerega sta glavna akterja Sacadura Cabral, eden izmed prvih portugalskih vojaških pilotov, ter mornariški častnik Gago Coutinho ob več vmesnih postankih premagala zračno pot med Lizbono na Portugalskem in Riom de Janeirom v Braziliji. Med zgodovinskim poletom, ki je požel

izjemno zanimanje portugalske in brazilske javnosti, sta pilota zamenjala tri letala oziroma hidroplane, pri podvigu pa je pomagala portugalska mornarica, ki je zračna plovila z ladjami prepeljala na dogovorjene destinacije. Njuna zračna avantura je skupaj trajala skoraj dva meseca in pol, v zraku pa sta prebila kar 62 ur in 26 minut ter preletela 4.527 milj.

Gostujoča razstava »Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika (30. marec–17. junij 1922)« na devetih panojih oriše obdobje po januarju 1917, ko je Portugalska vstopila v prvo svetovno vojno. Prvi poročnik Sacadura Cabral je takrat ministru za mornarico predlagal ustanovitev službe za zračni obalni nadzor z namenom odkrivanja sovražnih podmornic, ki so nezadržno napadale nacionalna pristanišča in ladje. Dne 28. septembra sta bili ustanovljeni Služba in Šola mornariškega letalstva, ki sta začeli delovati 14. decembra istega leta v doku Bom Sucesso, prvem mornariškem letalskem oporišču portugalske mornarice.

Razstava predstavlja resnično zgodbo in zanimive fotografije, povezane z edinstvenim podvigom, v okviru katerega sta glavna akterja Sacadura Cabral, eden izmed prvih portugalskih vojaških pilotov, ter mornariški častnik Gago Coutinho ob več vmesnih postankih premagala zračno pot med Lizbono na Portugalskem in Riom de Janeirom v Braziliji. Med zgodovinskim poletom, ki je požel izjemno zanimanje portugalske in brazilske javnosti, sta pilota zamenjala tri letala oziroma hidroplane, pri podvigu pa je pomagala portugalska mornarica, ki je zračna plovila z ladjami prepeljala na dogovorjene destinacije. Njuna zračna avantura je skupaj trajala skoraj dva meseca in pol, v zraku pa sta prebila kar 62 ur in 26 minut ter preletela 4.527 milj.

Občasna razstava tankovskih šlemofonov

Predstavnikom Parka vojaške zgodovine je ob letošnjem obisku zaklonišča "Kleine Berlin" v Trstu gostitelj g. Maurizio Bressano podaril štiri tankovske čelade/šlemofone. Gre za zanimive eksponate, ki so od sredine aprila v paviljonu A na ogled tudi ostalim obiskovalcem in predstavljajo zanimivo dopolnitev obstoječih predmetov v tankovsko-artilerijski zbirki Parka. Gospod Bressano je že v preteklosti Parku daroval predmete in svoje makete, za kar se mu še enkrat iskreno zahvaljujemo.

Zbirko so ob zadnji donaciji dopolnili predmeti:

- Ameriška čelada DH-132A – čelado DH-132 so v ameriški vojski začeli uporabljati leta 1973, kjer je zamenjala čelado T-56-6 CVC. Balistično zaščito je izdelalo ameriško podjetje Gentex, čelada pa je opremljena še s slušalkami in mikrofonom. Zasnovana je bila za uporabo v oklepnih vozilih.
- Britanska čelada za posadko oklepnega vozila – čelado je izdelalo podjetje Amplivox Ltd., britanska vojska pa jo je začela uporabljati leta 1973. Oblikovana je v enem kosu iz mešanice steklenih vlaken in balistične plastike ter je bila zasnovana tako, da prenese zadetek 6-milimetrске krogle s hitrostjo 130 m/s. Izdelana je bila v samo eni velikosti in je odlično pokrivala glavo in vrat. Imela je tudi vgrajene slušalke. Zbiralci ji pogosto dajejo oznako AFV-73, vendar je bolj poznana pod imenom "čelada Dan Dare" (po podobno oblikovani čeladi, ki jo je nosil junak priljubljenega stripa iz 50. let prejšnjega stoletja), zaradi specifične oblike pa so jo poimenovali tudi "repa".
- Sovjetski šlemofon – ta model šlemofona je bil uveden v Sovjetski zvezi v 60. letih, v uporabi je ostal vse do danes. Prejeti primerek je iz leta 1977.
- Vzhodnonemški šlemofon "Panzerhaube" – ta model šlemofona je bil uveden v Nemški demokratični republiki v 70. letih, v rabi pa je ostal vse do danes. Uporablja se v oklepnih vozilih in tankih. Prejeti primerek je iz leta 1987.

Priložnostna razstava o generalu siru Jeremyju Johnu Georgeu Mackenzieju ob predaji sablje in polkovnega kilta britanske vojske Parku vojaške zgodovine

Ob 75-letnici zveze NATO in 20. obletnici slovenske pridružitve Severnoatlantskemu zavezištvu sta v znak tesnega obrambnega sodelovanja med Slovenijo ter Združenim kraljestvom britansko veleposlaništvo in dr. Aleš Musar, soproj predsednice Republike Slovenije, Parku vojaške zgodovine podarila polkovni kilt britanske vojske v vzorcu »Mackenzie« in

sabljo, ki jo je generalu siru Jeremyju Mackenzieju, namestniku vrhovnega poveljnika zavezniških sil v Evropi v letih 1994–1998, podarilo Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

Tartan – tkalski vzorec »Mackenzie« ima pestro zgodovino, saj se uporablja od leta 1778, ko ga je za polk *Seaforth Highlanders* določil John Mackenzie, grof Seafortski. Z reorganiziranjem vojske in združevanjem enot je vzorec prešel na polk *Queen's Own Highlanders*. General sir Jeremy Mackenzie je kilt s takim tkalskim vzorcem nosil kot pripadnik in poveljnik tega polka. Leta 1992 mu je bila zaupana naloga ustanovitve Intervencijskega korpusa zveze NATO. V letih 1994–1998 je general Mackenzie opravljal funkcijo namestnika vrhovnega poveljnika zavezniških sil v Evropi. Odgovoren je bil za program »Partnerstvo za mir«, pripravo vojska potencialnih članic na vključitev v zavezištvo, pa tudi koordinacijo mirovne operacije v Bosni in Hercegovini. General Mackenzie je vojaško kariero, ki jo je začel leta 1961 kot pripadnik 1. bataljona polka *Queen's Own Highlanders* v Singapurju, končal z upokojitvijo leta 1999.

Stalna razstava »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«

Leta 2024 sta minili dve desetletji odkar se je prvič porodila ideja o projektu Parka vojaške zgodovine, ki je vzniknila skoraj istočasno z vstopom Republike Slovenije v Evropsko unijo. Ob tej priložnosti je bila med stalne razstave uvrščena fotografska razstava o razvoju muzejskega kompleksa v Pivki.

V prvem delu so fotografije posvečene prikazu zgodovine kompleksa vse od njegove izgradnje v 30. letih prejšnjega

stoletja pa do postopnega razpadanja stavb po osamosvojitvi Slovenije. V drugem delu so fotografije posvečene najpomembnejšim mejnikom razvoja Parka vojaške zgodovine, ki je bil leta 2022 s pridobitvijo pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev prepoznan na državni ravni.

Začasna razstava ob 10. obletnici pridobitve letala IAR-93

Muzejsko zbirko je obogatila začasna razstava o letalu IAR-93, ki že desetletje kraljuje na platuju Parka vojaške zgodovine.

Letalo je bilo zasnovano sredi sedemdesetih let v okviru projekta YUROM, pri katerem sta združili moči Jugoslavija in Romunija. Jugoslovansko vojno letalstvo je že konec šestdesetih let sprejelo odločitev o razvoju novega

jurišnega letala z visoko podzvočno hitrostjo, ki bi ob posebnih pogojih dosegalo tudi nadzvočno hitrost. Plod skupnega projekta je bilo skoraj 200 primerkov letala, ki je bilo v Romuniji poimenovano IAR-93 Vultur, v Jugoslaviji pa je bilo znano kot Soko J-22 Orel.

Pred dobrim desetletjem so pri pridobitvi enega redkih ohranjenih primerkov romunske različice letala sodelovali Društvo vojaških pilotov vseh generacij in prijateljev vojaškega letalstva, Slovensko-romunski poslovni klub Triglav-Carpați in Vojaški muzej slovenske vojske, prevoz eksponata pa je donatorsko izvedlo transportno podjetje CEM-TIR. Po prihodu letala je stroške njegove obnove prevzela Občina Pivka, za novo preobleko eksponata pa je po desetih letih poskrbel Vojaški muzej Slovenske vojske.

Gostujoča razstava »Varšavska vstaja 1944«

Varšavska vstaja je eden najpomembnejših in hkrati najbolj tragičnih dogodkov v poljski zgodovini 20. stoletja. Cilj vstaje je bil osvoboditi poljsko prestolnico izpod nemške okupacije z lastnimi silami in s tem rešiti Poljsko pred sovjetsko podjarmljenostjo.

Vojaška akcija Domovinske armade se je začela 1. avgusta 1944 in naj bi predvidoma trajala le nekaj dni. A

Stalin je zaukazal zaustavitev prodora Rdeče armade na reki Visli, s čimer so bili vstajniki po začetnih vojaških uspehih prisiljeni sami vztrajati v boju z Nemci. Nekajdnevna

operacija se je tako sprevrgla v 63 dni dolg oborožen boj, v katerem je padlo več kot 15.000 vojakov Domovinske armade, Nemci so pobili tudi več kot 180.000 prebivalcev poljske prestolnice, več kot pol milijona prebivalcev so izselili ali pa zaprli v koncentracijska taborišča.

Kljub tej izjemno visoki ceni predstavlja Poljakom varšavska vstaja tudi 80 let po njenem koncu simbol njihove želje po svobodi, demokraciji in suverenosti poljske države. Ob 80. obletnici varšavske vstaje je bila na predlog poljskega veleposlaništva v Parku vojaške zgodovine postavljena muzejska razstava, ki jo je pripravil Muzej varšavske vstaje.

Gostujoča razstava Alojza Premrova »Vojna za Slovenijo«

V Parku vojaške zgodovine je raznolik nabor vsebin dopolnila že četrta gostujoča razstava priznanega arhitekta, likovnika, slikarja in kiparja Alojza Premrova »Vojna za Slovenijo«, ki na simbolni ter umetniški ravni obravnava zgodovinski kontekst slovenske osamosvojitvene vojne.

Razstavo odpira avtorjeva upodobitev zemljevida Jugoslavije, na kateri je Slovenija prikazana kot odcepljena

republika. Posebno simboliko zbirki pridodaja relief moškega akta, ki se pred podirajočim zidom osvobaja verig. Figurativni prikaz se v nadaljevanju osredotoči na jugoslovanske vojake različnih rodov s poudarkom na stilizaciji njihovih uniform med letoma 1946 in 1991. Na strani slovenskih oboroženih sil sestavljajo zbirko figure dveh vojakov slovenske Teritorialne obrambe, dveh predstavnikov Milice, pripadnika specialne brigade Moris, člana civilne zaščite in gasilca. Simbolno upodobitev spopada med obema sprtima stranema prikazuje skulptura boja med Davidom in Goljatom. Razstavo tematsko zaokroža slikovni del, ki v desetih upodobitvah oriše kronološko dogajanje v desetih dneh vojne, osrednje zgodovinske mejnike pa dodatno osvetlujejo tudi krajši tekstovni opisi.

Gostujoča razstava »Pozabljene žrtve prve svetovne vojne – vdove, sirote in vojni invalidi«

Razstavo "Pozabljene žrtve prve svetovne vojne – vdove, sirote in vojni invalidi", ki je bila v obiskovalcem Parka vojaške zgodovine na ogled od julija do septembra 2024, je pripravil Gregor Antolič po obsežnih raziskavah v številnih slovenskih in avstrijskih arhivih. Pri pripravi in izvedbi

razstave je sodelovalo več institucij, kot so Zgodovinski inštitut Milka Kosa pri ZRC-ju SAZU-ja, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Vojaški muzej Slovenske vojske, Muzej narodne osvoboditve Maribor in Park vojaške zgodovine Pivka.

Razstava opozarja, da žrtve vojne presegajo samo bojišče in da vojna ne prizanaša niti civilnemu prebivalstvu v zaledju fronte, tudi po končanih spopadih in podpisu premirja, o čem pričajo neuradni podatki, da je v Jugoslaviji po letu 1918 živel okoli 200.000 vojnih sirot, 150.000 vojnih vdov in 90.000 vojnih invalidov. Njihovo življenje je še dodatno oteževala neenotna ureditev oskrbe vojnih oškodovancev v Kraljevini SHS, tako da so bili poleg ne redne državne pomoči, prepuščeni raznim dobrodelnim organizacijam in društvom. Na razstavi je na primer predstavljen dokument, ki priča da je v začetku oktobra 1916 slovensko-hrvaška sirotišnica Marija pomagaj na Dunaju oskrbovala 66 sirot.

Vitrina meseca: Utrinek iz 1991 – Črni Vrh nad Idrijo

Park vojaške zgodovine je v začetku leta prejel zbirko predmetov g. Lucijana Trošta, ki je kot začasna razstava predstavljena v »Vitrini meseca«.

Na vrhuncu vojne za Slovenijo, v noči na ponedeljek, 1. julija 1991, je ob 2.35 zjutraj močna eksplozija uničila vojaško skladišče Jugoslovanske ljudske armade v Črnem Vrhu nad Idrijo. Vojaki JLA, ki so skladišče varovali, so po tem dogodku pobegnili. Iskali so jih miličniki postaje milice Idrija, miličniki postaje

Ajdovščina, posebna enota milice in 2. vod diverzantskega odreda, ki je istega dne dopoldne na Colu postavil zasedo in zajel pobegle vojake.

Predmete, razstavljene v vitrini, so izgubili oz. odvrgli pripadniki JLA med bežanjem po eksploziji. Dan po eksploziji jih je našel g. Lucijan Trošt, ki je sledil stezi od Zatrepa proti dolini Bele. Odkril je čelado, bojni nahrbtnik, dve zapakirani bombi M75, šotorsko krilo, nabojnik avtomatske puške kalašnikov skupaj z naboji ter del obcestne table Črni Vrh.

G. Lucijan Trošt je bombe in naboje dal v uničenje, ostalo pa je obdržal. Največjo najdbo pa je odkril skoraj 30 let po dogodku, ko je ponovno pregledoval vsebino bojnega nahrbtnika. V njem je našel prej spregledan okrogel košček papirja, na katerem sta bila napisana ime in priimek verjetno takratnega lastnika: KALARAIĆ PREDRAG. Kljub vztrajnemu iskanju in poizvedovanju nismo uspeli ugotoviti, za koga je šlo in kakšna je bila njegova usoda.

Začasna razstava »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945«

V luči prihajajoče 80. obletnice konca druge svetovne vojne je bila septembra 2024 v mali dvorani Parka vojaške zgodovine odprta začasna razstava »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945«.

Na območju Slovenije se je druga svetovna vojna začela z nemškim bombardiranjem, v teku vojne pa so letalska bombardiranja kot pomoč pri dosegu svojih vojaških ciljev uporabili tako nemški kot italijanski okupatorji. A v letu 1944 se je z vzpostavitvijo zavezniških letališč v južni Italiji vojna v zraku dejansko preselila na slovensko ozemlje – nebo nad Slovenijo so pogosto prekrili zavezniški bombniki, ki so v organiziranih formacijah, ki so včasih štejele tudi po več sto letal, letele proti notranjosti rajha s ciljem uničiti nemško proizvodnjo ali pa infrastrukturo. Nekaj za nemško vojsko pomembnih obratov je bilo tudi na območju Slovenije, predvsem pa so prek Slovenije potekale izjemno pomembne železniške povezave, ki so bile ključne za oskrbo nemških armad v Italiji in na Balkanu. Zato so se na zemljevidih zavezniških letalcev kot primarni ali sekundarni cilj pogosto znašli tudi slovenski kraji. Na slovenska mesta in trge, železniška vozlišča in razne infrastrukturne objekte je tako v letu 1944 in v prvih mesecih leta 1945 padlo 8.000 ton bomb, pri čemer je umrlo med 2.000 in 3.000 civilistov, železniških uslužbencev ter nemških in drugih vojakov, porušenih pa je bilo tudi ogromno stanovanjskih in drugih zgradb.

Razstava »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945« v prvem delu orisuje strateška bombardiranja širom Evrope in na Slovenskem, katerih cilj je bilo napadanje sovražnikovih mest, tovarn in druge infrastrukture. Predstavljano pa je tudi

taktično bombardiranje Slovenije, ki je bilo usmerjeno k ciljem neposrednega vojaškega pomena, kot so vojaške enote, vojaški objekti ali vojaška oprema. V nadaljevanju osvetljuje nemško protiletalsko obrambo in sestreljena zavezniška letala, fotografije pa prinašajo vesti o porušeni infrastrukturi na Slovenskem. Razstava v drugem delu izpostavlja letalske bombe in posamezna letala, ki so bombardirala slovensko ozemlje, ter opozarja na danes še kako živo problematiko neeksplozivnih ubojnih sredstev.

Začasna razstava »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«

Na povabilo nizozemskega Nacionalnega vojaškega muzeja se je Park vojaške zgodovine pridružil projektu fotografske razstave fotografij Eddyja van Wessela. Razstava združuje fotografije, ki so nastale ob njegovih obiskih neposrednega zaledja frontnih črt in notranjosti Ukrajine. Gre za pretresljiv vpogled v razdejanje, ki ga je povzročila agresija, in neskončno trpljenje prizadetega prebivalstva. Eddy van Wessel pa nas ne nagovarja samo s fotografijo; njegovi so tudi podnapisi k fotografijam, saj nihče ne zna in ne more bolje opisati trenutka, v katerem je fotografija nastala, kot on sam.

Poseben dodatek razstavi predstavlja predstavitev zgodbe regionalne sirotišnice luganske regije št. 2, se je še posebej dotaknila slovenske javnosti. Sirotišnica se je znašla v valu vojnega nasilja že leta 2014, ko so separatistične sile celotno ustanovo – otroke in del osebja – skušale deportirati v Rusijo. Le odločnosti in velikemu pogumu predstojnice sirotišnice dr. Kateryne Dontsove gre zasluga, da so se otroci vrnili v Ukrajino. Sirotišnica je bila na novo vzpostavljena v mestu Severodoneck, od koder pa se je morala zaradi ruske

agresije v februarju 2022 čez noč preseliti v Lvov na zahodu Ukrajine, kjer so bile razmere zaradi pogostih raketiranj zelo hude.

Po zaslugi humanitarne akcije, ki sta jo zagnala Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste - Polje in POP TV, ter sodelovanju Urada Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov s pristojnimi ukrajinskimi organi in ukrajinskim veleposlaništvom v Sloveniji je bila sirotišnica v začetku maja 2022 preseljena v Slovenijo. S prizadevanji Civilne zaščite, Občine Postojna, Srednje gozdarske, lesarske in zdravstvene šole Postojna, predvsem pa Krajevne skupnosti Slavina, ki je za namestitev ponudila vaški kulturni dom. Tako je bilo v Slavini, vsega pet kilometrov od Parka vojaške zgodovine, nameščenih dvajset ukrajinskih sirot, ki so bile takrat stare od enega do šest let.

Gostujoča razstava »Slovenci med prvimi protifašisti v Evropi 1920–1941«

Gostujoča razstava »Slovenci med prvimi protifašisti v Evropi 1920–1941«, ki je bila prvič predstavljena januarja 2024 v Evropskem parlamentu, je konec leta gostovala tudi v Parku vojaške zgodovine.

Razstava prikazuje odporiško delovanje na Primorskem od leta 1920 do leta 1941. Na uvodnih panojih je prikazano fašistično nasilje na ozemlju, ki je s podpisom rapalske pogodbe leta 1920 pripadlo Kraljevini Italiji, katerega pomemben mejnik predstavlja požig Narodnega doma v Trstu. Razvoj organiziranega protifašističnega delovanja na Primorskem se je začelo z ustanovitvijo organizacij TIGR in Borba leta 1927. Podrobneje

sta orisana prvi in drugi tržaški proces, ki sta vrhunec dosegla z ustrelitvijo štirih protifašistov na Bazovici in Opčinah. Predstavljeni so tudi nekateri umetniki, ki so na Primorskem ustvarjali na literarnem in slikarskem področju, razstavo pa zaokrožuje misel: »Od nasilja nekoč k utrjevanju miru,« s katero avtorja razstave opozarjata na težnjo k miru in sožitju med narodi.

6.3 GOSTOVANJA RAZSTAV PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE IZVEN MUZEJA

PRILOŽNOSTNA RAZSTAVA »HORATIO NELSON (1758–1805)«	
jan.–jul. 2024	Gostovanje razstave na sedežu Veleposlaništva Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske v Ljubljani (avla stavbe TR3)
jul. 2024–	Gostovanje razstave v Vojaškem muzeju Slovenske vojske v Kadetnici v Mariboru
POTUJOČA RAZSTAVA »LIPICANCI – ŽIVE LEGENDE«	
jan. 2024–	Gostovanje razstave v Pomniku miru na Cerju
sep. 2024–	Gostovanje razstave v Vojašnici Barona Andreja Čehovina v Postojni
GOSTUJOČA RAZSTAVA »POŽAR NA KRASU 2022«	
11.–21. apr. 2024	Gostovanje razstave (in predstavitev motorne gasilske brizgalne proizvajalca Mario Tamini) v okviru dogodka »Tehnologija proti požarom – izumi, ki nam pomagajo ustvarjati boljši svet« v Kosovelovem domu v Sežani v organizaciji Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino in evropski patentni urad (EPO)
GOSTUJOČA RAZSTAVA »VOJAŠKA POLJSKA BOLNIŠNICA – FELDSPITAL 808 IN NJENA KAPELA V KOSOVELJAH NA KRASU«	
jun. 2024– okt. 2024	Gostovanje razstave v Kobariškem muzeju
okt. 2024–	Gostovanje razstave v Kosovelovem domu v Sežani

Razstava »Horatio Nelson (1758–1805)« na ogled v Ljubljani

Horatio Nelson velja za enega najslavnejših admiralov v zgodovini. Njegovi najodmevnejši zmagi sta gotovo bitka pri zalivu Abukir ob obali Egipta leta 1798, kjer je dokazal, da Napoleon ni nepremagljiv in popolno uničenje francosko-španskega ladjevja pri Trafalgarju leta 1805. V slednji bitki je admiral Nelson tudi padel v boju na krovu svoje poveljniške ladje HMS Victory.

Razstava obeležuje admiralove dosežke in njegov manj znan obisk slovenskih dežel v spremstvu kraljice Neaplja in Sicilije Marije Karoline, hčerke cesarice Marije Terezije. Leta 1800 ga je pot proti Dunaju vodila iz Trsta mimo Postojnske jame in Ljubljane ter prelaza Ljubelj v Avstrijo. V Ljubljani ga je mestna elita s pomembnejši meščani sprejela z velikimi častmi. Priredili so mu tudi poseben koncert v Filharmoniji. V Hotelu Slon, kjer je Nelson prespal, so 7. septembra 2023 odkrili spominsko ploščo, ki jo je dopolnjevala gostujoča razstava, ki jo je pripravil Park vojaške zgodovine Pivka.

Razstava se je po gostovanju vrnila v Park, nato pa svoje novo, sicer začasno, mesto dobila na sedežu britanskega veleposlaništva v Ljubljani v avli stavbe TR3. Na ogled je Nelsonova zgodba, s poudarkom na njegovem obisku slovenskih dežel in nekaj originalnih grafik iz 19. in z začetka 20. stoletja. Postavitev je podprlo Veleposlaništvo Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske, Park vojaške zgodovine in podjetje Guardiaris d.o.o.

Razstava »Horatio Nelson (1758–1805)« na ogled v Vojaškem muzeju Slovenske vojske v Kadetnici v Mariboru

V torek, 2. julija, je bila na sedežu Vojaškega muzeja Slovenske vojske v Kadetnici v Mariboru postavljena gostujoča razstava Parka vojaške zgodovine »Horatio Nelson (1758–1805)«.

Razstava o slavnem admiralu je bila odprta septembra lani v Hotelu Slon v Ljubljani v okviru slovesnosti ob odkritju spominske plošče, s katero so organizatorji dogodka – Veleposlaništvo Združenega kraljestva v Ljubljani, društvo *The Nelson Society* iz Velike Britanije in Hotel Slon – obeležili obisk slavnega admirala Nelsona v Ljubljani avgusta 1800.

Priložnostna razstava, pod katero sta se kot avtorja podpisala direktor Parka mag. Janko Boštjančič in strokovni sodelavec Rok Pirjevec, predstavlja izjemne mornariške dosežke legendarnega admirala ter razkriva manj poznane podrobnosti enega Nelsonovih redkih potovanj po kopnem s poudarkom na njegovem prečkanju slovenskih dežel in postanku v Ljubljani. Razstava vključuje tudi več originalnih grafik iz 19. in začetka 20. stoletja, ki jih je Parku vojaške zgodovine podarilo društvo *The Nelson Society*. Postavitev razstave je podprlo podjetje Guardiaris d.o.o.

Po zaključenem gostovanju v Hotelu Slon je bila razstava postavljena v Parku vojaške zgodovine, nato pa je od januarja do julija letos s podrobnostmi potovanja slavnega

admirala čez slovenske dežele seznanjala mimoidoče na sedežu Veleposlaništva Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske v Ljubljani (avla stavbe TR3). Nadaljnje postavitve razstave v partnerskih institucijah so predvidene tudi po zaključku gostovanja v Vojaškem muzeju Slovenske vojske.

Gostovanje razstave »Lipicanci – žive legende« v Vojašnici barona Andreja Čehovina v Postojni

Po zaključku gostovanja razstave "Lipicanci – žive legende" na Pomniku miru Cerje v mesecu avgustu sedaj le-ta od začetka septembra gostuje v Vojašnici barona Andreja Čehovina v Postojni.

Slovenski lipicanci v Lipici predstavljajo enega najpomembnejših državnih kulturnih in nacionalnih zakladov. Njihova usoda je bila med 2. svetovno vojno izjemno negotova, saj so jih po kapitulaciji Italije nacisti odpeljali v češko mesto Hostouň, kjer so ustanovili vzrejni center konjev iz najboljših kobilarn tedanje Evrope. Konji so se ob koncu vojne znašli v veliki nevarnosti, saj je območje pripadlo Rdeči armadi. Ameriška vojska pod vodstvom

generala Pattona se je odločila za drzno vojaško reševalno akcijo in z Operacijo Kavboj konje rešila na Zahod.

Razstava bo v vojašnici na ogled tako pripadnikom Slovenske vojske in partnerskih vojsk v Sloveniji.

Gostovanje razstave »Vojaška poljska bolnišnica Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu« v sežanskem Kosovelovem domu

Občina Sežana in Park vojaške zgodovine sta v četrtek, 10. oktobra 2024, organizirali slovesnost ob odprtju razstave »Vojaška poljska bolnišnica Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu,« ki so se je udeležili veleposlaniki oz. visoki predstavniki veleposlaništev Avstrije, Češke, Italije, Hrvaške Madžarske, Poljske, Romunije, Slovaške, Ukrajine in Suverenega malteškega viteškega reda. Na čelu skupine diplomatov je stal nadškof Jean-Marie Speich, apostolski nuncij v Sloveniji in doajen diplomatskega zbora, akreditiranega v Sloveniji. Dogodka se je udeležil tudi g. Gregor Šuc, generalni konzul RS v Trstu.

Otvoritev se je začela s pozdravnim nagovorom župana Občine Sežana g. Andreja Sile, nato pa je zbrane nagovoril direktor Parka vojaške zgodovine mag. Janko Boštjančič, ki je kot avtor razstave predstavil zgodbo vojaške bolnišnice Feldspital 808 in njene kapele v Kosoveljah. V svojem nagovoru je poudaril: »In kaj nas je v Parku vojaške zgodovine gnalo k temu, da smo se, ob obilici neraziskanih in neobdelanih tem lotili raziskovanja zgodovine

Feldspitala 808 in priprave razstave? Predvsem živa želja vaščanov Kosovelj in sosednjih vasi, da bi se kapela, ki je bila po drugi svetovni vojni porušena, obnovila. Ne gre namreč za to, da bi s tem dobili v Kosoveljah znamenitost, ki bo privabljala obiskovalce od blizu in daleč. Gre za dejstvo, da je spomin na vojno dogajanje na Krasu med prvo svetovno vojno v veliki meri zabrisan – granatni lijaki, strelski jarki in ostanki vojaške infrastrukture so se v dobrem stoletju že zlili s krajino, grobovi padlih vojakov pa so bili bodisi prekopani ali pa pozabljeni. Gre za dejstvo, da na slovenski strani Krasa, kot južnem delu soškega bojišča, ni primerneга spominskega objekta, ki bi obeleževal strašno morijo, ki je z imeni teh naših hribov, kraških vasi in zaselkov v letih 1915, 1916 in 1917 polnila časopise cele habsburške monarhije in italijanskega kraljestva. Kapela pri Kosoveljah bi/bo postala nekakšna Javorca slovenskega Krasa, dostojen krajen zgodovinskega spomina. Naša sveta dolžnost je namreč spominjati se; preprosto nimamo pravice pozabiti. Ob vsem nesmislu vojne je prav spominjanje, oživitev zgodovinskega spomina nekaj, kar vsaj nekoliko osmisli to neskončno trpljenje. Kri fantov in mož, prelita na Rombonu, Mrzlem vrhu, Sabotinu, Škabrijelu, Doberdobu ali kjer koli drugje, in solze njihovih mater, žena, deklet, otrok, niso tekle povsem zaman, če se tega po stodesetih letih spomnimo, če to zgodbo zapišemo, objavimo, prikažemo v muzejski razstavi. Kajti s tem, pa naj se tega zavedamo ali ne, pričujemo o pomenu in veličini miru. In verjemite mi, da je to v teh dneh pomembno, kot le malokdaj v zgodovini.»

Sledil je nagovor sekretarja veleposlaništva Suverenega Malteškega viteškega reda v Republiki Sloveniji mag. Matjaž Žigon v imenu veleposlanika suverenega Malteškega viteškega reda v Republiki Sloveniji in vice dekana diplomatskega zbora, kneza Mariana Huga von Windisch-Graetza. Malteški viteški red je namreč v času prve svetovne vojne v veliki meri zagotavljal zdravstveno oskrbo ranjencev in obolelih v zaledju spopadov, tudi v Feldspitalu 808.

G. Dušan Luin, domačin iz Kosovelj, ki je izjemno aktiven na področju ohranjanja lokalne dediščine in je kot eden od glavnih pobudnikov za pripravo razstave je, kot eden od slavnostnih govornikov, poudaril pomen ohranjanja spomina na kapelo in bolnišnico v Kosoveljah ter upanje, da bo kapela kmalu stala in tako predstavljala prostor povezovanja narodov, ki so se tu borili v prvi svetovni vojni.

Otvoritev je zaokrožilo mreženje, namenjeno tkanju novih vezi med veleposlaništvu in lokalnimi, regionalnimi ter nacionalnimi organizacijami.

6.4 NOV VEČJI EKSPONAT V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE

Oktobra 2024 je Park vojaške zgodovine dobil nov velik eksponat – brezpilotni letalnik Belin, ki ga je izdelalo podjetje C-Astral iz Ajdovščine. Brezpilotni Belini so namenjeni podpori enotam vojske, predvsem motorizirani bataljonski bojni skupini, ki zagotavljajo izvidniške podatke. Brezpilotni letalni sistem Belin (BLS) je namenjen nalogam izvidništva, opazovanja in nadzora iz zraka. Omogoča pridobivanje slikovnih podatkov z vgrajeno video kamero ali fotoaparatom, ti podatki pa služijo obveščevalni podpori poveljnikom na taktičnem nivoju.

6.5 INVENTARIZACIJA IN DIGITALIZACIJA

Park vojaške zgodovine v sklopu strokovnega muzejskega dela poleg priprave razstav in predstavljanja muzejskih eksponatov skrbi tudi za popis muzejskih predmetov. Ob koncu leta 2024 je imel Park v inventarnem programu Galis vpisanih 7.580 enot gradiva.

Po programu za leto 2024 je bil na področju inventarizacije načrtovan popis 150 muzejskih predmetov, medtem ko je bilo realiziranih vpisov več, in sicer 1.581. Pri tem so znatni delež popisa predstavljale nemške knjige iz časa druge svetovne vojne, nemški zemljevidi iz druge svetovne vojne in oprema jugoslovanske vojske.

Po programu za leto 2024 je bilo načrtovano urejanje in digitaliziranje dokumentacije za 180 muzejskih predmetov, pri čemer je bila dokumentacija urejena za 191 predmetov. Poleg navedenega je Park vojaške zgodovine v letu 2023 in 2024 digitaliziral tudi obsežno zbirko fotografij, katere se bo preučilo in postopoma inventariziralo.

6.6 KONSERVIRANJE IN RESTAVRACIJA

Park vojaške zgodovine je po programu za leto 2024 predvidel 12 predmetov oz. muzejskih eksponatov za postopek konservacije-restavracije. Prav tako je predvidel 32 predmetov za potrebnih za preventivno konservacijo. Načrt je bil v celoti izpolnjen. V lastni delavnici je bilo delo opravljeno na skupno 44 manjših eksponatih, zunanji izvajalci pa so poskrbeli za konservacijo dodatnih 208 manjših predmetih.

Dodatno so bili v letu 2024 dokončani še postopki restavracije in konservacije na policijskem čolnu P-111. Čoln je bil v obnovljeni obliki slovesno odprt 15. septembra 2024.

6.7 OBJAVLJANJE IN PREDSTAVLJANJE ZBIRK

Pomemben segment muzejskega strokovnega dela predstavlja tudi priprava strokovnih in poljudnih objav tako o razstavljenih muzejskih vsebinah kot tudi o predmetih in zbirkah, ki so arhivirani v muzejskem depozitu.

Po programu za leto 2024 je bilo na tem področju načrtovanih 100 objav na spletni strani oz. drugih promocijskih in družbenih omrežjih Parka vojaške zgodovine, pri čemer je bil zastavljeni cilj presežen. V minulem letu je bilo namreč skupno objavljenih 127 novic na spletni strani in 8 blogov.

V okviru objavljenih vsebin so pri obiskovalcih spletne strani dosegali velik domet strokovni prispevki na muzejskem blogu, kjer je bilo podrobneje predstavljenih in opisanih več muzejskih eksponatov in razstav, poleg tega pa so bili v tem sklopu izpostavljeni tudi odprtja razstav, strokovni posveti ter drugi izbrani dogodki, ob katerih so bile deljene tudi povezave do njihovih posnetkov, s čimer je postala njihova vsebina širše dostopna.

V letu 2023 smo nadaljevali z izvajanjem posebnega programa za mladino in srednješolce, ki ogled notranjosti podzemne utrdbe na Primožu dopolnjuje z multimedijским predavanjem znotraj utrdbe. Pri tem je poseben poudarek dan orisu političnih razmer po prvi svetovni vojni, zaradi katerih je prišlo do pričetka izgradnje utrdbenih sistemov.

6.8 STROKOVNO RAZISKOVALNO DELO IN DOMAČE TER MEDNARODNE POVEZAVE

Muzejska služba načrtuje nove razstave in dopolnitve muzejskih vsebin ob obsežnem strokovnem raziskovalnem delu za posamezna proučevana področja. V letu 2024 so bili podrobneje obravnavani naslednji tematski sklopi:

- Dediščina rapalske meje (v sodelovanju z Društvom Rapalska meja in Mestnim muzejem Reke),
- Boj v zaledju strelskih jarkov – transport na soški fronti (raziskovanje logistike v sodelovanju z Društvom Soška fronta in Fundacijo Poti miru),
- *Feldspital 808* pri Kosoveljah na Krasu (v sodelovanju z Občino Sežana in Razvojnim društvom Pliska),
- Padla letala na slovenskem ozemlju v drugi svetovni vojni (v sodelovanju z Univerzo v Lincolnu v Veliki Britaniji),
- Bombardiranje slovenskega ozemlja med 2. svetovno vojno (v sodelovanju z zgodovinarjem Sašo Radovanović),
- Pomorska zbirka (v sodelovanju z Muzejem slovenske policije in Postajo Pomorske policije Koper),
- Podmorničarske in podvodne diverzantske enote Jugoslovanske ljudske armade (v sodelovanju z Vojaškim muzejem Slovenske vojske, Društvom Podmorničar in Zbirko pomorskega nasljeđa Črna gora),
- Enigma Enigme (v sodelovanju z Oddelkom za arheologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani),
- Obdelava zapuščin Antona Ukmarja in Mirka Božiča (v sodelovanju s Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran in Oddelkom za azijske študije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v projektu »Vzhodnoazijske zbirke v Sloveniji – Osiroteli predmeti«),
- Letalska zbirka (v sodelovanju z Vojaškim muzejem Slovenske vojske, Združenjem vojaških pilotov Slovenije in ARPIA),
- Zgodovina pivških kasarn, v katerih danes domuje Park vojaške zgodovine,
- Sodobna zgodovina s poudarkom na rusko-ukrajinski vojni (v sodelovanju z nizozemskim Nacionalnim vojaškim muzejem).

Park vojaške zgodovine je v okviru mednarodnih sodelovanj tudi v letu 2024 nadaljeval sodelovanje z Mestnim muzejem Reke (*Muzej grada Rijeke*) pri projektu muzejske interpretacije ladje Galeb in proučevanju dediščine rapalske meje.

Minulo leto smo skupaj z Narodnim muzejem Slovenije in Inštitutom za arheologijo ZRC SAZU v Parku vojaške zgodovine nadaljevali tudi sodelovanje z Univerzo v Wisconsinu (*University of Wisconsin-Oshkosh*) v ZDA, v okviru katerega je bila v letu 2024 v Slavini organizirana poletna šola arheologije za ameriške študente.

6.9 IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA STROKOVNE MUZEJSKE SLUŽBE

Strokovni delavci so se tudi v letu 2024 udeležili več strokovnih izobraževanj in usposabljanj, s katerimi so nadgradili svoje znanje, in sicer tako muzejskih usposabljanj v organizaciji SMD in ICOM kot tudi različnih predavanj oz. strokovnih simpozijev, kjer so bile obravnavane različne zgodovinske teme s strokovnega vidika.

Izobraževanja in strokovna usposabljanja doma in v tujini			
	Udeleženci	Naslov izobraževanja	Izvajalec programa
1	mag. Janko Boštjančič, Boštjan Kurent	Letna konferenca združenja vojaških muzejev ICOMAM v Londonu	ICOMAM
2	vsi strokovni sodelavci	Obisk tržaških zaklonišč iz 2. svetovne vojne »Kleine Berlin«	Združenje »Kleine Berlin« Trst
3	mag. Janko Boštjančič, Boštjan Kurent	Delovno srečanje iniciativno-svetovalnega odbora Spominskega območja vojaške zgodovine »Ruža Hrvatska – Žirje« v Šibeniku	»Ruža Hrvatska – Žirje«, Park vojaške zgodovine
4	vsi strokovni sodelavci	Pogovorno omizje ob 20. obletnice ideje o ustanovitvi Parka vojaške zgodovine	Park vojaške zgodovine, Občina Pivka, Slovenska vojska, Ministrstvo RS za obrambo
5	vsi strokovni sodelavci	Znanstvena konferenca »Leto 1944 na Slovenskem – osemdeset let pozneje«	Študijski center za narodno spravo, Park vojaške zgodovine
6	mag. Janko Boštjančič, Boštjan Kurent, Timotej Horvat	Predstavitev arheoloških raziskav in projekta izkopavanj v okviru poletne šole arheologije na Babi nad Slavino	Krajevna skupnost Slavina, Narodni muzej Slovenije, Univerza Wisconsin-Oshkosh
7	Timotej Horvat	Poletna šola arheologije na Babi nad Slavino	Park vojaške zgodovine, Narodni muzej Slovenije, Univerza Wisconsin-Oshkosh
8	mag. Janko Boštjančič, Boštjan Kurent	Mednarodni simpozij »Ocean okoli nas – odmevi brezna: toksična dediščina oceanskih ekologij«	Cukrarna/umetnica Robertina Šebjanič
9	Peter Požar, Nika Česnik	Sodelovanje na strokovni ekskurziji in delavnici v okviru projektov WalkofPeace+ in GOV4PeaCE, ki se odvijata na programih Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021–2027 ter Interreg Srednja Evropa 2021–2027	Interreg Slovenija-Italija
10	Peter Požar	Delavnica RE-ORG	ICOM Slovenija
11	vsi strokovni sodelavci	Strokovna ekskurzija v Muzej novejšje zgodovine v Celju	Muzej novejšje zgodovine Celje

12	vsi strokovni sodelavci	Strokovna ekskurzija v Kadetnico	Vojaški muzej Slovenske vojske
13	vsi strokovni sodelavci	Strokovna ekskurzija v Cono Tezno v Mariboru	Zavod cona Tezno – Rovi

V minulem letu je Park vojaške zgodovine zagotovil tudi 21 enot strokovne vojaškozgodovinske in druge literature, namenjene internemu izobraževanju zaposlenih.

6.10 ČLANSTVO V MUZEJSKI SKUPNOSTI

Park vojaške zgodovine je del Slovenskega muzejskega društva

Park vojaške zgodovine je del Slovenskega muzejskega društva (SMD), ki je namenjeno razvoju in popularizaciji muzejske stroke, ob spoštovanju kodeksa poklicne etike, in uveljavljanju dejavnosti varstva premične naravne in kulturne dediščine v najširšem smislu.

Poslanstvo Slovenskega muzejskega društva obsega širjenje in razvoj muzejske stroke, izmenjava muzeoloških znanj in informacij, organiziranje strokovnih in poljudnih predavanj, posvetovanj, tečajev, okroglih miz in delavnic, izdajanje strokovnih, znanstvenih in poljudnih publikacij, povezovanje z drugimi sorodnimi organizacijami in posamezniki doma in po svetu.

Slovensko muzejsko društvo je v letu 2024 prepoznalo pomen razstave »Enigma – skrivnostno zakulisje vojne«, ki je prejela Valvasorjevo nagrado za enkratne dosežke. Slednjo podelijo posameznim muzejskim delavcem ali avtorskim skupinam v Republiki Sloveniji za enkratne izjemne dosežke na področju muzejstva, ki so sad enoletnih ali večletnih izjemnih strokovnih projektov.

7 OBOGATENA PONUDBA PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE

7.1 MUZEJSKA TRGOVINA MAGAZIN

Že od leta 2017 pod okriljem Javnega zavoda – Park vojaške zgodovine deluje tudi muzejska trgovina Magazin. Opremljena je v videzu vojaških skladišč, po katerih nosi ime, in obiskovalcem Parka vojaške zgodovine ter drugim gostom kompleksa ponuja na izbiro pestro ponudbo raznovrstnih artiklov.

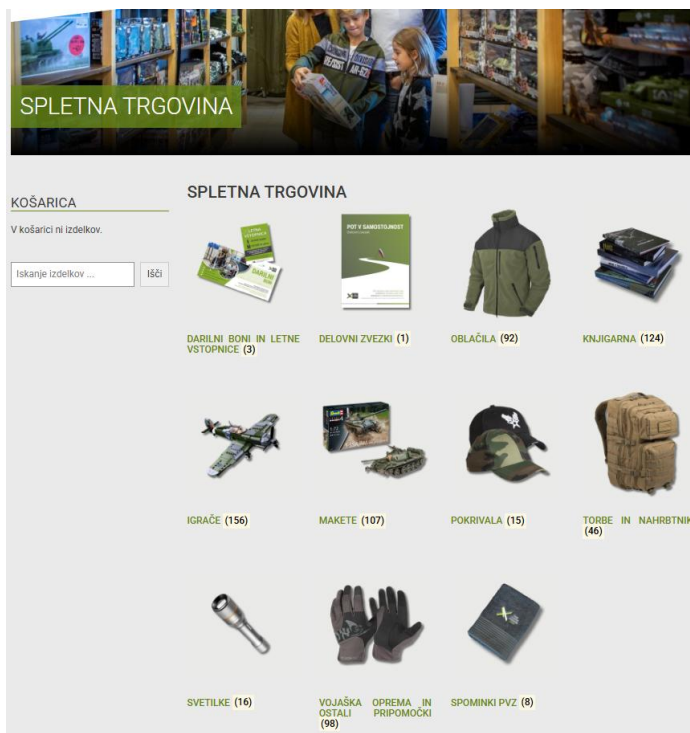
V Magazin je mogoče kupiti vse od novih in rabljenih vojaških oblačil ter pokrival do vojaškozgodovinske in domoznanske literature, nožev, daljnogledov, svetilk, setov za preživetje ter druge opreme, pa tudi spominkov in igrač za najmlajše. Del muzejske trgovine je namenjen tudi prodaji lokalnih izdelkov.

V letu 2024 je bila obogatena ponudba maket, v katero so odslej poleg plastičnih maket vključene tudi kovinski modeli. V drugi polovici leta smo v ponudbo vključili tudi kocke poljskega proizvajalca COBI, ki so se izkazale kot bolje prodajani artikli. Na koncu leta 2024 je bilo v ponudbi fizične trgovine Magazin več kot 13.000 artiklov.

7.2 SPLETNA TRGOVINA

Na spletni strani Parka vojaške zgodovine je v letu 2022 zaživela spletna trgovina, s katero je prodajni asortiment muzejskega Magazina postal dostopen tudi tistim brez možnosti za nakup v živo. Raznolik nabor skoraj 700 izdelkov v spletni muzejski trgovini nagovarja najširšo množico spletnih nakupovalcev, ki lahko izbirajo med aktualno ponudbo vojaškozgodovinske literature, trendovskimi modeli nahrbtnikov, majic in pokrival, bogato kolekcijo maket vojaških vozil ter plovil in raznovrstnimi igračkami, na voljo pa so tudi spominki Parka vojaške zgodovine.

Poleg možnosti nakupa trgovinskih artiklov predstavlja pomembno dopolnitev spletne prodaje tudi možnost spletnega nakupa darilnega bona za ogled Parka vojaške zgodovine. Tako je mogoče le z nekaj kliki na spletni strani obdarovancem podariti

prijeten muzejski izlet. Za še bolj doživeti obisk Parka vojaške zgodovine se lahko ob naročilu darilnega bona po spletu k zakupljenim vsebinam vključi še muzejska doživljajska ponudba, in sicer možnost vodenega obiska notranjosti podmornice ali izkušnja na simulatorjih letenja z letalom MiG-21.

V ponudbi muzejske spletne trgovine je mogoč tudi nakup letne muzejske vstopnice, s katero si večkratni muzejski obiskovalci lahko še ugodneje ogledajo muzejske zbirke in razstave ter se s posebnim popustom udeležijo muzejskih dogodkov.

V letu 2024 je bilo v spletni trgovini oddanih 283 naročil, v okviru katerih je bilo kupljenih 579 artiklov. Pri tem je pretežni delež predstavljala prodaja darilnih bonov, saj je bilo po spletu naročenih 235 darilnih bonov, od tega jih je 138 vključevalo tudi dodatno muzejsko ponudbo (voden ogled notranjosti podmornice in/ali preizkus na simulatorjih letenja z letaloma MiG-21/Spitfire). Med preostalimi spletnimi naročili so prevladovali nakupi strokovne literature z vojaškozgodovinsko tematiko, torbe in nahrbtniki. Precej kupcev se je odločilo za nakup maket, setov kock ter figuric proizvajalcev Sluban in Cobi, pri čemer je bil slednji v ponudbo spletne trgovine dodan šele v drugi polovici koledarskega leta. Še vedno močno prevladuje trend naročanja po pošti, osebni prevzem je po pričakovanjih v izraziti manjšini.

7.3 DARILNI BONI

Pomemben segment v dodatni ponudbi Parka vojaške zgodovine predstavlja možnost nakupa darilnega bona za ogled muzejskih zbirk in razstav. K zakupljenim vsebinam je mogoče vključiti še muzejsko doživljajsko ponudbo, in sicer možnost vodenega obiska notranjosti

podmornice ali preizkus na simulatorjih letenja z letaloma MiG-21 oz. Spitfire.

Ponudba darilnih bonov je v zadnjih letih vse bolj priljubljena. V letu 2024 je bilo tako prodanih 279 darilnih bonov.

7.4 LETNA VSTOPNICA ZA OGLED PARKA VOJAŠKE ZGODOVINE

Park vojaške zgodovine obišče vsako leto več novih obiskovalcev, medtem ko dopolnjene muzejske vsebine in odmevne pridobitve k vnovičnemu ogledu vse pogosteje pritegnejo tudi tiste obiskovalce, ki so si muzej predhodno že ogledali.

Slednjim, ki se odločajo za ponovni obisk ali pa se redno in večkrat letno vračajo na ogled, je bila tudi v letu 2024 kot del muzejske ponudbe na voljo letna vstopnica za obisk Parka vojaške zgodovine. Letna vstopnica kot del akcijske ponudbe za redne obiskovalce zagotavlja posameznim imetnikom ali družinam

neomejeno število vstopov v muzej v tekočem letu. Redni obiskovalci si lahko tako še ugodneje ogledajo muzejske zbirke in razstave, se med prvimi seznanijo z najnovejšimi pridobitvami ter se poglobljeno posvetijo predstavljenim vsebinam, ki jih še posebej zanimajo. Poleg tega si lahko imetniki ob vsakem muzejskem obisku po znižani ceni ogledajo tudi notranjost podmornice ali se preizkusijo na simulatorju letenja z letalom MiG-21, s posebnim popustom pa se lahko udeležijo tudi plačljivih dogodkov in pohodov, ki jih pripravljamo v Parku vojaške zgodovine.

7.5 ROJSTNODNEVNA PRAZNOVANJA ZA OTROKE

Otroci se v sklopu muzejske rojstnodnevne animacije podajo na nepozabno pustolovščino na teren za kompleksom Parka vojaške zgodovine, kjer se pomerijo v raznovrstnih zabavnih in spretnostnih vajah, seznanijo s poučnimi napotki za preživetje na prostem ter spoznajo vse od osnov

stezosledstva pa do načinov orientacije in tehnik za pripravo tabornega ognja. V letu 2024 je bilo organiziranih 12 rojstnodnevnih praznovanj.

7.6 PREŽIVETJE V NARAVI ZA OTROKE

V sklopu vsebin za najmlajše smo v Parku vojaške zgodovine pripravili tudi program preživetja v naravi za otroke. Izkušeni animatorji so delavnico zasnovali kot zabaven tečaj na prostem, v katerem otroci ob praktičnih demonstracijah in vajah spoznavajo koristne napotke za bivanje na prostem ter se učijo rokovanja z ustreznimi pripomočki in orodjem. V sklopu zanimivih aktivnosti na terenu se udeleženci preživetja seznanijo z

osnovami orientacije in prve pomoči ter tehnikami za pripravo tabornega ognja. Poleg tega spoznavajo, kako si postaviti preproste bivake, kako narediti zavetje v primeru dežja, kako pravilno filtrirati vodo, predvsem pa, kako pomembni so tudi pri bivanju v naravi odgovorno ravnanje, zbranost in sodelovanje s sodelujočimi. Vse bolj priljubljeni pedagoški programi Parka vojaške zgodovine so tako z vsako novo izvedbo neizpodbiten opomnik, da je muzej več kot le prostor statičnega prikaza zgodovine, ampak mesto nepozabnih doživetij in novih izkušenj.

7.7 TEAMBUILDING PROGRAMI

Za obiskovalce imamo pripravljene tri teambuilding programe, od lažjega 3-urnega orientacijskega pohoda z elementi teambuilding aktivnosti pa do zahtevnega 6-urnega družabno-aktivnega teambuilding programa. Programe izvajamo v sodelovanju z zunanjimi izvajalci.

7.8 POHODNIŠTVO, TEMATSKA POT NA PRIMOŽ IN KROŽNA POT VOJAŠKE ZGODOVINE

Turistično ponudbo Parka vojaške zgodovine dopolnjuje več pohodniških poti.

Med pohodniki je priljubljena tematsko-učna pot, ki iz Parka vojaške zgodovine vodi na Primož (718 m), kjer je italijanska vojska v 30. letih 20. stoletja zgradila mogočno podzemno utrdbo. Podzemni topniški objekt je predstavljal pomembno strateško točko italijanskega obrambnega sistema Alpski zid in bil zasnovan kot poveljniška točka za skupino utrd ob okrog Pivke. Ob poti je postavljenih pet večjih in pet manjših informativnih tabel o naravnih, kulturnih ter zgodovinskih zanimivostih Pivške kotline. Z vodnikom se lahko obiskovalci sprehodijo tudi v notranjost podzemne utrdbe in si ogledajo 500 metrov podzemnih rogov ter notranje prostore utrdbe.

Utrdba na Primožu predstavlja tudi prvi postanek na Krožni poti vojaške zgodovine, ki povezuje Park vojaške zgodovine, podzemno utrdbo Alpskega zidu na Primožu, Šilentabor nad Zagorjem in vas Narin.

Dobrih 14 kilometrov dolga tematsko-rekreacijska pot postaja med pohodniki vse bolj prepoznavna, v letu 2019 pa je bila v okviru vseslovenskega tekmovanja »Moja dežela – lepa in gostoljubna« celo

uvrščena v kategorijo najboljših tematskih pohodnih poti po Sloveniji, na katerem je po ocenjevanju strokovne komisije zasedla tretje mesto.

7.9 POSTAJALIŠČE ZA AVTODOME

V sklopu dodatne turistične infrastrukture je v kompleksu Parka vojaške zgodovine urejeno tudi postajališče za avtodome. Z njim se je Park priključil vseslovenskemu projektu »Mreža postajališč za avtodome po Sloveniji«, katerega glavni cilji so vzpostaviti mrežo postajališč za avtodome s standardizirano opremo in ustaviti ter zadržati popotnike z avtodomi v Sloveniji, da bi spoznali turistično-kulinarične lepote naše dežele od blizu, peš ali s kolesom, pa tudi skupno predstavljanje mreže in vanjo vključenih občin ter enotno nastopanje na evropski turistični borzi. Muzejsko postajališče za avtodome se je v zadnjih letih med domačimi in tujimi avtodomarji uveljavilo kot pomembna točka za postanek ter nočitev v regiji. Uporabnikom je na postajališču na voljo osem parkirišč za avtodome z zagotovljenim dostopom do vode in elektrike, brezplačno brezžično povezavo ter možnostjo izpusta odpadne vode in fekalij.

7.10 INOVATIVEN PROJEKT VZDRŽEVANJA ZELENIH POVRŠIN

V letu 2024 smo v Parku vojaške zgodovine nadaljevali z inovativnim projektom vzdrževanja zelenih površin. V okviru projekta je bil pred leti skupaj z lokalnim rejcem drobnice Gregom Česnikom z Ekološke kmetije Pod Kerinom na delu zelenih površin v kompleksu Parka vojaške zgodovine vzpostavljen pašnik, kjer se je od spomladi do jeseni pasla čreda koz. V letu 2022 smo sodelovanje po enakem zgledu na novo vzpostavili z lokalnim rejcem drobnice Davidom Rebcem, njegova čreda drobnice pa se je na pripravljenem pašniku pasla tudi v sezoni 2024.

S takšno trajnostno naravnano pobudo skušamo v Parku vojaške zgodovine doseči čim bolj sonaraven način vzdrževanja zelenih površin in nenazadnje znižati stroške vzdrževanja. Na tak način smo obenem tudi povečali privlačnost Parka kot turističnega kompleksa, saj pašniki s čredo drobnice vnašajo med orožje in razstavljeno težko vojaško tehniko nekaj topline ter domačnosti.

7.11 MOBILNA IGRA »VITEZOV IZZIV«

Občina Pivka je v okviru projekta Interreg Italia-Slovenija MerlinCV v sodelovanju s podjetjem Enigmarium pripravila novo igrificirano doživetje, ki je od jeseni 2021 na voljo uporabnikom v Parku vojaške zgodovine. Gre za atraktivno »escape« igro, s katero igralci prek zabavnih, resničnostnih in pustolovskih nalog spoznavajo zgodovinske ter kulturne danosti lokalnega in širšega območja. Igra poteka prek mobilnih telefonov uporabnikov, lokacijsko pa se veže na kompleks Parka vojaške zgodovine. Ob napeti in zabavni igri na podlagi mobilne ter AR-tehnologije obiskovalci raziskujejo traso v muzeju in odkrivajo točke, na katerih s pomočjo opazovanja, iznajdljivosti, splošne razgledanosti, sodelovanja ter logičnega sklepanja rešujejo različne naloge vse do končnega cilja. Igra je inovativen avtorski »outdoor« koncept Enigmariuma, ki združuje elemente »escape rooma«, lova za zakladom in »storytellinga« z uporabo digitalnih zemljevidov, AR-ugank ter AR-obraznih učinkov. Interaktivna aplikacija »Vitezov izziv« mladim obiskovalcem na podlagi reševanja zabavnih, resničnostnih in pustolovskih nalog na mobilnih telefonih približa muzejske zbirke ter razstave in jih seznaja z bogato vojaškozgodovinsko dediščino tega območja.

7.12 VIRTUALNA SOBA POBEGA

V Parku vojaške zgodovine je julija 2022 zaživel virtualna soba pobega, ki je bila zasnovana v sodelovanju s priljubljenim učiteljem Tomažem Smoletom v okviru digitalizacije muzejskih vsebin in širitve pedagoške ponudbe. Najnovejši spletni muzejski produkt uporabnike na interaktiven način seznanja s ključnimi momenti slovenske osamosvojitve in vojne za obrambo slovenske samostojnosti, pri čemer prikazane vsebine temeljijo na različnem dokumentarnem gradivu tistega časa. Virtualna soba pobega tako predstavlja učinkovito spletno orodje za spoznavanje tega prelomnega obdobja naše nacionalne zgodovine, ki s svojim inovativnim pristopom osnovnošolce in srednješolce usmerja k podrobnejši obravnavi tematike. Aplikacija hkrati tudi pomembno dopolnjuje nosilno muzejsko razstavo »Pot v samostojnost«. Kulisa virtualne sobe pobega je namreč umeščena na več lokacij muzejskega razstavišča, pri čemer uporabniki med posameznimi točkami napredujejo z uspešnim reševanjem nalog, šifer in ugank na temo slovenskega osamosvajanja. Novo digitalno orodje je bilo med mladimi obiskovalci lepo sprejeto, saj v Parku vse od njegovega zagona beležimo rast števila uporabnikov. Virtualna soba pobega je dostopna na spletni strani Parka vojaške zgodovine.

8 SPONZORSTVO IN DONATORSTVO

Tudi v letu 2024 smo veliko pozornosti namenili iskanju sponzorjev in donatorjev.

Park vojaške zgodovine z izrednim transportom eksponatov in premiki večjih eksponatov znotraj kompleksa že vrsto let podpira podjetje DVIG d. o. o.

Pomembnega dolgoletnega sponzorja voznega dela zbirke Parka vojaške zgodovine predstavlja podjetje ORODJA PREBIL d. o. o., ki tako s finančnimi vložki kot lastnim delom skrbi za vzdrževanje voznih eksponatov.

Tako kot doslej je tudi v minulem letu izvedbo dogodka »Praznujte z nami« ob dnevu državnosti podprla ZAVAROVALNICA TRIGLAV d. d., pri kateri smo na razpisu uspešno kandidirali za sponzorstvo.

Vsakoletni sponzor Parka vojaške zgodovine sta tudi lokalni podjetji PIVKA d. d. in Delamaris d. o. o., katerih sponzorska sredstva pomembno doprinešajo k razvoju in urejanju muzejskega kompleksa.

Leta 2024 so v Parku vojaške domovine veliko pozornosti namenili novim razstavam. Sponzorska sredstva so razstavi »Vojaška poljska bolnišnica – Feldspital 808 in njena kapela v Kosoveljah na Krasu« namenila podjetja DVIG d. o. o., Razvojno društvo Pliska Pliskovica, MISEL d. o. o. in AVTO JEREB d. o. o. Razstavo je podprla tudi Občina Sežana, kot pomemben donator pa je k projektu pristopila tudi ena fizična oseba.

Prejšnje leto je bilo za Park še posebej pomembno, saj sta od ideje o ustanovitvi te ustanove minili že dve desetletji. Ob tej priložnosti je nastala razstava »Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe (Izaija 2,4)«, k sponzoriranju katere so pristopili C-Astral, Proizvodnja zračnih in vesoljskih plovil d. o. o., Comark, consulting, marketing in inženiring d. o. o., EM.TRONIC d. o. o., kot donatorja pa sta sodelovali tudi podjetji ROIS d. o. o. ter SiTOR d. o. o.

Tekom leta 2024 je bilo odprtih več medijsko odmevnih razstav. Med večjimi projekti Parka vojaške zgodovine v letu 2024 je bila priprava razstave »NATO 75 let/Slovenija in NATO 20 let«, ki jo je podprlo Veleposlaništvo Združenih držav Amerike, medtem ko je Veleposlaništvo Kraljevine Nizozemske sponzoriralo razstavo »VOJNE ZGODBE – UKRAJINA OD BLIZU«. Razstavo »Slovenija pod točo bomb – zavezniška bombardiranja 1944–1945« pa sta podprli Zavarovalnica Sava d. d. in BIO ENERGIJA d. o. o.

Septembra 2024 je bil kot osrednji dogodek leta v Parku vojaške zgodovine organiziran ZgodoVikend, večdnevna muzejska prireditev, namenjena intenzivnemu spoznavanju in doživljanju zgodovine. Pripravo in izvedbo dogodka so med večjimi sponzorji podprla podjetja ARMAS d. o. o., STIRIS d. o. o., Les3 d. o. o. in Sivkin butik, s. p., kot donatorja pa tudi podjetji ROIS d. o. o. in TERMOPLASTI-PLAMA d. o. o. Med vidnejšimi podporniki ZgodoVikenda so bili tudi INCOM d. o. o., AMICUS podjetje za marketing d. o. o., Redoljub d. o. o., ABAKOS grafični studio d. o. o., UNIKA TTI d. o. o. in drugi, ki so k dogodku pripomogli z materialom in/ali promocijo.

9 RAČUNOVODSKO POROČILO ZA LETO 2024

Računovodsko poročilo je namenjeno notranjim in zunanjim uporabnikom računovodskih izkazov. Vsebuje računovodske podatke, informacije in vsa potrebna razkritja, razlage ter pojasnila posameznih računovodskih postavk. Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka (v nadaljevanju: PVZ) je pričel s poslovanjem dne 1. 1. 2016.

Obvezna izkaza sta naslednja:

1. **Bilanca stanja**, ki izkazuje stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov na dan 31. 12. 2024 s prilogama:
2. **Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov**, kjer se izkazujejo prihodki in odhodki po računovodskih standardih.

Priloge k obveznima obrazcema:

3. **Stanje in gibanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev**,
4. **Stanje in gibanje dolgoročnih kapitalskih naložb in posojil**.
5. **Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti**, kjer ločeno izkazujemo prihodke in odhodke iz javne službe in tiste, ki so ustvarjeni na trgu.
6. **Izkaz prihodkov in odhodkov po načelu denarnega toka**, kjer so prikazani prihodki in odhodki po Zakonu o računovodstvu s prilogama:
7. **Izkaz terjatev in naložb določenih uporabnikov**, ki je sestavni del izkaza po načelu denarnega toka in
8. **Izkaz računa financiranja določenega uporabnika**, ki je sestavni del izkaza po načelu denarnega toka.

Poslovno leto je enako koledarskemu in je trajalo od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024.

Javni zavod – Park vojaške zgodovine Pivka je po Zakonu o računovodstvu in v skladu s Pravilnikom o enotnem kontnem načrtu za proračun in proračunske uporabnike razvrščen med določene uporabnike enotnega kontnega načrta. Pri vodenju poslovnih knjig se upoštevajo določbe iz:

- Zakona o javnih financah (Ur. l. RS 11/11- uradno prečiščeno besedilo, 14/13 – popr., 101/13, 55/15- ZFisP, 95/15-ZIORS1617, 13/18,195/20 – odl. US, 18/23-ZDU-1O in 76/23),
- Zakona o računovodstvu (Ur. l. 23/99, 30/02 –ZJF-C in 114/06- ZUE),
- Pravilnika o računovodstvu,
- Pravilnika o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava (Ur. l. 133/23 in 81/24),
- Pravilnika o načinu usklajevanja terjatev in obveznosti po 37. členu Zakona o računovodstvu (Ur. l. 108/13),
- Pravilnika o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti (Ur. l. 109/07, 68/09 in 137/21),

- Pravilnika o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov oseb javnega prava (Ur. l. 133/23 in 19/24),
- Pravilnika o pripravi konsolidirane premoženjske bilance države in občin (Ur. l. 204/21, 153/22 in 106/24),
- Odredbe o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov,
- Navodila o pripravi zaključnega računa državnega in občinskega proračuna ter metodologije za pripravo poročila o doseženih ciljih in rezultatih neposrednih in posrednih uporabnikov proračuna (Ur. l. 102/10),
- Navodila za uskladitev računovodskih evidenc za uporabnike enotnega kontnega načrta z Zakonom o računovodstvu (Ur. l. 110/99, 26/00, 27/00),
- Slovenskih računovodskih standardov 2024.

1. Pojasnila k bilanci stanja

AKTIVA

A.) Dolgoročna sredstva in sredstva v upravljanju

Opredmetena in neopredmetena sredstva se v poslovnih knjigah izkazujejo po nabavni vrednosti. Med dolgoročnimi sredstvi izkazujemo v tej postavki:

- neopredmetena sredstva in njihov popravek vrednosti ter
- opremo in druga opredmetena osnovna sredstva ter njihov popravek vrednosti.

Med dolgoročnimi sredstvi in sredstvi v upravljanju so zajeta samo tista sredstva, ki so bila v PVZ nabavljena od 1. 1. 2016 dalje. Preostala sredstva, s katerimi razpolaga PVZ, niso zajeta v poslovnih knjigah PVZ zaradi zahtev, ki izhajajo iz operacije pridobivanja sredstev za projekt »Celovita ureditev kompleksa Parka vojaške zgodovine«, in projektov pred začetkom samostojnega poslovanja PVZ. Sredstva se bodo ustrezno prenesla v upravljanje v skladu s Pogodbo o upravljanju med Občino Pivka in PVZ.

Neopredmetena sredstva predstavljajo premoženjske pravice in programsko opremo. Nabavna vrednost neopredmetenih sredstev na dan 31. 12. 2024 znaša 13.526,61 eur, popravek vrednosti pa 10.156,34 eur.

Opredmetena osnovna sredstva predstavljajo zgradbe, oprema in drobni inventar. Na dan 31. 12. 2024 znaša nabavna vrednost opredmetenih osnovnih sredstev 305.686,58 eur, popravek vrednosti pa 125.068,62 eur.

Osnovna sredstva se amortizirajo po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Pri obračunu amortizacije so bile upoštevane amortizacijske stopnje, ki so usklajene z Pravilnikom o načinu in stopnjah odpisa neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev. Med drobni inventar so zajeta sredstva, ki imajo dobo koristnosti daljšo od enega leta, vrednost posameznega sredstva pod 500,00 eur in ki so ob nabavi prenesena v uporabo s takojšnjim odpisom celotne vrednosti sredstva.

Osnovna sredstva v upravljanju se knjigovodsko vodijo ločeno od ostalih osnovnih sredstev, financiranih iz prejetih donacij ali projektov, kar je razvidno iz registra osnovnih sredstev.

Popis sredstev je potekal ročno in v skladu z internimi navodili o popisu. Inventurna komisija ni predlagala nobenega sredstva za odpis.

B.) Kratkoročna sredstva in aktivne časovne razmejitve

Med kratkoročnimi sredstvi izkazujemo:

- denarna sredstva v blagajnah,
- dobroimetje pri bankah in drugih finančnih ustanovah,
- kratkoročne terjatve do kupcev,
- kratkoročne terjatve do uporabnikov enotnega kontnega načrta,
- druge kratkoročne terjatve in
- aktivne časovne razmejitve.

PVZ ima na dan 31. 12. 2024 za 70.886,65 eur kratkoročnih sredstev in aktivnih časovnih razmejitev ter jih sestavljajo:

- denarna sredstva v blagajnah iz naslova blagajniških minimumov v višini 600,00 eur,
- denarna sredstva na računu, odprtem pri Upravi RS za javna plačila v višini 33.799,31 eur,
- denarna sredstva na prehodnem kontu v višini 3.731,58 eur,
- kratkoročne terjatve do kupcev v višini 3.350,45 eur,
- kratkoročne terjatve do uporabnikov enotnega kontnega načrta v višini 17.745,17 eur,
- druge kratkoročne terjatve iz naslova vstopnega ddv in terjatev za davek od preplačil davka od dohodkov pravnih oseb v višini 8.248,55 eur,
- aktivne časovne razmejitve v višini 3.411,59 eur.

Terjatve do kupcev in proračunskih uporabnikov so na dan 31. 12. 2024 usklajene in potrjene z obrazci IOP. Inventurna komisija ni predlagala za odpis nobene terjatve.

Aktivne časovne razmejitve sestavljajo kratkoročno odloženi odhodki iz naslova zavarovanj in stroškov najemnin, ki po vsebini zadevajo poslovno leto 2025.

C.) Zaloge

PVZ izkazuje na dan 31. 12. 2024 za 72.798,09 eur zalog trgovskega blaga v muzejski trgovini Magazin. V postavki zalog so vsebovane zaloge na centralnih skladiščih, vrednost komisijskega blaga v skladiščih se vodi na izvenbilančnih kontih skupine 999. Zaloge v centralnih skladiščih se vodijo po nabavni ceni po metodi FIFO. Inventurno urno stanje je bilo na dan 31. 12. 2024 usklajeno s knjigovodskim stanjem zalog. Od ugotovljenega inventurnega primanjkljaja, odpisov blaga in lastne porabe blaga je bil odveden ustrezen davek na dodano vrednost.

PASIVA

D.) Kratkoročne obveznosti in pasivne časovne razmejitve

Med kratkoročnimi obveznostmi izkazujemo:

- kratkoročne obveznosti do zaposlenih,
- kratkoročne obveznosti do dobaviteljev,
- druge kratkoročne obveznosti iz poslovanja in
- kratkoročne obveznosti do uporabnikov enotnega kontnega načrta.

PVZ ima na dan 31. 12. 2024 za 68.338,72 eur kratkoročnih obveznosti in jih sestavljajo:

- kratkoročne obveznosti do zaposlenih iz naslova plač, prispevkov delojemalcev in dohodnine za plačo za mesec december v višini 25.806,30 eur,
- kratkoročne obveznosti do dobaviteljev v višini 32.733,45 eur,
- druge kratkoročne obveznosti iz poslovanja v višini 5.850,30 eur,
- kratkoročne obveznosti do uporabnikov enotnega kontnega načrta v višini 148,67 eur ter
- kratkoročne pasivne časovne razmejitve iz naslova vračunanih odhodkov za stroške storitev revizije v višini 3.800,00 eur.

E.) Lastni viri in dolgoročne obveznosti

Med lastnimi viri in dolgoročnimi obveznostmi izkazujemo:

- obveznosti za neopredmetena in opredmetena osnovna sredstva,
- ugotovljeni presežek prihodkov nad odhodki tekočega poslovnega leta in preteklega poslovnega leta z upoštevanjem porabe presežka.

PVZ ima na dan 31. 12. 2024 za 259.334,25 eur lastnih virov in dolgoročnih obveznosti in jih sestavljajo:

- obveznosti za neopredmetena sredstva in opredmetena osnovna sredstva v višini 183.988,23 eur,
- ugotovljeni presežki prihodkov nad odhodki po izvzemu davka od dohodka v višini 75.346,02 eur.

2. Pojasnila k izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov

Izkaz prihodkov in odhodkov je sestavljen na podlagi Pravilnika o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov pravnih oseb javnega prava ter Računovodskih standardov. Pri sestavitvi tega izkaza določeni uporabniki upoštevamo računovodsko načelo nastanka poslovnega dogodka.

V svojih poslovnih knjigah vodi PVZ odhodke po naravni vrsti stroškov, in sicer:

- stroški materiala,
- stroški storitev,
- stroški dela,
- stroški amortizacije,

- drugi stroški,
- finančni odhodki in
- drugi odhodki.

Prihodki so razdeljeni na:

- prihodke iz poslovanja, kamor so vključeni prihodki proračunov, javne službe in prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu,
- finančne prihodke ter
- druge prihodke.

PRIHODKI

A.) Prihodki od poslovanja

Prihodki iz poslovanja znašajo za leto 2024 1.014.932,01 eur in so za 1 odstotek nižji kot preteklo poslovno leto. Sestavljajo jih:

1. prihodki iz občinskega proračuna iz naslova Pogodbe o financiranju rednega delovanja v višini 3.850,00 eur, ki so namenjeni pokrivanju stroškov blaga in materiala,
2. prihodki iz naslova Pogodbe o financiranju pooblaščenega muzeja za leto 2024 v višini 277.083,27 eur in predstavljajo 28 odstotkov vseh prihodkov iz poslovanja,
3. prihodki iz naslova Pogodbe o skupnem sodelovanju z MORS v višini 60.000,00 eur,
4. prihodki od prodaje storitev iz opravljanja javne službe v višini 432.141,60 eur, kjer so zajeti prihodki od vstopnin in prijavnin na dogodke, ki se nanašajo na javno službo po Odloku o ustanovitvi ter predstavljajo 43 odstotkov vseh poslovnih prihodkov,
5. prihodki iz naslova prejetih donacij v višini 7.837,05 eur,
6. prihodki od prodaje blaga v muzejski trgovini Magazin v višini 155.549,46 eur ter 8.212,42 eur prihodkov od zaračunanih skupnih stroškov,
7. ostali prihodki, pridobljeni na trgu (sponzorska sredstva, prihodki od prodaje storitev na simulatorju letenja Mig21/Spitfire, vodenja izven muzeja, izvajanje promocije na dogodkih in razne provizije) v višini 70.258,21 eur.

Tabela: Prihodki od storitev opravljanja javne dejavnosti po odloku o ustanovitvi za leto 2024, 2023 in 2022 (vrednosti v eur)

	2024	2023	2022
vstopnine v PVZ (od tega samo podmornica)	430.508,92 (56.462,83)	430.250,00 (53.816,00)	447.476,00 (58.883,00)
prijavnine na dogodke v PVZ			
dodatno vodenje po muzeju	1.632,68	1.482,00	926,00
dodatna ponudba			
Skupaj	432.141,60	431.732,00	447.476,00

B.) Finančni prihodki

PVZ ima za 3.789,00 eur finančnih prihodkov iz naslova pozitivnih obresti na enotnem zakladniškem računu.

C.) Drugi prihodki

PVZ ni imel drugih prihodkov.

Č.) Prevrednotovalni poslovni prihodki

PVZ ni imel prevrednotovalnih poslovnih prihodkov.

ODHODKI

D.) Stroški blaga, materiala in storitev

Stroški blaga, materiala in storitev znašajo za leto 2024 553.080,53 eur in so za 7 odstotkov nižji kot preteklo poslovno leto. Sestavljajo jih:

1. nabavna vrednost prodanega materiala in blaga v višini 80.763,28 eur,
2. stroški materiala v višini 97.307,63 eur in
3. stroški storitev v višini 375.009,62 eur.

Tabela: Stroški materiala za 2024, 2023 in 2022

	2024	2023	2022
električna energija in omrežnina	41.546,75	41.385,00	43.226,00
gorivo za vozila, eksponate in kosilnice	3.035,65	2.221,00	2.522,00
kurivo za ogrevanje	7.195,05	6.115,00	5.488,00
nadomestni deli			403,00
material za tekoče vzdrževanje	12.933,81	13.972,00	15.570,00
pisarniški material		2.747,00	3.233,00
strokovna literatura	1.197,93	1.541,00	3.110,00
drugi stroški materiala	31.398,44	24.492,00	24.558,00
Skupaj	97.307,63	92.473,00	98.110,00

Tabela: Stroški storitev za 2024, 2023 in 2022

	2024	2023	2022
prevozne storitve cestnega prometa	2.699,72	1.317,00	298,00
varnost pri delu	882,52	1.497,00	434,00
storitve v zvezi z delavnicami in razstavami	16.342,77	35.489,00	7.228,00
prevodi, lektoriranje, fotograf. za razstave	9.482,16	11.550,00	4.247,00
razne storitve ob dogodkih v PVZ	2.569,84	942,00	50,00
poštne storitve	2.393,07	1.951,00	1.011,00
stroški provizije pri najemu simulatorja	11.722,92	15.629,00	18.251,00
provizija od prodaje za trgovino Magazin	23.746,93	23.440,00	24.143,00
telefon in optika	2.514,86	2.471,00	2.130,00
stroški udeležbe na sejnih, simpozijih	460,26	336,00	514,00
varovanje zgradb in prostorov	3.609,04	4.424,00	3.388,00
turistično vodenje zunanjih izvajalcev	5.123,82	6.001,00	16.801,00
tiskarske storitve	13.641,83	16.082,00	7.691,00

st. zunanjih izvajalcev na muzejskih razst.	1.850,00	11.814,00	37.500,00
vzdrževanje poslovnih prostorov	7.770,84	8.402,00	18.871,00
najemnina oglasnega prostora	1.083,87	1.084,00	
investicijsko vzdrževanje	15.633,86	32.772,00	37.379,00
vzdrževanje okolice			170,00
vzdrževanje programske opreme	19.332,31	16.594,00	21.696,00
najemnine računalniške opreme	3.299,15	4.721,00	1.671,00
druge najemnine	239,69		971,00
najemnine reklamnih površin	1.017,85	968,00	894,00
najemnina nezaz. stavb. zemljišča	19.609,51	19.435,00	18.300,00
provizije poslovne banke in UJP	6.312,53	5.933,00	5.831,00
zavarovalne premije za opremo	4.099,23	4.750,00	5.221,00
zavarovalne premije za obiskovalce	8.183,08	5.901,00	9.158,00
zavarovalne premije za vozila	59,53	2.379,00	1.762,00
izobraževanje zaposlenih	1.950,17	1.625,00	969,00
pregled požarne varn., priprava ocene tv.			80,00
svetovalne, revizorske, intelektualne stor.	9.303,11	5.503,00	24.695,00
stroški pogostitev ob dogodkih	1.891,53	1.409,00	4.878,00
komunalne storitve – voda	3.883,96	3.677,00	3.556,00
komunalne storitve – odvoz odpadkov	5.274,72	3.515,00	2.114,00
povračila stroškov prevoza v državi	4.621,74	7.987,00	4.053,00
zdravstvene storitve	645,24	295,00	46,00
stroški nočitev tujina in doma	1.704,35	1.282,00	1.076,00
prevozne storitve cestnega prometa		1.835,00	1.090,00
stroški podjemnih pogodb	14.582,70	10.650,00	
storitve reprezentance	13.750,78	12.894,00	9.921,00
oglaševalske storitve	41.130,97	35.658,00	31.420,00
študentsko delo	88.359,29	90.539,00	67.484,00
načrti in projektna dokumentacija			724,00
dejavnost gasilcev na prireditvah			
stroški za službena oblačila	3.319,87	3.244,00	4.285,00
drugi stroški	910,00	880,00	
Skupaj	375.009,62	416.875,00	402.801,00

E.) Stroški dela

Višina plač je usklajena z določili Kolektivne pogodbe za kulturne dejavnosti, Zakonom o sistemu plač javnih uslužbencev in Zakonom o urejanju javnih financ. Stroški dela zajemajo:

- bruto plače,
- prispevke delodajalca in
- druge stroške dela.

V letu 2024 je bilo v PVZ za 402.985,99 eur stroškov dela in jih sestavljajo:

1. Plače in nadomestila plač v višini 325.866,16 eur. V znesku so zajete plače zaposlenih za redno delo, praznike, letni dopust, boleznine, nadure in delovno

uspešnost zaradi povečanega obsega dela kot posledice nezasedenosti delovnih mest po sprejeti sistematizaciji delovnih mest ter redno delovno uspešnost za leto 2024.

2. Prispevki delodajalca za socialno varnost v višini 26.947,39 eur. Podatek zajema prispevke delodajalca za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.
3. Drugi stroški dela v višini 50.172,44 eur. Podatek zajema povračila stroškov za prevoz na delo, prehrano na delu, regres in premije KPZJU.

Stroški dela so se v letu 2024 za 10 odstotkov povečali glede na preteklo poslovno leto, predstavljajo pa 42 odstotkov vseh odhodkov PVZ. V poslovnem letu je bilo glede na opravljene ure povprečno 12 zaposlenih.

F.) Stroški amortizacije

Amortizacija je obračunana po metodi enakomerne časovne amortizacije, tako da so stopnje amortizacije enake ves čas uporabe sredstva. Amortizacija je obračunana v skladu z zakonskimi stopnjami, ki jih je potrdilo pristojno ministrstvo. Vključuje stroške takojšnjega odpisa drobnega inventarja in opreme, katere posamična nabavna vrednost ne presega 500 eur. Amortizacija se obračuna ločeno za sredstva v upravljanju in ločeno za sredstva, pridobljena iz drugih virov.

Obračunana amortizacija znaša 28.306,98 eur. Celotna amortizacija se pokrije v breme ustreznih virov med lastnimi viri in dolgoročnimi obveznostmi.

Vsi popravki vrednosti sredstev bremenijo tekoče poslovno leto 2024 in so knjiženi kot zmanjšanje popravkov vrednosti osnovnih sredstev.

G.) Drugi stroški

Skupaj je bilo v letu 2024 za 18.134,66 eur drugih stroškov. Med drugimi stroški izkazujemo vplačane članarine združenj, stroške ddv-ja od ugotovljenih primanjkljajev pri inventuri, izplačilo dijakom in študentom pri obvezni praksi, stroške poslovnih daril ter stroške zavarovanj pri opravljanju družbeno koristnega dela. Največji delež drugih stroškov predstavlja odmera in plačilo nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča za leto 2024 v višini 14.621,29 eur.

H.) Finančni odhodki

Postavka finančnih odhodkov v skupnem znesku 3.116,08 eur zajema zamudne obresti od dobaviteljev in prevrednotovalne odhodke iz naslova priznanih provizij pri prodaji darilnih bonov podjetja Zvezdar d.o.o.

I.) Drugi odhodki

PVZ v letu 2024 ne izkazuje drugih odhodkov.

J.) Prevrednotovalni poslovni odhodki

V letu 2023 je bilo doseženih za 760,39 eur prevrednotovalnih poslovnih odhodkov iz naslova usklajevanj postavk.

K.) Presežek prihodkov

Za leto 2024 je bil ugotovljen presežek prihodkov nad odhodki po načelu nastanka poslovnega dogodka v višini 40.643,36 eur. PVZ ima iz naslova ugotovljenega presežka za 8.873,57 eur obveznosti za davek od dohodkov pravnih oseb. Presežek prihodkov nad odhodki po odbitku davka od dohodkov pravnih oseb v višini 31.769,79 eur se prenaša med nerazporejeni presežek prihodkov nad odhodki med lastne vire in dolgoročne obveznosti PVZ. Presežek se razporedi v skladu s sklepom Sveta zavoda PVZ.

3. Pojasnila k izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti

Po 22. členu Zakona o zavodih se kot javne službe opravljajo z zakonom oz. odlokom občine ali mesta na podlagi zakona določene dejavnosti, katerih trajno in nemoteno opravljanje zagotavlja v javnem interesu republika, občina ali mesto. Tržna dejavnost se nanaša na prodajo storitev, opravljenih za trg. V poslovnih knjigah za leto 2024 zagotavljamo ločeno evidenco prihodkov (po izbranih kontih), ki so nastali z opravljanjem javne službe, in prihodkov, ki so nastali na trgu.

V letu 2024 je bilo ustvarjenih za 784.700,92 eur prihodkov iz naslova opravljanja javne službe in 234.020,09 eur prihodkov od prodaje blaga ter storitev na trgu. Opravljanje dejavnosti na trgu predstavlja 23 odstotkov vseh ustvarjenih prihodkov PVZ.

Pri razporejanju odhodkov na tržno dejavnost smo uporabili sodilo, ki smo ga upoštevali pri pripravi finančnega načrta za leto 2024. Med odhodke iz tržne dejavnosti so neposredno uvrščeni odhodki iz naslova nabavne vrednosti prodanega materiala in blaga trgovine ter polovica zneska plače in vseh pripadajočih stroškov dela zaposlenega vodje trgovine. Prav tako so med odhodke iz tržne dejavnosti neposredno in v celotnem obsegu razporejeni odhodki iz naslova provizije pri prodaji v trgovini v skladu z Aneksom št. 2 k Pogodbi o poslovnem sodelovanju in najemu opremljenega poslovnega prostora med Občino Pivka in PVZ ter letni strošek najemnine za poslovni prostor trgovine Magazin.

Pri razporejanju ostalih stroškov materiala, storitev, amortizacije, drugih stroškov, finančnih odhodkov in prevrednotovalnih odhodkov smo upoštevali sodilo deleža prihodkov na trgu v celotnih prihodkih PVZ, vendar samo od stroškov, ki niso bili predmet sklopa II, ki po vsebini predstavljajo variabilne stroške realizacije novih razstav in so predmet programa, vezanega na poslanstvo muzeja, ki jih obravnava Strokovna komisija za premično kulturno dediščino Ministrstva za kulturo, ter stroškov, ki so bili predmet financiranja po Programu sodelovanja med MORS in PVZ za leto 2024.

V izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti izkazujemo za leto 2024 9.242,73 eur presežka prihodkov nad odhodki iz izvajanja javne službe in 22.527,06 eur presežka prihodkov nad odhodki od prodaje na trgu po odbitku davka od dohodkov.

4. Pojasnila k izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka je evidenčni izkaz, v katerega se vpisujejo podatki o prilivih in odlivih, ki jih določeni

uporabniki izkazujejo v poslovnih knjigah po drugem odstavku 11. člena Odredbe o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov. Določeni uporabniki moramo izkazovati prihodke in odhodke po načelu denarnega toka – plačane realizacije. Takšno izkazovanje naj bi zagotavljalo primerljive podatke, ki so potrebni za spremljanje gibanja sredstev javnih financ na ravni države in občin. Pri evidenčnem izkazovanju podatkov se upoštevajo pravila, ki veljajo za druge uporabnike, ne pa pravila iz Slovenskih računovodskih standardov. Podatki, izkazani v tem izkazu, niso primerljivi s podatki, izkazanimi na kontih skupine 46 – zaračunani odhodki določenih uporabnikov in 76 – zaračunani prihodki določenih uporabnikov. Po načelu denarnega toka se prihodke pripozna, ko sta izpolnjena dva pogoja:

1. poslovni dogodek je nastal oz. storitev je bila opravljena in
2. prišlo je do prejema ali izplačila denarja oz. njegovega ekvivalenta.

Pri pripravi izkaza prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka smo upoštevali spremembo Pravilnika o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava, ki so bila podana s strani Ministrstva za finance (410-11/2020-3).

V tem obrazcu izkazujemo sredstva, pridobljena iz občinskega proračuna in državnega proračuna za tekočo porabo po načelu denarnega toka, ločeno od lastnih pridobljenih sredstev, ustvarjenih z javno službo, in tistih, ki so ustvarjena na trgu.

V letu 2024 je imel PVZ 1.059.311,40 eur prilivov iz naslednjih virov:

- sredstev iz občinskega proračuna po Pogodbi o financiranju delovanja Javnega zavoda-Park vojaške zgodovine Pivka za leto 2024 (610-0019/2023-6) in Aneksa št. 1 in Aneksa št. 2 k prej navedeni pogodbi, za pokrivanje izdatkov za blago ter storitve v višini 3.850,00 eur in za nabavo osnovnih sredstev v višini 30.150,00 eur,
- sredstev iz državnega proračuna Ministrstva za kulturo RS po Pogodbi št. 3340-24-1870036 o financiranju pooblaščenega muzeja v letu 2024 in Aneksom št. 1 k prej omenjeni pogodbi v višini 276.605,74 eur,
- sredstev po Programu medsebojnega sodelovanja med MORS in PVZ za leto 2024 v višini 60.000,00 eur,
- sredstev iz proračuna EU za sofinanciranje stroškov po projektu »WALKofPEACE« v višini 9.402,46 eur,
- sredstev iz naslova izvajanja javne službe pooblaščenega muzeja (vstopnine, prijavnine na dogodke, vodenje po muzeju) v višini 434.441,42 eur,
- prejetih obresti od pozitivnega stanja EZR v višini 3.971,29 eur,
- prejetih dotacij v višini 7.837,05 eur in
- sredstev, pridobljenih s prodajo blaga in storitev na trgu, v višini 233.053,44 eur.

Sredstva iz državnega proračuna Ministrstva za kulturo, za financiranje delovanja pooblaščenega muzeja predstavljajo 27 odstotkov vseh prilivov, sredstva iz občinskega proračuna predstavljajo 4 odstotke vseh prilivov, pridobljena sredstva iz naslova vstopnin in prijavnin na dogodke 41 odstotkov vseh prilivov, sredstva, pridobljena na trgu, pa 22 odstotkov vseh prilivov.

V letu 2024 je imel PVZ za 1.073.837,94 eur odlivov za naslednje izdatke:

- plače in druge izdatke zaposlenim v višini 346.983,31 eur,
- prispevke delodajalcev za socialno varnost v višini 54.677,72 eur,
- izdatke za blago in storitve v višini 609.030,19 eur in
- investicije v osnovna sredstva v višini 63.146,72 eur.

PVZ ima na dan 31. 12. 2024 ustvarjeni presežek odlivov nad prilivi v višini 14.526,54 eur.

Tabela: Primerjava doseženih prilivov in odlivov 2024 s finančnim načrtom za 2024 (denarni tok)

Postavka	Realizacija 2024	Plan 2024	Real./Plan 2024
Skupaj prihodki	1.059.311,40	986.745,00	1,08
1.Prihodki za izvajanje javne službe	826.257,96	763.745,00	1,09
- prihodki iz državnega proračuna-MK	276.605,74	273.745,00	1,01
- prihodki iz občinskih proračunov	34.000,00	50.000,00	0,68
- prihodki iz državnega proračuna-MORS	60.000,00	30.000,00	2,00
- prihodki iz javnih skladov/agencij			
- prihodki prejetih obresti	3.971,29		
- drugi tekoči prihodki za izvajanje javne službe	434.441,42	410.000,00	1,06
- prejete donacije	7.837,05		
- prejeta sredstva projekti EU	9.402,46		
- prejeta sredstva od drugih evropskih institucij			
2.Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu	233.053,44	223.000,00	1,05
Skupaj odhodki	1.073.837,94	986.745,00	1,09
3.Odhodki za izvajanje javne službe	852.382,39	790.455,00	1,08
- plače in drugi izdatki zaposlenim	327.993,36	371.405,00	0,89
*plače in dodatki	220.219,31	301.515,00	0,73
*regres za letni dopust	14.837,86	16.250,00	0,88
*povračila in nadomestila	67.491,75	34.550,00	1,97
*sredstva za delovno uspešnost	11.414,81	5.885,00	2,20
*sredstva na nadurno delo	14.029,63	13.205,00	1,07
*drugi izdatki zaposlenim			
- prispevki delodajalcev za socialno varnost	51.673,28	57.345,00	0,90
- izdatki za blago in storitve	409.569,03	354.705,00	1,16
*pisarniški in splošni material in storitve	117.715,34	85.416,00	1,38
*poseben material in storitve	31.616,56	29.397,00	1,07
*energija, voda, komunalne storitve, komunikacije	47.883,26	50.684,00	0,94
*prevozni stroški in storitve	4.764,31	4.944,00	0,97
*izdatki za službena potovanja	5.694,88	4.602,00	1,24
*tekoče vzdrževanje	60.264,31	62.027,00	0,98
*poslovne najemnine in zakupnine	31.228,12	23.478,00	1,33
*kazni in odškodnine			
*drugi operativni odhodki	110.402,25	94.157,00	1,17
- investicijski odhodki	63.146,72	7.000,00	9,00
4.Odhodki iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	221.455,55	196.290,00	1,13
- plače in izdatki zaposlenim	18.989,95	15.980,00	1,19
- prispevki delodajalcev za soc. varnost	3.004,44	2.270,00	1,33

- izdatki za blago in storitve	199.461,16	178.040,00	1,12
Presežek prihodkov nad odhodki		0	
Presežek odhodkov nad prihodki	14.526,54	0	

Tabela: Primerjava doseženih postavk po načelu denarnega toka, plana za navedene postavke, vrednost financiranja Ministrstva za kulturo na področju izvajanja javne službe za leto 2024

Postavka	Doseženo 2024	Plan 2024	Financiranje MK po pogodbi 2024
*stroški dela za plače, prispevke in druge osebne prejemke1 zaposlenim, ki jih financira MK (6 zaposlenih)	197.757,00	194.896,00	197.756,74
*stroški dela za plače, prispevke in druge osebne prejemke zaposlenim, ki so financirani iz drugih virov	181.910,00	233.854,00	
*splošni stroški delovanja	150.154,00	148.560,00	49.549,00
*programski materialni stroški:	259.415,00	206.145,00	29.300,00
<i>sklop I</i>	<i>188.168,00</i>	<i>150.400,00</i>	<i>15.600,00</i>
<i>sklop II</i>	<i>71.247,00</i>	<i>55.745,00</i>	<i>13.000,00</i>
*izdatki za blago in storitve za projekte			
*izdatki za investicije	63.146,72	7.000,00	
*drugi transferi			
SKUPAJ ODHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE*	852.382,39	790.455,00	276.605,74

Iz tabele je razvidno, da so bili doseženi splošni stroški delovanja za 2 odstotka višji od planiranih. Doseženi programski stroški so bili za 26 odstotkov višji od planiranih. Razliko gre pripisati obogatitvi programa z dodatnimi razstavami, kot je bilo sprva planirano.

5. Izračun presežka po Zakonu o fiskalnem pravilu

Posredni uporabniki proračuna morajo po Zakonu o fiskalnem pravilu (Ur. l. 55/15) izračunavati presežek, ki pa je drugačen kot presežek, izračunan po računovodskih pravilih.

Izračun presežka prihodkov nad odhodki po denarnem toku po ZIPRS:

Postavka	Vrednost v eur
vsi prihodki po denarnem toku (konto 799000)	1.059.311,40
- vsi odhodki po denarnem toku (konto 499000)	1.073.837,94
= presežek po denarnem toku	-14.526,54

- neplačane obveznosti kontov 21, 22, 23, 24 in 29 na dan 31. 12. 2023	-68.338,72
= izid	- 82.865,26

Presežek se izračuna tako, da se presežek po denarnemu toku na dan 31. 12. 2024 zmanjša za neplačane obveznosti (konti skupine 21, 22, 23, 24 in 29), neporabljena namenska sredstva, ki so namenjena za financiranje izdatkov v prihodnjem obdobju in so evidentirana na kontih časovnih razmejitev, ter za neporabljena sredstva za investicije.

Izračunan presežek po fiskalnem pravilu za leto 2024 je negativen, zato se celoten presežek, izračunan po računovodskih pravilih, porabi v skladu s predpisi in akti o ustanovitvi PVZ.

6. Druga razkritja v skladu z 27. členom Pravilnika o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava

Ob upoštevanju 27. člena Pravilnika o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava podajamo naslednja druga razkritja:

6.1. Sodilo za razmejevanje prihodkov in odhodkov na dejavnost javne službe ter dejavnost prodaje blaga in storitev na trgu

Pri razporejanju dela odhodkov na tržno dejavnost smo uporabili sodilo, ki smo ga upoštevali pri pripravi finančnega načrta za leto 2024. Med odhodke iz tržne dejavnosti so neposredno uvrščeni celotni stroški nabavne vrednosti prodanega blaga v trgovini (konto 466000) ter polovica celotnega zneska plače in vseh pripadajočih stroškov dela zaposlenega sodelavca, ki vodi trgovino. Prav tako so med odhodke iz tržne dejavnosti neposredno in v celotnem obsegu razporejeni odhodki iz naslova provizije pri prodaji v trgovini v skladu z Aneksom št. 2 k Pogodbi o poslovnem sodelovanju in najemu opremljenega poslovnega prostora med Občino Pivka in PVZ ter letni strošek najemnine za poslovni prostor trgovine Magazin.

Pri razporejanju ostalih stroškov materiala, storitev, amortizacije, drugih stroškov, finančnih odhodkov ter prevrednotovalnih odhodkov smo upoštevali sodilo deleža prihodkov na trgu v celotnih prihodkih PVZ, vendar samo od stroškov, ki niso bili predmet sklopa II, ki po vsebini predstavljajo variabilne stroške realizacije novih razstav in so predmet programa, vezanega na poslanstvo muzeja, ki jih obravnava Strokovna komisija za premično kulturno dediščino Ministrstva za kulturo, ter stroškov, ki so bili predmet financiranja po Programu sodelovanja med MORS in PVZ za leto 2024. Celotni tržni prihodki PVZ predstavljajo 23 odstotkov celotnih prihodkov PVZ. Po izračunanem deležu smo ustrezno preračunali stroške materiala, stroške storitev, druge stroške, finančne odhodke in druge odhodke ter jih razporedili v tržno dejavnost PVZ.

Konto 46 (vrednosti v eur)	Skupni stroški	Stroški program. sklopa II. (MK)	Stroški MORS	Stroški ostale javne dejavnosti	Stroški tržne dejavnosti

460- stroški materiala	97.307,63	10.995,22		66.460,56	19.851,85
461- stroški storitev	375.009,62	60.252,56	60.997,42	176.326,04	77.433,60
462- stroški amortizacije					
464- stroški plač	402.985,99			380.992,83	21.993,16
465- drugi stroški	18.134,66			13.963,69	4.170,97
466- str. nab. vr. blaga	80.763,28				80.763,28
467- finančni odhodki	3.116,08			2.399,38	716,70
468- drugi odhodki					
469- prevrednotovalni od.	760,39			585,49	174,90
Skupaj presežek odhodkov nad prihodki	978.077,65	71.247,78	60.997,42	640.727,99	205.104,46

6.2. Nameni, za katere so bile oblikovane dolgoročne rezervacije, ter oblikovanje in porabe dolgoročnih rezervacij po namenih

PVZ nima oblikovanih dolgoročnih rezervacij za poslovno leto 2024.

6.3. Vzroki za izkazovanje presežka odhodkov nad prihodki v bilanci stanja ter izkazu prihodkov in odhodkov

PVZ za leto 2024 izkazuje presežek prihodkov nad odhodki, zato je to razkritje brezpredmetno.

V izkazu prihodkov in odhodkov PVZ za leto 2024 je bil izkazan presežek prihodkov nad odhodki v višini 40.643,36 eur pred obdavčitvijo davka od dohodkov pravnih oseb, ki znaša 8.873,57 eur. Čisti presežek prihodkov nad odhodki leta 2024 v višini 31.769,79 eur se prenaša na postavko presežka v bilanci stanja (konto 985). Presežek se bo ustrezno prerazporedil v skladu s sklepom Sveta Zavoda.

Z vidika poslovanja je bilo poslovno leto 2024 za Park vojaške zgodovine zelo uspešno. Poudariti je treba celotno strukturo prihodkov, kjer je razvidno, da PVZ ustvari z vstopninami 43 odstotkov prihodkov, s samo tržno dejavnostjo pa 23 odstotkov prihodkov.

V letu 2024 je bilo v PVZ realiziranih vstopnin za 6 odstotkov več vstopnin glede na plan. Park je imel v letu 2024 58.129 obiskovalcev kar je tudi za 6 odstotkov več kot preteklo poslovno leto.

6.4. Metoda vrednotenja zalog gotovih izdelkov v trgovini ter postavke na izvenbilančnih kontih

Zaloge v centralnem skladišču (trgovina Magazin) se vodijo po nabavni ceni po metodi FIFO. Nabavna vrednost (konto 363000) je podana v bilanci stanja med postavko zalog. Zaloge v komisijskem skladišču (trgovina Magazin) so knjižene izvenbilančno na kontih 999.

Centralno skladišče	Konto na dan 31. 12. 2024	Vrednost v eur
	363000 - Zaloga	72.798,09
Komisijsko skladišče		
	999000 - Blago v komisijski prodajalni po prodajnih cenah	32.192,08
	999001 - obveznost do lastnika blaga	18.845,65
	999002 - vrednost marže v prodajni vrednosti zaloge	8.906,46
	999003 - vrednost 22 % ddv v prodajni vrednosti zaloge	4.010,08
	999004- vrednost 9,5 % ddv v prodajni vrednosti zaloge	47,81
	999005 - vrednost 5 % ddv v prodajni vrednosti zaloge	382,08

6.5. Podatki o stanju neporavnanih terjatev ter ukrepih za njihovo poravnavo oziroma razlogih neplačila

PVZ izkazuje na dan 31. 12. 2024 za 3.350,45 eur terjatev do domačih kupcev.

Postavka na dan 31. 12. 2024	Vrednost v eur
Nezapadle	2.188,55
Zapadle nad 90 dni	467,25
Zapadle do 90 dni	
Zapadle do 60 dni	
Zapadle do 30 dni	694,65
Skupne terjatve (konto 120000)	3.350,45

Pri terjativah do kupcev deluje PVZ v skladu s skrbnostjo dobrega gospodarja. S kupci, ki zamujajo s plačili preko plačilnega roka, se takoj vzpostavi kontakt in pošlje pisni opomin.

Kratkoročne terjatve do uporabnikov enotnega kontnega načrta znašajo na zadnji bilančni dan 17.745,17 eur.

Postavka na dan 31. 12. 2024	Vrednost v eur
Nezapadle	17.745,17
Zapadle nad 90 dni	
Zapadle do 90 dni	
Zapadle do 60 dni	
Zapadle do 30 dni	
Skupne terjatve (konto 14)	17.745,17

Med kratkoročnimi terjativami do uporabnikov enotnega kontnega načrta (konto 140000) je vključena terjatev po RS Ministrstva za kulturo v skupni višini 16.072,00 eur. Predmet

terjatve je zahtevek za povračilo stroškov plač za mesec december 2024 in je predmet izplačila v januarju 2025. Stanje terjatev do RS Ministrstva za kulturo je bilo usklajeno in potrjeno na IOP obrazcu odprtih postavk na dan 31.12. 2024.

Druge kratkoročne terjatve v višini 8.248,55 eur se nanašajo na terjatve za vstopni ddv, terjatev iz naslova nadomestil plače za čas bolniške odsotnosti ter terjatev do poslovne banke za plačilne kartice, ki zapadejo v plačilo v prvih dneh poslovnega leta 2025.

6.6. Podatki o obveznostih, ki so zapadle v plačilo do konca poslovnega leta

PVZ izkazuje na dan 31.12.2024 za 32.733,45 eur obveznosti do domačih dobaviteljev.

Postavka na dan 31. 12. 2024	Vrednost v eur
Nezapadle	31.645,18
Zapadle nad 90 dni	
Zapadle do 90 dni	
Zapadle do 60 dni	
Zapadle do 30 dni	422,02
Skupne obveznosti (konto 220 in 222)	32.067,20

PVZ izkazuje na dan 31.12.2024 za 666,25 eur obveznosti do tujih dobaviteljev.

Postavka na dan 31. 12. 2024	Vrednost v eur
Nezapadle	666,25
Zapadle nad 90 dni	
Zapadle do 90 dni	
Zapadle do 60 dni	
Zapadle do 30 dni	
Skupne obveznosti (konto 221000)	666,25

Obveznosti do domačih in tujih dobaviteljev so bile poravnane v začetku leta 2025.

PVZ izkazuje na dan 31.12.2024 za 5.850,30 eur drugih kratkoročnih obveznosti iz poslovanja.

Postavka na dan 31. 12. 2024	Vrednost v eur
Nezapadle	5.830,30
Zapadle nad 90 dni	
Zapadle do 90 dni	
Zapadle do 60 dni	
Zapadle do 30 dni	
Skupne obveznosti (konto 23)	5.850,30

Vse druge kratkoročne obveznosti, ki zajemajo obveznost za prispevke delodajalca na plačo, obveznost za davek od dohodkov pravnih oseb za leto 2024, obveznosti za ddv ter obveznosti za premije kolektivnega prostovoljnega zavarovanja javnih uslužbencev na zadnji bilančni dan, so v celoti nezapadle.

PVZ izkazuje na dan 31.12.2024 za 148,67 eur obveznosti do uporabnikov enotnega kontnega načrta.

Postavka na dan 31. 12. 2024	Vrednost v eur
Nezapadle	148,67
Zapadle nad 90 dni	
Zapadle do 90 dni	
Zapadle do 60 dni	
Zapadle do 30 dni	
Skupne obveznosti (konto 24)	148,67

Vse obveznosti do uporabnikov enotnega kontnega načrta so bile poravnane v začetku leta 2025.

6.7. Viri sredstev, uporabljeni za vlaganje v opredmetena osnovna sredstva, neopredmetena sredstva ter dolgoročne finančne naložbe (kapitalske naložbe)

V letu 2024 je bilo nabavljenih za 63.218,82 eur osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev.

Nabava sredstev po viru	Vrednost v eur
Sredstva, nabavljena iz presežkov preteklih let po sklepih Sveta PVZ (tudi za lastno udeležbo pri projektnih sredstvih)	33.068,82
- <i>neopredmetena sredstva</i>	549,15
- <i>oprema in druga opredmetena osnovna sredstva</i>	32.519,67
sredstva iz investicijskega transferja Občine Pivka	30.150,00
- <i>neopredmetena sredstva</i>	
- <i>oprema in druga opredmetena sredstva</i>	30.150,00
Skupaj	63.218,82

Sredstva se v registru osnovnih sredstev vodijo ločeno glede na vir nabave.

6.8. Naložbe prostih denarnih sredstev

Na dan 31. 12. 2024 izkazuje PVZ za 38.130,89 eur prostih denarnih sredstev.

Postavka na dan 31. 12. 2023	Vrednost v eur
denarna sredstva v blagajni iz naslova blagajniškega minimuma (konto 100001)	600,00
- <i>blagajna vstopnine PVZ</i>	300,00
- <i>blagajna trgovina Magazin</i>	300,00
denar na poti (konto 109000)	3.731,58
sredstva na računu UJP (konto 110000)	33.799,31
Skupaj	38.130,89

--	--

6.9. Razlogi za pomembnejše spremembe stalnih sredstev

Vsa stalna sredstva PVZ so nabavljena od leta 2016 dalje. Inventurna komisija ni ugotovila nobenih sredstev, ki bi bila uničena ali poškodovana in potrebna odpisa. Zmanjšanje vrednosti sredstev je zato posledica obračunane amortizacije sredstev.

Sredstva po registrih (vrednosti v eur)	Sedanja vrednost 1.1.2024	Nove nabave	Amortiz. 2024	Popravki vrednosti	Sedanja vrednost 31.12.2024
lastna sredstva	15.420,80		585,60		14.835,20
sredstva v upravljanju	25.396,99		3.951,30		21.445,69
drobni inventar					
sredstva iz donacij					
sredstva iz projektov	27.072,46		6.183,00		20.889,46
sredstva iz presežkov	35.210,66		9.993,97		25.216,87
sredstva iz inv. trans. 23	45.975,48		5.432,76		40.542,72
sredstva iz presež. 24		33.068,82	1.681,78		31.387,04
Sredstva iz inv. trans. 24		30.150,00	478,75		29.671,25
Skupaj	149.076,39	63.218,82	28.306,98		183.988,23

6.10. Podatki o pomembnejših opredmetenih osnovnih sredstvih in neopredmetenih sredstvih, ki so že v celoti odpisana, pa se še vedno uporabljajo za opravljanje dejavnosti

V nadaljevanju so v tabeli navedena osnovna sredstva iz šestih sklopov registrov osnovnih sredstev, kjer je razvidno, da so nekatera sredstva že v celoti amortizirana, vendar se še vedno uporabljajo pri opravljanju dejavnosti.

Inv. št.	Naziv OS	Datum nabave	Nabavna 31. 12. 2024	Odpisana 31. 12. 2024	Sedanja 31. 12. 2024
	1. sklop registra OS				
1	LICENCA TS PRESTIGE PODJETJE	11.08.2016	183,00	183,00	0
2	LICENCA TS PRESTIGE PE TRGOVEC PRODAJA VSTOPNIC	11.08.2016	481,90	481,90	0
3	LICENCA TS PRESTIGE PE TRGOVEC EKO MUZEJ	11.08.2016	481,90	481,90	0
4	LICENCA TS PRESTIGE BLAGAJNA MALOPR. -VSTOPNINA	11.08.2016	366,00	366,00	0
5	LICENCA TS PRESTIGE BLAGAJNA MALOPRODAJA EKO	11.08.2016	366,00	366,00	0
6	LICENCA TS STATISTIKA MUZEJ	11.08.2016	183,00	183,00	0
7	LICENCA TS PRESTIGE STATISTIKA EKOMUZEJ	11.08.2016	183,00	183,00	0
8	LICENCA TS PRESTIGE PRENOS BLAGAJNE V CADIS	11.08.2016	549,00	549,00	0
9	RAČUNALNIK COLUMBUS 500 STANDARD, VSTOPNICE	11.08.2016	1.526,22	1.526,22	0
11	SWITCH GS-4210-24PL4C (1)	09.08.2016	1.219,11	1.219,11	0
12	SWITCH GS-4210-24PL4C (2)	09.08.2016	1.219,11	1.219,11	0
14	SWITCH GS-4210-24PL4C- PAVILJON A	03.10.2016	1.365,15	1.365,15	0
15	SWITCH GS-4210-24PL4C-PAVILJON B	03.10.2016	1.365,14	1.365,14	0
16	RAČUNALNIK HP PRODECL 400 G3- T.	13.10.2016	1.656,44	1.656,44	0
17	RAČUNALNIK PRODESK 400 G3-A.	13.10.2016	1.656,43	1.656,43	0
18	LICENCA TS PRESTIGE TISK VSTOPNIC	31.12.2016	231,80	231,80	0
19	SWITCH GS-4210-24PL4C PAVILJON A	19.12.2016	1.370,02	1.370,02	0
23	MAKETA AERODROMA ŽELJAVA	14.11.2016	3.000,00	3.000,00	0
54	VITRINA ZA MAKETO ŽELJAVA	31.12.2016	3.020,00	3.020,00	0

56	ETHERNET PRENAPETOSTNA ZAŠČITA	23.12.2016	4.682,36	4.682,36	0
2. sklop registra OS					
57	LICENCA TS PRESTIGE TRGOVINA	14.03.2017	1.133,50	1.133,50	0
58	LICENCA TRGOVINA MOB.	20.04.2017	306,00	306,00	0
59	SKLOP MAKET AMERIŠKIH BOJNIH LETAL	27.03.2017	836,00	836,00	0
60	PISARNIŠKI STOL V.	21.11.2017	214,31	214,31	0
61	PISARNIŠKI STOL L.	21.11.2017	214,31	214,31	0
62	PISARNIŠKI STOL M.	21.11.2017	214,31	214,31	0
63	PISARNIŠKI STOL S.	21.11.2017	212,76	212,76	0
64	RAČUNALNIK COLUMBUS 800 ST. TRGOVINA	14.03.2017	1.632,85	1.632,85	0
65	RAČUNALNIK PC DELL OPTIPLEX	01.02.2017	375,00	375,00	0
66	KOMBI TRANSPORTER	26.06.2017	500,00	500,00	0
70	PISARNIŠKI STOL-RAČ2	15.06.2018	244,48	244,48	0
116	MOBILNI TISKALNIK VSTOPNINE PVZ	28.03.2018	162,42	162,42	0
117	TABLICA SAMSUNG GALAXY VSTOPNINE	28.03.2018	428,04	428,04	0
118	RAČUNALNIK DELL OPTIPLEX 7010 RAB. RAČ.	10.04.2018	384,21	384,21	0
124	ANALOGNA ADRESNA NAPRAVA	13.12.2018	1.492,31	1.492,31	0
125	VLOMNA CENTRALA	13.12.2018	781,09	781,09	0
132	RAČUNALNIK PCPLUS B.	10.09.2019	561,72	561,72	0
133	APARAT ZA VODO-OBISKOVALCI	28.08.2019	782,99	782,99	0
134	MOTORNA KOSILNICA HUSQUARNA	30.08.2019	695,76	695,76	0
135	STIHL SH 86 PIHALEC	29.10.2019	384,78	384,78	0
136	KONFERENČNA TV SAMSUNG	15.03.2019	399,38	399,38	0
137	KONFERENČNA TV SAM 4K	09.05.2019	443,33	443,33	0
138	KONFERENČNA TV UE SAM	07.10.2029	625,50	625,50	0
160	RAČUNALNIK LENOVO IDEAPAD	30.07.2021	789,26	789,26	0
161	MICROSOFT OFFICE1	30.07.2021	158,69	158,69	0
162	MICROSOFT OFFICE2	23.06.2021	273,82	273,82	0
164	RAČUNALNIK HP PD400	30.07.2021	854,29	854,29	0
166	RAČUNALNIK HZP PD 400- JB	23.06.2021	1.051,51	1.051,51	0
169	RAČUNALNIK SHUTTLE P90U3	10.08.2021	1.311,50	1.311,50	0
3. sklop registra OS					
25	SESALNIK AQUAFILTER 2000	10.03.2016	252,54	252,54	0
26	NK SAMSUNG GALAXY XCOVER 3	10.03.2016	216,00	216,00	0
27	NK SAMSUNG GALAXY S6 EDGE 32GB	10.03.2016	285,60	285,60	0
28	STOJALO REFLECTA 50P SHELF (ZA LCD ZASLON)	12.04.2016	199,32	199,32	0
29	STOJALO REFLECTA 50PSHELF ZA LCD ZASLON	06.05.2016	208,08	208,08	0
30	KOMUNIKACIJSKA OMARA 19 CZ 6060 ZA MIKROFON	31.05.2016	410,68	410,68	0
31	MOTORNE ŠKARJE HUSQUARNA 122HD	30.06.2016	321,30	321,30	0
32	Monitor DELL P2417H23,8 LED LCD Boštjan	28.07.2016	184,53	184,53	0
33	REFLECTA 50P SHELF STOJALO ZA LCD ZASLON -SEJNA	08.08.2016	195,36	195,36	0
34	DURABLE NAMIZNA PLOŠČA 122*210-SEJNA	08.08.2016	76,64	76,64	0
35	DURABLE STOJALO Z INFO. DURAVIEW STAND A4-SEJNA	08.08.2016	98,70	98,70	0
36	GARDEROBNA OMARA-ŠTIRIVRATNA	30.08.2016	329,40	329,40	0
37	HTC DESIRE 530 RAČUNOVODSTVO IN TAJNIŠTVO	21.09.2016	120,00	120,00	0
38	SHURE SM 57 LC MIKROFON	04.10.2016	117,85	117,85	0
39	PIHALNIK STIHL BG 86	08.06.2016	340,21	340,21	0
41	MIKROFON AKG WMS-40 S STOJALOM	28.10.2016	284,02	284,02	0
42	REGALI ARHIVSKI MERKUR 176*160*60	11.11.2016	124,18	124,18	0
43	PISARNIŠKI STOL KINT/H KROM KALI SIV - B.	30.11.2016	217,00	217,00	0
44	PISARNIŠKI STOL KINT/H KROM KALI SIV-A.	30.11.2016	217,00	217,00	0
45	PISARNIŠKI STOL KINT/H KROM KALI SIV-T.	30.11.2016	217,00	217,00	0
46	TISKALNIK STAR TERMO TSP143U BLACK-VSTOPNICE	11.08.2016	308,29	308,29	0
47	TISKALNIK STAR TSP 100ECO	29.01.2016	308,66	308,66	0
48	PRALNI STROJ WTV6632B0P BEKO	11.11.2016	311,36	311,36	0
50	ŠTEVILČNICA ZA ALARMNI SISTEM SPCK520	02.08.2016	251,56	251,56	0
51	KAMERA HF-3300P 1	19.12.2016	325,13	325,13	0
52	KAMERA HF-3300P 2	19.12.2016	325,13	325,13	0
53	KAMERA HF-3300P-3	19.12.2016	325,13	325,13	0
4. sklop registra OS					
49	TIRNICE SISTEMA S-49 (105,60 M)	23.09.2016	248,16	248,16	0
5. sklop registra OS					

119	PRENOSNI ZVOČNIK PORT12UHF	28.06.2018	221,30	221,30	0
120	STABILIZATOR KAMERE	11.05.2018	278,61	278,61	0
121	GO PRO KAMERA HERO06	14.05.2018	401,54	401,54	0
122	GIBLJIVA LUTKA S PODSTAVKOM	18.06.2018	326,10	326,10	0
6.sklop registra OS					
141	MONITOR C27F390	30.11.2020	146,39	146,39	0
142	KAMERA LOGITECH HD WI	30.11.2020	115,04	115,04	0
143	RAČUNALNIK SHUTTLE POS	30.11.2020	1.207,66	1.207,66	0
144	RAČUNALNIK HPELITEDESK 800	30.11.2020	1.186,52	1.186,52	0
145	STREŽNIK HPE ML30	30.11.2020	938,23	938,23	0
146	TV SAMSUNG UE55	31.07.2020	937,50	937,50	0
148	OMREŽNO STIKALO PFS4218	30.11.2020	962,65	962,65	0
149	SERVER SUPERMICRO 5019C	30.11.2020	4.937,16	4.937,16	0
191	OFFICE HIOME BUS. APV	30.06.2022	261,72	261,72	0
192	OFFICE HOME BUS BK	26.06.2022	261,69	261,69	0
193	RAČUNALNIK HP PD	26.06.2022	1.257,66	1.257,66	0
197	HANDLE ZA KAMERO	15.06.2022	263,28	263,28	0
198	PRENOSNI PROJEKTOR XGIMI	30.05.2022	825,64	825,64	0
202	TISKALNIK STAR TERMO	08.09.2022	277,21	277,21	0

7. Predlog razporeditve presežka prihodkov nad odhodki iz izkaza prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov

Svetu zavoda Parka vojaške zgodovine predlagamo, da se presežek prihodkov nad odhodki leta 2024 v skupni višini 31.769,79 eur nameni za nakup osnovnih sredstev v naslednjih letih.

PRILOGE

- **Priloga 1:** Bilanca stanja na dan 31. 12. 2024
- **Priloga 2:** Stanje gibanja neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev
- **Priloga 3:** Stanje in gibanje dolgoročnih kapitalskih naložb in posojil
- **Priloga 4:** Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov
- **Priloga 5:** Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti
- **Priloga 6:** Izkaz prihodkov in odhodkov po načelu denarnega toka
- **Priloga 7:** Izkaz terjatev in naložb določenih uporabnikov
- **Priloga 8:** Izkaz računa financiranja določenega uporabnika

Priloga 1: Bilanca stanja na dan 31. 12. 2024

Skupine kontov	Naziv skupine kontov	Oznaka za AOP	Znesek	
			Tekočega leta	Prejšnj. leta
1	2	3	4	5
	A) DOLGOROČNA SREDSTVA IN SREDSTVA V UPRAVLJANJU (002-003+004-005+006-007+008+009+010+011)	001	183.988,23	149.076,00
00	NEOPREDMETENA SREDSTVA IN DOLGOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	002	13.526,61	12.977,00
01	POPRAVEK VREDNOSTI NEOPREDMETENIH SREDSTEV	003	10.156,34	8.696,00
02	NEPREMIČNINE	004	0	0
03	POPRAVEK VREDNOSTI NEPREMIČNIN	005	0	0
04	OPREMA IN DRUGA OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	006	305.686,58	243.016,00
05	POPRAVEK VREDNOSTI OPREME IN DRUGIH OPREDMETENIH OSNOVNIH SREDSTEV	007	125.068,62	98.221,00
06	DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	008	0	0
07	DOLGOROČNO DANA POSOJILA IN DEPOZITI	009	0	0
08	DOLGOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	010	0	0
09	TERJATVE ZA SREDSTVA DANA V UPRAVLJANJE	011	0	0
	B) KRATKOROČNA SREDSTVA; RAZEN ZALOG IN AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (013+014+015+016+017+018+019+020+021+022)	012	70.886,65	93.588,00
10	DENARNA SREDSTVA V BLAGAJNI IN TAKOJ UNOVČLJIVE VREDNOSTNICE	013	4.331,58	3.870,00
11	DOBROIMETJE PRI BANKAH IN DRUGIH FINANČNIH USTANOVAH	014	33.799,31	49.861,00
12	KRATKOROČNE TERJATVE DO KUPCEV	015	3.350,45	5.691,00
13	DANI PREDUJMI IN VARŠČINE	016	0	0
14	KRATKOROČNE TERJATVE DO UPORABNIKOV ENOTNEGA KONTNEGA NAČRTA	017	17.745,17	16.632,00
15	KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	018	0	0
16	KRATKOROČNE TERJATVE IZ FINANCIRANJA	019	0	0
17	DRUGE KRATKOROČNE TERJATVE	020	8.248,55	7.876,00
18	NEPLAČANI ODHODKI	021	0	0
19	AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	022	3.411,59	9.658,00
	C) ZALOGE (024+025+026+027+028+029+030+031)	023	72.798,09	56.901,00
30	OBRAČUN NABAVE MATERIALA	024	0	0
31	ZALOGE MATERIALA	025	0	0
32	ZALOGE DROBNEGA INVENTARJA IN EMBALAŽE	026	0	0
33	NEDOKONČANA PROIZVODNJA IN STORITVE	027	0	0
34	PROIZVODI	028	0	0

35	OBRAČUN NABAVE BLAGA	029	0	0
36	ZALOGE BLAGA	030	72.798,09	56.901,00
37	DRUGE ZALOGE	031	0	0
	I. AKTIVA SKUPAJ (001+012+023)	032	327.672,97	299.565,00
99	AKTIVNI KONTI IZVENBILANČNE EVIDENCE	033	0	0
	D) KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IN PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (035+036+037+038+039+040+041+042+043)	034	68.338,72	73.843,00
20	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI ZA PREJETE PREDUJME IN VARŠČINE	035	0	0
21	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO ZAPOSLENIH	036	25.806,30	24.586,00
22	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO DOBAVITELJEV	037	32.733,45	43.242,00
23	DRUGE KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ POSLOVANJA	038	5.850,30	4.538,00
24	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO UPORABNIKOV ENOTNEGA KONTNEGA NAČRTA	039	148,67	415,00
25	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO FINANCERJEV	040	0	0
26	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ FINANCIRANJA	041	0	0
28	NEPLAČANI PRIHODKI	042	0	0
29	PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	043	3.800,00	1.062,00
	E) LASTNI VIRI IN DOLGOROČNE OBVEZNOSTI (045+046+047+048+049+050+051+052-053+054+055+056+057+058-059)	044	259.334,25	225.722,00
90	SPLOŠNI SKLAD	045	0	0
91	REZERVNI SKLAD	046	0	0
92	DOLGOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	047	0	0
93	DOLGOROČNE REZERVACIJE	048	0	0
940	SKLAD NAMENSKEGA PREMOŽENJA V JAVNIH SKLADIH	049	0	0
9410	SKLAD PREMOŽENJA V DRUGIH PRAVNIH OSEBAH JAVNEGA PRAVA, KI JE V NJIHOVI LASTI, ZA NEOPREDMETENA SREDSTVA IN OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	050	0	0
9411	SKLAD PREMOŽENJA V DRUGIH PRAVNIH OSEBAH JAVNEGA PRAVA, KI JE V NJIHOVI LASTI, ZA FINANČNE NALOŽBE	051	0	0
9412	PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI	052	0	0
9413	PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI	053	0	0
96	DOLGOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI	054	0	0
97	DRUGE DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	055	0	0
980	OBVEZNOSTI ZA NEOPREDMETENA SREDSTVA IN OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	056	183.988,23	149.076,00
981	OBVEZNOSTI ZA DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	057	0	0
985	PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI	058	75.346,02	76.646,00
986	PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI	059	0	0

	I. PASIVA SKUPAJ (034+044)	060	327.672,97	299.565,00
99	PASIVNI KONTI IZVENBILANČNE EVIDENCE	061	0	0

Priloga 2: Stanje in gibanje neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev

Naziv	Oznaka za AOP	Nabavna vrednost (1.1.)	Popravek vrednost (1.1.)	Povečanje nabavne vrednosti	Povečanje popravka vrednosti	Zmanjšanje nabavne vrednosti	Zmanjšanje popravka vrednosti	Amortizacija	Neodpisana vrednost (31.12.)	Prevrednotenje zaradi okrepitve	Prevrednotenje zaradi oslabitve
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (3-4+5-6-7+8-9)	11	12
I. Neopredmetena sredstva in opredmetena osnovna sredstva v upravljanju (701+702+703+704+705+706+707)	700	255.994,37	106.917,98	63.82	0	0	0	28.306,98	183.988,23	0	0
A. Dolgoročno odloženi stroški	701	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Dolgoročne premoženjske pravice	702	12.977,46	8.695,58	549,15	0	0	0	1.460,76	3.370,27	0	0
C. Druga neopredmetena sredstva	703	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Zemljišča	704	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E. Zgradbe	705	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F. Oprema	706	243.016,91	98.222,40	62.669,67	0	0	0	26.846,22	180.617,96	0	0
G. Druga opredmetena osnovna sredstva	707	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
II. Neopredmetena sredstva in opredmetena osnovna sredstva v lasti (709+710+711+712+713+714+715)	708	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Dolgoročno odloženi stroški	709	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Dolgoročne premoženjske pravice	710	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Druga neopredmetena sredstva	711	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

D. Zemljišča	712	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E. Zgradbe	713	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F. Oprema	714	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G. Druga opredmetena osnovna sredstva	715	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
III. Neopredmetena sredstva in opredmetena osnovna sredstva v finančnem najemu (717+718+719+720+721+722+723)	716	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Dolgoročno odloženi stroški	717	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Dolgoročne premoženjske pravice	718	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Druga neopredmetena sredstva	719	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Zemljišča	720	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E. Zgradbe	721	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F. Oprema	722	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G. Druga opredmetena osnovna sredstva	723	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Priloga 3: Stanje in gibanje dolgoročnih kapitalskih naložb in posojil

v EUR (brez centov)

Naziv	Oznaka za AOP	Znesek naložb in danih posojil (1.1.)	Znesek popravkov naložb in danih posojil (1.1.)	Znesek povečanja naložb in danih posojil	Znesek povečanj popravkov naložb in danih posojil	Znesek zmanjšanja naložb in danih posojil	Znesek zmanjšanja popravkov naložb in danih posojil	Znesek naložb in danih posojil (31.12.)	Znesek popravkov naložb in danih posojil (31.12.)	Knjigovodska vrednost naložb in danih posojil (31.12.)	Znesek odpisanih naložb in danih posojil
1	2	3	4	5	6	7	8	9 (3+5-7)	10 (4+6-8)	11 (9-10)	12
I. Dolgoročne finančne naložbe (801+806+813+814)	800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Naložbe v delnice (802+803+804+805)	801	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Naložbe v delnice v javna podjetja	802	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Naložbe v delnice v finančne institucije	803	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Naložbe v delnice v privatna podjetja	804	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Naložbe v delnice v tujini	805	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B. Naložbe v deleže (807+808+809+810+811+812)	806	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Naložbe v deleže v javna podjetja	807	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Naložbe v deleže v finančne institucije	808	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Naložbe v deleže v privatna podjetja	809	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Naložbe v deleže državnih družb, ki imajo obliko d.d.	810	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Naložbe v deleže državnih družb, ki imajo obliko d.o.o.	811	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Naložbe v deleže v tujini	812	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

C. Naložbe v plemenite kovine, drage kamne, umetniška dela in podobno	813	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Druge dolgoročne kapitalske naložbe (815+816+817+818)	814	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Namensko premoženje, preneseno javnim sklantom	815	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Premoženje, preneseno v last drugim pravnim osebam javnega prava, ki imajo premoženje v svoji lasti	816	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Druge dolgoročne kapitalske naložbe doma	817	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Druge dolgoročne kapitalske naložbe v tujini	818	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
II. Dolgoročno dana posojila in depoziti (820+829+832+835)	819	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A. Dolgoročno dana posojila (821+822+823+824+825+826+827+828)	820	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Dolgoročno dana posojila posameznikom	821	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Dolgoročno dana posojila javnim sklantom	822	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Dolgoročno dana posojila javnim podjetjem	823	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Dolgoročno dana posojila finančnim institucijam	824	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Dolgoročno dana posojila privatnim podjetjem	825	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Dolgoročno dana posojila drugim ravnem države	826	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Dolgoročno dana posojila državnemu proračunu	827	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. Druga dolgoročno dana posojila v tujino	828	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

B. Dolgoročno dana posojila z odkupom vrednostnih papirjev (830+831)	829	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Domačih vrednostnih papirjev	830	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Tujih vrednostnih papirjev	831	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C. Dolgoročno dani depoziti (833+834)	832	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Dolgoročno dani depoziti poslovnim bankam	833	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Drugi dolgoročno dani depoziti	834	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D. Druga dolgoročno dana posojila	835	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
III. Skupaj (800+819)	836	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Priloga 4: Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov

Členitev podskupin kontov	Naziv podskupine konta	Oznaka za AOP	Znesek v EUR (brez centov)	
			Tekočega leta	Prejšnjega leta
1	2	3	4	5
	A) PRIHODKI OD POSLOVANJA (861+862-863+864)	860	1.014.932,01	1.027.656,00
760	PRIHODKI OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV	861	851.170,13	855.437,00
	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	862	0	0
	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	863	0	0
761	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN MATERIALA	864	163.761,88	172.219,00
762	B) FINANČNI PRIHODKI	865	3.789,00	3.827,00
763	C) DRUGI PRIHODKI	866	0	0
	Č) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI (868+869)	867	0,00	250,00
del 764	PRIHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	868	0	0
del 764	DRUGI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI	869		250,00
	D) CELOTNI PRIHODKI (860+865+866+867)	870	1.018.721,01	1.031.733,00
	E) STROŠKI BLAGA, MATERIALA IN STORITEV (872+873+874)	871	553.080,53	595.511,00
del 466	NABAVNA VREDNOST PRODANEGA MATERIALA IN BLAGA	872	80.763,28	86.163,00
460	STROŠKI MATERIALA	873	97.307,63	92.473,00
461	STROŠKI STORITEV	874	375.009,62	416.875,00
	F) STROŠKI DELA (876+877+878)	875	402.985,99	368.993,00
del 464	PLAČE IN NADOMESTILA PLAČ	876	325.866,16	298.212,00
del 464	PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST DELODAJALCEV	877	26.947,39	24.624,00
del 464	DRUGI STROŠKI DELA	878	50.172,44	46.157,00
462	G) AMORTIZACIJA	879	0	0
463	H) REZERVACIJE	880	0	0
465	J) DRUGI STROŠKI	881	18.134,66	16.528,00
467	K) FINANČNI ODHODKI	882	3.116,08	2.148,00
468	L) DRUGI ODHODKI	883	0	0

	M) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI (885+886)	884	760,39	171,00
del 469	ODHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	885	0	0
del 469	OSTALI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	886	760,39	171,00
	N) CELOTNI ODHODKI (871+875+879+880+881+882+883+884)	887	978.077,65	983.351,00
	O) PRESEŽEK PRIHODKOV (870-887)	888	40.643,36	48.382,00
	P) PRESEŽEK ODHODKOV (887-870)	889	0	0
del 80	Davek od dohodka pravnih oseb	890	8.873,57	8.634,00
del 80	Presežek prihodkov obračunskega obdobja z upoštevanjem davka od dohodka (888-890)	891	31.769,79	39.748,00
del 80	Presežek odhodkov obračunskega obdobja z upoštevanjem davka od dohodka (889+890) oz. (890-888)	892	0	0
	Presežek prihodkov iz prejšnjih let, namenjen pokritju odhodkov obračunskega obdobja	893	0	0
	Povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju (celo število)	894	12	12
	Število mesecev poslovanja	895	12	12

Priloga 5: Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti

Členitev podskupin kontov	Naziv podskupine konta	Oznaka za AOP	Znesek v EUR (brez centov)	
			ZNESEK-Prihodki in odhodki za izvajanje javne službe	ZNESEK-Prihodki in odhodki od prodaje blaga in storitev na trgu
1	2	3	4	5
	A) PRIHODKI OD POSLOVANJA (661+662-663+664)	660	780.911,92	234.020,09
760	PRIHODKI OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV	661	780.911,92	70.258,21
	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	662	0	0
	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	663	0	0
761	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN MATERIALA	664	0	163.761,88
762	B) FINANČNI PRIHODKI	665	3.789,00	0
763	C) DRUGI PRIHODKI	666	0	0
	Č) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI (668+669)	667	0	0
del 764	PRIHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	668	0	0
del 764	DRUGI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI	669	0	0
	D) CELOTNI PRIHODKI (660+665+666+667)	670	784.700,92	234.020,09
	E) STROŠKI BLAGA, MATERIALA IN STORITEV (672+673+674)	671	375.031,80	178.048,73
del 466	NABAVNA VREDNOST PRODANEGA MATERIALA IN BLAGA	672	0	80.763,28
460	STROŠKI MATERIALA	673	77.455,78	19.851,85
461	STROŠKI STORITEV	674	297.576,02	77.433,60
	F) STROŠKI DELA (676+677+678)	675	380.992,83	21.993,16
del 464	PLAČE IN NADOMESTILA PLAČ	676	307.434,65	18.431,51
del 464	PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST DELODAJALCEV	677	25.426,88	1.520,51
del 464	DRUGI STROŠKI DELA	678	48.131,30	2.041,14
462	G) AMORTIZACIJA	679	0	0
463	H) REZERVACIJE	680	0	0
465	J) DRUGI STROŠKI	681	13.963,69	4.170,97
467	K) FINANČNI ODHODKI	682	2.399,38	716,70

468	L) DRUGI ODHODKI	683	0	0
	M) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI (685+686)	684	585,49	174,90
del 469	ODHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	685	0	0
del 469	OSTALI PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	686	585,49	174,90
	N) CELOTNI ODHODKI (671+675+679+680+681+682+683+684)	687	772.973,19	205.104,46
	O) PRESEŽEK PRIHODKOV (670-687)	688	11.727,73	28.915,63
	P) PRESEŽEK ODHODKOV (687-670)	689	0	0
del 80	Davek od dohodka pravnih oseb	690	2.485,00	6.388,57
5.331 del 80	Presežek prihodkov obračunskega obdobja z upoštevanjem davka od dohodka (688-690)	691	9.242,73	22.527,06
del 80	Presežek odhodkov obračunskega obdobja z upoštevanjem davka od dohodka (689+690) oz. (690-688)	692	0	0
	Presežek prihodkov iz prejšnjih let, namenjen pokritju odhodkov obračunskega obdobja	693	0	0

Priloga 6: Izkaz prihodkov in odhodkov po načelu denarnega toka

Členitev kontov	Naziv konta	Oznaka za AOP	Znesek v EUR (brez centov)	
			Tekočega leta	Prejšnjega leta
1	2	3	4	5
	I. SKUPAJ PRIHODKI (402+431)	401	1.059.311,40	1.077.356,00
	1. PRIHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE (403+420)	402	826.257,96	827.870,00
	A. Prihodki iz sredstev javnih financ (404+407+410+413+418+419)	403	370.605,74	390.270,00
	a. Prejeta sredstva iz državnega proračuna (405+406)	404	336.605,74	339.977,00
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za tekočo porabo	405	336.605,74	339.977,00
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za investicije	406	0	0
	b. Prejeta sredstva iz občinskih proračunov (408+409)	407	34.000,00	3.850,00
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za tekočo porabo	408	3.850,00	3.850,00
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za investicije	409	30.150,00	46.150,00
	c. Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja (411+412)	410	0	0
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za tekočo porabo	411	0	0
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za investicije	412	0	0
	d. Prejeta sredstva iz javnih skladov in agencij (414+415+416+417)	413	0	293,00
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za tekočo porabo	414	0	293,00
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za investicije	415	0	0
del 7404	Prejeta sredstva iz javnih agencij za tekočo porabo	416	0	0
del 7404	Prejeta sredstva iz javnih agencij za investicije	417	0	0
del 740	e. Prejeta sredstva iz proračunov iz naslova tujih donacij	418	0	0
741	f. Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna Evropske unije	419	0	0
	B) Drugi prihodki za izvajanje dejavnosti javne službe (421+422+423+424+425+426+427+ 428+429+430)	420	455.652,22	437.600,00
del 7102	Prejete obresti	422	3.971,29	3.611,00
del 7100	Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend ter presežkov prihodkov nad odhodki	423	0	0
7103	Prihodki od premoženja	487	0	0
7141	Drugi nedavčni prihodki	424	434.441,42	427.771,00
72	KAPITALSKI PRIHODKI	425	0	0

730	PREJETE DONACIJE IZ DOMAČIH VIROV	426	3.955,55	889,00
731	PREJETE DONACIJE IZ TUJINE	427	3.881,50	0
782	PREJETA SREDSTVA IZ PRORAČUNA EU IZ STRUKTURNIH SKLADOV	488	0	0
783	PREJETA SREDSTVA IZ PRORAČUNA EU IZ KOHEZIJSKEGA SKLADA	489	0	0
784	PREJETA SREDSTVA IZ PRORAČUNA EU ZA IZVAJANJE CENTRALIZIRANIH IN DRUGIH PROGRAMOV EU	490	0	0
786	OSTALA PREJETA SREDSTVA IZ PRORAČUNA EU	429	0	0
787	PREJETA SREDSTVA IZ DRUGIH EVROPSKIH INSTITUCIJ IN DRUGIH DRŽAV	430	9.402,46	5.329,00
	2. PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU (432+433+434+435+436)	431	233.053,44	249.486,00
7130	Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu	432	233.053,44	249.486,00
del 7102	Prejete obresti	433	0	0
	II. SKUPAJ ODHODKI (438+481)	437	1.073.837,94	1.074.743,00
	1. ODHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE (439+447+453+464+465+466+467+468+469+470)	438	852.382,39	854.342,00
	A. Plače in drugi izdatki zaposlenim (440+441+442+443+444+445+446)	439	327.993,36	309.199,00
del 4000	Plače in dodatki	440	220.219,31	206.522,00
del 4001	Regres za letni dopust	441	14.837,86	13.839,00
del 4002	Povračila in nadomestila	442	67.491,75	61.713,00
del 4003	Sredstva za delovno uspešnost	443	11.414,81	13.576,00
del 4004	Sredstva za nadurno delo	444	14.029,63	13.549,00
del 4005	Plače za delo nerezidentov po pogodbi	445	0	0
del 4009	Drugi izdatki zaposlenim	446	0	0
	B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost (448+449+450+451+452)	447	51.673,28	43.648
del 4010	Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	448	25.347,30	23.867,00
del 4011	Prispevek za zdravstveno zavarovanje	449	18.776,06	17.691,00
del 4012	Prispevek za zaposlovanje	450	1.841,92	1.641,00
del 4013	Prispevek za starševsko varstvo	451	285,92	270,00
del 4015	Premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, na podlagi ZKDPZJU	452	45.422,08	4.850,00
	C. Izdatki za blago in storitve za izvajanje javne službe (454+455+456+457+458+459+460+461+462+463)	453	409.569,03	429.882,00

del 4020	Pisarniški in splošni material in storitve	454	117.715,34	148.508,00
del 4021	Posebni material in storitve	455	31.616,56	17.227,00
del 4022	Energija, voda, komunalne storitve in komunikacije	456	47.883,26	46.233,00
del 4023	Prevozni stroški in storitve	457	4.764,31	4.110,00
del 4024	Izdatki za službena potovanja	458	5.694,88	7.178,00
del 4025	Tekoče vzdrževanje	459	60.264,31	62.621,00
del 4026	Poslovne najemnine in zakupnine	460	31.228,12	28.466,00
del 4027	Kazni in odškodnine	461	0	0
del 4029	Drugi operativni odhodki	463	110.402,25	115.539,00
403	D. Plačila domačih obresti	464	0	0
404	E. Plačila tujih obresti	465	0	0
410	F. Subvencije	466	0	0
411	G. Transferi posameznikom in gospodinjstvom	467	0	0
412	H. Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	468	0	0
413	I. Drugi tekoči domači transferji	469	0	0
	J. Investicijski odhodki (471+472+473+474+475+476+477+ 478+479+480)	470	63.146,72	66.942,00
4200	Nakup zgradb in prostorov	471	0	0
4201	Nakup prevoznih sredstev	472	0	0
4202	Nakup opreme	473	62.597,57	66.418,00
4203	Nakup drugih osnovnih sredstev	474	0	0
4204	Novogradnja, rekonstrukcija in adaptacije	475	0	0
4205	Investicijsko vzdrževanje in obnove	476	0	0
4206	Nakup zemljišč in naravnih bogastev	477	0	0
4207	Nakup nematerialnega premoženja	478	549,15	524,00
4208	Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor, investicijski inženiring	479	0	0
4209	Nakup blagovnih rezerv in intervencijskih zalog	480	0	0
	2. ODHODKI IZ NASLOVA PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU (482 + 483+ 484)	481	221.455,55	220.401,00

del 400	A. Plače in drugi izdatki zaposlenim iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	482	18.989,95	11.733,00
del 401	B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	483	3.004,44	1.833,00
del 402	C. Izdatki za blago in storitve iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	484	199.461,16	206.835,00
	III/1 PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI (401-437)	485	0	2.613,00
	III/2 PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI (437-401)	486	14.526,54	0

Priloga 7: Izkaz računa finančnih terjatev in naložb določenih uporabnikov

Členitev kontov	Naziv konta	Oznaka za AOP	Znesek v EUR (brez centov)	
			Tekočega leta	Prejšnjega leta
1	2	3	4	5
750	IV. PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL (501+502+503+504+505+506+507+508+509+510+511)	500	0	0
7500	Prejeta vračila danih posojil od posameznikov in zasebnikov	501	0	0
7501	Prejeta vračila danih posojil od javnih skladov	502	0	0
7502	Prejeta vračila danih posojil od javnih podjetij in družb, ki so v lasti države ali občin	503	0	0
7503	Prejeta vračila danih posojil od finančnih institucij	504	0	0
7504	Prejeta vračila danih posojil od privatnih podjetij	505	0	0
7505	Prejeta vračila danih posojil od občin	506	0	0
7506	Prejeta vračila danih posojil-iz tujine	507	0	0
7507	Prejeta vračila danih posojil-državnemu proračunu	508	0	0
7508	Prejeta vračila danih posojil od javnih agencij	509	0	0
7509	Prejeta vračila plačanih poroštev	510	0	0
751	Prodaja kapitalskih deležev	511	0	0
440	V. DANA POSOJILA (513+514+515+516+517+518+519+520+521+522+523)	512	0	0
4400	Dana posojila posameznikom in zasebnikom	513	0	0
4401	Dana posojila javnim skladom	514	0	0
4402	Dana posojila javnim podjetjem in družbam, ki so v lasti države ali občin	515	0	0
4403	Dana posojila finančnim institucijam	516	0	0
4404	Dana posojila privatnim podjetjem	517	0	0
4405	Dana posojila občinam	518	0	0
4406	Dana posojila v tujino	519	0	0
4407	Dana posojila državnemu proračunu	520	0	0
4408	Dana posojila javnim agencijam	521	0	0
4409	Plačila zapadlih poroštev	522	0	0
441	Povečanje kapitalskih deležev in naložb	523	0	0

	VI/1 PREJETA MINUS DANA POSOJILA (500-512)	524	0	0
	VI/2 DANA MINUS PREJETA POSOJILA (512-500)	525	0	0

Priloga 8: Izkaz računa financiranja določenih uporabnikov

Členitev kontov	Naziv konta	Oznaka za AOP	Znesek v EUR (brez centov)	
			Tekočega leta	Prejšnjega leta
1	2	3	4	5
50	VII. ZADOLŽEVANJE (551+559)	550	70.000,00	70.000,00
500	Domače zadolževanje (552+553+554+555+556+557+558)	551	70.000,00	70.000,00
5001	Najeti krediti pri poslovnih bankah	552	70.000,00	70.000,00
5002	Najeti krediti pri drugih finančnih institucijah	553	0	0
del 5003	Najeti krediti pri državnem proračunu	554	0	0
del 5003	Najeti krediti pri proračunih lokalnih skupnosti	555	0	0
del 5003	Najeti krediti pri skladih socialnega zavarovanja	556	0	0
del 5003	Najeti krediti pri drugih javnih skladih	557	0	0
del 5003	Najeti krediti pri drugih domačih kreditodajalcih	558	0	0
501	Zadolževanje v tujini	559	0	0
55	VIII. ODPLAČILA DOLGA (561+569)	560	70.000,00	70.000,00
550	Odplačila domačega dolga (562+563+564+565+566+567+568)	561	70.000,00	70.000,00
5501	Odplačila kreditov poslovnim bankam	562	70.000,00	70.000,00
5502	Odplačila kreditov drugim finančnim institucijam	563	0	0
del 5503	Odplačila kreditov državnemu proračunu	564	0	0
del 5503	Odplačila kreditov proračunom lokalnih skupnosti	565	0	0
del 5503	Odplačila kreditov skladom socialnega zavarovanja	566	0	0
del 5503	Odplačila kreditov drugim javnim skladom	567	0	0
del 5503	Odplačila kreditov drugim domačim kreditodajalcem	568	0	0
551	Odplačila dolga v tujino	569	0	0
	IX/1 NETO ZADOLŽEVANJE (550-560)	570	0	0
	IX/2 NETO ODPLAČILO DOLGA (560-550)	571	0	0
	X/1 POVEČANJE SREDSTEV NA RAČUNIH (485+524+570)-(486+525+571)	572	2.613	0
	X/2 ZMANJŠANJE SREDSTEV NA RAČUNIH (486+525+571)-(485+524+570)	573	0	3.419

Datum in kraj nastanka letnega poročila: Pivka, 20. 2. 2025

Datum sprejetja letnega poročila: 20. 2. 2025

Podpisi oseb, ki so odgovorni za sestavo letnega poročila:

Poslovno poročilo so pripravili mag. Janko Boštjančič, Nika Česnik, Boštjan Kurent, Andreja Požar Vadjal.

Računovodsko poročilo je pripravila računovodkinja Marta Penko.

Pivka, 20. 2. 2025

Direktor: mag. Janko Boštjančič

